

R. 1339
FVLVII VRSINI

IN OMNIA OPERA
CICERONIS,
NOTÆ.

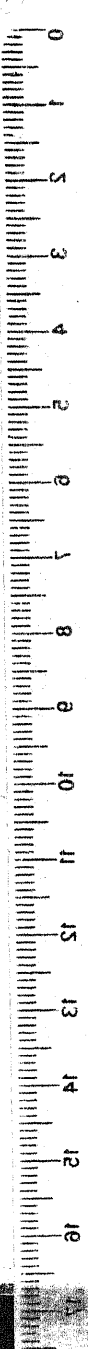
*Mad Collegis
Salomon
Van Egmond*

ANTVERPIÆ

Ex officina Christophori Plantini,
Architypographi Regij.

M. D. LXXXI.

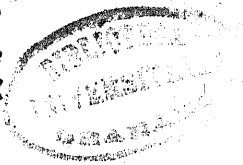

R. 13398 9^{ca}
FVLVII VRSINI

IN OMNIA OPERA
CICERONIS,
NOTÆ.

*Med. Collegis
Palat. Com. de
S. G. Granada*

ANTVERPIÆ
Ex officina Christophori Plantini,
Architypographi Regij.

M. D. LXXXI.

3

IN LIBRVM I. RHET.
AD HERENNIVM.

Noster doctor Hermetes] Hermagoras emendat Lambinus: quod ita hic idem scriptor (vt ipse putauit) nominetur à Cicerone in libris De inuentione, & Quintiliano libro 1. & 2. In veteribus autem libris modo Hermestes, modo Hermes nominatur. Ego verà lectionem puto Hermes: nam Hermetes errore librarij factum est, qui coniunxit Hermes nomen cum dictione tres que statim sequitur.

2. C. Pompilius cum à Gallis obsideretur] C. Popillius est in veteribus libris. Mihi quidem propter historia ignorationem et si incertum sit, utro modo legi debeat, labor tamen vt Popillium scribendum putem.

IN LIB. II. RHET. AD HERENNIVM

3. Apertè fatur dictio] malè à quibusdam Pythius hoc loco pro dictio emendatè fuit: posita est enim vox dictio pro responso Apollinis, & oraculo. Lini. ab v. c. lib. viii. Data erat dictio ab vrbe, &c.

4. Et is qui dicat ab alteris alteros lædat] Ita legitur in manuscripto, cum in aliis desit particula ab, omiſſa, vt videtur, à librariis.

IN LIB. III. RHET. AD HERENNIVM.

5. Vt quàm proximè tum vultum ad moueamus ad auditores] In manuscripto, post vocem vultum, additum est tum manum: vt integra lectio sit, vt quàm proximè tum vultum tum manum ad moueamus ad auditores.

A 2   6. Itaq.

6. Itaq. quas res ante ora videmus aut audimus] *videtur melior lectio, quæ reperitur in manuscripto, aut quod recens audiuius, pro, aut audimus.*

IN LIB. III. RHET. AD HERENNIVM.

7. Aut Boius] *Opinor scribendum Boeus, de quo Pausanias meminit in Laconicis; ab eod. conditam Boeam urbem fuisse in extremo Boeiatici sinu cornu scribit.*

8. Quia paullulum in rebus difficillimi aspiraui] *Liber manuscriptus habet facillimis pro difficillimis; & ita videtur aptius huic loco.*

9. Sed commutate: commutabimus tripliciter] *Ex libri manuscripti auctoritate legēdū est, sed cōmutare debemus. commutabimus autē tripliciter, & c.*

10. Dicit homini clarē] *clam est in manuscripto, pro clarē: & ita videtur scribendum.*

IN LIB. I. DE INVENTIONE.

11. Inter officium autem & finem hoc interest, quod in officio quid fini, in fine quid officio conueniat, consideratur] *Ita legitur hic locus in libris manuscriptis, cum in vulgatis sit, quid fieri pro quid fini.*

12. Nam auditor cum eum quē aduersarij perturbatum putant oratione, videt animo firmissimo contradicere paratum] *putat pro putant videtur scribendum: & ita est in vetustissimo apud me libro.*

13. Quod genus strepitum acclamationem dicemus] *Ita legitur in optimo manuscripto, cum in vulgatis desit verbum dicemus alioqui necessarium.*

14. Quæ personis atq. negotiis attributæ sunt] *Melius, ut opinor, habet manuscriptus, quæ personis aut quæ negotiis attributæ sunt. & paulo supra, cōfirmationis*

firmationis pro confirmandi.

IN LIB. II. DE INVENTIONE.

15. Nunc à cōiecturali constitutione proficiscemur] *Liber manuscriptus habet, Nunc ad cōiecturalem constitutionem proficiscemur: & præceptionum paulo supra, pro præceptorum.*

16. Quidam adolescens nobilis porcā sustinuit] *Mirificè hic locus illustratur denario quodā argenteo, quem ab Italicis populis, quo tempore bellum Marficum motum est, cui sum existimare possumus ex eo, quod Italia inscriptum in eo sit, & in medio militum fœdus ferientium vir incisus, qui porcā huiusmodi sustinet.*

17. Apud L. Opimium] *Amicus meus addit Prætorē: rectè, si ex libro aliquo manuscripto: consentit enim historia. Livi in epitoma lib. 1x. L. Opimius Prætor Fregellanos, qui defecerant, in deditonem accepit, Fregellas diruit.*

18. Facile id dicimus quod sine magno aut sine vlllo labore] *Locus sumptus ex lib. 1. Rhet. Aristotelis: παρά τα δὲ ὅσα ἢ ἀνευ λύπης, ἢ ἐν δλίγῳ χρόνῳ: τὸ γὰρ χαλεπὸν ὀρίζεσθαι ἢ λύπῃ, ἢ πλίθει χρόνου.*

IN LIB. I. DE ORATORE.

1. Hoc enim vno præstamus vel maximè feris] *Aristoteles in epist. ad Alexandrum ὅτι τοῦτ' ἐστίν, ὃ διαφέρουεν τῶν λοιπῶν ζῴων.*

2. Cuius vestigia qui persequi cupiunt] *Ita scriptum est in quibusdam veteribus libris, cum in vulgatis desit, qui: vox ad illustrandam sententiam necessaria.*

3. Idemq. Ser. Galbam] *Sulpiciani gentes duobus simul cognominibus vsam fuisse, ita ut præter Ser-*

uij prænomen, quod erat omnibus Sulpiciis usitatum, aliud etiam assumeret, admonui cum in libro De familiis Romanorum, tum in annotationibus in Cornelium Nepotem: Male autem hoc loco fecerunt, qui veterem scripturam, quæ in antiquis etiam editionibus extat, mutarunt, & pro idem Q. Ser. Galbam emendarunt idemq. Ser. Galbam ad veterem autem confirmandam scripturam illud addam: Ser. Galbam qui cum L. Sulla consul fuit, in eburnea tessera apud me, L. Sulpicium prænominari sine Ser. quod id esset, ut diximus, commune Sulpiciis prænomen.

4. C. Sulpicij Galli] Gali vnicò l. scribendum est auctoribus veteribus numismatibus, in quibus hoc cognomen incisum reperitur.

5. Et clarissimi ciues ei studio etiam hodie præfunt] Locus hic ex auctoritate veteris libri ita est sup-
plendus, Et clarissimi ciues ei studio & semper præfuerunt & etiam hodie præfunt.

6. Familiari meo Longo mutuabor] vel hic Longino, vel in oratione pro Cn. Plancio, Longus reponē-
dus est; quamvis utrunq. sit Casia familie cognomen.

IN LIB. II. DE ORATORE.

7. Neq. ab indoctissimis neq. ab doctissimis legi velle] Melius (ut puto) legitur in manuscriptis, neque ab indoctis legi velle, neq. à doctissimis.

8. Cùm Annibal Carthagine expulsi] de hac re ita scriptum reperitur apud Stobæum Serm. LII. Ανίβας ἀκούσας τῶν τοῦ ἐπιχειρῶντος, ὅτι ὁ σφοδρὸς μὲν ἐστὶν ἐπιτηδὸς ἐστίν, ἐγέλασε, νομίζων ἀδύνατον εἶναι ἐκτὸς τῆς δι' ἔργων ἐμπρίας τὴν ἐν τοῦτοις ἐπισήμῳν ἔχουσαν.

9. Sed ea non satis proficere potuisset] perficere videtur scribendum, ut est in veteribus libris.

10. Nosse

10. Nosse regiones intra quas venire] venire debeas Lambinus: sed melius est in manuscriptis, venias, minúsq. à vulgatis dissimili scriptura.

11. Ut conuellerè adoriamur ea quæ non possunt commoueri] Respexit (opinor) ad Græcū prouerbium, τὰ ἀκίνητα κινεῖν.

12. Vel quod ipsum oratorem politum esse hominem significat] χερπέντα Græci dicunt: atq. ex hoc loco satis perspicuum est, in epistola I. lib. VII. ad Marium, polito scribendum esse, pro politico.

13. Si tu & aduersus & auersus impudicus es] Videtur respexisse ad Archeisilai dictum, quod refert Plutarchus, μὴ δὲν διαφῆρῃ ὁμᾶδὲν πνεῦν ἢ ἐμπροσθεν εἶναι κινεῖσθαι.

14. Ut fementem feceris, ita metes] Expressit Græcum prouerbiū, cuius meminit Aristoteles lib. III. Rhet. οὐ δὲ τὰ ὑτὰ ἀίχρῶς μὲν ἐπικύρως, κενὸς δ' ἐδέξεται.

15. L. Aelius Lamia] Ita scribendū, nō Heluius, ut est in editionibus Labini, & aliquibus ex antiquiorib.

16. Ut illud, M. Cicero senex] M. Cato, opinor scribendum.

17. Ut meum illud in Helmium Manciam] Helmium ex Quintiliano scribendum est, & Plinio libr. xxxv. cap. iv.

18. Ut cum Testio Pinatio] Non dubito, quin T. Pinatio scribendum sit: Testius enim prænomen nusquam apud Scriptores reperitur; cùm Titus Pinariæ genti usitatum sit.

IN LIB. III. DE ORATORE.

19. Facilius enim mulieres incorruptam anti-
quitatem cōseruant] Videtur hoc sumpsisse ex Cratylō Platonis, in quo scriptū est: γυναικες μάλιστα τὴν ἀρχαίαν ἐπωνίαν σώζουσι.

A 4 20. Plures

20. Plures quàm utile fuit rebus publicis dele-
ctavit] *In quodam manuscripto est*, Plures, quàm opus
fuit, rebus publicis abdicavit.

21. Tanquam mysterium teneant] *Respexit (ut
opinor) ad Græcum proverbium, μυστήριον κατέχων.*

22. Magister hic Saunitium summa iam sene-
ctute est, & quotidie commentatur: nihil enim cu-
rat aliud, atq. velocius puer didicerat] *Ad confirmā-
dam P. Victorij correctionem admonebo lectores, pro q.
velocius, de quo nomine Victorius meritò dubitat, in
veteri quodam libro scriptum esse, Q. Venonius.*

23. Ferro septus possidet sedes sacras] *Si conie-
ctura locus sit, libentius pro sedes in hoc Atty versu le-
gerim ædes.*

24. Ille enim turpe sibi ait esse tacere cum Bar-
baris: hic autem cum Isocratem pateretur dicere] *Barbaros pro Barbaris legendum esse, miror non dñ ab
aliquo animadversum esse, cum Græcus præsertim ver-
sus extet, unde sumpsit Cicero: αἰσχρὸν μὲν φιλοκλήτην
σιωπᾶν, βαρβάρους δ' εἶν λέγειν: ad quem allusisse Aristo-
teles dicitur, cum de Isocrate cecinit celebratum illud
carmen: Αἰσχρὸν μὲν Λεισοτέλην σιωπᾶν, Ἰσοκράτη δ' εἶν λέ-
γειν. Diogenes autem Laërtius de Xenocrate id carmi-
nis protulisse Aristotelem dicit.*

25. Stultitiam loquacem] *Stultam loquacitatē
est in veteribus quibusdam libris. Videtur autem hæc
sententia sumpta ex Æschinis oratione contra Ctesiphonem, in qua est, Καλὸν μὲν γὰρ τὴν διάνοιαν προσωρεῖ-
σαι τὰ ἐέλτιστα, τὴν δὲ παιδείαν τὴν τῶν ῥήτορων, καὶ τὸν λόγον
πείθειν τὰς ἀκούοντας. εἰ δὲ μή τίνων' ἐυγνωμοσύνην αἰεὶ προ-
τακτικὸν τοῦ λόγου.*

26. Arte pavimento] *In veteribus quibusdam li-
bris, quos ego vidi, pro arte scriptum est endo, ut sit, ἐν τῷ:
quæ*

*quæ scriptura perspicuè extat apud Plinium lib. xxxv.
cap. xxv. constat autem Lucilium Græcas voces Lati-
nis versibus non semel immiscuisse.*

27. Nisi quòd hominum aures vocē natura mo-
dulantur ipsa] *Manuscripti libri aliter habent, & for-
tasse melius: nisi quòd hominū auribus vocem natu-
ra modulatur ipsa.*

IN BRVTVM.

1. Quod eadem mensura reddere iubet qua ac-
ceperis] *quod acceperis, liber vnus manuscriptus. Sed
qua, magis placet, ut referatur ad Hesiodium illud, vn-
de transtulit, αὐτῷ τῷ μέτρω, καὶ λόγιον.*

2. Et paullo seniore etiam Solonem, posteaq.
Cliffhenem] *Isocrates in Areopagitico ἦν ἐθελήσομεν
ἐκείνην τὴν δημοκρασίαν ἀναλαβεῖν, ἦν Σόλων μὲν ὁ δημοτικώ-
τατος γενόμενος, ἐνομοθέτησε. Κληθένης δὲ ὁ τοὺς τυράννους ἐκ-
βαλὼν, καὶ τὸν δῆμον καταλαγῶν, πάλιν ἐξ ἀρχῆς κατέστησεν.*

3. Modum tamen & numerum quædam oportere seruari] *Isocrates in oratione ad Philippum ita de
seipso scribit. εἰ δὲ γὰρ λαῖς περὶ τὴν λέξιν ἐυρυθυμίας, καὶ ποιικι-
λίαις κειοσμένωμεν αὐτόν, αἰς αὐτὸς τε νεώτερος ὢν ἐχράμην,
καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπέδραξα.*

4. Cum delectatione aculeos] *Eupolidis versus
Græci, unde hæc Cicero transtulit, reperitur apud Plini-
um in epistola ad Cornelium Tacitum lib. i.*

— πρὸς δ' ἐγ' αὐτῷ τῷ τάχῃ
περὶ τὸ τίς ἐπεκράθητο τοῖς χεῖλεσιν.
οὕτως ἐκλήθη, καὶ μόνος τῶν ῥητόρων
τὸ κέντρον ἐγκατέθηκε τοῖς ἀπροσμήνοισι.

5. Amplius de consilij sententia pronunciauit
] *In fragmento vno aneo, quod extat apud me Ser-
uiliæ legis, incisum est: Pr. de consilij sententia ita pro-
nuncia-*

nontiato fecisse videtur: *in altero*, quod quies quomque amplius bis in vno iudicio.

6. L. enim Piso Tr. Pl. legem primus de pecuniis reperendis Cenforino & Manilio Cos. tulit] *Huius legis mentio est in aeneo Seruilia legis apud me fragmento, cuius modum meminimus*, Ex lege quam L. Calpurnius L. F. Tr. Pl. rogauit. exue. lege. quam. M. Iunius. D. F. Tr. Pl. rogauit.

7. Habemus igitur in Stoicis oratoribus Rutilium: Scaurum in antiquis] in Atticis magis placeret pro, in antiquis, si diuinare liceret.

8. L. Casfidenus] *Opinor Casfidienus scribendum esse: nam à Cefio Casfidius, ut à Iulio Iulidius, & inde Casfidienus, ut à Nasidio Nasidienus, deductum est.*

9. C. Rusticellus Bononiensis] *Rusticellus corrigendum est ex auctoritate vetustissimi numismatis aerei, quod est apud me cum inscriptione C. Rusticellus Cordus II. vir.*

10. Cum P. Crasso M. F.] *Extat denarius argenteus Crassi huius, in quo inscriptum est, P. Crassus M. F.*

11. Neq. possum si velim: nec velim fortasse si possim] *Sententia sumpta ex apologia Gorgia Ἐπιπέδα Παλαμίδος: ἢτε γὰρ, inquit, Ευλιπείδης ἐδυνάμην ἀν, οὔτε δυνάμηνος ἠθεουλήθην ἐπιχρῆν τοιότοις.*

IN ORATOREM AD M. BRVTVM.

1. Cuius ex epistolis] *Intelligit epistolam quam scripsit ad Heracleodorum.*

2. Negat in eo positas esse fortunas Græciæ] *Locus ex oratione Demosthenis περὶ ἑφάνης: πάνυ γὰρ περὶ τοῦτο, inquit, οὐχ ὁρᾷς γέγονε τοῖς τῶν ἐπιήνων πράγματα, ἐῖ τοῦτ' ἂν ῥῆμα, ἀλλὰ μὴ τοῦτ' ἐλελέχθη ἔγω: ἢ δευρὶ τὴν χεῖρα, ἀλλὰ μὴ δευρὶ παρῖνεγμα.*

3. Nun-

3. Nunquam ab Aristophane poëta fulgere, tonare, permiscere Græciam dictus esset] *Græci versus Aristophanis reperiuntur apud Plinium lib. I. ep. ad Cornelium Tacitum.*

*περὶ τὴν τύραννον ἀνδράποισ μόνον,
ἤσραπ' ἔβροντα, ξυνεύκει τὴν ἑλλάδα.*

4. Aut decem virorum litibus iudicandis] *Xviri litibus iudicandis in antiquis lapidum monumentis reperiuntur. Slis etiam pro his habet aenea tabella apud me, in qua Seruilia lex incisa est de pecuniis repetendis.*

5. Triumpos, Cartaginem] *trumpus & Cartago sine aspirationis nota in veteribus etiam monumentis reperitur.*

6. Is igitur versum in oratione vetat esse: numerum iubet] *Aristotelis verba de hac re sunt: διὸ ῥυθμὸν θεῖ ἔχον τὸν λόγον, μέτρον δὲ μή: ποίημα γὰρ ἔσαι.*

7. Quod longè Aristoteli videtur secus, qui iudicat Heroum numerum grãdiorem quàm desideret soluta oratio: iambum autem nimis vulgari esse sermone] *Ex II I. Rhet. ad Theodectem hic locus sumptus est: ὁ μὲν ἠρώος σεμνός, καὶ οὐ λεκτικός, καὶ ἀρμονίας δέομενος: ἐδὲ ἱεμβος, αὐτὴ ἐστὶν ἡ λέξις τῶν πολλῶν.*

8. Ita parana probat, eoq. ait vti omnes, &c.] *Ex eodem libro hac quoque translata sunt: λέιπεται δὲ παιᾶν, ἃ ἔχρῶντο μὲν ὡς ἐν ἀπόρρητῳ ἀπὸ θεασυμάχε ἀρξάμενοι: οὐκ εἶχον δὲ λέγειν τίς ἦν ἐστὶ δὲ τρίτος ὀπαιᾶν, καὶ ἐχόμενος τῶν εἰρημένων.*

9. Iambus enim & dactylus in versum cadunt maximè: itaq. vt versum fugimus in oratione, sic hi sunt euitandi continuati pedes] *Hoc quoq. ex eodem Aristotelis libro translatum est, οἱ μὲν οὐδ' ἄλλοι διὰ τὰ τῶν εἰρημένων ἀρεταί, καὶ διὸ τὴν ματρικῆ. Sicut autem qui Ciceronem reprehendant, quod Aristotelis sententiam non expresserit,*

expresserit, cum μετρίωι vertit, in versum cadunt maximè, sed non iure: loquitur enim Aristoteles non de pæane, ex quo versus omnino nõ conficitur, sed de pedibus, ex quibus maximè metri cõfici solet: ut sunt iambus & dactylus, quos hic Cicero nominat, nam ubi Aristoteles, οἱ μὲν οὖν ἄλλοι dicit, Cicero explicat pedes nominatim, iambum scilicet, & dactylum.

IN TOPICA.

1. Ut sine vilo errore ad eam rationem via perueniremus] ratione & via legendum, quæ verba una tantum voce à Grecis explicantur, scilicet μετρίωι.

2. Si compascuus ager est, ius est cõpascere] Cõpascuus ager qui dicatur, ex Thoria legis aneo apud me fragmento intelligere possumus, in quo ita incisum est: Quei in agrum compascuom pecudes maiores non plus x. pascet, &c.

3. Qua fluctus alluderet] Ita habet veteres libri, & rectè, ut videtur, ex loco simili apud Catullum: Ipsi ante pedes fluctus falis alludebat. ῥόχθαι δὲ (inquit Homerus) μέγα κύμα ποτὶ ξέρον ἠπίροιο.

4. Adolescentiam florem ætatis, senectutem occasum vitæ] Pertinent hæc ad Pythagoræ sententiam, quæ sic Græcè habetur: αἱ δὲ ἡλικίαι πρὸς τὰς συμμετρίας ὧδε σύμμετροι· πᾶσι, ἕως νεανίσκος, ἄρος· νεανίης, φθινόπωρον, γέρον, χειμῶν.

5. Numero sic comparabuntur, ut plura bona paucioribus bonis anteponantur] Videtur hoc ex Aristotele sumpsisse, cuius verba sunt ex libr. 1. Rhet. ἀνάγκη τὰ τε πλείω τοῦ ἐνός, καὶ τῶν ἐλαττόνων, συναριθμημένω τοῦ ἐνός, ἢ τῶν ἐλαττόνων μετρίαν ἀγαθῶν εἶναι.

IN PARTITIONES.

1. Statuit autem aut de præteritis ut iudex, aut de

de futuris ut senator: ficticia sunt genera, &c.] Locum sumpsit ex libr. 1. Rhet. Aristotelis: ἀνάγκη δὲ τὸν ἀκρατήν ἢ θεωρῶν, ἢ κριτήν, κριτήν δὲ, ἢ τῶν γενημένων, ἢ τῶν μελλόντων. ἐστὶ δὲ ὁ μὲν περὶ τῶν μελλόντων κρίνων, οἷον ἐπιλησιασῆς, ὁ δὲ περὶ τῶν γενημένων, οἷον ὁ δικασῆς, ὁ δὲ περὶ τῆς δυναμείας, οἷον ὁ θεωρῶν· ὡς ἐξ ἀνάγκης ἀν εἴη τρεῖς γένη τῶν λόγων τῶν ῥητορικῶν, συμβουλευτικόν, δικαστικόν, ἐπιδημητικόν.

2. Quamobrem de primo primum si placet disputemus] Videtur adumbrasse illud Aristotelium, κατὰ φύσιν πρῶτον ἀπὸ τῶν πρῶτων.

3. Et fortitudinem audacia imitatur] Hæc quoque Aristotelis sunt ex libr. Rhet. 1. οἷον ἢ θρασύν, ἀνδρείον· καὶ ἢ ἄσωτον, ἐλεύθερον.

IN LIB. DE OPTIMO GENERE ORATORVM.

1. De optimo genere dicendi] Ciceronẽ hũc librũ inscripsisse, colligere possumus ex ep. xvii. l. xii. ad Cassiũ.

2. Quod magis est tractatum à Latinis] Miror Ciceronem scripsisse Dithyrambicum poemam magis tractatum fuisse a Latinis, cum constet neminem unquam Latinorum carmen Dithyrambicum composuisse. Itaq. placeret, si hic locus ita legeretur, ut ex scripturæ libri corrupta scriptura, amicus meus homo doctissimus emendavit: Poematis enim Tragici, Comici, Epici, Melici, Dithyrambici etiam ac Iambici, quod magis est tractatum à Latinis.

5. Ita fit ut Demosthenes certè possit summissè dicere, elatè Lyfias fortassè non possit] Charisius lib. 11. aliter legit: Ita fit ut Demosthenes certè possit summissè dicere, Lyfias fortassè non possit.

4. Hunc igitur Ctesiphontem] Æschines in oratione contra Ctesiphontem. λέγει γὰρ οὕτως ἐν τῷ ἡφίσματι,

τί· ἢ ἢ κέρως ἀναγορεύειν ἐν τῷ θεάτρῳ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ὅτι στρατοὶ αὐτῶν ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων ἀρετῆς ἕνεκα, ἢ ἀνδραγαθίας, ἢ τὸ μέγιστον, ὅτι διατελεῖ λόγιον, ἢ πρώτων τὰ ἀριεταῖων δῆμων.

5. Ad quod iudicium concursus dicitur è tota Græcia factus esse] *Aeschines in eadem oratione* : ὅρῳ δὲ ἐν ὀλίγῃς παρόντας, ἀλλ' ὅσες οὐδεὶς πάποτε μέμνηται πρὸς ἀγῶνα δημόσιον παρενενομήτους.

IN LVCVLLVM.

1. Nos autem qui contra omnes dicere qui sibi scire videntur solemus] *Ita legitur hic locus in libro manuscripto, cuius scripturā libentius sequor quam eā, quæ circumfertur in vulgatis.*

2. Et Tetrilius Rogus] *Manuscripti aliquot libri habent Tetrinius, quod est nomen familiae Romanae apud Suetonium in Caio. Sed sine Tetrinius scribas, sicut, ut est in vulgatis, Tetrilius, parum refert; dummodo Rocus pro Rogus retineatur, quod est in antiquis demetrii Crepereia gentis cognomen.*

3. Repetunt iam à P. Valerio] *In antiquo codice est, Repetunt à P. Valerio; & sic alibi locutus est: Repetunt ab Erechtheo.*

4. Quod si illi tum in nouis rebus quasi modò nascentes hæsitauerunt] *Petrus Ciacconus putat voces quasi modò nascentes adiectas Ciceroni fuisse.*

5. Quod inuestigata sunt] *quot habet vetus liber, & ita mihi videtur legendum, quòd facile t. littera in d. mutari solita sit: inde set pro sed, & alia huiusmodi multa reperiuntur.*

6. Audiuere enim Egefinū] *Ita Manutius: Egefinū, Lābinus: uterq. malè est enim recta scriptura, Hegelinus. ἠγνωστος habet Græci scriptores Laertius, & alij.*

7. Bene

7. Bene autè nosse Carneadè Stratoniceus Metrodorus putabatur] *Laertius lib. x. Μητρόδωρον δὲ τὸν Στρατονικία πρὸς Καρυεάδην ἀποχωρήσαι τάχα βαρυνθέντα ταῖς ἀνυπερβλήτοις αὐτῆ χειρῶσιν.*

8. Vt nemo sit nostrum qui non in sensibus sui cuiusq. generis iudicium requirat acrius] *Particula non abest à veterè, eodè optimo libro: & omnino tollenda videtur, vt sensus constet huius loci commodior.*

9. Si ea quæ disputent vera non sint, tum omnia fore incerta] *Hic quoque delendam opinor particulā, non, quæ abest à libro viri doctissimi, qui cum manuscripto diligenter fuit collatus.*

10. Quæ omnino nulla sunt] *sint rectius habent veteres libri.*

11. Vtimur exemplis somniantium, furiosorum, ebriorum, illud attendamus] *Longè melius hic locus legitur in libro, qui emendatus est à viro doctissimo ex collatione manu scripti exemplaris: Vtimur exemplis somniantium, furiosorum, ebriorum: nec illud attendimus, &c.*

12. Sustinenda est potius omnis assensio] *Expressit Græca illa, δὲ ἰ μάλλον πᾶσαν συγκατάθεσιν ἐπέχειν.*

13. Quid eum Mnesarchi pœnitebar] *Quid enim? Mnesarchi pœnitebat. ita est in codice manuscripto.*

14. An de vllis certius possum dicere] *possumus, est in veteribus libris, melius, vt videtur, quam in vulgatis.*

15. Audiat quàm nobiscū malè agatur: vt enim vera videamus, quàm longè videbimus? Ego Caruli Cumanam ex hoc loco regionè video, Pompeianum non cerno] *Huius loci scriptura, multo, vt mihi videtur, emēdatior reperitur in libro, qui est collatus à viro*

à viro doctissimo cum manuscriptis, quam qua in vulgatis circumfertur: Audiet quam nobiscū malè egerit: vt enim vera videamus, quam longè videmus? ego Catuli Cumanum ex hoc loco video, Pompeianum non cerno.

16. Quam haberet M. Cotta] *Opinor scribendum, vt est in manuscripto* quam haberet in C. Cotta. *Fuit enim C. Aurelius Cotta bis consul cum P. Seruilio Gemino, anno post urbem conditam DI. & DV.*

17. Centum Alexandros eiusdem modi facere nō possit] *Melius vt in manuscripto, facere nū possit?*

18. Dormienti verò æquè ac vigilāti probātur] *Probabantur est in veteribus libris; & ita huius loci sententia requirit, vt legatur.*

19. Si habes quod liqueat, neque respondes: superbe] *In veteribus libris est, superbus.*

20. Etenim is quoq. qui à vobis sapiēs inducitur] *à nobis habet liber manuscriptus, quod magis placet.*

21. Non enim est è saxo sculptus aut è robore dolatus] *aut ebore dolatus est in manuscripto, sed non placet: dissentit enim à Græco versū, vnde hæc Latina translata sunt, οὐκ ἀπὸ δρυὸς, οὐδ' ἀπὸ πέτρης.*

22. Academicis placere esse rerum eiusmodi dissimilitudines] *Scribe, similitudines, auctoribus libris veteribus.*

23. Et facile esse ei locum] *& facias videtur legendum: & ita est in manuscripto.*

24. Liniamēntum sine vlla latitudine carētem] *Locus sine dubio mendosus. nec displicet Scalæ emendatio, quam vulgavit Manutius. posset etiam ita corrigi: Lineam autem, longitudinem latitudine carentem, vt proximè accedat ad Euclidis definitionem, ἡμίση μῆκος ἀπὸ πλάτους.*

25. Princeps

25. Princeps Thales vnus è septem. cui sex reliquos concessisse primas ferunt] *Huius loci emendatio debetur Ioanni Scalæ, qui primus pro concessisse primos, correxit concessisse primas: eamq. correctionem Callimachi auctoritate confirmavit ex Diogene Laërtio.*

26. Anaxagoras materiā infinitam, sed eas particulas similes inter se] *Lābinus id est particulas, &c. melius fortasse in veteribus, sed ex ea particulas, &c.*

27. Quanti libertas ista æstimanda est] *Videtur rectius esse in manuscripto ipsa, pro, ista.*

28. Nec eo tamen aiunt Empiricis notiora esse illa, quia, &c.] *Videtur legendū esse empirici, sine littera s, & ita interpungēdum. Nec eo tamē aiunt Empirici notiora esse illa, quia, &c. Hoc autē Empiricorum argumētum, quo corporū dissectionem superuacaneam & vanam esse conabantur ostendere, ponitur à Galeno multis in locis, & à Cornelio Celso in proœmio, cuius verba sunt hæc; Nam colorem, leuorē, mollietiem, duritiem, similiaq. omnia non esse talia inciso corpore, qualia integro fuerint. quia cum corporibus inuolutis, hæc tamen metu, dolore, inedia, cruditate, lassitudine, mille aliis mediocribus affectibus sæpe mutantur, multo magis verisimile esse, interiora, quibus maior mollietis, lux ipsa nota sit, sub granissimis vulneribus, & ipsa trucidatione mutari: neque quicquam esse stultius, quam quale quidque viuo homine est, tale existimare esse moriente, imò iam mortuo.*

29. Qui aduersis vestigiis stent contra nostra vestigia] *Diogenes in Pythagora. εἴνα δὲ ἢ Ἀντιπιδας, ἢ τὰ ἡμῶν κείτω, ἐκείνοις εἴνω.*

30. Vos verò huius magnitudinē] *Magis placet, vt est in libris manuscriptis, vos ergo eius magnitudinē.*

B

31. Et

31. Et Aristoteles eiusque amici nunc proxime videntur accedere] *Scribe huc, pro, nunc: ita enim ex codicibus manuscriptis correxit in suo libro vir doctissimus Ioannes Scala.*

32. Per ἐποχὴν illam omnium rerum cōprobans] *Locus in vulgatis stella notatus corrigi potest, si pro, per, legatur semper, ut est in libro manuscripto.*

IN LIB. I. ACADEMICORVM.

1. Nos autem præceptis Dialecticorum & Orationum etiam] *Ita legendum ex libro manuscripto, cum in vulgatis desit vox etiam, qua alioqui necessaria videtur.*

2. Ita enim appellat Atomos] *Deest verbū Atomos in manuscripto, & rectè, ut videtur.*

3. Et tamen in illis veteribus nostris quæ Menippum imitati non interpretati quadam hilaritate conspersimus] *Videtur legendum, quas pro quæ, ut ad Varronis Satyras referatur, quas inscripsit Menippeas.*

4. Philosophice scribere volumus] *philosophiā habet vetus liber pro philosophice.*

5. Sed date mihi nunc: satis ne probas] *Libentius, si veteres libri adiunxerent, legerem, sed ea mihi nunc non satis probas.*

6. Quæ contra Philonem Antiochus scripserit] *De Antiocho Ascalonita, qui veteris academiæ iam penè deserta patriam suscepit, Plutarchus in vita Luculli sic scribit: Ἰδὼν οὖσι τῆς ἀκαδημίας ἐξ ἀρχῆς ἔρωτα, καὶ ζῆλον ἔσχεν ἐ τῆς νέας λεγομένης καὶ πρὸ ἀνδύσεως τότε τοῖς Κερκεάδου λόγοις διὰ φίλων, ἀλλὰ τῆς πολυαῖ, πειθαγόν ἀνδρα, ἃ δεινὸν ἔπειν τότε προσά την ἐχέσης τὸν Ἀσκαλωνίτην*

τὴν Ἀντίοχον, &c. pro istam, est ista in veteribus libris: quam scripturam agnoscit vir doctissimus in suo etiam libro.

7. Et ab ipsa natura iniolutus] & ipsa natura, sine ab videtur legendum: *et ita est in manuscripto.*

8. Nam cum Speusippum sororis filium Plato philosophiæ quasi heredem reliquisset: duos autem præstantissimos studio atque doctrina Xenocratem & Aristotelem] *Si diligentius attendamus, manca & imperfecta videtur oratio: nam illud duos autem, non habet quod referatur. itaque Petrus Ciacconius coniectura ductus, ut mihi videtur, optima, existimat legendū, philosophiæ ex asse heredem reliquisset: secundos autē præstantissimos, &c. notū est cū ex Cicerone ipso, tum ex inreconsultis omnibus, qui sui secundi heredes, & cum ita esset scriptum, 11°. autem, imperitus librarius pro secundos, fecit, duos, posset etiam defendi vox quasi, ut dicat Speusippum primum quasi heredem relictum, secundos autem Aristotelem &c.*

9. Illam. A. S. D. de. O. R. & N. A. A. C. D. R.] *Petrus Ciacconus putat duas voces abundare, sicq; legendum esse, Illam. autem. Socraticam. de. omnib. reb. nulla. affirmatione. adhibita. consuetudinem. d. reliquerunt.*

10. Ita facta est differendi quod minimè Socrates probabat, ars quædam] *Hic quoque verbū differendi videtur abundare. ait enim philosophiam factam esse artem, quæ ars de rebus certis & notis tractare solet, cum Socrates de singulis tanquam de incertis dissertans eam artem esse negaret.*

11. Fuit ergo iam accepta à Platone philosophandi ratio triplex] *Petrus Ciacconus exprimit vocem, accepta, tanquam superuacaneam.*

12. Et quasi qualitatem quandam nominabant] *Delenda vox quasi auctoribus antiquis codicibus.*

13. Itaq. aër; vtimurenim pro Latino; & ignis & aqua.] *Ita legendum ex manuscripto.*

14. Omnibusq. modis mutare] *mutari habet liber antiquus, fortasse melius.*

15. Primum vt in quattuor initiis rerum] *Delenda, in, praepositio, quare rectè abest à vetere libro.*

16. Qui ab antiquorum ratione nunc desciscis] *Pro qui, liber manuscriptus habet quam; vnde coniecturam facio, scribendum esse quoniam.*

17. Et veluti amantes Socratem Democritum, Anaxagoram, Empedoclem] *Ex librorum veterum auctoritate, confirmante etiam historia, corrigendum puto, & multo iam ante Socraté; Democritū, Anaxagoram, Empedoclem, &c.*

IN LIB. I. DE FINIB. BONORVM ET MALORVM.

1. Sed tam multum studium tamq. multā operam] *Ita est in manuscriptis, quāuis ad orationis magis venustatem pertineat, si ita legatur, quā ad sententiam.*

2. A quibus tam dissentio] *tantum dissentio, re-ctius est in manuscripto.*

3. Vtinam esset ille Perſius] *Ita est in manuscripto, cum in vulgatis desit verbum esset.*

4. Facetè is quidem sicut alias] *alia habet manuscriptus liber, quod magis placet.*

5. Quem quidem iocum cum multa venustate & omni tale ridet Lucilius] *Ita corrigendus est hic locus ex fide veteris exemplaris: in vulgatis enim pro iocum*

iocum & ridet ineptè scriptum est locum & idem.

6. χαίρει. hinc hostis Muci] *Scribendum χαίρει: est enim ad lectores oratio, quos salutat Prator Scauola: lectores turina omni cohorsq. cum autem in veteribus libris scriptum sit chorusq. inde conici potest, in antiquioribus fuisse chorsq. quomodo in antiquis etiam denariis incisum reperitur.*

7. Explicatam esse iis litteris arbitramur] *iis libris est in manuscripto, & ita videtur legendum.*

8. Defensa est Epicuri sententia de voluptate] *διασυνέθειν τὴν ἡδονὴν dicunt Graeci.*

9. Democrito adicit perpauca mutans] *Democrito adhærescit perpauca mutans: ita est in manuscripto apud me libro. & paulo post citimum, pro extremum.*

10. Itaq. attulit rem commenticiam] *Aduerbiū itaq. abundare videtur, delendumq. omnino, quia abest à vetere libro, reiciendo etiam sententia.*

11. Quem in adoptionē D. Silano emancipauerat] *Ad hanc indicandam adoptionem, in denario argenteo D. Silani impressus est torques, Mantia Torquatorum familia usitatum in signo, de quo ab eodem scripsimus in libro De familiis Romanorum.*

12. Quoquo is modo loqueretur] *Ita legēdum, cum in vulgatis sit, id pro is.*

13. Aliena dicit in Phycis, nec ea ipsa quæ tibi probarentur: sed si quæ in his corrigere voluit, deteriora fecit] *Scribe ex antiquo codice, aliena dicit in Phycis, nec ea ipsa quæ tibi probetur; & si quæ, &c.*

14. Vt ad id omnia referri oporteat, ipsum autē nulquam] *Aristoteles lib. 1. ad Nic. ἀπλῶς δὲ τέλειον τὸ καὶ αὐτὸ αἰρετὸν εἶναι, ἢ μὴ δέποτε δι' ἄλλο.*

15. Etenim quid percipit & quid iudicat] *An-*

quus liber habet, at quid percipit, aut quid iudicat?

16. Et omnium falsarum opinionum temeritate diuepta]. *Placet dirempta, vt est in libro manuscripto.*

17. Nec quid prouenturum sit prouident] nec quid porrò euenturum sit prouident, *legitur in manuscripto, & sine dubio melius.*

18. Si contra semper alit aliquid] quid pro ali- quid est in manuscripto. & paulo post legendum quas natura non deprauata desideret.

19. Sic iniustitia cuius in mente confedit, hoc ipso quod adest, turbulenta non potest non esse] *Locus hic in Aldinis editionibus deprauatus, ita ex manuscriptis exemplaribus est corrigendus.*

20. Nemo igitur est non miser] eorum non miser, *habet manuscriptus liber.*

21. Ecce alij minuti & angusti aut omnia semper desperantes] *Inducenda videtur particula aut, quae abest à manuscripto codice.*

22. Nisi aequè amicos & nosmetipfos diligamus] *Rectius est in manuscripto ac nos metipfos.*

23. Si ludicra exercendi aut venandi consuetudine adamare solemus] *Mibi magis placet vt est in vetere codice, si ludicras exercendi aut venandi consuetudines adamare solemus.*

IN LIB. II. DE FINIBVS.

1. Omnes enim iucundum motum quo sensus hilarentur] *hiarent habet liber manuscriptus, pro, hilarentur, quod magis placet.*

2. Nullum inueniri potest quod magis idè declararet Latinè quod Græcè quam declarat voluptas] *Supplendum ex manuscripto, nullum inueniri potest quod magis idè declararet Latinè quid Græcè, si ad hanc, quam*

quam declarat voluptas.

3. Dicat adiungendam illam, quæ sit in motu] *Ita legitur hic locus in manuscripto, & paulo post, notiones verborum pro cogitationes, vt est in Aldinis, siue vt habet Victorius, cognitiones.*

4. Diodorus ad eandem honestatem addidit vacuitatem doloris] *Verbum addidit, abēdat, additum ab eo qui locum explicatione illustrare voluerit.*

5. Similiter & si dicat] *Scribendum ac si dicat: & paulo post, dum cetera cauerent, pro duntaxat.*

6. Replendeat his vestis] respondeat, *est in manuscripto: & in Lucilianis versibus, glumas legēdum pro, gumas: & illaq. verè, pro illudq. verè.*

7. Non solum vt recta, sequamini] *Melius sequamur, vt habet antiquus liber.*

8. Vt voluptatem illam Aristippi] *Videtur Aristippi nomen ἁριστιππῶς fuisse ab aliquo positum: abest enim à vetere libro.*

9. Hoc diuinum animal] *Deest in antiquo particula, sic, quae reperitur in manuscripto, in quo est, sic hoc diuinum, &c.*

10. Quòd rationem habeant à natura menti datam, & acrem & vigentē] *Ita legitur in antiquo, cum in vulgatis sit, mentemq. pro, menti.*

11. Et se implicet primùm ciuium, deinde omnium mortalium societate] *Lambinus habet societati, vt est in manuscripto: sed malè implicet retinuit, pro applicet.*

12. In formarum specie, ac dignitate] *Ita legendum pro à dignitate.*

13. Contineo me ab exemplis. Græcis hoc modicum est: Leonidas, Epaminondas, tres alij, aut quattuor] *Ita interpungendus hic locus ex libro manu-*

scripto: male enim habent vulgati, Contineo me ab exemplis Græcis, &c.

14. L. Thorius Balbus fuit Lanuvinus] *Extat L. Thorij huius Balbi denarius argenteus, in quo Junonis sospitæ simulacrum, quale Lanuuij colebatur cum pelle caprina signatum est, adiecta in scriptione L. Thorius Balbus I. S. M. R. hoc est, Iuno Sospita Maxima Regina.*

15. Hic dolor populi, duce & auctore Bruto causa ciuitati libertatis fuit] *Abundat vox ciuitati, que nec in manuscripto reperitur.*

16. Testes excitamus eos] citamus *habet liber manuscriptus, & paulo post legendum, at cum tuis si differas, pro, at cum tuis cum differas.*

17. Et eam tantum ad aurem admouerent] *Corrigendum auctore libro manuscripto, & ea tamen ad aurem, &c.*

18. Cur Thorius, Postumius, Curtius, cur omnium magister Orata] *Huic loco Stellula in Aldinis apposita est. putauit autem aliquando commodè corrigi posse, si pro Curchius legeretur Orchius, quod est familia Romane nomen satis notum: sed incidi postea in manuscriptum librum, qui haberet cur Chirus, vnde coniecturam feci, cur C. Hirrus emendari debere. C. enim Hirrus murenarum vinarium primus excogitauit, ut scribit Varro lib. I I I. De rerust. & Plinius libro IX. cap. LV.*

19. His enim rebus detractis] *Vox rebus non est in manuscripto, neq. videtur necessaria.*

20. Qui pietatem cauet] *qui piè metu agit, legebat amicus meus homo doctissimus.*

21. Esse enim, nisi eris, non potes] *nisi sis, habet manuscriptus liber.*

22. Satis

22. Satis & in mediocribus amicitiiis præsidij: contemni iam nõ poteris] *Aliter est in manuscripto, sed non ita rectè, satis & in mediocribus amicitiiis: præsidium iam contemnere poteris.*

23. An id exploratum cuiquam esse potest] *Sententia sumpta ex Sophoclis versibus in Trachyniis, quam expressit etiam in Catone:*

ἢ κῆ πλείους τις ἡμέρας λογίζεται
μέταίως ἔσιν· οὐ γὰρ ἔσθ' ἦγε αὐρίον,
ὡρὴν εὖ πάθῃ τις τὴν παρῶσαν ἡμέραν.

24. Quædam alia toleratio est verior] *ratio pro, toleratio, habet manuscriptus liber.*

25. Huic Epicurus comparat se si potest] *comparat si quid potest, est in manuscripto.*

26. Ab adolescente suscepta] *ab adolescentulo, est in vetere libro, quam lectionem confirmant Græca Epicuri verba apud Laërtiū, vnde hæc Ciceronis translata sunt, ἐν ὑπερβλή.*

27. Maria ambulauisset, terramque nauigasset] *Iſocrates in Pænegyrico. ὡς τῷ στρατοπέδῳ πλεούσι μὲν διὰ τῆς ὑπείρου, πρὸς εὐσπί δὲ διὰ τῆς θαλάσσης, τὸν μὲν ἑλλήπυτον ζεύξας, τὸν δὲ Ἄδω διορύξας. Huc respexit Lucretius lib. I I I. Ille quoq. ipse viam qui quondam per mare magnum Strauit. Dabium autem nõ est, quin Xenophontis locum Cicero exprimere voluerit.*

1. Titillantem ex ea re natam lætitiā] *Ita cum Lambino legit Manutius, & commodè, ut videtur: debet tamè admonere lectores in vno apud me manuscripto reperiri titillationem, ex eā ve natam lætitiā.*

2. Quæ ipsi Græciæ nota non sunt] *in manuscripto est, Quæ ipsi scientiæ nota sunt.*

B 5 3. Quod

3. Quod si in ea lingua quam pleriq. vberiore
putant concessum est vt doctissimi homines &c.]
Ita legitur hic locus in vetere libro, cum in aliis sit con-
cessum à Græcis est.

4. Sic equidem diligentius] hic equidem &c.
Scribendum ex antiquo codice.

5. Principium ductum esse à se diligendo. in
principiis autem naturalibus pleriq. &c.] Ita opinor
legendum ex manuscripto: in vulgatis autem abundant
verba diligendi sui: & pro diligendo, scriptum est di-
ligendi, quam lectionem notauit etiam Morelius.

6. Quæ sunt contra naturam, arbitrantur] ar-
bitramur habet manuscriptus.

7. Simul autem cepit] Scribendum simul ac cepit:
Ita enim est in vetere libro.

8. Vt enim, si cui sit propositum collimare hastã
aliquò, aut sagittam vt feriat, sicut nos vltimum in
bonis diximus: sic huic in huiusmodi similitudine,
omnia sunt facienda vt collimet, & tantum niti, vt
omnia faciat, quo propositum assequatur] Ita legi-
tur hic locus in vetere libro, minus vt videtur, quam in
vulgatis, mendosè. In lib. II. De diuinatione dixit: quis
est qui totum diè iaculans non aliquando collimet?
Vt de verbo Collimare, non sit dubitandum, & si alij pro
eo, collineet, reposuerint.

9. Non sequi vt etiam diuitias bonum esse dica-
mus] sequitur pro, sequi, est in codice manuscripto.

10. Et sæpe officii est sapiētis desciscere à vita]
Ita planè est in manuscripto, nisi quòd pro desciscere,
habet, discedere.

11. Qui quòd eam custodiat Pinneres voca-
tur] Aristoteles lib. V. περί ζώων ιστορίας: αἱ δὲ πίνναι ὀρε-
δαὶ φέρονται ἐν τοῦ βύσσου ἐν τοῖς ἀμυδάρεσι, καὶ ἑορθευάδα-
σιρ.

στὴν ἔχουσι δὲ πιννοφύλακα, αἱ μὲν καρπίδιον, αἱ δὲ καρπίδιον,
οὗ σεισοκόμεναι, διαφθείρονται θάλασσαν. ad qua verba re-
spexit Plinius li. IX. cap. XLV. cum scribit: Concharum
generis & pinna est. nascitur in limosis subiecta fem-
per, nec vnquam sine comite, quem Pinnerem voc-
cant, alij Pinnophylacem: is est squilla parua alibi
cancer dapis affectator.

1. Quæ tamen à te agetur nō melior] modo me-
lior est in manuscripto.

2. Completur enim & ex eo genere vitæ quod
virtute fruitur] finitur pro fruitur habet vetus liber.

3. Immanitas ista verborum] inanitas est in an-
tiquo.

4. Quomodo igitur euenit] Magis placet eue-
niat, vt est in manuscripto.

5. Si nihil in eo quidem perficiendum est] Abest
aduerbium quidem à vetere libro.

6. Hoc igitur quæritis omnes, & ij, qui &c.] Le-
gendum vt ij, qui &c.

7. E Phœnicia profectos] E Pœnicia puto leg-
endum, vt seruetur antiqua scribendi ratio, qua bellum
Pœnicium in anea tabella incisum est: in veteribus
etiam libris, huius scripturæ vestigium apparet, qui ha-
bent Poëtica, corrupte scilicet, pro Pœnicia.

8. Vt haberentur aptæ, habiles & ad naturam
accommodatæ] Pro duobus verbis aptæ habiles, vnum
optabiles, habet manuscriptus.

9. Quod erit cumq. visum ages] Melius agens,
vt est in antiquo. paulo post, pro istud quæso, est, ista
inquam, sed non ita placet.

10. Non appello mala, sed si libet, reiectanea] re-
iecta

ie&ta habet liber vetus.

11. Et quæ bona negarētur esse ab eo] vt quæ bona, &c. *vetus liber, & ita planè legendum videtur.*

12. Hæc non videre, cuius generis onus] *Particula non, abest à manuscripto, nec sanè sententia requirit.*

IN LIB. V. DE FINIBVS.

1. Ita enim Athenis se collocavit, vt sit pænè vn^o ex Atticis, vt id etiam cognominè videatur habiturus] *Lego confirmante libro manuscripto, vt inde etiã cognomen videatur, &c.*

2. Cuius accuratè scripti de moribus libri, dicuntur illi quidem esse Aristotelis, sed non video cur nō potuerit patri similis esse filius] *Diogenes Laërtius in Endoxi Cnidij vita, videtur eius opinionis, & iudicij fuisse, vt scripti de moribus libri Nicomacho tribuendi essent. εἰσι δὲ αὐτὸν, ἰνκνιτ, Νικόμεαχῶ ὁ Ἀριστοτέλους τὴν ἠδερὴν λέγειν τὸ ἀγαθόν.*

3. Quoniã vt medicina valetudinis] *Locus sumptus ex lib. 1. Ethic. ad Nicomachum: ἰατρικῆς μὲν γὰρ ὑγίεια, νευπηγιῆς δὲ πλοῖον.*

4. Alij censent primum ascitum doloris vacuitatem] non dolere, pro doloris vacuitatem, *habet antiquus liber.*

5. Ne si etiam euitare posset] nisi etiam, &c. *est in manuscripto.*

6. Atqui perspicuum est hominē è corpore animoq. constare] *Respexit ad locum Aristotelis in 1. Politic. τὸ δὲ ζῶον ὡσῶτον συμμεσθην ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, ὧν τὸ μὲν ἀρχὸν ἐστὶ φύσις, τὸ δὲ ἀρχόμενον.*

7. Animum illi pecudi datum pro sale ne putresceret] *Varro lib. 1. 1. de re rust. Suillum pecus donatum à natura dicunt ad epulandum. itaq. his animam*

nam datam pro sale quæ seruaret carnem. *Plin. lib. viii. cap. li.* Hoc maximè brutum, animamque ei pro sale datam non illepidè existimabatur.

8. Non necesse est & illa pristina manere vt tuenda] *Legendum ex manuscripto, non ne necesse est, & illa pristina manere tuenda, &c. & paulo post, sic extremum omnium appetendum, &c.*

9. Vt nostros possi. agnoscere cantus] *cognoscere habet manuscriptus: & ita magis placet, vt legatur.*

10. Vt conquirecere ne infantes quidem possint] *Aristoteles lib. viii. Polit. οὐ γὰρ δύνανται τὸ νέον ἠσυχάζειν.*

11. Eaq. cupiditas agendi aliquid adolescit vnà cum ætate] *Ita est in manuscripto pro ætatibus: & paulo infra, segnitie, pro nequitia: quam lectionem notauit etiam Morelius.*

12. Quis Paullum Numitorē] *Opinor legēdum Pullum Numitorium, de quo in lib. 11. de Inuentione sic scribit. Nam in senatu & in consilio de Syphace diu deliberatum est, & de Q. Numitorio Pullo apud L. Opimium, & eius consilium diu dictum est. Linius Epitome lx. L. Opimius Pr. Fregellanos, qui defecerant, in deditioem accepit. Asconius in oratione in L. Pisonem. Notum est, inquit, Opimium in Prætura Fregellas cepisse, quo factò, vilus est ceteros quoque nominis Latini socios malè animatos repressisse.*

13. Nos tutores misimus regibus] *Pertinent hæc ad argentem denarium M. Lepidi, in cuius vna parte turrita imago Egypti signata est cum litteris ALEXANDREA; in altera inscriptio, M. LEPIDVS PONT. MAX. TVTOR REG. EX S. C.*

14. Tiberina decursio] *Vide num huic loco cōueniant*

niant Piscatorij ludi, de quibus Festus meminit in voce Piscatorij: aut ludi Maiouua, de quibus mentio est apud Sudam.

15. Actionem Locros] *Quidam* Eurytum reponunt, sed male: fuit enim Eurytus Tarerinus, ut ex Diogene intelligitur, apud quem scriptum est: τελευταίοι γὰρ ἐγένοντο τῶν πυθαγορείων, οὓς καὶ Δεισιζένοσ εἶδε, Ξενοκρίλοσ τε ὁ χαλκιδεύσ ἀπὸ θράκισ, καὶ Φάντων ἡ φιλίστιοσ, καὶ Ἐχικράτησ, καὶ Διοκλήσ, καὶ Πολύμνασος φιλίστιοι. καὶ αὐτοὶ ἦσαν δὲ ἀπρόαταί Φιλολάεσ καὶ Εὐρύτου ταραντίνων.

IN LIB. I. TVSCVL. QVÆST.

1. Annis enim ferè dx. post R. C. Liuius fabulã dedit C. Claudio Cæci filio, M. Tuditano Cos.] *In manuscripto est* ICXIV. pro, dx. facile aut librarius ex ICXIII. tot enim anni numerantur ad consulatum Centhonis & Tuditani, scilicet ICXIV. Centhone verò habet *vetus liber*, pro Cæci filio, & docuit pro dedit.

2. Sed vt Aristoteles vir summo ingenio, scientiæ copia] *Hæc duo postrema verba non leguntur in manuscripto.*

3. Animumq. cum corpore extingui] *Hæc verba in veteribus quibusdã codicibus non inueniuntur: itaq. merito amicus meus, homo doctissimus, è libro suo deletbat, quasi essent χολιασινῶσ, ab aliquo adiecta, qui voluerit præcedentem sententiam παροφρασινῶσ exponere.*

4. Si est Aristoxeni harmonia] *Vetus liber*, Si est vt Aristoxeni harmonia.

5. Vt viderentur ij qui vita excefferant viuere] *Scribendum*, vt viderentur eis qui &c. ita enim est in manuscripto, & ita omnino videtur legendum.

6. Quòd nulla gens tam fera, nemo omnium tã sit

fitimmanis] nemo hominum habet antiquus liber pro, omnium. & ita paulo post, & religione hominum consecrata, pro omnium.

7. Vir magnus leges instituta Remp. conferet] *Reip. condet est in manuscripto quodam libro, rectius aliquanto, quam in vulgatis, sed non plene satis facit. par pari autem melius responderet, Ergo arbores feret diliges agricola, quarum aspiciet baccam ipse nunquam: vir magnus leges instituta, quæ deferet. atq. hæc mihi lectio optima videtur.*

8. Qui è vita cefferunt] excefferint, pro cefferunt habet *manuscriptus liber.*

9. Quæ meus amicus Appius νεπομαντεία faciebat] *Νεπομαντεία scriptum est in antiquo. Sed vtrunq. verbum putat Petrus Ciacconus abundare.*

10. Pherecydes Syrus] *Videtur scribendum Surius: si quidem σῦρος νῆσος ἐστὶ ἰωνικὴ, vt inquit Strabo lib. XII. a qua, τὸ ἐδνικόν, τέρειοσ.*

11. Siue ignei sublimis ferri] *Vetus codex habet in sublimis ferri, quod magis placet, quia supra dixit in caelestem locum.*

12. Quam quisque norit artem] *Versus est ex Aristophanis Vespis translatus, nec ab iis, qui proverbia collegerunt, animaduersus:*

Ἐρδοτὶσ ἦν ἂν ἔρασος ἐιδείν τελέων.

13. Animum & videre & audire] *Videtur repressisse ad Menandri sententiam, quæ circumfertur, τοὺσ ὄρα. καὶ τοὺσ ἀκούε.*

14. Laomedonti tãta fieret iniuria] *Troi, pro Laomedonti erat scribendum: sed fuit Ciceronis μνημονικὸν ἐμάρτυμα.*

15. Diuina malle ad nos] *Aristoteles, lib. I. Eth. ad Nicomachum. ἢ ἐν τῶν περὶ τοὺσ θεῶσ ἐπαύων γαλοῖοι γὰρ*

γὰρ φαίνονται πρὸς ἡμᾶς ἀναφερόμενοι.

16. Quam vocant Græci ἀντιχθονα] *Nisquam, quod meminerim, hæc vox reperitur, itaq. placet Petro Ciaccono, ut pro ea ἀντιχθονα reponatur. Plutarch. lib. III. De placitis philosophorum cap. IX. θάλης ἔχει ἀπ' αὐτῆ μέαν εἶναι τὴν γῆν οἰκίτης ὁ πωδαγόρης, δ' ὄνο: τ' αὐτὴν, ἔχει τὴν ἀντιχθονα. & Ptolemæus, Plinius, Mela, & alij eius ora incolæ antichti bonas appellant.*

17. Vellem adesse posset Panætius: vixit cum Africano. quærerem ex eo] *Aliter in manuscripto legitur hic locus: vellem adesset Panætius: quærerem.*

18. Priamum autem tanta progenie orbatum, cum in aram confugisset, hostis manus interfecit] *Aristoteles lib. I. Eth. ad Nic. ἔχει ἀλέχειαι τὸν μέγιστον ἐπιφροῦντα μεγάλης συμφορᾶς περίπεσιν ἐπὶ γήρωσ, καὶ ἀδέπερ ἐν τοῖς ἡρωϊκοῖς περὶ πατρίμυ μυθεύεται.*

19. Non liberi deflet] *Antiquus liber manuscriptus habet deleti, quod minus placet: placeret magis cieciti, scilicet a fortunis.*

20. Ad non dubiam mortem concurrerunt] *currerunt magis placet, ut est in antiquo.*

21. Perempto. at id ipsum odiosum est, sine sensu esse odiosum. Ita habet Manutius, quod potest quidem defendi: non enim semper contradicit Auditor Marco, sed aliquando ipse sibi Marcus obicit. sed tunc melius habet meus liber manuscriptus: Perempto. A. at id ipsum odiosum est sine sensu esse. M. odiosum. *Quid autem opus est dialogo, si quis velit sibi obicere?*

22. Nescio quando in Latmo obdormiuit] *Adverbium quando, Antonius Augustinus mutat in quo modo: & illa verba quæ sequuntur, Qui est mons Carix, putat esse scholium Grammatici alicuius.*

23. Cum in eius simulacro videas esse nullum sensum

sensum] *Abest vox sensum ab antiquo, & rectè, ut opinor.*

24. Pro rata parte, aut longa, aut brevia dicuntur] *Post vocem parte in manuscripto legitur auita: quod verbum mendosum est, & pro eo reponendum fortasse, in vita.*

25. Pendemus animis] *animi, rectius in manuscripto.*

26. Hodie apud inferos fortasse cenabimus] *Cum apud Græcos scriptores, qui hoc Leonide dictum celebrarunt, reperitur scriptum ἀριστίσμεν, quod est prandebimus; non est cur quisquam Ciceronem reprehendat, qui verterit cenabimus: respexit enim, (ut opinor) ad Romanorum morem, qui soliti erant cena uti, pro prandio, itaq. concenationes alibi appellavit ea cōvivia, quæ Græci συμπόσια, siue ut certius dicam, σύνδειπνα nominarunt.*

27. Nemo parum diu vixit, qui virtutis perfecte perfecto functus est munere] *Totum hoc reuicit Ant. Augustinus, quod arbitratur primum ab inepto aliquo Grammatico, in margine libri, ad signandam Ciceronis sententiam esse notatum, deinde in seriem ab imperito librario fuisse receptum.*

28. Simili precatatione Trophonius, & Agamedes] *Plutarchi verba quæ leguntur apud Stobæum, faciunt ad hunc locum. Τροφόνι & Ἀγαμέδης, ποιῶντες ἐν Δελφοῖς ναόν, ἤτομον παρὰ τῷ Ἀπόλλωνος τὸν μῦθον, ὃ δὲ αὐτοῖς δόσαν ἐση τῇ ἐβδομῇ ἡμέρᾳ, ἔχει ταύτη ἀπέθανον. ἐπὶ δὲ Κλέοβις χεῖριτον κυδίππις τῆς μητρὸς αὐτῶν ἐνξαμένης τῇ ἡρᾷ δέναι τοῖς παῖσιν, ὅπερ ἂν εἴη κάλλιστον, ὅτι ἐαυτοῦς ἑποξεν ξαντὰς τὴν μητέρα εἰς τὸ ἱερὸν ἀνήγαγον, τὸν βίον παραχρημα κατέστρεψαν.*

29. Euthymus potitur fatorum munere læto]

C Magis

Magis placet, ut est in manuscripto, Euthynous potitur fatorum numine, letho.

30. Rebus à diis immortalibus iudicatum] *Scriberem libentius iudicatis, ut habet liber manuscriptus.*

31. Alcidas quidam Rhetor antiquus in primis nobilis] Alcidas scribendū est auctoribus Graecis scriptoribus, & vetere quoq. Alcidas autem imagine ex marmore, cui subscriptum est, Α Λ Κ Ι Δ Α Μ Α C.

32. Repetunt ab Erichtheo] Erichtheo scribendum ex Apollodoro, qui lib. I V. ita de hac re narrat: Ερχθη δ' ἐπὶ τὸν πόλεμον νίκης χρωμένῳ ἔχρισεν ὁ θεὸς καταπόσειν τὸν πόλεμον, ἐὰν μίαν τῶν θυγατέρων σφάζῃ, καὶ σφάζῃ αὐτὴ τὴν νεώτατην, καὶ αἱ λοιπαὶ ἑαυτὰς κτερέσασαν· ἐποίησαντο γὰρ σωωμοσίαν ἀλλήλων σωαπλίδαι. Menoeceus etiā paulo post, pro Menœcheus ex eodē scriptore corrigendum. Ex eo autem, quod supra dixit Cicero, tres versiculos Elyfio in tabellis fuisse datos, colligere possumus, responsa in tabellis ab oraculo dari solita fuisse: quod confirmatur huiusmodi quadā apud me antiquissima tabella ex ere, in qua incisum est, Nunc me rogitas: nunc consulis: tempus abit iam.

33. Melior Ennij, quàm Solonis oratio] melius Ennij quàm Solonis elogium, est in manuscripto.

IN LIB. II. TVSCVL. QVÆST.

1. Sed vltro appetendus, subeundus, excipiens dolor] *legendum ex antiquo, sed etiam non vltro appetendus, &c. Petrus tamen Ciacconus, quiuis est non modo, &c. putat legendum sine interrogationis nota.*

2. Vnde ignis lucet] *Ita legit Maunnius. Faërnus tamē pro lucet, habet cluet: & infra clepse pro clepfitte. Pantagathus autem ita hos versus interpungebat:*

Dolorem

Dolorem quem percipit ob furtum Lemnium: Vnde ignis lucet mortalibus clam diditus: Eum Prometheus clepfitte est dictus dolo Pœnas q. Ioui fato expendisse pessimo.

3. Tuque in ea intueberis] *Ant. Augustinus, tuque in eam, legit: at ea sunt honestas, dignitas, decus.*

4. Aut Philoeteta illum quam te enim malo dicere: sed ille certè non fortis qui iacet, &c.] *Ant. Augustinus delet aduerbium aut: Pantagathus autē retinet, qui totum hunc locum ita legebat: Aut Philoeteta illum aut me. malo dicere de illo. M. certè fortis qui iacet in lectulo humido.*

5. Medicum requirens modo] *requirit legitur in antiquo, & melius.*

6. Inde pugiles cestibus contusi] *nudi pro inde videtur legendum, quomodo emendavit Ant. Augustinus, sine ex ingenio, sine ex auctoritate veterum librorum.*

7. Agefis] *Ita olim correxit Faërnus. Ant. autem Augustinus ex corrupto verbo Agapetis, quod est in libris manuscriptis, fecit Atagefis.*

8. Sit ne igitur malum dolor, &c. volunt nō esse malum dolorem] *Petrus Ciacconus putat vocem dolorem otiosam esse. paulo post ita legendum, Falsa quoque eius visione & specie moueri homines duco vehementius vimq. eius omnem esse tolerabilem.*

9. Quoniam à viris virtus nomen est mutuata] *Nonnulli veteres libri hac verba non habent: Itaq. facile adducor ut credam fuisse ab aliquo σχολιαστικῶς addita.*

10. Si te fortè dolor aliquis peruellerit] *perculerit habet manuscriptus liber.*

11. Vt nobis metipsis imperemus] *Videtur re-*

spexisse ad Homericum illud de Vlyſſe, τέτραδι δὴ κραι-
δίη.

12. Toto corpore, atq. omnibus vnguiculis] *Ita legitur in antiquo pro vngulis.*

13. Non quo fugiendus sit] non quod fugien-
dus, *vetus liber: & paulo post*, nequeunt, *pro* non
queunt.

14. Si tanti non sint, vt ferendi sint] *Ego malle,*
ſi tanti ſint, vt ferendi non ſint.

IN LIB. III. TVSCVL. QVÆST.

1. Ea virtuti reſonat, tanquam imago gloria] *Abest vox gloriae, ab antiquo: & rectè. Varro in li. III. De re rustica, cap. XVI. eodem modo de apibus dixit. Primum secundum villam, potissimum vbi non reſonent imagines. has ἠχοῦς appellari Columella ſcribit.*

2. Qui hæc rebus nomina poſuerunt] impoſue-
runt, *puto rectius, vt est in manuſcripto.*

3. Infamiam enim cenſuerunt, id est inconstan-
tiam ſanitate vacantem] *Vox id est, non legitur in antiquo.*

4. Atq. in quem cadit ægritudo] atqui, *vetus co-
dex.*

5. Quid illum filium Solis] *In antiquo est, quid?*
Æta filium Solis, &c.

6. Lacrymæ peredere humore exangues genas] *variè legitur hic verſus in manuſcriptis: in vno enim est, Lacrymis hument exangues genæ ſitu liuentes; in altero, Lacrymæ perdidere humorem, &c.*

7. Opinione mali ægritudinem eſſe, non natu-
ra] *Manutius ex ingenio addidit, non, quod deest in antiquis. mihi magis placet, vt habet manuſcriptus, opinione mali ægritudinem eſſe natam. ex voce enim
natam,*

8. Ergo hoc Terentius à philoſophia ſumptum
tam commodè dixerit] *Ita legendus hic locus ex ma-
nuſcripto, à quo abest, cum, & rectè.*

9. Si verò aliquid etiam tum planè luctum om-
nem abſterſeris] *Amicus meus homo doctiſſimus ma-
nult vt legatur, ſi verò aliquam admoueris, luctum
planè abſterſeris: aut, ſi verò amorem admoueris,
luctū planè abſterſeris. Sed vulgata lectio magis pla-
cet, qua Tullius verecūdiſſimè, & κατὰ ἀποσιώτισιν, qua
turpia erāt notauit τὰ ἀφοδίσια, quò inuifioſem redde-
ret Epicurum, ob impudentiam.*

10. Ex opibus ſummis opis egens Hector tuæ]
Hecuba pro Hector, *ſcriptum est in antiquo, & ita ma-
gis placet.*

11. Quòve nunc auxilio, aut fuga] exilio *habet
manuſcriptus, & rectius, vt opinor. paulo post, deſor-
mati auro atque abiete criſpa, in vulgariſ deest vox
auro. infra, auro eboreq. inſtructum regificè. pro, au-
ro ebore inſtructam regificè, quod non ita placet.*

12. Exaggeratis igitur regis opibus] *regis habet
antiquus liber: & adiungitur pro, quid adiungit.*

13. Cedrum incendamus] *Ita pro Hedrychum
repoſitū est à doctiſſimis viris. quid ſi ex Hedrychum
faciamus cedrum ac thyum? indicantibus libris vete-
ribus correctionem, & confirmante Homeri verſu, ex
Odyſſea v.*

14. Quàm ipſos Corinthios] *Ego malim, quàm
ipſi Corinthij, cuius ſcriptura veſtigium apparet in ve-
ruſtis etiam exemplaribus.*

15. Quasi ſolutionem totius hominis appellatā
putat] *Ariſtoteles lib. I II. Eth. καὶ ἢ μὲν λυσιμὴ ἐξίς νοῖν, καὶ
φείσεται τοῦ ἐχόντος φύσιν.*

16. Rectum esse & ad officium pertinere] *Ita legitur in libris veteribus.*

17. Quod is septimo die post filia mortem hostias immolasset] *Æschines in oratione κατὰ Κτησιφάντος. Ἐξέδ' ἄνδ' ἡμέραν τῆς θύλαδος αὐτῶ τετελευτηκίας, κατὰ πενθῆσαι, καὶ τὰ νομισθίονα ποιῆσαι, στεφανώσ' ἀμειψῶ, καὶ λευκὴν ἐσθῆτα λελευν, &c.*

18. Ut nos quoq. idem ab aliis requiramus] *ab illis magis placet, ut legitur in manuscripto.*

19. Nam & qui non leuantur, ipsi alios ad miseriam inuitant] *Ita Manutius, male prorsus: nam qui non admittit consolationem, non statim dicendus est inuitare alios ad miseriam. Victorius, ipsi ad miseriam inuitant, male: culpa librarij. Meus manuscriptus vet. Et, ipsi ad se miseriam inuitant: quod non minus est stultum ultro accersere sibi malum, quam aliorum vitia cernere, obliuisci suorum.*

20. Quid autem præclarum quod non idem arduum] *Ita est in manuscripto: in vulgatis autem deest quod. sententia alioqui postulante.*

IN LIB. IV. TVSCVL. QVÆST.

1. Comitria, prouocationes, patrum consilium] *Verbum prouocationes, mihi quidem suspectum est, & iure, ut arbitror: nam non puto inuitis regibus potuisse prouocari ad populum. Fortè prouocationes in comitiis creandi regis, aut cuiusuis inferioris magistratus, si id ius erat à populo petere. Omnino prouocationes sunt cognatæ comitiis, quibus tanquam rudimenta quadam legum de ambitu adhibitus debuit esse aliquis modus instituto regio, aut etiam lege.*

2. Et cantus tum fuisse rescriptos vocum sonis, & carmina] *Mallem descriptos, quia proprie, & parum remotè à littera, respondet. Græco verbo ἀνεγραμμέ-*

vous.

vous. Sed quo modo vocum sonis? an soni in tabulas refererentur? itaq. placebat Pantagatho, ut pro sonis, legeretur notis.

3. Nisi fortè temporis causa assentiebare] *Post vocem causa, in antiquo est, noui, sine dubio corruptè, pro nobis.*

4. Non quia semper, sed quia sæpe sint] *Abest ab antiquo libro verbum sint, quod est secundo loco positum.*

5. Ergo inuidi & maleuoli, & liuidi] *Ita est in antiquo, cum in aliis desit coniunctio, &c, post vocem maleuoli, quæ necessaria videtur.*

6. Corporis temperatio cum ea congruunt] *Ita est in vulgatis: liber manuscriptus habet, sicut enim corporis temperatio, &c. quæ videtur melior lectio, sed cum addantur duo verba, minusq. sit transponere verba, quam addere, ita legerim: Sunt enim in corpore valetudo, pulchritudo, vires, velocitas: sunt item in animo, præcipua corporis temperatio, cum ea congruunt inter se, è quibus constamus: sanitas sic animi dicitur.*

7. M. Alienum] *Allienum duplici ll. scribendum est auctoribus antiquis denariis.*

8. Prælium cum restituit infaniens] *Petrus Ciaconus existimat hoc totum additamentum esse.*

9. Illum enim putas omni perturbatione esse liberum te vis] *Ant. Augustinus delet postrema verba te vis. in manuscriptis est liberum, vis videamus.*

10. Ut etiã si nec mala sint illa quæ metum ægritudinæ, nec bona, quæ cupiditatem] *Hic locus aliter legitur in antiquo, in quo ita scriptum est: ut etiã si mala sint illa quæ metum ægritudinæ: bona, quæ cupiditatem.*

11. Tanquam clauum clauo] *Aristoteles lib. iv.*

IN LIB. V. TVSCVL. QVÆST.

1. Peccanti immortalitati] *Amicus meus putat legendum, peccantis pro peccanti.*
2. Ita nos, quasi in mercatum quadam celebri-
tate ex vrbe aliqua] *Ita scriptum est in antiquo, cum
in aliis sit item, & mercatus.*
3. Partim foliuagas, partim congregatas: imma-
nes alias, quasdam autem cicures] *Videtur trāstulif-
se Aristotelis illa ex Politicis τῶν δὲ θηρίων τὰ μὲν ἀγα-
λαῖα, τὰ δὲ σποραδικά. & paulo post τὰ μὲν ἡμερὰ, τὰ δὲ
ἀρχία.*
4. Non qui parua non metuit, sed qui omnino
metu vacat] *Ita legi debet hic locus, cum in aliis desit,
non.*
5. At enim eadem Stoici præcipua, vel producta
dicunt, quæ bona isti: illi quidem sine iis vitam bea-
tam compleri, hi autem sine iis esse nullam putant]
Ita legitur hic locus in manuscripto.
6. Præceptum illud Atrei] *Pro Atrei in manuscri-
pto scriptum est, antiquum.*
7. Seta equina appensum] *actum pro appensum
est in vetere libro manuscripto, ut dubium nō sit, quin
aptum legi debeat.*
8. Adhuc neminem cognoui Poëtam (& mihi
fuit cum Aquinio amicitia) qui sibi non optimus vi-
deretur] *Eadē sententia vsus est in epistola quadam ad
Atticum lib. xii. Nemo vnquam Poëta neq. Ora-
tor fuit, qui quenquam meliorem se arbitraretur.
Aristoteles lib. iv. Eth. πάντες γὰρ ἀγαπᾶσι τὰ αὐτῶν,
ὡς περ οἱ γυνεῖς, καὶ οἱ ποιηταί, pro Aquinio autem vidi no-
tatum in quodam libro, cum aliquibus.*

9. Est

9. Est enim ad portas Agragianas] *Achradinas
habet vetus liber.*
10. Tum maximè ingenua delectatio & digna
sapientia] *sapiente scriptum est in antiquo, & ita vide-
tur rectius.*
11. Honoris causa, laudis studiosi gloriæ causa]
*Ita est in vulgatis: Ego secundo loco deleverem causa: quæ
lectionem confirmant ea qua sequuntur.*
12. Nos illud quidem] *vel illius, vel illorum vi-
detur legendum.*
13. Altera omnis tempestatis calamitate semper
vacat] *Longè melius legitur in manuscripto omni pro
omnis, & vacat pro vacet.*
14. Eos ipsos inuentorum suorum memoria, &
recordatione confutat] *compenfat habet manuscri-
ptus pro confutat.*
15. Quàm multa non desidero] *Respexit ad So-
cratis illud, quod refert Diogenes, πόσων ἐγὼ χρεῖται οὐκ
ἔχω.*
16. Genus hoc voluptatum optabile esse, si non
obsit, prodesse non nunquam] *Ita legit amicus meus
hūc locum, cum in vulgatis desit particula non. Opta-
bile autem dicunt Græci ἀγαπτόν. Aristoteles li. i. Eth.
ἀγαπτόν γὰρ καὶ ἐνὶ μόνῳ. Significat enim bonum illud,
quod qui consecuti sunt, eo contenti viuere possunt.*
17. Cum expectationi speratarum] *speratæ, Ant.
Augustinus. quod si expectatio retineatur, vt habet
Victorius; melior lectio erit, si memoriæ legatur, pro
memoria.*
18. Negauit se iure illo nigro] *Plutarchus in Ly-
curgo. τῶν δ' ὄψων εὐδοκίμει μάλιτα παρ' αὐτοῖς ὁ μέλας
ζωμός.*
19. Opulentissimi Syriæ regis] *Scribendum Assy-
riæ.*

C 5

riæ.

ria. atq. hoc ipsum epigramma quod refert Cicero, de viciis Isidorus in scriptis fuisse, Græci scriptores tradunt.

20. Neque me quisquam ibi agnouit] *Delenda particula ibi, quæ non est in veteribus libris: atq. hanc scripturam confirmant Græca etiam verba apud Laertium* ἡλθον γὰρ ἐνοὶ πρὸς Ἀθήνας, καὶ οὐκ ἔγνωσαν.

21. Et videbat in litteris] *Libet vetus habet, vivebat, sed non placet: verbum enim videbat ad Ausidij cecitatem refertur.*

22. Si liceat quod quibusdam Græcis quotidie] *Ita habent libri vulgati, nec male: alij, si libeat, nō satis bene: Quid enim si libeat, nō liceat autem: vt liceat hic significet cōcedatur, vt ipse docuit supra. Quod autem quidam putant locum adhuc restare mendosum, videndum num pro quotidie aptius sit quiritare.*

23. Epicurei nostri Græcè fati nesciūt, nec Græci Latinè] *Favrus pro Epicurei legēdū putabat Opici: quæ mihi lectio optima viderur. Notum autem est eum ex Strabone, tum ex aliis, Opicos Campania populos fuisse.*

24. Aut bibat, inquit, aut abeat] *Allusit ad Græcum illud, ἢ πιδῖ, ἢ ἀπιδῖ.*

25. Quod si iis Philosophis, quorum ea sententia est] *Ita est in vulgatis, satis imperfectè. Ego malletm, quod si ij Philosophi. & infra, dicāt attamē semper.*

26. Ad philosophicas scriptiones] *philosophas legitur in antiquo: & Plato, φιλοσοφον φῶσιν dixit, hoc est, naturam philosophicam.*

IN LIB. I. DE NATVRA DEORVM.

1. Vt magno argumento esse debeat prudenter Academicos à rebus incertis assensionem cohibuisse] *se]*

se] *Ita legitur hic locus in manuscripto, cum in aliis sit, Vt magno argumento esse debeat, causam, id est, principium philosophiæ, esse scientiam, prudenterq. Academicos &c.*

2. Et quo omnes duce natura vehimur] *Fidendum melius sit venimus, vt est in antiquo, pro vehimur: quamuis ad verbum duce aptius sit vehimur.*

3. Dubitare se Protagoras] *Diogenes in Protagora. περί μὲν θεῶν οὐκ ἔγω εἶδέναι, εἶδ' ὡς εἰσὶν, εἶδ' ὡς οὐκ εἴσιν· περὶ δὲ τὰ κωλύοντα εἶδέναι, ἢ τε ἀδολότης, καὶ βραχυδαιμονία τοῦ ἀνθρώπου. διὰ ταύτην δὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ συγγραμματος ἐξεβλήθη πρὸς Ἀθηναίων, καὶ τὰ βέλτερά αὐτὸ κατέγραυσεν ἐν τῇ πόλει.*

4. Vt alia ex aliis nexa] *Vetus liber habet, vt alia ex aliis nexa.*

5. Non enim tam auctoritatis in disputando, quam rationis momenta querenda sunt] *auctores scriptum est in antiquo, pro auctoritatis.*

6. Contra omnia differendi] *Illustrant hunc locum Diogenis verba, quæ leguntur in Arcefila: Ἀρεσίλας, ἢ Ἀρεσίλας Πιταναῖος τῆς Αἰολίδος, ὁ τῆς μύσης Ἀκαδημίας κατὰρχὸς πρῶτος, ἐπεὶ τὰς ἀποφάσεις διὰ τὰς ἀναπίπτει τῶν λόγων. πρῶτος δὲ καὶ εἰ ἐκείτηρον ἐπεχείρησε, καὶ πρῶτος τὸν λόγον ἐκίνησε τὸν ὑπὸ πλείων παραδεδομένον, καὶ ἐποίησε δι' ἐρωτήσεως, καὶ ἀπορίσεως ἐριστικώτερον.*

7. Vt Staius in Synephebis] *vt ille in Synephebis, est in manuscripto.*

8. Omnem totius orbis designationem] *opetis, pro orbis habent manuscripti aliquot libri: quæ mihi lectio magis placet, ob ea quæ precedunt ministros, machinas, &c.*

9. Nullo modo viderunt animi naturam intelligentes] *videntur si legas, vt est in manuscripto, sensus]*

44 IN LIB. I. DE NATVRA DEORVM,
sensus patebit apertius.

10. Eosq. innumerabiles esse mundos] *Abest à manuscripto codice vox mundos, quam opinor glossema esse.*

11. De ipsa quidem mente] *Ita legitur in antiquis codicibus, & rectè: sequitur enim aduerbium, autem.*

12. Commenticium quiddam coronæ similitudine efficit] *In manuscripto est, commenticiū quiddam coronæ simile efficit.*

13. Aristoteles quoq. in tertio de Philosophia libro] *Aristotelem tres De philosophia libros scripsisse tradit Diogenes, de quibus ἐν τῷ περὶ ψυχῆς fit etiam ab ipso Aristotele mentio.*

14. A magistro Platone vno dissentiens] *Manutius ex vno, fecit non: in manuscripto est, suo: vt fortasse legendum sit, à magistro suo Platone dissentiens.*

15. Vt Tragici Poëtæ] *Sumpsit hanc comparationem à Platone, cuius verba sunt ex Cratylo, ἐν μὴ ἀεὶ θεὸν ὡς περ οἱ τραγῳδοποιοὶ ἐπιθεῖν τὰ ἀπορῶσιν, ἐπὶ ταῖς μνηστῆρας ἀποφύρουσιν.*

16. Coryphæum appellare Epicureorū solebat] *Κορυφαῖον est in vetustissimo, eodemq. optimo libro: atq. ita legendum puto.*

17. Quod non modò philosophia dignum esset] *fit pro esset legendum ex antiquo libro.*

18. Alia aspera, alia rotunda, alia autem partim angulata & pyramidata, quædam curuata & quædā quasi adunca] *Ita legitur hic locus in manuscriptis, cū in vulgatis desit vox pyramidata.*

19. Sed hunc Platonicum mirificè contemnit Epicurus] *sed hunc & Platonem, habent libri manuscripti.*

20. Quod

IN LIB. I. DE NATVRA DEORVM. 45

20. Quod si fingere nobis] *ἀφομοιωῦν Græci dicunt. Aristoteles lib. I. Pol. ἀσπρὴ τὰ ἔδη ἐαυτοῖς ἀφομοιοῦσιν οἱ ἀνθρώποι, οὐτὼ καὶ τοὺς θεοὺς τῶν θεῶν, &c.*

21. Mortalis visus] *visus habet manuscriptus liber, quod placet.*

22. Ergo alia species Iunonis Argiuis, alia Laniuinis, alia nobis] *Ita legendus hic locus ex auctoritate vetustissimi libri, cū in vulgatis desint duo postrema verba, alia nobis, & pro Laniuinis, scriptum sit Laniinis. colebatur autem Laniuij Iuno Sospita cum pelle caprina, cum hasta, cum scutulo, cum calceolis repandis, cuiusmodi in denariis L. Roscij Fabati, & L. Thory Balbi, qui Laniuiini fuerunt, signata reperitur.*

23. Istis ne fidentes somniis] *videntes pro fidetes, habet antiquus liber, non malè: vt videntes videatur scriptum fuisse in antiquioribus, antiqua scribendi ratione, qua TERMINABIT DIEI F. & alia similia in veterum monumentis reperiuntur.*

24. Aufa sit] *scribendum ausit, ex manuscripto.*

25. De M. Octauio deferentem Sitellam] *De Sitella, in quam suffragia coniciebantur, mentio est in lege Seruilia, cuius extant apud me fragmenta quedam. Eamq. fortem. ex. hac. lege. apertam. bracioq. aperto litteram. digiteis. opertam. palam. . . vndai causa. ad. sitellā. forti. veniet. is. in. eam. sitellam. manum. demittito. tam. deuexam. populo. &c.*

26. Sed ea conferuent quæ sunt] *Videtur legendum, sed ea quæ conferuent, quæ sunt.*

27. Qui ea quæ prodesse hominum vitæ, decorum in numero habita esse dixit] *Respexit ad Græca illa, ἀνθρώπος ἀνθρώπων δαιμόνιον, & θεὸς δεινῆς ἔδων.*

IN LIB. II. DE NATVRA DEORVM.

1. Peniam Vatienus] *Vatinius est in veteribus libris,*

bris, & ita legendum cum hic, tum apud Valerium Maximum libr. VIII. cap. VIII. & Lactantium lib. II. cap. VIII. itaq. in Fastis ex hac emendatione, & ex verbis qua sequuntur, Auis huius adolescentis, addendum erit P. N. ut integra inscriptio sit, P. V A T I N I V S P. F. P. N.

2. Primus rogatorum ut eos retulit] rogator habet liber manuscriptus.

3. Tuditano & Aquillio Cos.] Vetus liber M. Tuditano, & Ap. Claudio Cos. Sed huius lectionis veritas ex historia petenda est.

4. Euulsum] euolsum est in vetustissimo libro, & ita legit Quintilianus.

5. Quæ æneis efferuescunt subditis ignibus] Ita legitur in manuscripto, cū in vulgatis desit vox æneis, qua tamen potest esse alicuius scholium.

6. Quæ non sit minor] minoris vetus liber, quod placet: sequitur enim: sic mundum vniuersum pluris esse necesse est.

7. Minimeq. respiciens patriam] Ita legitur in manuscripto, pro respiciens; & ita omnino legendum: est enim respicere, redolere & pro se ferre.

8. Continuas conuersiones duas] sui pro duas amicus meus legendum putat.

9. Tum abeunt tum recedunt] Emendandum ex antiquo libro, tum adeunt tum recedunt.

10. Qui tenero terram circumuectu amplectitur] circumuectu habet liber manuscriptus, quod magis placet, confirmantibus Grecis Euripidis versibus, vnde translati sunt Latini, quos hic adducit Cicero:

Ὁ γὰρ τὸν ὑποῦ τὸν δ' ἀπειρον αἰθέρα,
καὶ γῆν περὶ ἧ ἕχονθ' ὑψαῖς ἐν ἀγκάλας,
τοῦτον νόμιζε ζῆνα, τὸν δ' ἠγῶ θεόν.

11. Et

11. Et plena sunt futilitatis, summaq. leuitatis] vanitatis habet liber manuscriptus, pro futilitatis.

12. Qui qualesq. sunt] Lambinus sunt: à vetere autem libro id verbum abest.

13. Anum fatidicam Περβοισαυ induci, id est prouidentiam] Hæc tria postrema verba, id est prouidentiam, non sunt in vetere libro. olent autem sine dubio glossæ ab imperitis librariis in scrienam receptæ. Quod autem sequitur, velut hesternæ die, vel Ciceronis πυρωιδὸν ἀνάλιννα, vel librarij lapsum esse credendum est. nō enim hesternæ die Velleij disputatio cum Cotta instituta fingitur, sed eodem atq. in ipso secundi libri initio ita contextitur dialogus, ut nullus dies intercesserit inter Epicureorum & Stoicorum consultationem. Idem error est in illis lib. I II. Quæ à te nudius tertius dicta sunt: cum docere velles deos esse: sunt autem verba Cotte ad Balbum, quæ nō nudius tertius, sed eodem die finguntur esse dicta. credi potest Ciceronem in animo habuisse tribus libris trium dierum disputationem referre voluisse: mox id mutasse, relictis prioris cogitationis vestigiis.

14. Quod & Democritus simulacra & Epicurus imagines inducens] nomen Epicurus non legitur in manuscripto, & certe videtur abundare.

15. Hunc circum ἀρκτοῖ δυα] Arctoe habet vetustissimus codex, & rectè: eodem enim modo Adelphoe apud Terentium, & Canephoroe alibi scriptum reperitur.

16. At capra læuum humerum claro obtinet] humero scriptum est in veteribus libris.

17. Et magis horrifera] horrifonis vetus liber.

18. Extremam nitens] extremum habet antiquus codex.

19. Huic

19. Huic autem continens aër fertur] circumfertur *est in antiquo.*

20. Quæ æther] ætherea *est in manuscripto.*

21. Platea nominetur] Platea *appellatur ab Aristotele lib. VII. cap. XII. & Plin. lib. X. cap. XL. ut fortasse hic quoq. ita scribendum sit.*

22. Dum possint se ipsa defendere] *Arist. lib. I. Pol. τὰ μὲν συνεκτικὰ τῶν ζῴων ποσύτην βοφῆν, ὡς ἰκευῆν εἶναι μέχρις ἑ δύνηται αὐτὸ αὐτῷ περιζῆν τὸ γεννηθέν.*

23. Quæ sunt infra id quod deuoratur] *Aliter legitur hic locus in manuscriptis: quæ sunt infra, in quas id quod deuoratur descendit. paulo post antiquus idem liber habet, eademq. à pulmonib. respiret, & redeat.*

24. Quæ constant ferè è neruis] *Legendum constat, ut est in manuscripto, ut ad aluum referatur.*

25. Tum spiritu dilatant] *Deest, sc. quod est in antiquo, tum se spiritu &c.*

26. Ad easq. portas iecoris] *Ita est in manuscripto pro pro, ad easdemq.*

27. Et quasi corneolos habet introitus] *corneos legitur in manuscriptis.*

28. Arborum autem confectione] *ὕλοποιαν appellat Aristoteles lib. I. Pol.*

29. Deorum atq. hominum putanda sunt] *Uidetur respexisse ad locum Aristotelis, qui est in lib. I. Pol. ὅτε ὁμοίως δῆλον, ὅτε καὶ γαρόμενος οἰκτίον τὰ τε φυτὰ τῶν ζῴων ἐνεκεν εἶναι, καὶ τὰ ἄλλα τῶν ἀνθρώπων χάριν, τὰ μὲν ἡμερὰ καὶ διὰ τὴν χρῆσιν, καὶ διὰ τὴν βοφῆν. τῶν δὲ ἀργίων ἐμὴ πάντα, ἀνὰ τὰ γε πλείστα τῆς τροφῆς, καὶ τῆς ἄλλης βοηθείαι ἐνεκεν, ἵνα καὶ ἐδῆς, καὶ ἄλλα ὄργανα γένηται ἐξ αὐτῶν. εἰ δὲν ἢ φύσις μηδὲν, μήτε ἀτελὲς ποιεῖ, μήτε μάτην, ἀναγκαῖον τῶν ἀνθρώπων ἐνεκεν αὐτὰ πάντα πεποικίλει τὴν φύσιν.*

30. Victura

30. Victum domitumq. iuuenicum] *vincitum habet antiquus liber, eamq. lectionem confirmant et quæ περὶ τοῦ ἀροτῆρος cecinerunt Græci Poëta.*

IN LIB. III. DE NATVRA DEORVM.

1. Ex portentis & monstris Sibyllæ interpretes] *Antiquus liber manuscriptus habet monitis, pro monstris: quæ lectio potest retineri, quamuis magis satiriciat vulgata, si ita interpungatur, Ex portentis & monstris, Sibyllæ interpretes &c.*

2. Sape dixi] *dixi legendū, ut est in manuscripto.*

3. Qui quoniam quid diceret intelligi noluit] *in manuscripto est, qui quoniam diceret quod intelligi noluit. & paulo post, omnia vnū esse ignem, pro omnem vim esse ignem.*

4. Prudentiam ne Deo tribuemus] *Vertit locum Aristotelis ex libro X. Ethic. καὶ ἐξ ἑ δὲ ποίας ἀπνεύματι χρεῖων αὐτοῖς, πότερα τοῖς δικαίαις &c.*

5. Ut capram, ut lupam] *Nepam, pro lupam habet antiquus liber, & rectè: nec enim lupæ simulacrum inter sidera relatum fuisse apud scriptores reperitur.*

6. Ex eo igitur & Lisyto] *Lisyta habet antiquus liber, unde coniecturam facio Lyfideæ legendum esse.*

7. Ex Idæis dactylis] *Antiqua lectio habet digitis, quasi dactylos illos appellare Latino nomine maluerit.*

8. Si dij sunt, sunt ne etiā Nymphæ deæ? si Nymphæ, Panisci ne & Satyri?] *Ita legitur hic locus in manuscripto, & ut videtur, melius quàm in impressis.*

9. Hæc Carneades agebat] *aciebat habet vetus liber.*

10. Lucus Furinæ] *Forinæ scribendum ex auctori-*

D

tate

tate vetusti lapidis, in quo ita incisum est,

P. POETELLIVS P. L.

SYRVS

LANISTA AD. AR. FORIN

AR. ROM. DD. VIX

ANN. XLIIX.

H. S. E.

11. Serapim] Sarapim est in antiquo. & vtroque modo reperitur in encis numismatibus, in quibus est Deo Sarapidi & Serapidi.

12. Absyrto fratri] Apsyrto scribendum auctoribus Græcis scriptoribus, apud quos est Ἀψυρτος.

13. Atq. in plerisq. ciuitatibus] atqui est in manuscripto, ad huius loci sententiam, & ornatum aptius.

14. Thaumante dicitur Iris esse nata] Ita legit Ant. Augustinus, cum in impressis desit vox Iris.

15. Itaq. & Fontis delubrum] Fonti Deo veruecibus sacrum fiebat, ut ex inscriptione fratrum Arualium constat, in qua est, FONT. VERB. N. II.

16. Anemonem] De Anemone fluuius meminit Plin. lib. III. cap. xv. sed cum in octaua Italia regione ponatur, non habet hic locum: itaque pro Anemonem parua mutatione Almonem legendum putarim, qui, ut inquit Vibius Sequester, fluuius est Roma vicinus, vbi Mater deum VI. Kal. Apr. lauatur. Statius libr. I. Sil.

Est locus ante urbem qua primum nascitur ingens Appia, quaq. Italo gemitus Almone Cybelle Ponit &c. & Lucanus lib. I.

Tunc qui fata Deum secretaq. carmina seruant: Et lotam paruo reuocant Almone Cybellem.

17. Anaces] Ἀνάξος appellant Græci Castorem & Pollucem: & eorum templum ἀνάξων dicitur à Luciano

ciano in Timone.
18. Die matre natus] Dia legitur in manuscripto, eamq. lectionem confirmat vetus inscriptio fratrum Arualium, in qua sunt hæc,

III. I. D. DEC. FRATRES ARVALIN LVCO.

DE Æ. DI Æ. VIA. CAMPANA. APVD LAP.

V. CONVENER.

PER. C. PORC. PRISCVM. MAG. ET. IBI

IMMOLAV. QVOD. AB. ICTV. FVLMI-

NIS ARBORES LVCI.

SACRI. D. D. ATTACT Æ. ARDVERINT.

EARVMQ. ARBORVM ADOLEFACTA-

RVM &c.

19. Hunc Ægyptij THOTH] THOTH est in veteribus libris, cum quibus consentit Græci Ptolemæi scriptura in codice apud me maioribus litteris exarato.

20. Iam Græci sæpe Vpim] Intelligit Callimachum, sive Alexandrum Etolum Poëtam, cuius versus est ex libro, qui fuit inscriptus Μύσα, ἢ μὲν Καταχέων ἔπειν ἑλάντην ἐν δισῶν. Callimachi autem carmen in hymno in Dianam ita legitur, ἐπιἀνασσα καεσοβρε &c.

21. Traditum est] Cum in manuscripto sit prædicitum, opinor proditum legi debere, eamq. veram esse huius loci lectionem.

22. Dicamus digna diis immortalibus] Corruptè in manuscripto est dicali vsu loquamur, pro dignatiis loquamur, ut ego coniiicio.

23. Quondam Thyestem clepere ausum esse à regta] Aliter hic versus reperitur scriptus in vetustissimo codice, quem de ara Thyestem &c.

24. Qui iussus sit vinum sumere] cui vsus sit, est in manuscripto.

25. Telamon] Telamo habet vetustus liber, anti-

52 IN LIB. I. DE DIVINATIONE.
quorumq; est ea Latinorū terminatio, ut Agamemno.
Videndus Quintilianus.

26. Grandi pondere] graui, pro grandi est in ma-
nuscripto: & paulo supra expoliariuisset, pro expila-
uisset.

27. Pater imberbis esset] Notum est Gracum car-
men, — οὐποτε φοίεε
θηλείαις οὐδ' ὄσον ἐπὶ χροῶς ἦλθε περιαιῖς.

28. Virtutem autem nemo vnquam] Ita legendū
est ex vetustissimo libro.

29. Non mirum, ne ciuitates quidem] Totus hic
locus ita legitur in antiquo: nimirū ne ciuitates qui-
dem. non eas? ne nationes quidem &c.

30. Iccirco somnia hæc tecum] vox somnia abest
ab antiquo codice; nec dubito, quin sit omnino indu-
cenda.

31. Qui etiam somnia putet ad nos mitti ab Io-
ue] Respexit ad Homeri versum, καὶ γὰρ τ' ὄναρ ἐκ Διὸς
ἐστίν.

IN LIB. I. DE DIVINATIONE.

1. Sed inest mire & ranunculis] Cū in veteri
libro scriptum sit, inriuis, facile adducor ut credam, vo-
cem mire ab aliquo repositam fuisse, cui suspectum esset
verbum inriuis, quod librariorum imperitia factum
erat ex Gyrinis: hanc autem veram esse huius loci le-
ctionem, admonuit etiam Victorius, adducto Arateo
versu ἐκ τῶν φαινομένων.

Αὐτόθεν ἐξ ὕδατος πατέρες σοῶσι γυρίων.

2. Extis enim omnes ferè vtuntur] Nescio quo-
modo magis placet, vt est in manuscripto, vtuntur.

3. Omnes ciuili generosa stirpe profectos] Ita
scriptus

IN LIB. I. DE DIVINAT. 53

scriptus est hic versus in antiquo, cū in vulgatis sit,
Omnes ciuili generosam stirpe profectam.

4. Vt Bacis Boeotius] Clemens Alexandrinus in 1.
σεραμ. χρησμολόγοι παρ' ἑλλησὶ σὺ χροὶ γερονέου φέρονται. ὡς
οἱ βακίδες, ὁ μὲν Κοϊώπιϑ, ὁ δὲ Αριεῖς, πολλὰ πολλοῖς ποιε-
ροφροντες. τῆ δὲ τοῦ Αθηναῖς Αμφιλύτου συμβολῆ, καὶ Περσί-
ερατος ἐκράτυνε τὴν περηνίδα, τὸν κερὸν τῆς ἐπιδέσεως δηλα-
σαντϑ. σιγάδω γὰρ Κομίτης ὁ Κρηῖς. Κινύρας ὁ κύπριϑ. Ἀδ-
μυτος ὁ δετλιαλός. Αρισαῖϑ ὁ κυρηνεῖϑ. Αμφιάραϑ ὁ Ἀθη-
ναῖϑ &c.

5. Incredibilis partus malorum] mularum habet
liber manuscriptus: mularum autem in malorum fa-
cilis fuit mutatio.

6. cccclxx. annorū] In manuscripto est ccioo.
annorum. puto autem rectum esse cio. iooo. an-
norum.

7. Que Taygetis] Tegeatibus habet antiquus liber,
& ita omnino legendum: siue, vt edidit Lambinus, Te-
geatis. confirmat eam lectionē Pausanias in Laconicis.

8. Sed vt vis acciderit] In manuscripto est, vt vt
vis occiderit.

9. Galleotæ] Galeotæ vetus codex, & ita habet
Stephanus ἐν τῷ Ἰαλεῶται.

10. Curis sumptis suspirantibus] sumptus est in
manuscripto, hoc est correptus, vel quod melius puto, cō-
sumptus: vt simplex sit, pro composito.

11. C. Coponius ad te venisset Dyrrhachio cū
Prætorio imperio] C. Coponius PR. S. C. in argen-
teo denario descriptus est.

12. Domumitionem] domuitionem habet anti-
quus liber composito vocabulo, & ita legit Appuleius: &
in libro 111. ad Herennium, iam domuitionem re-
ges &c.

13. Nostri etiam augurales] vestri est in manuscripto, & ita scribendum est, vt ad Ciceronis auguratum referatur.

14. Ego prouidebo rem istam, & albæ virgines] *Græcum carmen vertit*, Εμοὶ μάλιστα ταῦτα, καὶ λευκαῖς κόραις.

15. A rationem cur id fiat] *Ita scriptum est in antiquo, cum in impressis desit particula at.*

16. Qui sui questus causa] *Tale quiddam dixit Sophocles in Oedipo,*

ὅστις ἐν τοῖς κέρδεσι μόνον δέδρακε,

τὴν τέχνην δ' ἔφυτο φλόξ.

17. Glutidarum] Clytidarum scribendum est auctoribus Herodoto, & Pausania. Herodoti verba sunt, καὶ γένος τοῦ λαμίδων, καὶ κλυτιδῶν &c. Pausania. Ἀρχίδαμος τεθρίπρω νυκτικῶς, καὶ Ἐπέροσός ἐστιν ὁ θεογένης ἔπλον ἵκων ἀνηρημένον. εἶναι δὲ καὶ μάντις ὁ Ἐπέροσος τοῦ κλυτιδῶν γένους. *Facile autem librarius labi in eo nomine potuit, cuius primam litteram c, in g, mutabant antiqui, & u, scribebant pro γ. vt pro Sylla & Myrrha, Sulla & Myrrha: pro, Cygnus, & Caius; Cygnus, & Gaius.*

18. Tusculi ædes Castoris & Pollucis] *Quia Tusculani Castorem et Pollucem in primis colebant, L. Sulpicius Sulpicius Rufus ad celebrandum gentis suæ, quæ obsidione Tusculum exemerat, factum præclarum, in una parte arci nummi, Tusculum ipsum, in altera, signa Castoris & Pollucis pileata impressit.*

19. Tum insolenter] *Legendum tamen, pro tum, vt habet liber manuscriptus,*

20. Non plus quam Milesium Thalem] *Sumpsit hoc ab Aristotele ex lib. i. Pol. αἶον καὶ τὸ θέλω τοῦ μιλησίου. ταῦτο γὰρ ἐστὶ κατανοημάτων κατεχρηστικόν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν δια-*

τὴν

τὴν σφίαν φροσέπτωσι, τυγχάνει δὲ καθόλου τὸ ὄν. ὀνήδιζόντων γὰρ αὐτῶ διατὴν πενίαν ὡς ἀνοφελούς τῆς φιλοσοφίας αὐτοῖς, κατανοήσαντά φασιν αὐτὸν ἐλαίων φορῶν ἐσμέτην ἐκ τῆς ἀστρολογίας, ἐπὶ χρέμανος ὄντος, ἐν πορῆσαντα χρεμμάτων ὀλίγων, ἀβραβάνας διαδοῦναι τῶν ἐλαιεργίων, τῶν τ' ἐν μιλήτῳ, καὶ χίον πάντων, ὀλίγα μίθωσάμενον, αὐτὸν δὲ δυνεὸς ἐπεβέλλοντα. ἐπεὶ δὲ ὁ καρδὸς ἦκε, πολλῶν ζητημένων ἀμα, καὶ ἐξείφνης ἐμρίθωντων, ἐν δόπον ἠβέλετο πολλὰ χρέματα συλλέξαντος, ἐπεδείξατο ὅτι βράδιον ἐστὶν πλουτεῖν τοῖς φιλοσόφοις.

IN LIB. II. DE DIVINATIONE.

21. Aut num nescio qui ille diuinus] *Ita est in manuscripto, cum in impressis desit particula num, alioqui necessaria, vt videtur.*

22. Est quidem Græcus vulgatis] *In manuscripto est quidam pro quidem.*

23. Simul ac molam & vinum insperferis] *Manuscriptus habet simul ac molam, immo diam vt vinum insperferis.*

24. Quod enim intelligeres, vt premerem te, cum ex te causam &c.] *Magis placet, vt est in antiquo, quod enim intelligeres fore vt premerere, quom ex te causam &c.*

25. Omnem autem orationem fuisse eam, qua Haruspiciæ disciplina contineretur] *quæ pro qua scriptum est in vetere libro.*

26. Vbi apud focum angues nundinari solent] *nidulari legebat amicus meus: quo verbo vsus est Varro apud Nonium.*

27. Nam ex acuminibus quidem] *Nō video quid impulerit amicum meum virum doctissimum, vt hoc loco pro acuminibus, legeret cacuminibus; cum ita scriptum etiam sit apud Arnobium lib. i. cum inquit: Aut*

D 4 Martium

Martium discrimen obeuntes spem praesidij fumitatis, & ex acuminibus auspicatis. *Nisi forte Festi illud mouit auctoritas, cuius haec sunt*, Superuacanea dicebatur ab auguribus, quae ex summo cacumine vocem emisisset.

28. Troginorū] *Vetus liber habet Trochamorū, mendosè: est enim scribendum Trochmanorum, siue Trochmenorum. Stephano autem τροχμανοὶ ἔδυνθη λαπίδων.*

29. Proclus & Eurysthenes] *Cū ab Herodoto hic idem nominetur προκλῆς, à Strabone autem πατροκλῆς, adducor ut suspicer, apud Herodotum ommissam fuisse lineam à librario, quae super πατροκλῆς nomen obducenda fuit, & ex προκλῆς factum esse ut scriberetur, προκλῆς.*

30. Atq. in Sibyllinis ex primo versu cuiusque sententiae] *In manuscripto est ex primi versus.*

31. Qui umbilicum terrarum certum obsides] *obtines est in manuscripto, & ita scriptum est apud Varronem in libris De lingua Latina.*

32. Iam ut nihil possit esse contemptius] *Manuscriptus habet ita iam ut nihil possit esse cōtemptius: in alio autem est tantum iam ut nihil &c.*

33. Qui totum diem iaculans nō aliquando collineet] *collimet scriptum est in veteribus libris, & ita omnino legendum: est enim locus sumptus ex Aristotelis libro περὶ ἐνυπνίων, in quo scriptum est, ὡς περὶ τῶν λέγεται ἀνὰ πολλὰ βάλῃς, ἄλλοτ' ἄλλοιὸν βάλῃς. agit autem de in somniis melancholicorum, in quibus nō existimat esse diuinationem ullam, tamen si fit nonnunquam, ut quidā euentus somniis eorum respondeant: sed non esse mirandum, cū vitio natura plurima, ac varia somnient, aliquando existere συμπτώματα, id est casus, qui fortè pariter sic eueniant, ut est ab illis somnium. De verbo collimare*

collimare vide quae scriptissimus supra.

34. Neptunus gubernantibus nō potest] *gubernationis pro gubernantibus est in antiquo, quod magis placet.*

35. Sic superstitionis stirpes omnes eiiciendae sunt] *elidendae liber vetus.*

IN LIBRVM DE FATO.

1. Quam περὶ δυνατῶν appellant] *Aristoteles περὶ ἑρμηνείας. τούτων δὲ, inquit, διορισμένων, σκοπεῖτον ὅπως ἐχουσὶν αἱ ἀποφάσεις, καὶ καταφάσεις πρὸς ἀλλήλας, αἱ τοῦ δυνατοῦ εἶναι, καὶ μὴ δυνατοῦ, καὶ ἐνδεχομένου, καὶ περὶ τοῦ ἀδυνάτου τε καὶ ἀνάγκαι. ἔχει γὰρ ἀπορίας τινάς.*

2. Ut in simul agrotantibus fratribus] *Huc pertinent illa quae à Diuo Augustino adducuntur in lib. v. de Cuius Dei. Cicero dicit Hippocratem nobilissimum medicum scriptum reliquissè, quosdam fratres cū simul agrotare cœpissent, & eorum morbus eodem tempore ingrauesceret, eodē leuaretur, geminos suspicatum: quos Posidonius Stoicus multum Astrologiæ deditus, eadem constitutione astorum natos, eadem q. conceptos solebat afferere.*

3. Si fati omnino nullum nomen] *Arist. in lib. περὶ ἑρμηνείας. ἔδεν ἄρα οὔτε εἶναι, οὔτε γίνεσθαι, οὔτε ἀπὸ τύχης, οὔδ' ὁπότερον ἔτυχεν, ἢ δὲ εἶσαι, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης εἴπαντα.*

4. Quid Socratem non ne legimus quemadmodum notarit Zopyrus Physiognomon] *Videtur hoc Cicero transfulissè de Græco scriptore, à quo Alexander Aphrodisiæ sex scripsit ea quae edidit in libro περὶ εἰμαρμένους. Εἰσόντος γοῦν Ζωπύρου τοῦ φυσιογνώμονος περὶ Σωκράτους τοῦ φιλοσόφου ἀποπείλινα καὶ πλείστον ἀφελώτα τῆς προαιρέσεως*

ρέσεως αὐτοῦ τῆς κατὰ τὸν βίον, καὶ ἐπὶ τοῖς ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Σωκράτην καταγεγραμμένων, οὐδ' ἐν εἴπῃ ὁ Σωκράτης ἐφευδαί τον Ζώπυρον, ἢν γὰρ αὖ τοιαῦτα, ὅσων ἐπὶ τῆ φύσει, εἰ μὴ δια τὴν ἐκ φιλοσοφίας ἀσκησίν, αἰμείνων τῆς φύσεως ἐγένετο.

5. Quid quid futurum sit, id dicit fieri necesse esse] *Arist. in lib. περὶ ἑρμηνείας. πάντα ἐν τὰ ἔσομενα ἀναγκασίον γενέσθαι.*

6. Ut quanquam de futuro dicitur] dicitur *Lambinus, sed melius dicatur, ut est in manuscripto.*

7. Pytharatus] *Ita scribendum: in argenteo enim Atheniensium Græco numismate ΠΥΘΑΡΑΤΟΣ Archon descriptus est.*

8. Hinc Democritus auctor atomorum] *Hic, vetus liber, à quo abest verbum posse in iis quæ sequuntur: Acutius Carneades, qui docebat posse Epicureos suam causam sine hac commenticia declinatione defendere.*

9. Non conualesces] *Abest non ab antiquo, sententia etiam reiicente.*

10. Quod eadem ratione omnis è vita tolletur actio] *Aristoteles in libro περὶ ἑρμηνείας. ὅςτε ὁ ὕπερ βουλεύεσθαι δ' ἐστὶ ἀν, οὐ τὸ πραγματεύεσθαι.*

IN LIB. I. DE LEGIBVS.

1. Quam Marianam quercum vocent] *In libro manuscripto deest vox quercum, quæ mihi abundare omnino videtur.*

2. Certè non longè à tuis ædibus] *certè ne longè &c. Lambinus paulo melius. In manuscripto oprimè, certè num longè &c. infra desunt in manuscripto, verum ne sit.*

3. Sed tamen isti Tite noster] *Abest à veteribus libris*

libris vox, isti, quam arbitror omnino delendam.

4. Cùm in illa ad veritatem Quincte referantur] *Legendum ut in manuscripto, quippe cùm in illa ad veritatem quæq. referatur. Petrus Ciacconius manuitt cuncta, pro quæq. licet veteres libri repugnent.*

5. Quibus nihil potest esse iucundius] *ieiunius malle, quod à recepta scriptura non nimium abest. & sententia, nihil, ut mihi videtur, aptius excogitari potest.*

6. Nam quid Acrum memorem] *Habeo librum cum manuscripto collatum multis abhinc annis à viro, ut apparet, doctissimo: in eo autem pro acrum emendatum est, macrum, ut Sigonius correxit: sed, pro, datio summa impudentia, est, ad summam impudentiam, quod Lambinus testatur se in suo etiam manuscripto reperisse.*

7. Et hac quidem adire sic placet] *Ita est in veteribus libris, multò ut mihi videtur rectius, quam in vulgatis.*

8. In cupressetis Cnosiorum] *Ad hæc Cnosiorum celebranda cupresseta, quod eo arboris genere locus abundaret, in numismatibus Cnosiorum argenteis, quæ apud me sunt, Cupressus arbor incisa est.*

9. Non est ita Quincte] *Petrus Ciacconius putat legendum, est verò ita Quincte: nam in his libris sæpe ita loquitur Cicero, & antiqua scriptura, in nō facile mutatur.*

10. Solum est enim ex tot animantium generibus atq. naturis particeps rationis] *Videtur hoc ab Aristotele sumptisse ex lib. I. Pol. λόγον δ' ἐ μόνος ὁ ἀνθρώπος ἔχει τῶν ζώων.*

11. Ex iis enim quæ dixisti, nisi quid Attico videtur] *Ita opinor legendum esse hunc locum ex auctoritate*

rare veteris libri manuscripti.

12. Ad Resp. firmandas & stabiliendas iure, sanādos populos] *Vetus codex habet ad Reip. firmāda & stabilienda iura, sociandos populos: quae mihi leelio multo magis placet, quam ea quae à Lambino re-stituta est.*

13. In hortulis suis iubeamus dicere] *Placet Petro Ciaccono, ut legatur, desidere, pro dicere: quomodo Terentius in Hecyra locutus est, Frustra ibi totum defedi diem.*

14. Veri & falsi iudicandi scientia & arte quadam intelligendi &c.] *In libris manuscriptis ita legitur, veri & falsi iudicio, scientia & arte quadam intelligendi &c.*

15. Enim verò facit, & meritò & ipse] & ipse, non est in manuscripto. alij & rectè legunt.

IN LIB. II. DE LEGIBVS.

16. Et Sunij erant iidem & Attici] *Sunij vax, duabus mihi de causis suspectus est. primum quòd à Sunio Suniensis deduci debebat, non Sunius: deinde quòd in omnibus veteribus libris Symphratides licet mendo- se, pro Sunij scriptum reperitur. Quid si Symphrato- res legas? & ita exponas: Tribules Athenis, priusquam Theſeus &c. cum ea tribu nomē habuisse in qua cen- sebantur, tum Atticos etiam eosdem nominatos fuisse. Verbi gratia: Δημοδῆμος παλαιῆς ὁλόρου.*

17. Sed tamen huic amœnitati Thyamis Epiro- tes tuus ille nihil concefferit] *Necesse est ut fluius fluuio comparatur, non flumen amœnitati: itaq. Petrus Ciacconus ita putat legendum, Sed tamen huic amœ- nitate Thyamis Epirotes tuus ille nihil concefferit. in oratione pro Deiotaro: Quam nemini in illa causa studio*

studio & cupiditate concedere. Ergo Thyamis ille Epiri fluius Fibreno non concedet amœnitate. Paulo post: M. Quorsum istuc? legēdū videtur. Att. Quor- sum istuc? nam persona proxima M. est. & infra Apue- ris enim Q didicimus, Si in ius vocet, atque eat, eiuf- modi alias leges nominare: Petrus Ciacconus existi- mat scribendum esse, didicimus, Si in ius vocet, atque eiufmodi alias, leges nominare: Discabant enim pue- ri, ut alibi Cicero ait, leges XII. Tab. tanquam carmen necessarium. erat autem lex XII. Tab. huiusmodi: Si in ius vocet. si morbus auitasue vitium sit &c. Agell. li. xx, cap. i. & leges tūc, ut etiam nunc, iurecōsulti ex primis eius verbis notabant sic. L. SI. IN. I. VS. VO- CET.

18. Idcirco minus Coclitem illum rem gessisse tantam fortitudinis] *Videtur legendum tantæ forti- tudinis, ut est in manuscripto.*

19. Neq. in populo lex cuiuimodi fuerit illa, etiam si perniciosum aliquid populus acceperit] *In antiquo est, neq. in populo lex, cui quid mali fuerit illa, etiam si perniciosum &c.*

20. Et quoniam & locus & sermo familiaris est, legum vocem proponam] *Petrus Ciacconus legit, & quoniam legum etiā sermo familiaris est, eas legum voce proponam. voce autem pro verbis posuit, ut in 11. Philip. voce litterarum. & Tuscul. i. Loqueretur enim eorum voce virtus ipsa tecum. scriptū olim fuit lecum: nam c. pro g. utebantur, atq. inde à librariis fa- ctum locum, seu, locus.*

21. Olliq. obtemperanto] *ollisq. verus liber. & infra pro si senatus iussit, habet si senatus iusserit.*

22. Arq. obstita pianto] *obscina est in manuscri- pto, pro, obstita.*

23. Sumptu

23. Sumptu ad sacra adhibito] addito pro adhibito *habet antiquus liber.*

24. Et ignotas caerimonias non à sacerdotibus, non à patribus acceptos] *In antiquo scriptum est, & ignotas caerimonias etiam sacerdotibus. Sed videndum num acceptas legēdum sit, pro acceptos, ut ad caerimonias referatur.*

25. Cylonio scelere] *Expressit Græca verba, κολωνίου ἄρπης.*

26. Omnia eiusmodi repudianda sunt] *Amicus meus putat legendum omina pro omnia. in vetere autē libro, pro staturandi unico verbo, quod stellula in Aldinis editionibus notatum est, duæ inueniuntur voces standi, & saluandi, ut ad eorum alteram Statoris cognomen, ad alteram inuicti referendum sit.*

27. Vel huiusce diei] *Fortuna huiusce diei celebratur à Romanis, ut scribit Plinius lib. xxxiv. cap. viii. Primus autem Benedictus Aegius Spoletinus ex veteris lapidis Capitolini auctoritate, in quo est Vico Fortunæ huiusce diei, Ciceronis locum hunc qui antea mēdosè legebatur correxit, & Plinij testimonio, quod corruptum & ipsum erat, confirmavit. Cum autem Plutarchus in libro de Fortuna Romanorum scripserit ἰδίας τύχης ἱερὸν in Palatio fuisse, & P. Victor in Palatio ite[m] posuerit vicum Huiusq[ue] diei, videndum ne ad eandem uterq[ue]. Fortunam respexerit, quā in Mario, τύχην ἡμέρας ἐκείνης idē Plutarchus appellavit: & Επισεφομένην, quam infra, quod Opis templum respiceret, & Forum respicientem Cicero nominavit.*

28. Cui maribus cui feminis] *Mirificè hunc locum illustrent fragmenta quadam inscriptionum, quæ apud me sunt, Fratrum Arualium, in quibus est: Sulpicus. Camerinus. magister. collegi. Fratrum. Arualium*

kum. nomine. immolauit. in. capitolio. . . . Cos. Neronis. Claudii. Cæsaris. Aug. Germanici. Ioui. B. marem. Iunoni. vaccam. Mineruæ. vaccam. Genio. ipsius. taurum. &c.

29. Cum q[ue]. Vesta quasi focum vrbis] *focus est in libro manuscripto. & paulo infra conspecta sit, pro complexa sit, ut videatur legendum, conspiciue sit.*

30. Nihil domi nihil militiæ] *nihil foris, est in manuscripto: ut verbum militiæ, glossema sit ad verbum foris.*

31. Neq[ue] enim Polyidi neq[ue] Melampodis] *Poletis habent pro Polyidi non solum veteres libri manuscripti, sed antiquæ etiam editiones: nec video cur necesse fuerit mutare, cum de Poete fiat mentio cum ab aliis, tum à Suida in verbo πόλις. Eius verba sunt: Πόλις Αιγιδίος ἀπὸ Αἰγῶν τῆς Ἀσίας πλησίον Μαγνησίας καὶ Σιμύνης φιλόσοφος καὶ μέντις ἔγραφε κατὰ σοιχέρον συμβολικῶς ἐν βιβλίοις β. διωνοσκοπικῶς ἐν βιβλίοις η̄. &c.*

32. Ius plurimum valet & fides] *ut vides est in antiquo manuscripto. error autem ut, & fides, pro, ut vides receptum sit, opinor, inde fluxit, quod Aeolico digamma. ε, antiqui pro v, utebantur, ut TERMINARE ET DIBI, pro terminavit & diui: Scriptumq[ue] fortasse erat in exemplaribus i des pro vides, quod ab imperito postea librario in fides mutatam fuit. Idem error in libro I. De natura deor. irrepit, in quo cum videntes scriptum esset, pro videntes, ut est in aliquibus codicibus, fideares librarij fecerunt.*

33. Languescit] *languere facit habet vetus codex, Græca loquendi figura, quæ usus est Plato in Cratilo, πάντες ἂν ἐμὲ ἀμολογεῖν, καὶ λέγειν.*

34. Negat enim mutari posse muscas leges sine mutatione legum publicarum] *Videtur hoc conuenire*

re cum iis quæ à Platone scripta sunt in lib. IV. de Rep: εἶδος γὰρ κενὸν μεταβάλλει ἐυλαβητέον. οὐδαμῶ γὰρ κινεῖται μισθὸς βόται ἀνευ πολιτικῶν νόμων τῶν μεγίστων, ἀεὶ φησὶ τε Δάμων, καὶ ἐνὸ πείθομαι.

35. Stipem sustulimus] πτωχέωμεν, id Græci dicunt: ἐμίσθαυρτας, qui stipem cogunt.

36. Apud Solos in delubro] Antea legabatur Solem, male prorsus. Sed cum in manuscripto sit Soloem, videndum num Solentes sit legendum.

37. Iudicia senatus Italiæ gentium deniq. omnium conseruatæ patriæ consecuti sumus] Ita legitur in vulgatis, neq. causa est cur hanc lectionem improbem: in vetere tamen libro, qui est apud me, quem admodum hic locus legatur, debeo lectorem mouere: iudicio senatus, Italiæ, gentium deniq. omnium conseruatæ patriæ nomen consecuti sumus. notum autem est Ciceronem Patrem Patriæ appellatum fuisse.

38. Ut focus domiciliorum] domicilij habet liber antiquus, & ita videtur ab aliquo emendatum ex Platone. γῆ μὲν (inquit) ἐστὶ τῆς οἰκίσεως ἱερά.

39. Quod genus sacrificij Late veruecibus fiat] Laribus veruece sacrum fiebat, vt ex inscriptione Fratrum Arualium intelligere possumus, in qua est, LARIB. VERB. N. II. MATRI LAR. OV. N. II.

40. Redditur enim terræ corpus] Locus ex Xenophontis Pædia Cyri: τὸ δ' ἐμὸν σῶμα, κύρθη ἐσοίη, ὃ παῖδες, ὅταν τελευτήσω, μίτ' ἐν χρυσῷ θήτε, μίτ' ἐν ἀργυρῷ, μίτ' ἐν ἄλλῳ μὲν ἐνὶ, ἀλλὰ τῇ γῆ ὡς τάχιστα ἀπόδοτε. τί γὰρ πούτε μακριώτερον τοῦ γῆ μίχθῆναι, ἢ πάντα μὲν κελεύει, πάντα δὲ ἀγαθὰ οὐκ ἐν βέβη. ἐγὼ δὲ καὶ ἄλλως φιλόφρωνος ἐγνώμων, καὶ νῦν ἠδέως ἀν μοι δοκῶ κοινωνῆσαι τοῦ εὐεργετοῦντος ἀνθρώπου.

41. Ad Fontis aras] Fontis aræ extra portam Capenam

penam erant in via Appia, vt ex inscriptione ibi erant conuicere licet, quæ basi incisa fuit, cui Fontis statua superposita erat. in eius autem auersa parte hædus sculptus est, qui Fonti (vt Horatius in quodam carmine cecinit) sacrificabatur.

42. Quod os supra terram non extaret porcam heredi esset] In manuscripto codice legitur, quo ad os supra terram non extaret porcaq. heredi esset. alius liber habet, porcam heredi esse, sed post porca in alio libro, & alia manu additum est, præcidanea, ex Nonio, vt opinor, qui in verbo præcidanea citat locum ad hanc rem facientem.

43. Rogum ascia ne polito] Facit ad hunc locum vetus inscriptio, in qua sunt hæc,

SVB. ASCIA. DEDICAVIT.

De Ascia Plin. lib. XVI. cap. IV. eam D. Hieronymus dolatoriam appellat. inde verbum Ascio, & Exascio: & exasciatum opus, pro expolito dixit Plautus in Asinaria.

44. Ast im] im pro eū, dixisse veteres tradit Macrobius lib. I. Sat. adducto testimonio ex XII. Tab. Si nox furtum factum fiet, si im aliquis occidit, in re cæsus esto. paulo post, ne sibi, est in antiquo, pro ne sibi.

45. Habet enim luctum concursus hominum] auge est in vetere libro pro habet: sed nihilo meliore sententia.

46. Omnes antiquæ gentes regibus quondam paruerunt] Aristoteles lib. I. Pol. Διὸ καὶ τὸ πρώτων ἐβασίλευοντο αἱ πόλεις, καὶ νῦν ἐστὶ τὰ ἔθνη.

47. Magistratibus igitur opus est, sine quorum prudentia ac diligentia esse ciuitas non potest] Lo-

cui sumptus ex lib. VIII. Pol. Aristotelis: τῶν μὲν γὰρ ἀναγκαίων ἀρχῶν χάρις ἀδύνατον εἶναι πάλιν.

48. Nam & qui bene imperat, paruerit aliquādo necesse est] *Aristoteles lib. VII. Pol.* τὸν τε γὰρ μέλλοντα καλῶς ἀρχῆν, ἀρχθῆναι φασὶ δέιν πρῶτον. Ἐ paulo post, ἐπει δὲ πολὺν χρόνον τὴν αὐτὴν ἀρετὴν εἶναι φασίν, καὶ τοῦ ἀρίστου ἀνδρός, τὸν δ' αὐτὸν ἀρχόμενον τε δεῖ γίνεσθαι πρῶτον, καὶ ἀρχοῦντα ὕστερον. τοῦτ' ἀν εἶν τῷ νομοθέτῃ παραγματούτερον, ὅπως ἀνδρες ἀγαθοὶ γίγνονται. *ad hunc locum quin respperit Cicero, dubitandum non est.*

49. Cū sciscentur] *Vetus liber* quom sciscētur ex quo malè aliq, con sciscētur.

50. Ast qui turbassit in agendo] *In antiquo est,* at si quid turbatum sit in agendo.

51. Discere rem] *Vetus liber* dicere, pro quo aliq discedere reposuerunt: *mibi placeret sciscere, quod paululum à vetere scriptura discedit, et sententia mirificè congruit.*

52. Quanquam ad commodum senatus pertinere videatur] *Magis placet,* videbatur, *ut est in manuscripto.*

53. Quin per ipsum Ti. Gracchum non solum vetitus, verum etiam sublatu in tercessor fuerat] *Ita legitur hic locus in manuscripto: Lambinus autem pro nectus verbo corrupto, reposuit nexus. Manutius neglectus.*

54. Nec enim tantum mali est peccare principes] *Locus sumptus ex lib. I I. Pol. Aristotelis:* ὅτι δ' ἐν πολιτείᾳ τιμίον εἶναι τὸ κύριον, ἀνάγκη καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν δόξαν ἀκολουθεῖν τούτοις.

55. Quod si in senatu difficile est (est enim Senatoris cuius non ad actorem referatur animus, sed qui per se ipse spectari velit) huic iussa tria erūt &c.]

Ita

Ita legitur hic locus in manuscripto, nec aliter mihi legendus videtur.

56. Aut cum nullo magistratu iuuante] *Ita vetus liber: in alius deest, aut, ad sententiam necessarium.*

IN LIB. DE VNIVERSITATE.

* Ne quis morbus eum possit aut senectus affligere] *attingere habet vetus liber: et ita placet potius ut legatur, ob illa Platonis verba, ἵνα ἀγῆσθαι, καὶ ἀνοσοῦν ἦ:*

IN LIB. I. DE OFFICIIS.

1. Hic si sibi ipse consentiat, & non interdum naturæ bonitate vincatur, fit ut neq. amicitiam colere possit] *Ita legendus hic locus, cum in vulgatis desint illa duo verba fit ut.*

2. Quod hæc tantum, quantum sensu mouetur] *Aristoteles lib. I. Pol.* καὶ ὁ κοινῶν λόγος τοσοῦτον, ὅσον αἰσθάνεται.

3. Similitudines comparat] *Totus hic locus ex Polybio sumptus est, cuius verba sunt ex lib. VI.* τοῦ δὲ γένους τῶν ἀνθρώπων ταύτη διαφέρει] τῶν ἄλλων ζώων, ἢ μόνοις αὐτοῖς μέτεσι καὶ λογισμῷ, φανερόν ὡς ἐκ εἰκὸς παραβέχην αὐτοῦς τὴν προειρημένην διαφορὰν, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων, ἀλλ' ἐπισημαίνεσθαι τὸ γινόμενον, καὶ διαστρεφῆσθαι τοῖς παρῶσι, προσρωμένους τὸ μέλλον, καὶ συλλογίζόμενους, καὶ παραπλήσιον ἐκείνοις αὐτῶν συμπίπτει.

4. Quæ si oculis cerneretur, mirabiles amores, ut ait Plato, excitaret sapientiæ] *pro sapientiæ Faernus reponerat sui: confirmabatq, eam lectionem Platonis auctoritate, apud quem est, ἑαυτῆς, et loco simili ex lib. II. De finibus, in quo scriptum est: Quam illa ardentis*

E 2 amores

amores excitaret sui si videretur. *Platonis verba ex Phadro vnde hoc Ciceronis translata sunt (subiecimus. δ' ἄνδρες ἂν παρέχων ἔρωτας, εἴ τι τοῖσιν ἑαυτῆς ἐναργῆς εἶδωλον παρέχετο εἰς ἑμὴν ἰόν.*

5. Ac de primo quidem officij fonte satis diximus] *Ita est in manuscripto. in impressis autē deest factis, quod tamen videtur non esse superuacaneum.*

6. Nisi id fecerit ipse aliquo afficiatur incommodo] *Videtur hoc accepisse ab Aristotele ex lib. v. Pol. δια δὲ φόβον καισάξων οἴτε ἢ δ' ἐκκρότες, δεδιότες μὴ δ' ὄσι δίκων, καὶ οἱ μέλλοντες ἀδικεῖσθαι, βουλόμενοι φθάσαι πρὶν ἀδικεῖν.*

7. Tum ad perfruendas voluptates] *Aristoteles lib. 1. Pol. ὅσι ὃ καὶ τοῦ εὖ ζῆν ἐπικέλλονται, τὸ πρὸς ταῖς ἀπολαύσεις τὰς σωματικὰς ζητοῦσι.*

8. Qui dum altero iniustitiae genere vacant] *Vetus liber, ij dum altero, &c.*

9. Nam si, vt in fabulis est, Neptunus quod Theleo promiserat non fecisset] *Videtur respexisse ad locum Platonis, qui est in III. De legibus: καὶ ὅταν καὶ ὁ πατὴρ ὦν γέρον, ἢ καὶ σφόδρα νεαῖος, μὴ δὲ τὸ καλὸν καὶ τὸν δικαίον γνώσκων, εὐχεται μάλα προθύμως ἐν παιθίμασιν ἀδελφοῖς ὧν τοῖς γυομένοις θήσει πρὸς τὸν δυσυχῶς τελευτήσαι τε ἰπτόλυτον.*

10. Quae sint iis quibus promiferis inutilia] *In manuscripto est, si sint iis &c.*

11. Nec cauponantes bellum] *καταπλεύειν μάχην dixit Aeschylus in ea tragœdia qua inscribitur, ἐπ' ταῖς ἐπὶ δὴκαίς, vnde Cicero sumpsisse videtur.*

12. Amicorum omnia esse communia] *Aristoteles lib. 11. Pol. δι' ἀρετῆν δ' ἔσαι πρὸς τὸ χρῆσθαι κατὰ τὴν παρομιάν, κοινὰ τὰ φίλων. paulo post, transferri in multas potest, melius in antiquo codice, per multas.*

13. Nihil-

13. Nihilominus ipsi lucet] *Ennī versus ita legitur, nihilominus vt ipsi luceat.*

14. Prima societas in ipso coniugio est] *Aristoteles lib. 1. Pol. ἀνάγκη δὲ πρῶτον σωδ' υἷάξ' εἶδαι τὴν ἀνὴρ ἀλλήλων μὴ διαμαμένους εἶναι, οἷον δῖλου μὲν καὶ ἄρρον, τῆς γυναικὸς ἔνεκεν.*

15. In alias domos, tanquam in colonias exeunt] *Similitudo sumpta ex Platonis libro VI. De legibus: οἷον εἰς ἀποικίαν ἀφικνεμένους αὐτὸς.*

16. Nihil autem est amabilius, vt est in libro manuscripto. Legendum copulantius, vt est in libro manuscripto.

17. Vt vnus fiat ex pluribus] *Plato in Symposio: ἐπιχρῆσθ' ἂν πείθεσθαι ἐν ἐμῷ δ' οἶν.*

18. Salmacida spolia] *Salmaci da spolia perspicue scriptum est in manuscriptis, & ita legendum affirmabat Faërnus, de hoc fonte Strabo li. XI v. ita scribit: Καὶ ἡ Σαλμακίς κρήνη διαβελημένη οὐκ οἶδ' ὅπόθεν, ὡς μαλακίζουσι τὴν πίνοντες ἀπ' αὐτῆς.*

19. Calliditas potius quàm sapientia est appellanda] *Locus sumptus ex Epitaphio Platonis: πᾶσά τε ἐπισημὴ χωρίζομένη δικαιοσύνης, καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, πανουργία, ἢ σοφία φαίνεται.*

20. Vt enim apud Platonem est omnem morem Lacedæmoniorum inflammatū esse cupiditate vincendi] *Vetus codex habet, omnem vim Lacedæmoniorum inflammatam, &c. sed repugnant Platonis verba ex Lachete, siue περὶ ἀνδρείας, vnde Tulliana translata sunt: λακεδαιμονίους, οἷς εἰ δὲν ἄλλο μέλεθ ἐν τῷ εἶρω, ἢ τῷ το ζῆτειν καὶ ἐπιτηδ' εἶν, ὅ, π' ἂν μαθόντες καὶ ἐπιτηδ' ἴδουσαντες, πλεονεκτητοῖσιν τῶν ἄλλων περὶ τὸν πόλεμον.*

21. Cuius proprium est sic viuere vt velis] *Arist. lib. v. Pol. ἐλθέρον ὃ καὶ ἴσον, τὸ, ὅ, π' ἂν ἐέλῃται τις πείθειν, ὅσπερ ζῆν, ἐν ταῖς τοιαύταις δημοκρατίαις ἕκαστος ὡς βύλεθ.*

22. At ille verè à se dixerit adiutū Themistoclē] *Liber manuscriptus habet, At ille adiuit Themistoclē.*

23. Concedat laurea linguæ] *Pro linguæ in vetustissimo apud me libro scriptum est laudi, de qua scriptura quid nobis videatur, in Philippicis dicemus.*

24. Non putaram] *Demosthenes Philip. I. Καὶ μὴ εὐεῖνο γε αἰχρὸν ὑπερόν ποτ' εἰπεῖν, συμβάτω πρὸς, τίς γὰρ εὐεῖνη ταῦτα ἡρώδης, &c. ad hæc verba Demosthenis quin respexerit Cicero, mihi quidem dubium non est.*

25. Vnus homo nobis] *Omnes libri manuscripti, quos ego viderim, habent Vnus qui nobis &c.*

26. Et ad quædam studia grauiora atq. maiora] *Aristoteles lib. VIII. Pol. εἰ γὰρ ἀμφω μὲν δεῖ, μᾶλλον ἢ αἰρετόν τὸ σχολάζειν, & γὰρ διηπαίζονται, τέλει γὰρ ἀνελευθέρων εἶναι τὰ εἰς τὴν παιδείαν ἡμῶν.*

27. Hominis autem mens discendo alitur] *Sententia sumpta, ut videtur, ex oratione Iſocratis ad Demonicum: τα μὲν γὰρ σώματα, ἰνquit, τοῖς συμμέτροις πόντοις, ἢ ἢ ψυχῇ τοῖς ἀσθενέσι λόγοις αὐξέσθαι πέφυκε.*

28. Vt enim in corporibus magne dissimilitudines] *Sumpsit hoc ab Aristotele ex lib. I. Pol. εἰ δ' ἐπὶ τὰ σώματα τὰ ἀληθῆς, πλεὺς διακρίνον ἐπὶ τῇ ψυχῇ τὸ διαρίσθαι.*

29. Præripere hostium consilia] *Ita placet ut legatur, non, ut Lambinus mutauit, præcipere: primum, quia sic est in veteribus libris: deinde, quia sententia sumpta est ex Sophoclis Aiace:*

Αἰὲ μὲν δ' παῖ Λαέρτιε δέδρακε σὲ
παῖράν πν' ἐχθρῶν ἀρπᾶσαι θηρώμενον.

30. Cum quibus & apud quos viuimus] *Magis placet viuimus, ut est in manuscripto.*

31. O domus antiqua] *Ita est in veteribus libris. Faernus tamen affirmabat se in vetustissimo codice, quæ ipse*

ipse vidisset, scriptum inuenisse, O domus Anti, quàm dispari &c. eamq. lectionem metri etiã ratione ita confirmabat, ut Heroicum hexametrum, & non aliter legendum esse contenderet. prolatum autem id carmen fuisse de Antio quodam, sine Restione, siue alio, cuius domus temporibus illis nota fuisset: quamuis alij c. littera in c. mutata, de Anco rege id dictum malunt.

32. Et aliis similibus virtutibus] *Magis placet harũ similibus, ut est in codice apud me vetustissimo.*

33. Nec verò quicquam est turpius vanitate] *Expressit Homericã sententiã, κακὸν δ' ἀνευλόγια εἶζεσθαι.*

34. Sed etiam apud maiores nostros fruendę iustitię causa videntur olim bene morati reges constituti] *Imitatus est Aristotelẽ in lib. v. Pol. nisi quod ad reges transtulit Cicero, quæ Aristoteles de tyrannis dixit: ὁ ἢ τυραννῶ ἐν τῷ δήμῳ καὶ τῷ πῆδῳ ἐπὶ τῆς γνώριμης, ὁ πῶς ὁ δῆμος ἀδικηται μηδὲν ὑπ' αὐτῶν. φανερόν δ' ἐν τῷ συμβεβηκότων, σχεδὸν γὰρ οἱ πλείστοι τῶν τυράννων ἑβόλασιν ἐν δημοαγωγῶν, ὡς εἰπεῖν, πρὸς ἀθέτους ἐν τῷ διαβάλλειν τῆς γνώριμης. αἱ μὲν γὰρ τῶτον τὸν τρόπον κατέσθον τῶν τυραννίδων.*

35. Ius enim semper est quæsitum æquabile] *Aristot. lib. I I. Pol. τὸ μὲν γὰρ δικαίον, ἴσον δοκεῖ εἶναι.*

36. Et Antigoni ad Philippum filium] *Ita legitur in libro manuscripto, cum invulgatis desit vox filiũ.*

37. Qui has effusiones pecuniarum non admiramur] *Vel delenda particula non, vel improbemus legendum, ut est in aliquibus exemplaribus, pro admiramur, quod non ita placet.*

38. Neq. tamen de nostra] *Neq. tam de nostra placet, ut habet manuscriptus liber.*

39. Remp. gubernatibus] *Reip. gubernatoribus habet vetus liber eadem sententia: & paullo supra, non-*

dum enim centum, & decem anni, &c. &, neq. de nostra tantum: in impressis desunt duo aduerbia enim & tantum; quorum alterum ad ornatum, alterum ad sententiam necessaria sunt.

IN LIB. III. DE OFFICIIS.

40. Inanem redire turpissimum est] *Allusit, vt opinor, ad Homericum versum in lib. I. Iliad. Διχρόν τοι δμοῖον τε μένεν, κενόν τ' ἄπονευει.*

41. Qui Veneris eam partem] *In vetustissimo apud me libro scriptum est, qui iconis Veneris eam partem: vt dubium non sit, quin Coæ Veneris legi debeat.*

42. Quin nunquam possit utilitas cum honestate contendere] *vmquam legitur in libro antiquo, & ita emendatum est in codice viri doctissimi.*

43. Qui quondam iidem erant, qui Academici] *Non leguntur hac postrema in manuscripto, qui Academici, & sententia certe non requirit.*

44. Aliqui casus] *aliquis, puto rectius in manuscripto.*

45. Prope tamen absoluto] *In manuscripto est, iam, pro tamen, & rectè: ex iam enim factum est tam, & inde tamen.*

46. Nihil præter id quod honestum sit esse propter se expetendum] *In libro manuscripto legitur quod honestū sit, id esse maximè propter se expetendum,*

47. Nihilq. tam secundum naturam] *Ita est in vetere libro, & melius, vt videtur, quam in vulgatis.*

48. Quod honestum esse videant] *videatur rectius, vt opinor, in vetere libro.*

49. Damonem & Pythiam] *Vetus codex habet Pinthiam, ex quo coniecturam facio, scribendum esse Phinthiam. quæ autem reperitur apud Pausaniam: & in arco*

in arco quodam numismate incisum est, ΦΙΝΤΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

50. Cyrillum quendam suadentē vt in vrbe manerent] *Demosthenes ἐν τῷ περὶ σεφάνου. ἢ δ' ἐπιπέειν, ἰν-quit, τοῖς ἐπιταγομένοις ἀποφωλάμενον Κυρσίλον καταλιθώσαντες ἐ μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ αἰγυαῖνες αἱ ὑμέτεροι τῷ γυαῖνῳ αὐτῷ.*

51. Vt nihil cuiusq. sit suum] *Vetus liber, vt nihil cuiusquam sit.*

52. C. Cannius] *Scribendum Canius vnico n, auctoribus antiquis lapidibus.*

53. Cùm ex eo quærerem] *quæreretur magis placet, vt est in vetustissimo exemplari.*

54. Nequicquam sapere sapiētem] *Videtur Ennius sumpsisse de Græco illo, μωῶ σοφιστὴν ὅστις ἐχ αὐτῷ σοφός.*

55. Quam esset ab auguribus demoliri iussus] *Vetus liber, quam eas esset ab auguribus &c.*

56. Et quid sit bene agi] *agier est in manuscripto.*

57. Non erat æquum] *num erat æquum, liber vetus.*

58. Tribuni plebis adhibuissent] *In manuscripto est adiiissent, pro adhibuissent.*

59. Cuius autem vita ipsi potest utilis esse] *Vetus liber habet, cui autem vita ipsa potest utilis esse: & ita legendum opinor. in Lelio, vitalis legitur, pro utilis.*

60. Quo optato impetrato] *Deest in manuscripto verbum, optato.*

61. Sed dimittamus & fabulas & externa: ad re factam, nostraq. veniamus] *Ita legitur hic locus in libro manuscripto, cùm à vulgatis codicibus partim ab- sit verbum factam, partim habeant factaque, que le-*

Etio non ita probatur.

62. Quis hæc neget esse vtilia quæ censet] *Ita videtur legendum ex libro manuscripto.*

63. Eiusq̄. constitutionis spe explorata] *Deest aduerbium, perfectè, quod post vocem spe in vetustissimo libro reperitur.*

IN CATONEM MAIOREM SIVE
DE SENECTUTE.

1. Quæ nunc te coquit] *Post hunc versum in libro qui est apud me scriptus manu Pomponij Latij, legitur alius versus, cuius prior pars reperitur in vetustissimo etiam alio penes me codice,*

Et qua deprimeris frustra noctesq̄. diesq̄.

2. Ut onus se Ætna grauius] *Sumpsit hoc ex Euripide, apud quem ita est in Hercule Furente:*

Ἄ νόστις μοι φίλον ἄ-
χθῶ. τὸ δ' ἄγχιαι
βαρύτερον Ἄττης σκοπέλων
ἐπὶ κρατὶ κείσται
Σεφάρων σκοπέλων
φάρῶ ἐπιγελεύσαν.

3. Quam ut adipiscantur omnes optant, eadem accusant adepti] *Accepit hanc sententiam ex Menecrate poeta, cuius versus extant apud Stobæum:*

ἄγχιαι ἐπιταὶ μὲν ἀπὸ ἡ, πᾶσι εὐχέσθ'
ἢν δ' ἐποτ' ἔλθῃ, μέμφοσθ', &c.

4. Nostroq̄. cognomine] *Vetus liber Vestroque cognomine.*

5. Pares autem cum paribus] *Aristoteles libro II. Rhet. ἢλιξ ἢλιμα τέρας.*

6. Nec hercule, inquit, si ego Seriphus essem, nobilis]

nobilis] *Faërnus secutus veterum librorum auctoritatem, emendauit ignobilis. Sed contra eum facit Platonis locus in I. Pol. unde Ciceronem hæc sumpsisse manifestum est: ἀλλὰ τὸ τῶ θεμιστοκλέους δ' ἐχθρὸς τῶ Σεεφίφ κοιδο-
ραμίνφ ἢ λέρονπ, ὃ π' εἰ δ' αὐτὸν, ἀλλὰ δια τὴν πόλιν διδοκί-
μει, ἀπακρίνατο, ὃ π' εἴτ' αὐτὸς Σεεφίφ ὅ ἄν ὄνομασὸς ἐγγύε-
το, ἔτ' ἐκεῖν ὅ ἀθηνᾶν ὅ.*

7. Vnus homo nobis] *Vnus qui nobis, habent veteres libri omnes.*

8. Optimis auspiciis ea geri] *Ad Homericum illud respexit, εἰς διοτὸς δεκτος ἀμύνεσθαι περὶ πόλεως.*

9. Et tamen ipsius] *Vetus liber, tum ipsius Appij, &c.*

10. Tertius hic & tricesimus annus est] *hic quintus & tricesimus est annus: ὅ paulo post, decem annis, pro nouem, habet antiquus liber.*

11. Quod si legere aut audire] *Ita vetus codex, ὅ melius, quàm recentiores libri, & audire. ὅ paulo post, prudentia senescentis pro senectutis, venustior lectio: ut senescentis opponatur verbo florentis. conuenit autem hæc sententia cum Aristotelis illis in libro VI. Politic. ἢ μὲν δῶμας ἐν νεωτέροις, ἢ δὲ φρόνησις ἐν παρ-
σεντέροις.*

12. Ut Solonem verbis gloriantem videmus] *Solonis versus est,*

ἡγεσθω δ' αἰεὶ κατὰ διδασκόμενῶ.

13. Tertiam enim iam ætatem] *τρίτῃ τῶ ἡλικίῃ, Homerus. ὅ paulo infra, μέλιτ' ἰλυκίων πέος ἀυδῆ, quod Cicero dixit, Melle dulcior fluebat oratio.*

14. Massaniſſa] *Massinissa scribendum est ex auctoritate aeneæ tabellæ, quæ est apud me incisam habens Thorianam legem, in qua de agris fit mentio, qui donati à Sena: u populog, Rom. fuerunt regi Massinissa.*

15. Qui

15. Qui in amicitia populi Romani permanferat] *Antiqua formula: que in fragmento Thoria legis, cuius supra meminimus, ita reperitur. Quei eorum in amicitiam populi Romani bello Poinicio proximo manferunt. & in vetustissimo apud me fenatus confulto Græci fcripto, quod M. Lepido, Q. Catulo Cofs. in as incifum fuit, τὸ διατέλευς ἐν τῇ φίλιᾳ τῶν δῆμι τῶν ῥωμαίων μεμνημένων.*

16. VII. annis postquam conful fuiffet] VII. annis habet antiquus liber.

17. C. Duillum] *Duelium habet vetus liber, & ita fcribebant antiqui.*

18. Bona ætas] *Mala ætas Senectus dicitur ab Afranio in illo verfu,*

Mala ætas nulla delinimenta inuenit.

19. Affiduiq. domini referta cella vinaria, olearia, mellaria, & penuaria est] *Ita fcriptum est in antiquo, cum in vulgatis defit vox mellaria.*

20. Quod vt quifq. ætate antecellit] *Vide num melius fit antecedit, vt est in antiquo.*

21. Nullæ omnino ciuitates fuiffent] *Vetus liber, effent.*

22. Et tamen mortem contemnere] *Totum hoc deest in manu fcripto.*

23. Is qui effet omnium fapientiffimus oraculo Apollinis iudicatus] *Ita fcriptum est in antiquo, cum in vulgatis defit vox omniũ, que tamen neceffaria est, fi modo Græca oraculi verba expreffit Cicero, que funt: σοφὸς σοφοκλῆς, σοφώτερος Δελπίδης, πάντων δὲ σοφώτατος σοκράτης.*

24. Sic me colitote, inquit, vt Deum] *Verbum inquit, non habet manu fcriptus liber, & omnino videatur abundare.*

IN

IN LÆLIVM SIVE DE
AMICITIA.

1. Ne inquam & inquit fæpius interponeretur] *Sumpfit hoc à Platone, cuius ex Theateto hæc funt: ἵνα οὐδὲ ἐν τῇ ῥησὶ μὴ παρέχοιεν παράγματα εἰ μεταξὺ τῶν λόγων διηγήσας ἀπει αὐτῶ τε ὁπότῃ λέγοι ὁ Σωκράτης. οἶον κἀγὼ ἐφω, ἢ ἢ ἐγὼ εἶπον. ἢ αὐτῶ τε δὲ διοικουμένου, ὅπ σωέση, ἢ ἐχ ὁμολόγη, τέτων ἔνεκε, ὡς αὐτὸν αὐτοῖς διαλεγόμενον ἔγραψα, ἐξελὼν τὰ τοιαῦτα.*

2. Quod autem his Nonis in collegio nostro affuiffes] *nostro deest in manu fcripto. Adefse autem in collegio, antiqua formula est, que reperitur in infcriptionibus Fratrum Arualium, In collegio. adferunt Sulpicius. Camerinus. magister. L. Pifo. L. F. T. Sextius. Africanus. M. Aponius. Saturninus. L. Saluius. Otho. Titianus.*

3. Qui hæc nuper differere cœperunt] *Pomponij liber habet affetere pro differere.*

4. Qui fequantur, quantum homines poffunt, naturam optimam bene viuendi ducem] *Aliter in manu fcripto hic locus notatus est: Qui affequuntur quantum homines poffunt natura optima rectè viuendi duce.*

5. Principiò quæ potest esse vita vitalis] *cui potest esse habet liber manu fcriptus in III. de Officiis vtilis legitur pro vitalis.*

6. Verum etenim amicũ qui intuetur] *Ita est in manu fcripto.*

7. Propenfiores ad bene merendum, quàm ad repofcendum] *promerendum est in libro Pomponij Lati, quod magis placet.*

8. Sin autem ad adolefcentiam perduxiffent] *perueniffent*

peruenissent *vetus liber*.

9. Hæc igitur prima lex in amicitia fanciatur] *prima deest in manuscripto.*

10. Ut ab amicis in magna re aliqua in Remp. peccantibus non discedant] *Vetus liber*, Ut ab amicis in Rep. peccantibus non discedant.

11. Ergo hoc proprium est animi bene constituti] instituti *pro* constituti *habet liber manuscriptus.*

12. Quam eius qui dixisset ita amare oportere, ut si aliquando esset ofurus] *Aristoteles lib. 11. Rhet.* εἰ δὲ ὡς ἄνθρωποι φιλεῖν ὡς μισήσονται, ἀλλὰ μᾶλλον μισεῖν ὡς φιλήσονται. *eade sententia vsus est Sophocles in Aiaceis*

13. Est igitur prudentis sustinere ut cursum nauis, sic impetum beneuolentia] *Ita videtur legendum ex auctoritate libri manuscripti. in vulgatis autem deest nauis, quæ vox necessaria videtur, ut similitudo referatur ad Platonis locum in lib. x. De legibus, in quo est: καὶ δὲ ὅταν ποταμὸν ἡμεῖς ἕδωκεν, &c. καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ σκέψασθαι εἰ διαβατὸς εἴη.*

14. Suosq. omnes posse per se esse ampliores volebat] *Vetus codex habet*, per se posse esseq. ampliores, &c.

15. Quæ meminisse debet is in quæ collatâ sunt] *Videtur respexisse ad Græcum prouerbum, χάριν λαβὼν μνήμησιν, καὶ δὲ ἐπιλάθου.*

16. Et alterum acquirit] *inquit legit Pomponius Letus in libro a se exscripto: & infra inquirat, pro acquirat: & inquirendi, pro acquirendi. placet autem anquirat, anquirat, & anquirendi, ut est in alio manuscripto.*

17. Cui narraret non habuisset] *Ita est in manuscripto, cum in aliis desit particula non, sine qua huius loci sententia percipi vix potest.*

18. Quam-

18. Quamuis enim multis nominibus] *Vetus liber*, quamuis enim multis nominibus, & ita legendum *puto.*

19. P. Rutilij A. Virginij] *Vetus liber habet P. Rutilij Virginiani, ut sit Virginius adoptatus à P. Rutilio.*

IN PARADOX. I.

1. Neque enim vnumquam expletur neque satiatur cupiditatis fitis] *Aristoteles lib. 11. Pol. 21. δὲ ἡ πονηρία ἀνθρώπων, ἀπίστησιν. καὶ τὸ φρωτὸν μὲν ἱκανὸν διαβόλη μόνον. ὅταν δ' ἦδη τῶτ' ἢ πάλαιον, αἰεὶ δέοντα τὸ πλείονος, ἕως εἰς ἀπείρον ἔλθωσιν. ἀπὸ γὰρ ἡ ἐπιθυμία φύσις.*

2. Gloriatione sese & prædicatione extollit] *Antiquus liber habet*, Gloriando se etiam prædicatione effert.

IN PARADOX. III.

3. Peccauit verò nihilominus] peccatum, est in libro *manuscripto, & fortasse melius.*

IN PARADOX. IV.

4. Rationibus vincam necessariis] *In manuscripto est aduincam, pro quo amicus meus reponerat, conuincam.*

IN PARADOX. V.

5. Quid est enim libertas nisi potestas viuendi ut velis] *Ita legitur in antiquo, & rectè; cum in aliis desit aduerbium, nisi.*

IN PARADOX. VI.

6. Et sola marmorea facienti] *Verbum facienti abest ab antiquo libro, & certè videtur esse glossema.*

IN SOMNIUM SCIPIONIS.

1. In te vnum atq. in tuum nomen] *Sic legitur in manu-*

manuscripto codice, & melius, ut videtur, quam in vulgatis.

2. Ac definitum locum] destinatum pro definitū habet liber *manuscriptus*.

3. Erant autem eę stellæ quas numquam ex hoc loco vidimus: & eę magnitudines omniū quas esse nunquam suspicati sumus] *In manuscripto hic locus aliter legitur*: Erant autem eę stellæ, quas numquam vidimus: & eę magnitudines, quas nunquam suspicati sumus.

4. Contrario motu atque cælum] *Vetus liber cōtra cælum*.

5. Quæ si tibi parua ut est ita videtur] *Abeſt ab antiquo codice aduerbium, ita, & rectè, ut puto*.

6. Sed partim obliquos, partim trauerſos, partim etiam aduerſos] *Manuscriptus habet, sed partim obliquos, partim auerſos, partim etiam aduerſos*.

7. Ita quādoque] quādoque legitur in libro *manuscripto, & ita omnino legendū esse multis exemplis confirmare possum. nec in Ciceronis tantum scriptis inuasit hic error, sed in alios etiam scriptores, apud quos quādoque, irrepſit ſæpe, pro quādoque*.

8. Quod autem anima est] *Lambinus habet animal est, sed rectius in manuscripto animans*.

9. Velociter in hanc sedem] *Legendum velocius, ut est in antiquo codice*.

IN FRAGMENTVM HORTENSII.

* Ut ij, qui purpuram volunt] *Vel mendum subest in verbo volunt, vel aliquid deest ad sententiā recentiores Nonij editiones habent, ut ij qui purpuram combibi volunt, quod placet: quæ autem sequuntur, similia*

IN LIB. I. AD P. CORNEL. LENT. 81
similia sunt iis, quæ de Xenocrate narrantur: ὁπὸς ξενοκράτην τὸν φιλόσοφον ἐλθεῖν πρὸς φιλοσοφῆσαι, μήτε Γεωμετρίαν; μήτε ἀστρονομίαν μεμαθηκώς, τοῦτον εἰπεῖν, περ' ἐμοὶ σκόκος οὐ κνάπτεται.

IN LIB. I. AD P. CORNELIVM

LENTVLVM. EPIST. I.

1. Libonis, & Hypſei] *Hupſæus in veteribus nūamis modò cum aspirationis nota reperitur, modò sine vlla aspiratione Ypsæus. est autè cognomen Plantiæ familiæ, nobilis triumpho de Priseruatis, quem egit Plantius Decianus consul anno CDXXXII II. Kal. Mar.*

EP. III.

2. Et nostra ceterorumq. amicorum commendatione gratissimus in prouincia fuit] *Pro gratissimus, in vetere apud me libro, cuius bonitatem in pluribus perspexi, scriptum est gratiosissimus, quæ lectio videtur multo melior, quàm ea, quæ vulgò circumfertur.*

EP. IV.

3. Alexandriam] *Scribendum Alexandream, ita enim poscit illorum temporum scribendi consuetudo, quæ cum in aliis veteribus monumentis obseruari, tum in denario argenteo M. Lepidi, in quo incisum est, ALEXANDREA, siue ALEXANDREA.*

EP. VI.

4. Maximè scilicet consolatur spes] *Puto Cicero nem scripsisse maximè consolatur, atq. his verbis additum fuisse glossema scilicet spes, quod postea (ut videtur) in seriem receptum à librariis fuit: ut id credã, facit liber collatus à doctissimo viro cum codice manuscripto, à quo abesse hæc duo verba cognoui.*

F

E P.

EP. VII.

5. Eam esse naturam & regionem prouincię tuę] rationem pro regionem libentius legerem: primū, quia ita in veteribus libris inuenitur; deinde, quod similis error in Lucretij quoq. versum inuasit lib. 1.

Nam tibi de summa celi ratione Deumq̄.

Differere incipiam, &c. malè enim prius regione legebatur pro ratione, ut est à Gifanio super eo versu notatum.

EP. VIII.

6. Optimè ex Emplatorio cognosces] *Quamvis* sponse contenderem M. Platorio legendum esse, non ut quidam emendarunt C. Platorio: ex veteribus enim libris cognoscere facile possumus litterarū factam fuisse in hoc nomine scribendo a librariis transpositionem. M. autem Platorius frequens est in veteribus denariis.

7. Cui iucundum erit etiam propter id ipsum] Puto aduerbium propter esse additamentum alicuius, qui locum voluerit glossate illustrare.

EP. VIII.

8. Cū tu Hispaniam citeriorem cum imperio obtineres] P. Lentulum opinor Hispaniam obtinuisse, non ex prætura, ut quidam putant, sed Quæstorio imperio extra ordinem ex s. c. ut ex ipsius Lætuli denario intelligere possumus, in quo inscriptum est, P. LENT. P. F. L. N. Q. S. C. constat autem eum denarium Osca percussurum fuisse, quæ est Hispania vrbs, in qua argentum signatum a Quæstore fuisse verisimile est.

9. Si iis pro me stante pugnare licuisset] libuisset unius litteræ mutatione libentius legerem, veteribus etiam libris non repugnantibus.

10. Promulgantibus omnibus] In libro manuscripto additum est Tribunis plebis: quod tamen necessarium

cessarium non videtur, cū suprâ dixerit vnus Tr. pl.

11. Sed ut in nauigando tempestati obsequi artis est etiam si portum tenere non queas: cū verò id possis, mutata velificatione assequi stultum] Totū hunc locum ita lego, Sed ut in n. t. obsequi artis est, & si portum t. n. queas cū id possis mutata velificatione assequi stultum est. huius autem lectionis auctorem habeo partim librum manuscriptum, à quo abest aduerbium verò; partim coniecturam viri doctissimi, qui etiam in & mutandam putat.

12. Quantum studiis veteribus nostris delectationibus consequi poterimus] In libro qui est apud me manuscriptus, rectius, ut opinor, legitur, quantum studiis veteribus nostris delectationis consequi poterimus.

13. Legem curiatam consuli ferre opus esse necesse non esse] Ant. Augustinus legit sibi necesse non esse: addita voce sibi, quæ desiderari omnino videtur.

IN LIB. II. AD CVRIONEM.

EP. III.

14. Domesticarum enim rerum tuarū habes & scriptores, & nuntios] domesticos habet antiquus liber, pro domesticarum: & ita opinor ex loco simili legendum esse.

EP. V.

15. Cū Sex. Villium Milonis mei familiarem] Ita est in manuscripto. Manutius autem fecit Sex. Iulium. mihi placeret Seruilium.

EP. VI.

16. Et ex mea sententia Remp. gessimus] Rem
F 2 gessimus

84 IN LIB. II. AD CVRIONEM.
gessimus magis placet, vt est in antiquo.

EP. VII.

17. Iam iidem illi & boni & mali ciues vidētur qui nobis videri solent] eidem *Ant. Augustinus re- Et d' emendat, pro iidem.*

EP. IX.

18. Antiochia] Antiochea est in veteribus libris, quomodo in antiquis quoq. monumentis scriptum reperitur, atq. eadē ratione, qua Alexandria pro Alexandria: extat etiam apud me arcus nummus, in quo incisum est, GENIO ANTIOCHEÆ.

EP. XI.

19. Non erat minor ex contemnenda quam ex conseruata prouincia] contempta habent aliquot veteres libri, quamuis contemnenda ferri etiam possit.

EP. XII.

20. Militaremq. rem collocassem] Vide num re- Etius sit in antiquo libro, militemq. in ea collocassem.

EP. XVI.

21. Caninio Sallustio] Canio Sallustio, in veteribus libris scriptum est: vt quin Caio Sallustio scribendum sit, dubitari non possit.

22. Non erat incommodum te nullam referre] Alij non erat incommodum teni illas referre auctoribus libris veteribus. paulo post, Præter Quæstores urbanos, id est populum Romanum, habet vetus liber Præter Quæstores, & Præfectos.

23. Videbam idem ceteros existimare] certos habet vetus liber: & fortasse non male.

24. Equitibus auxiliariis inquit cum amplius frumenti postularemus] pro frumenti scriptum est in veteri libro supplementi; & ita necessario videtur scribendum ex loco simili in epist. III. lib. III. ad Appiū.

Censabant

IN LIB. III. AD APPIUM. 85
Censabant enim omnes ferè vt in Italia supplementum meis & Bibulilegionibus scriberetur.

EP. XVII.

25. Quos video deinceps Tribunos Pl. per triennium fore] videre videor est in antiquo libro, quomodo legendum opinor.

IN LIB. III. AD APPIUM.

EP. I.

26. Melius enim ei cauere volo] caueri legitur in libro manuscripto, & fortasse melius, quam in vulgatis.

EP. IV.

27. Id mihi ne mentiar gratum est] Ex libri manuscripti corrupta scriptura legendum puto, id mihi vehementer gratum est.

EP. VIII.

28. Non ad generum tuum Lentulum] Vetus liber non habet, Lentulum: & certè potest esse glossema.

29. Et quadam dissimilitudine institutorum meorum ac tuorum lædi se putat] te putat legendum suspicor, ita postulante sententia.

EP. XII.

30. In quo vnum modò vereor] Veterum librorum, quos ego vidi, consensus mouet me, vt de manuscripta lectione non dubitem, qua modò vereor habet, pro eo quod est in vulgatis, non vereor.

EP. XIII.

31. Velim ita fortuna tulisset] Magis placeret, vellem ita fortuna tulisset. est enim vstitior forma aliquid optandi.

IN LIB. IV. EP. IX. AD SVLPICIUM.

32. Eum magis communem censemus in victo-

F 3

ria

ria futurū fuisse, quā incertis in rebus fuisset] comem pro communem *legebat amicus meus homo doctissimus, qui se hanc lectionem in antiquo libro reperisse affirmabat.*

33. Et si Republica non possis frui, stultum est nolle priuata] stulti sit, *est in vetere libro; quae lectio melius cum superioribus coniungitur.*

EP. XII.

34. Tamen quoniā casus & natura in bonis dominatur] *Ant. Augustinus* in naturae bonis legendum existimat. *michi tamen nobis, pro bonis magis placet, deleta scilicet macula, quae ex transpositione (ut videtur) litterarum inhaesit.*

35. Supra Maleas] sub Kal. Iunias emendabat Octavius Pantagathus ex antiqua scriptura vestigiis, ut dicebat.

EP. XIII.

36. Nec audio solum quod ipsum esset miserū, sed etiam id ipsum video] id ipsum suspicor abūdate,

IN LIB. V. AD METELLVM.

EP. II.

37. Atque ille quod te audisse credo] At ille, ex ingenio *Ant. Augustinus*. pro credo autem *legebat Pantagathus*, certo. & paulo post, pro, in aliquo magistratu, *vetus liber habet annuo magistratu. sed sententia apertius esset, minima, ut sit avertitor vocis quae sequitur, consulem.*

EP. X.

38. De Catiliis nescio quid ad me scripsisti] De Catilia familia non memini me apud scriptores quidquam legisse; quo fit ut suspicor legendum esse C. Atilio.

EP.

EP. XIII.

39. Itaque hoc etiā fortiorem me puto quā te] *In vetere libro scriptum est, atque hoc fortiorem: quae lectio multo, quā vulgata videtur melior.*

EP. XVI.

40. Deceptus esse videatur] direptus, vel ereptus alij.

41. Ne quid iis quos amasti mali putēs contigisse] amifisti magis placet, quā amasti, veteribus libris praesertim confirmantibus.

EP. XIX.

42. Rufo] *In vetere quodam libro Mescinio Rufo haec epistola inscribitur, & recte: est enim Rufus Mescinia familia cognomen. L. autē huius Mescinij Rufi, sine eius, ut ego puto, filij mentio est in Augusti denariis, quos cum esset Triumvir pro auctoritate signavit cum titulo L. MESCINIUS L. F. RVFVS III. VIR.*

EP. XX.

43. Non habui cui potius id negotij dare quā scribæ meo] *Pantagathus aliter legit, non habui cui potius id negotij darem quom darem illud &c.*

44. Quod ego nunquam addidi] *Ant. Augustinus* quod ego tunc non addidi, alij, quod ego quidē non addidi, sed nimis longē à vulgata scriptura, quāuis veteres libros se auctores habere dicant.

45. Quando de Lucceio parum prouisum est] *Pantagathus* quom de Logao, vel quom de Lucceio parum gratiosum est.

IN LIB. VI. AD TORQUATVM.

EP. I.

46. Nefas sit dicere] *Videtur deesse, non, ut legatur,*

F 4 tur,

88 IN LIB. VI. AD TORQUATVM.
tur, nefas non sit dicere.

47. Sed quoddam nobis officiũ iustum & pium & debitum Reip. nostræq. dignitati videbatur, qui neq. cùm id faciebamus] *In vetere quodam libro aliter hic locus scriptus reperitur, nibilo tamẽ meliore sententia.* Sed quoddam nobis officium iustum & piũ & debitum Reip. nostræq. dignitati videbamur se- qui, neq. cùm id faciebamus.

48. Philargyrus tuus] *In eburnea quadã apud me tabella, quæ C. N. POMPEI & M. CRASSI COS. nomina habet inscripta, PILARGYRVS LVCILI libertus notatus est.*

EP. III.

49. Quam quemuis eorum qui discesserint alte- ri dimicant] *Ita Pantagathus.*

EP. IV.

50. Non quo ego certò scirem, sed quòd non difficilis erat coniectura] *Pantagathus, Non quor- sum, quod difficilis erat coniectura.*

EP. VI.

51. Cùm ille aliquando non defuisset meæ] *Ex loco simili in epistola ad Atticum, puto legendum esse, cùm ille aliquando defuisset meæ.*

52. Nec manens nec mutata ratio feret] *Amicus meus legebat, nec communis vitæ ratio feret. nimis à vulgata scriptura recedens.*

EP. VII.

53. Cùm ignorit omnibus qui multa deos vene- rati, multa precati sint contra eius salutem] *Ita hic locus legitur in libro apud me manuscripto, cum in aliis desint illa, multa precati.*

54. Sed totum tuum esse onus perficies] *In vete- re libro scriptum est, sed totum tuum esse omne onus perficies;*

IN LIB. VII. AD MARIVM. 89
perficies; *ut fortasse legendum sit, sed totum tuũ esse, omnia vnus perficies.*

EP. VIII.

55. T. Furfano] *Furfanio legendum hic esse, & in e- pistola qua proxime sequitur, constat cùm ex veteribus libris, tum ex hac inscriptione, quæ Romæ reperta est ad portam Capenam,*

Q. FURFANIO. C. F.
NIGRINO
PROC. FABRORVM &c.

EP. X.

56. Trebiano] *Antea legebatur Trebatio: postea Paulus Manutius veterum librorum secutus scriptu- ram, restituit Trebiano: atq. ita planè est in manu- scripto apud me codice. ego tamen Trebanio legendum puto ex auctoritate argentei nummi, & item æri, in quibus L. Trebani incisum est. errorem autem ex trãs- positione litterarum fluxisse arbitror ab imperitis libra- riis facta, qui Trebiano scripserint pro Trebanio.*

57. Cum omni gradu amplissimo dignissimus] *dignitatis pro dignissimus est in veteribus libris.*

EP. XII.

58. Ne tu quidẽ in istis incommodis esses] *Cùm in manuscripto libro ante verbum esses, legatur non, videtur pro ne scribendum esse nã, ut sit, nã tu quidẽ in istis incommodis non esses, elegantiore, ut videtur, sententia.*

IN LIB. VII. AD MARIVM.

EP. I.

59. Quid? ne id quidem leporis habuerunt] *Videtur scribendum qui ne id quidem leporis ha- buerunt.*

F 5 60. Et

60. Et equitatus in aliqua pugna] *Pro aliqua videtur legendum Iliaca, vel Attica, vel aliquid tale, ut rectè coniecit Ant. Augustinus.*

61. Homini politico] *Vetus liber habet politico, quem Graeci vocant πολιτευτα.*

EP. V.

62. Vel regem Gallia faciam, vel Leptæ legatū] *Octavianus Pantagathus existimabat hunc locum non vacare mendo, atq. ita corrigebat ex antiqua scriptura vestigiis. Ut me regem Gallia faciam Leptæ delegabo. quid si legas? vel leg. II I. legatum, pro Leptæ legatum.*

EP. XI.

63. Quam omnes Samarobriinæ] *Sabarobriinæ scribendum esse ex auctoritate Strabonis, & veterum librorum, docui in annotationibus in Casarem.*

EP. XII.

64. Ut inter bonos bene agier oportet] *In veteribus libris est, inter bonos bene agier sine particula ut, & sine verbo oportet; & ita videtur legendum.*

EP. XIII.

65. Et tu soles ad vim faciendam adhiberi] *& tu soles ad vim faciendam adhibere, est in manuscripto apud me libro.*

EP. XVIII.

66. Ut iste tuus à me discessus fructuosissimus tibi sit] *Lego, quàm fructuosissimus tibi sit: est enim in manuscripto mendosè, tam fructuosissimus.*

67. L. Arruntio] *Quidam scribunt Aruntio, vni-
coi, sed malè: extat enim apud me tabella aenea, in qua ita incisum est:*

SVR.

SVB. L. ARRVNTIO

STELLA

NAVIS. HARENARIA

QVÆ. SERVIT

IN. ÆMILIANIS

EP. XX.

68. Ut si esset vnus è nobis] *Vetus liber habet, ut si esset vnus homo nobis, meliore, ut videtur, lectione.*

EP. XXIIII.

69. In consilium iri necesse erat] *Magis placeret ire, ut ad Ciceronem referatur, ob ea qua sequuntur. Est autem antiqua formula, qua in fragmento etiam Seruilia legis reperitur, quod extat apud me in aere incisum: Verba. audeire. in. consilium. eire. iudicare. liceat. neire. iudicium. dimittere. iubeto. nifei. quom. senatus. &c.*

70. Respondi nullo modo me facere posse cum vellem alium diem si sumpisset] *Vide num melius legatur, respondi nullo modo me facere posse: quem vellet alium diem si sumpisset.*

EP. XXV.

71. Atq. ego quidem] *Rectius legitur in manuscripto, atqui ego quidem.*

EP. XXX.

72. Maximo meo beneficio est] *Manuscriptus liber habet M. M. beneficio affectust.*

EP. XXXII.

73. De rebus urbanis, de Rep.] *Quidam putant scholium esse de Rep. abest enim a veteribus libris.*

EP. XXXIII.

74. Et illis interioribus litteris meis] *Antiquus codex habet, & illis interioribus litterulis.*

IN

IN LIB. VIII. COELII AD CICERONEM. EP. I.

1. Q. Pompeium Baulis embæneticam facere] Epibaticam est in manuscripto quodam libro: qua vox eandem sensum efficit. Pantagathus legebat embibaticam.

EP. IV.

2. M. Cœlium Viciniânium] Vinicianum est apud Hirtium in vetustissimo apud me libro, ut sit Vinicius adoptatus à Cœlio, quomodo hic legendum arbitrator. Vinicia autem gens frequens est in L. Vinicij denariis cufis sub Augusto. Aliud autem agebat Manutius cum scripsit se vidisse apud me nummum argentum, in quo esset Cœlij huius Viniciani mentio: extat enim apud me non Cœlij, sed CRASSI. IVNIANI denarius, cuius ego auctoritatem secutus, locum Ciceronis restitui in ep. VIII. lib. III. ad Q. Fratrem.

EP. V.

3. Sanè tanquam in quodam filice iam omnia adhæserunt] Pantagathus ex antiquis libris, sanè tanquam in quodam vecta lintre omnia adhæserunt.

EP. VI.

4. Et hercule confecta omnia fœda & inhonesta sunt] In manuscripto, pro confecta scriptum est cõfilia. Pantagathus autem legebat Et hercules confecta omnia fœda & inhonesta sunt. vel, & hercules cõempta omnia fœdere.

5. Legemq. viariam] viuariam Pantagathus. & paulo post, queis iubet ædiles metiri.

EP. VII.

6. Nuptura est D. Bruto. nondum retulerat] mundum retulerat Pantagathus: qua quidem emendatione

atione nihil potest aptius excogitari, siue ex ingenio ea sit, siue ex libris veteribus.

7. Vbi hercule ego minimè vellē] Nō dubito quin nollem legendum sit pro vellem.

EP. VIII.

8. Calumniam maximo plausu tulisse] Danesius iurasse scribit pro tulisse auctoribus libris manuscriptis, quibus valdè assentior: in fragmento enim encolegis Servilia, quod est apud me ex museo Petri Bembi translaturum, ita incisum est. Ad. ioudicem in. eum. annum. quei. ex. H. L. factus. erit. in. ious. educito. nomenq. eius. deferto. sei. deiurauerit. calumniæ. causa. non. postulare.

9. Si quid iniuriis suis esset quo Vestorius teneatur] Pantagathus, si quod iniuriis suis esset ut Vestorius teneretur, idem paulo post, pro præuaricationisq. causam diceret depositum, rectè (ut opinor) scribebat, præuaricationisq. causa deiect depositum. & infra, A quodam Drufotettio.

10. Et ad extremum ut solet ait referam] Manuscriptus habet, & ad extremum absolutum ait referam.

11. L. Vicinius] Vinicius scribendum: quod est nomen familiae in veteribus monumentis frequens. Vicinia autem gens apud scriptores, quod sciam, non reperitur.

EP. IX.

12. Agit causam liberaliter] liberalius, Pantagathus.

13. Impera tibi hoc cura] Placeret, Impera tibi hoc curæ: atq. ita est in codice manuscripto.

14. M. Fetidium] Fufidium habet antiquus liber, notum Romane familie nomen à Fufiis ductum; cum Fetidia nusquam inueniatur.

15. Agros quos fructuarios habent ciuitates] Pantaga-

Pantagathus, agros quos fructuarios habet Cybiratis.

16. Faonium] Faonium scribendum videtur ex auctoritate veteris lapidis, cuius exemplum subiicit: & quidem rectè si à *φάνων* nomine, hoc nomen deductū est:

FAONIO. PATERNO. EX. EVOCAT

QVI. SE. PROBAVIT. AN. XVII.

MILITAVIT COH. XI. VRB. ANN.

XIII. PANT. LEG. X. GEM. VIXIT

ANN. LVIII. M. VNO. DIES. XIII. &c.

17. Optimus quisq. enim non fecit] *Vetus liber* nihili fecit: quod placet.

18. Pompeius tuus apertè Cæsarem vetat provinciam tenere cum exercitu, & cōsulem esse] *Melius* (ut videtur) hic locus legitur in *manuscripto*, Pompeius tuus molestè fert Cæsarem & provinciam tenere cum exercitu & consulatum petiturum esse.

EP. XI.

19. Deererāt qui iniquè transigi volebant] *Pantagathus* mendum olim his verbis inesse suspicatus, emendabat ex ingenio, sed erant qui iniquè &c. *Videtur autem rectius esse in manuscripto*, nec deerant qui id nunquam transigi volebant &c. paulo supra idem *Pantagathus* pro hostibus oprima coniectura legebat hostiis: & qui elocutus honorificè, pro, qui de te iam locutus honorificè.

20. Scena totius rei hæc] summa totius rei hæc, habet *liber manuscriptus*, longè quàm vulgati melius.

EP. XII.

21. Postea non destitit accersere palam Seruiliū] *Videtur legendum* Polam Seruiliū ex loco simili in epistola ad *Atticum*: & paulo infra, vix hoc erat Pola elocutus &c.

EP.

EP. XIII.

22. Stomacho est scilicet Pōpeius Magnus nūc ita languenti] *Verba* scilicet Pompeius *additamentum esse nemo non videt. itaq. merito in suis editionibus ea reiecit Lambinus.*

23. Quemadmodum hoc Pompeius laturus sit eū cognoscat aut quid nam Reip. futurum sit, si nō curet vos senes diuites videritis] *Ita legebat hunc locum Pantagathus.*

EP. XIV.

24. Omnino satis patij sit] *Liber manuscriptus* omnino satis patet.

EP. XVII.

25. Quod vtinam aut non Appius Claudius] *Ita interpungebat Pantagathus.*

IN LIB. IX. AD VARRONEM.

EP. VI.

26. Se in Alsiense venturum] *Vbi fuerit Alsiam didicimus nuper ex vetusti lapidis fragmento, quod in Alexandri Farnesij Card. Palo, villa amenissima ad mare, non longè à Cacre oppido erutum est cum hac inscriptione:*

IMP. II. COS. III. PROCOS

IMP. CÆS. I. SEPTIMI. SEVERI. PII

PERTINACIS. AVG. ARAB. ADIAB

PARTH. MAX. BRIT. MAX. FORTISSIMI

FELICISSIMI. PONT. MAX. P. P. FILIO

DIVI M. ANTONINI. PII. GERM. SARM.

NEPOT. DIVI. ANTONINI. PII. PRON.

DIVI. HADRIANI. ABN. DIVI. TRAIANI

PARTH. ET. DIVI. NERVÆ. ADNEPOT.

OB INSIGNES. VIRTUTES EIUS

DECVR-

DECVR. COLON. ALSIENSIS. D. D. *Reſtè itaq. recentiores Geographicum Alſium eſſe dixerūt, quod nunc Cære appellatur, his etiam Plinij verbis adducti ex cap. v. lib. III. Grauiſcæ, Caſtrū nouum, Pyrgi, Cæretanus amnis, & ipſum Cære intus millia paſſuum quattuor Agylla à Pelafgis cōditoribus dictū, Alſium, Fregenæ.*

EP. VII.

27. Eum puto magiſtrum fore] *In libro manuſcripto rectius (vt opinor) ob ea qua ſequuntur πολλοὶ μανταὶ, ſcriptum eſt, ei me puto magiſtrum fore.*

EP. X.

28. Cum Sophia Septimia] *Pantagathus legebat Septimix gignendi caſu. Antequam certum ſcierit] Ant. Auguſtinus ſciet emendat pro ſcierit.*

EP. XII.

29. Et amico munuſculum mittere volui leuidente crallo filo] *Ἐὼς Leuidente mihi quidem ſuſpecta eſt, atq. eo magis, quòd à nullo, præterquam ab Iſidoro, veterum Grammaticorū citatur: à quibus nullo pacto fuiſſet præterita, ſi ea vel ſemel Ciceronē uſum animaduertiſſent. Ego autem puto ita primum à Cicerone ſcriptum fuiſſe, & amico munuſculum mittere volui leue crallo filo, deinde inductam ab aliquo gloſſam denſo ſuper uerbum crallo, & ab indocto librario in ſeriem receptam, ex duabus uocibus Leue dento vnā factam eſſe Leuidente. Octauius Patagathus ſine uerbo uolui, quod ab eſt à quibuſdā libris, ita legebat: Sed ego hoſpiti ueteri & amico munuſculum mittere leui dente crallo filo, cuiuſmodi ipſius ſolent eſſe munera.*

EP. XV.

30. Pergratam tibi eſſe curam meam ualeitudinis tuæ:

tuæ: quam tibi perſpectam eſſe gaudeo] *Pantagathus totum hunc locum ita legebat, Pergratā tibi meā de perturbatione ualeitudinis tuæ examinationem fuiſſe: amorem erga te meum tibi perſpectum eſſe gaudeo.*

EP. XVI.

31. Atellanum] *Ant. Auguſtinus legit Atellanam. & paulo poſt, Miniati Iouis, pro Miniani.*

32. Quem tu mihi Popilium] *Lambinus Pompilium: ſed in manuſcripto eſt Polypum, multo, vt uidentur, melius.*

EP. XXI.

33. C. Duilio] *Scribendum K. Duilio.*

EP. XXII.

34. Uſurpata duplex cubile] *Videtur ſcribendum uſurpat duplex cubile. & ita eſt in uetere libro manuſcripto.*

IN LIB. X. AD PLANCVM.

EP. VIII.

35. Magna in ſpe ad proficiendum impedimēta proponerem] *Faërnus legebat magna mihi ipſe ad proficiendum.*

EP. X.

36. Non inuitamētum ad tempus ſed perpetuæ uirtutis eſt præmium] *Videtur reſpexiſſe ad illud Thucydidis in proœmio hiftoriæ. κτῆμα τε ἐς αἰὲ μάλλον, ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παροχρῆμα ἀκούειν ζύγεται.*

EP. XII.

37. Vt ſtatim ad Cornutū Pr. Urb.] *CÆCILII Cornuti Pratoris Urbani mentio eſt in uetere apud me inſcriptione, cuius alibi meminimus.*

G EP.

EP. XXX.

38. Quod nos quattuor legiones tironum habere solum arbitrabatur] *Pro quattuor Ant. Augustinus putat legendum, duas legionum autem Antonij, qua in hac & sequentibus epistolis nominantur, mentio est in antiquis eius denariis à prima vsq. xxxiv. Chortium item Prætoriarum, & Speculatorum.*

EP. XXXI I.

39. Etiam in his circulatorem quendam auctio-
num] *Auentronū est in manuscripto, pro auctio-
num; vt sit proprium nomen, quo appellaretur circulator, de
quo scribit.*

EP. XXXI I I.

40. L. Fabatum] *Fabatus Roscia gentis cognomen
Lanuvio municipio orinnda. L. autem hic FABATVS
descriptus est in argenteo quodam denario.*

41. Et omnes perequites Antonij cæfas] *præter
equites alij, sine peraque.*

42. Sed habere equitatum ac legiones] *Rectè le-
gitur in manuscripto, sed habere equitum cccioo,
cccioo, cccioo, ac legiones.*

EP. XXXI I I I.

43. M. Lepidus Imp. iterum] *Inscriptio huius epi-
stole & sequentis, in manuscripto aliter legitur: M. Le-
pidus Imperator Pont. Max. In denariis certè quos
ipsi vidimus, M. Lepidus Imp. iterum nunquam ap-
pellatur.*

EP. XXXV.

44. Vt sint amplius equitum xxx] *Manuscriptum
habet cccioo, cccioo, cccioo.*

45. Silanus & Culeo ab eo discesserunt] *M.
hic Silanus in argenteis N. Antonij denariis fre-
quens est.*

IN

IN LIB. XI. AD BRVTVM.

EP. I.

46. Ac si dederint quod petimus] *Scribendum aut
si dederint.*

47. Satis in tempore ad eos accedemus] *Liber
manuscriptus satis tempore ad eos accedemus: & ita
videtur legendum.*

EP. III.

48. Per edictum de suo iure decedere] *decernere
vetus liber.*

EP. IX.

49. Si se Alpes Antonius traiccerit] *Videtur scri-
bendum, si non Alpes Antonius traiccerit.*

EP. X.

50. Si tamen hæc temporis videantur dici caus-
sa malle me tuum iudicium] *Ant. Augustinus ita le-
git hunc locum, si tamen hoc tempore videatur dicis
caussa malle me tuum iudicium. & paulo post, vaci-
uitas, pro vacuitas.*

EP. XXI.

51. Sed hanc ipsam recetem nouam deuotant] *Videtur
abundare vox noua, qua abest à vetere etiam
libro, tanquam glossema verbi recentem.*

EP. XXVIII.

52. Ac dignissimo Cæsari petenti] *Videtur legen-
dum Cæsare, pro Cæsari, & ita est in manuscripto.*

IN LIB. XII. AD CASSIVM.

EP. XIII.

53. Vt hæc nouissima nostra facta nõ subita, ob-
uenientia] *Ita quidem legunt pro nec inconuenien-
tia: quod non satis placet.*

G 2

EP:

54. Collega nostro Antonio bellum gerimus] *In argenteis denariis Antonius Augur descriptus est, & Cornuficius item, Cornuficius Augur Imp.*

55. Omnemq. suum vinolentum furorem] *Laetus hic confirmat Ant. Augustini emendationem, qui Philip. lib. vi. noui vinolentiam legendum putat, pro violentiam: quamuis videatur violentia in castris posse magis obitici M. Antonio, quam domi.*

56. Hirriū quidem & Panfam collegas nostros] *Hirrii auguratus in aureo eius nummo expressus est.*

57. Q. Turius] *In libris veteribus est Q. Curius, & ita opinor legendum cum hic, tum infra Erotem Curium, & hereditatem Curianam.*

58. C. Rubellinum] *Non dubito quin C. Rubellium legendum sit: est enim Rubellius familia nomen in veteribus monumentis frequens.*

IN LIB. XIII. AD MEMMIUM.

59. C. Auiano Euandro] *C. Auieno, hic, & infra legendum arbitror auctoribus veteribus monumentis.*

60. P. Cuspio] *legendum Cispio: ita enim habent veteres libri. & opinor Cispianam familiam eā esse, qua in argenteis denariis CIPIA nominatur, vetere quadam scribendi ratione s, littera explosa.*

61. L. Titione] *L. Titio est in libris manuscriptis, & ita omnino legendum.*

62. Agefaretus Larissaus] *Hegefaretus Larissaus scri-*

scribendum, ἡννοῦπατ & enim Græcè: & λάρισσα unico σ. ex veteribus numismatibus scribi debere alibi admonuimus.

63. Etiam res familiaris C. Capitonis præsto fuit & paruit & temporibus & fortunæ meæ] *patuit pro paruit scriptum est in veteribus libris, meliore, ut mihi videtur, sententia.*

64. A. Plancium] *Non dubito quin A. Plautium legendum sit: opinorq. A. Plautium describi, qui Edilis Curulis fuit, cuiusq. mētio est in antiquis denariis.*

65. Cn. Otacilio] *Antiqua scribendi consuetudo poscit ut Othacilio scribatur: & infra Hilarus pro Hilaris, quod est liberti cognomē in veteribus monumentis frequens.*

66. Nisæos] *Scribendū Nysæos ex veteribus Græcis numismatibus, in quibus est ΝΥΣΑΙΩΝ.*

67. In hominem tantum & talem calamitosum] *Opinor vocem calamitosum glossam alicuius esse, qui locum explicatione illustrare voluerit: nec enim in omnibus libris reperitur.*

68. Androne Arthemonis filio] *Delenda aspiratio nis nota ex nomine Artemonis, quod Græci Ἀρτέμων scribunt.*

69. Cæleri collega nostro] *Erant enim augures Cicero, Servilius, & Cæsar. Servilij autem auguratus indicatur litui signo in veteribus Servilia gētis denariis.*

70. Allieno Procos.] *In vetustis ALLIENI denariis, quos cum Siciliam obtineret, signauit A. ALLI-*

IN LIB. XIV. AD TERENCEM,

EP. VI.

71. Quod nostra gratias agit] *In veteri libro est,*
quod Tullia nostra tibi gratias agit.

EP. XIII.

72. Quies tamē ab illo fortasse nascetur] *In ma-*
nuscripto est, quæq. tamen ab illo fortuna nascetur.

EP. XIV.

73. Quomocunq. nunc se res habet] *quomo-*
doq. est in veteri libro manuscripto, & ita opinor *le-*
gendum.

IN LIB. XV. AD SENATVM,

EP. I.

74. Quiq. nostram consuetudinem] *manuetu-*
dinem habet vetus liber manuscriptus, aliquanto *(vt*
videtur) meliore sententia.

EP. II.

75. Vt ego regem Ariobarzanem Euseben &
Philorhomæum] *Exiāt apud me duo antiqua numis-*
mata ex argenteo, quorum alterum habet imaginem
Ariobarzani circumscripto titulo ΒΑΣΙΛΕΨ Α-
ΡΙΟΒΑΡΖΑΝΟΥΣ ΦΙΛΟΡΩΜΑΪΟΥ. alterū
Ariarathis cum litteris, ΒΑΣΙΛΕΨ ΑΡΙΑ-
ΡΑΘΟΥ ΕΥΣΕΒΟΥΣ. Ex quibus inscriptionibus
intelligimus Ariobarzanem quidem appellatum fuisse
Philorhomeum, Ariarathem verò Euseben. Cicero ta-
men vtrunq. titulum soli tribuit Ariobarzani: nisi for-
sè aliquod mendum sit in his verbis, & nomen Ariara-
thes

IN LIB. XVI. AD TIRONEM. 103
thes desit, cum scriptum antea fuisset, Vt ego reges A-
riarathem & Ariobarzanem Euseben & Philorho-
mæum &c. Incidi postea in argenteum nummum A-
riobarzani huius, quem hic describit Cicero, in cuius
vna parte Ariobarzani ipsius imago, in altera inscri-
ptio incisa est, ΑΡΙΟΒΑΡΖΑΝΟΥΣ ΕΥΣΕ-
ΒΟΥΣ ΦΙΛΟΡΩΜΑΪΟΥ.

EP. IV.

76. Et falso ære alieno liberaui] & magno ære a-
lieno liberaui, *videtur scribendum.*

77. Metram] Mithram opinor *scribendum ex an-*
tiquis lapidum monumentis.

78. Importunitate Athenaidis] *iniquitate, pro im-*
portunitate habent aliquot veteres libri.

79. Tibarani] *Scribendum opinor Tibareni: Græce*
enim Τιβαρηνοί.

EP. XVI.

80. Quæ ille Gargettius] *Gargetthius poscit Græ-*
ca scribendi consuetudo, & in veteribus etiā numisma-
tibus ΓΑΡΓΗΤΘΟΣ. scriptum reperitur.

IN LIB. XVI. AD TIRONEM.

EP. II.

81. xv. Cal. Nou. Corcyræ] *Videtur scribendum*
xvi scribit enim in viii. huius libri epistola, Corcyre
fuimus vsq. ad xvi. Cal. Decembris.

EP. IX.

82. Ad Cassiopen] *ad Cassopen legendū ex Plinio*
lib. i. v. extant etiā numismata vetera ΚΑΣΣΟΠΑΛΩΝ.

EP. X.

83. Qui pro consulibus sumus] *Vetus liber ha-*
bet, qui pro consulibus ad vrbeim sumus.

84. Cōsidio Noniano] *Opinor designari C. Confidium Nonianū, qui in argēteo denario descriptus est.*

85. Tullius Tironi] *Videtur scribendum M. Tironi, quia manumissus Tiro à Cicerone, Marci patroni prænomen libertus assumpsit.*

86. Antherum tibi commendo] *Delenda aspiratio nis nota ex nomine Antherum.*

87. Vna omnino interpositio difficilior est quam ne ipse quidem facile legere soleo de quadrimo Catone] *Faërnus nullum his verbis inesse mendum existimabat, sed ex Plutarchi auctoritate ita locum explicabat, ut ad Catonis factū referret, cum in domo M. Drusi auunculi Trib. pl. Latinis petentibus ciuitatem, & se præcipitem illum daturus ioco minantibus, quadrimus constantissime negauit. quod Ciceronem in laudibus Catonis non prætermisisse verisimile est in eo libro, qui Cato minor inscriptus fuit, sed quia aut totā rem, aut aliquam partē interposuisset literis minutulis, id esse, quod scriberet, ne à se quidem facile legi posse. Quadrimus verò fuisse tunc Catonem, cum egit ea quæ Plutarchus scribit, colligere possumus ex ea atate, qua mortuum Catonem Historici tradunt, & ex Drusi Tribunatus anno: Plutarchus quidem anno ætatis duodequingagesimo obiisse Catonem scribit, Appianus præ quinquagesimo, & Florus XLIX. Dion annum nõ refert ætatis, sed mortis tempus reiiicit in consulatum C. Caesaris tertium, & M. Lepidi, hoc est, si Fastos Capitolinos sequimur, annum Urbis DCCVII. Drusi Tribunatus fuit anno proximo ante bellum Marficum L. Marcio Philippo,*

lippo, Sex. Iulio Casare Cos. an. DCLX. vt in eisdē Fastis est, quibus accedit Ciceronis auctoritas in lib. II. De legibus, Ascov. in Cornelianæ, & Val. Max. lib. IX. Itaq. si singamus natum Catonem an. Urbis DCCVII. quinquennium explebit die natali an. DCLXII. & quinquagesimū annū die natali DCCVII. si mors fuit ante diem natalem eius anni, erat annorum XLIX. si ante diem natalem ea gessit quæ Plutarchus refert in Drusi Tri. ple. domo, quadrimus Cato ea gessit. Quod si singamus natū an. Urb. DLIIIX. facilius dicemus in Tribunatu auunculi quadrimus fuisse, siue ageret quartum annum, siue excederet aliquot mēsbus. mors verò incidet in XLIIIX. exactum, & præ quinquagesimum inchoatum. quæ variatione Florus & Appianus cum Plutarcho consentient. sed & initium Tribunatus fuit ante Idus Decembris an. DCLXI. in quo verisimile est hæc tunc Catonem egisse, licet id Plutarchus non scribat.

89. Sed S litteras tuas expecto] *Vetus liber sed St litteras tuas expecto.*

IN LIB. I. AD ATTICVM.

1. In campo comitiis Tribunitiis] *Vide num re-ctius sit, tributis, pro, tribunitiis: cuius scriptura appareret aliquod vestigium in vno apud me manuscripto.*

2. De Aufidio & Palicano] *Palikanus incisum est in antiquis denariis, quos constat à Palikano signatos esse, cuius hic meminit Cicero, quiq. Tribuniciam potestatem à Sulla populo adeptam Tribunus pl. cum esset, Pompeiu consule adiuuante, restituit.*

3. Quæ cum erit absoluta, sanè facile eū liben-

ter nunc ceteri consulem acciderim] *Ego ex antiqua scriptura vestigiis, & ex loco simili in ep. VIII. lib. III. ad Q. Fratrem ita corrigo: Quæ cum erit absoluta sanè faciliè eum libenter tunc certum consulem acceperint. Vox ceteri quæ in manuscriptis exemplaribus mendosa inuenitur, faciliè mutari in certum potest: atq. ita de eadem re locutus est Cicero ipse in ea quam nominavi epistola. Eum, inquit, quod certum consulem cum Domitio numeratis, nihil à nostra opinione dissentitis.*

4. Mancipio accepisse] *Mancupio scriptum est in antiquo, & ita habet vetus fragmentum legis Thoria in anea tabella incisum.*

5. Η'λιου ἀνάθημα] *Abest vox η'λιου ab uno libro, qui est apud me manuscriptus.*

EP. III.

6. Et in montem Albanum hostias non adducerent] *Ferias Latinas in Albano monte celebrari solitas fuisse Consulatum interuentu, satis ex scriptoribus constat. Libet autem hoc loco fragmentum antiqua inscriptionis subiicere, quæ in marmore incisa, in eius montis vertice inuenta superioribus annis & Romam translata apud me seruat, in qua notatum est quibus Feriis Augustus cum esset consul inter fuit, vel quibus valetudine impeditus, aut bello absuit.*

. . . IPPA. III. COS.

. . . NON. MAI.

. . . TVDINE INPEDITVS. FVIT

. . . TILIO. TAVRO. II. COS.

. . . K. MAI.

. . . HISPANIA FVIT

. . . NIO. SILAN. COS.

. . . NON. IVN.

. . . A R.

. . . A R. IN. HISPANIA. FVIT.

. . . BANO. FLAC. COS.

EID. IVN.

. . . CÆSAR. VALETVD.

. . . N. PISONE. COS.

. . . IVL.

. . . A R. IN MONTE FVIT

. . . A R. COS. ABDICAVIT

. . . K. NOV.

. . . CN. PISONE. COLLEGA.

. . . . COS.

7. Accusare de te solebar] *Videtur legendū apud se, quamuis de te etiam ferri possit.*

EP. IIII.

8. Quod ad me de Hermathena scribis, per mihi gratum est ornamentū Academiae propriū meā] *Ita hunc locum interpungit Faërnus, delet a cōiunctionis nota, quæ in vulgatis reperitur post verbum est.*

9. Et noli desperare eos me meos facere posse] *Ita legit Faërnus, cum in aliis desit me.*

10. Atq. omnium vicos & prata] *Pro vicos legit Ant. Augustinus lucos: quæ mihi lectio adeo placet, ut pudeat me non vidisse antea.*

EP. V.

11. De litterarum missione sine causa abs te accufor] *intermissione legebat Petrus Bombus Cardinalis, pro missione.*

EP. VI.

12. M. Fonteius] *M. Fonteius legendum suspicor, ea adductus ratione, quod in veteribus huius familiae denariis, Manij prenomen sapissimè, Marci nunquam inuenitur: facileq. librarius in eo labi potuerit, ut virgule*

gulam que M. littera obducebatur, ut Manium significaret, omiserit. quod autem in manuscriptis codicibus Fontius est pro Fonteius, mirum videri non debet, quando Pompeius & alia huiusmodi nomina, que cum, EI, à Græcis scribi solent, in veteribus libris cum, i, scripta reperiantur.

EP. VIII.

13. Lentulus naues suas pollicetur] *Manuscriptus habet, naui sua pollicetur.*

EP. IX.

14. Signa nostra & Hermeraclas] *In antiquis editionibus equis potius est pro Hermeraclas siue Epuspendas, quod erat Hercules caput Mercurij statua quadrata impositum, cuius exemplum è marmore extat adhuc Romæ. quia verò Hercules quòd Musarum Comes diceretur, vniuerso magis est eius loci, de quo scribit Cicero, quàm Cupido, placet ut Hermeraclas potius, quàm epuspendas retineamus.*

15. Quamuis acrem amatorem inueneris] *Faërnus legebat emptorem, pro amatorem.*

EP. X.

16. Nunc idem videar diffidere] *Magis placet ut legatur eidem.*

EP. XII.

17. Posteaquam non auderet nos reprehedere] *Ita legit Faërnus, cum in aliis desit nos.*

EP. XIII.

18. Quo consilio idem Prætor vteretur] *quorum consilio habet liber manuscriptus, qui fuit Longolij.*

19. Fufius tertium concessit] *Pantagathus legebat Fufius Trib. pl. intercessit: & hoc modo emendauit Ant. etiam Augustinus.*

EP.

EP. XV.

20. Nosti enim marinas] *Marianas legit Ant. Augustinus, & ita est in manuscripto codice, qui fuit Nicolai Leonicensi.*

21. Nec satis sciebam quid darem] *quo darem habet liber manuscriptus.*

EP. XVI.

22. Te si expectari velis] *te quoad expectari velis est in manuscripto.*

EP. XVII.

23. Abest enim frater devedaros & amantissimus Metellus] *meus, pro Metellus legit Ant. Augustinus: quam lectionem video aliis quoque in mentem venisse, licet pro meus emendarint mei.*

24. Neq. ego huic epistolæ] *Videtur legendum Neq. eos huic &c.*

25. Quem nemo præter nos philosophos aspicere sine suspirio posset] *posset Faërnus multo, ut videtur, melius, quam posset.*

26. Ut anniuersaria sacra Iuuentutis] *Iuuentutis edidit Lambinus, & ita est in argenteo numismate.*

EP. XVIII.

27. Liberabam agrum eum qui P. Mucio, L. Calpurnio Cos. publicus fuisset] *In fragmento legis Thoræ, quod ex museo Cardinalis Bembi translatus apud me seruetur, agri huius qui L. Mucio, L. Calpurnio cos. publicus fuit, mentio extat his verbis in tabella aenea incisis, Quei. ager. poplicus. populei. Romanei. in. terram. Italiam. P. Mucio. L. Calpurnio. Cos. &c.*

28. Volaterranos & Artemitanos] *Ant. Augustinus primus Arretinos emendauit pro Artemitanos, ex oratione pro A. Caccina, in qua ita scriptum est: Cottam decem viris (quos, ut opinor, veteres sutibus indicandis*

indicandis appellabant, & centumviralibus iudiciis
praerant) Religionem iniectis, non posse sacramen-
tum iustum iudicari quod Arretinis adempta ciui-
tas esset. *Cōfirmat hanc emēdationem antiquus etiam
liber, qui Artermios habet propiore ad emendatam
lectionem scriptura.*

29. Ut planē quid emerit nesciat] *erit est in anti-
quo pro emerit, ut furtasse velit legendum sit.*

30. Quod me esse ad scribendum vides] *Placet,
Quod me adesse scribēdo vides: est enim vsitata for-
mula, qua vtebantur in Senatusconsultis. lib. vii. ep. i.
Cato autem & scribēdo affuit. & in antiquo apud
me Senatus consulto, quod Graecē scriptum est, παρομ-
νυ παρὶ Κατ' incisum reperitur.*

31. Lucullus de suis historiis dixerat] *Vide num
melius sit de collegae sui historiis, ut intelligat A. Al-
binum, de quo scribit Agellius lib. xi. cap. viii.*

32. Barbara quaedam & obsoleta] *Faërnus lege-
bat σόλοια pro obsoleta.*

EP. XIX.

33. Sed tamen ita à me acta sunt omnia] *Faërnus
delebat verbum tamen: & paullo post scida legebat,
pro scheda.*

34. Eos bonos viros] *Manuscriptus habet in bo-
nos viros, ut videatur legendum dein eos &c.*

IN LIBRVM II.

EP. I.

35. Post autem ut arbitror à Cossinio accepisti] *Postquam
ut arbitror, est in manuscripto.*

36. Verumtamen videbare mihi tempora pere-
grinationis commodius posse distribuere] *describere
legebat Faërnus ex antiquo codice, pro distribuere;*

&

& paullo supra Posidonius unico s. Ποσειδωνί & enim
Graeci scribunt.

EP. II.

37. Mihi heredes lege hoc doceo] *Pantagathus
legebat, mihi Herodes: lege hos duos. paullo post, pro
lollio & vinio, in manuscriptis libris est, oleo & vino.*

EP. III.

38. Primum, ut opinor, Εὐαγγέλια] *Isocrates in
Areopagitico, ἐπὶ ποσάταις πράξεσιν εὐαγγέλια μὲν δις
ἂν τεδύκεμεν.*

EP. IV.

39. Velim Syriæ condicione faciliè patior] *In
vno manuscripto est, Velim Suriam faciliè patior. in
altero, Velim scire condiciones. faciliè patior.*

EP. VI.

40. Quin etiam dubitem] *Liber Longolij, Qui
etiam dubitem.*

EP. VII.

41. Quorum alteram non libebat mihi scribere,
quia abscederam: alteram, ne laudarem &c.] *Totum
hunc locum ita legendum puto, Quorum alteram non
licebat mihi scribere, quia abscederam: alteram non
libebat ne laudarem &c.*

42. Pisaurensis] *Isauriensis legebat Faërnus, & ita
interpungebat: Illa opima ad exigendas pecunias
Druso, ut opinor: Isauriensis nebuloni Vatiniore-
feruatur.*

43. Non ad sororem tuam] *Alij legunt nunc pro
non, cuius lectionis dicunt se habere auctores veteres
libros.*

EP. IX.

44. Citius omnino quam potuit] *oportuit pla-
ceret, pro potuit, & ita postea vidi scriptum in libro
Longolij.*

Longolij. In fine epistola legendum puto, Sed cum è Tusculano in Formianum rediero (vbi esse volo vsq. ad Prid. Caléd. Iun.) faciam & c. atq. ita in fine eriana sequentis epistola, pro Maias erit corrigendum Iun.

EP. XIII.

45. Si verò in hãc *Ἡλέπιλον Δαιστρυβόνην* Formias dico] *Hæc duo postrema verba absunt ab uno manuscripto, & fortasse addita sunt σχολιαστικῶς, ad declaranda Græca verba, quæ præcedunt.*

EP. XIV.

46. Et tamen illud probem] *properè emēdatum est in libro viri doctissimi, pro probem.*

47. Magnum quid aggrediamur] *Faërnus aggredimur: & properè etiam ipse, pro eo quod in vulgaris est, probem.*

EP. XV.

48. Tamē seruet Remp.] *Faërnus legebat, seruiet Respublica ex antiquo libro.*

49. Ego verò in montes patrios & ad incunabula nostra pergam] *Ant. Augustinus putat esse versum ex aliquo poeta sumptum.*

EP. XVIIII.

50. Attamen in oppreffione] *Videtur legendum hac tamen in oppreffione: & ita est in manuscripto.*

EP. XIX.

51. Sed ego hoc non repudio] *Abest non à libro manuscripto: & certè sententia non postulat.*

EP. XXI.

52. Vt iret ad Bibulum] *Placeret magis, vt iret in Bibulum: sed libri veteres repugnant.*

EP. XXII.

53. Et hominem grauem & prudentem] *pudentem legebat Faërnus, & rectè, vt mihi videtur.*

EP.

EP. XXIV.

54. Vettius ille, ille noster index] *Index sine dubio scribendum est pro index, auctoribus antiquis denariis, in quibus T. hic Vettius Index descriptus est.*

55. Nunc reus erat apud Crassum diuitem Vettius de vi] *Ita legit Faërnus ex antiquo libro, cum in aliis desit nomen Vettius, quod quasi necessariò requiritur.*

EP. XXV.

56. *Τὰς τῶν κρείττωντων*] *Integer versus est, τὰς τῶν κρείττωντων ἀμαρτίας φέρειν χρεῶν.*

IN LIBRVM III.

EP. VII.

57. Quod si auderem Athenas peterem] *Suspicio Athenas nomen esse opidi alicuius ignobilis: in manuscripto est, quod si auderem Athenas petere.*

EP. IX.

58. A Pompeio nunc Hortensium allice & eiusmodi viros] *In libro viri doctissimi emendatum est, siue ex ingenio, siue ex antiquo codice, Ad Pompeium mitte, Hortensium allice.*

EP. XI.

59. Ad te me conferam] *Hoc est in prædia tua in Epiro, paulo post, interrogationis nota videtur adscribenda verbo desidero?*

60. Vt te ipsum consolari nemo possit] *Videtur melius, vt est notatum ad oram libri à viro doctissimo, vt præter te, ipsum consolari nemo possit.*

EP. XV.

61. Sed Axius eiusdem diei scribès ad me acta] *Hunc opinor esse Axium, vel huius certè filium, qui in argæteo denario L. Axius. L. F. Naso descriptus est, cu-*

H iusq.

iussq; mentio extat in antiqua inscriptionis fragmento, quod nuper Roma effossum prope ductus aqua Claudia apud me seruatnr è lapide Tiburtino; cuius exemplum subieci.

• • • • • SPRENAS
 • • • XSI VS. NASO. TR. PL.
 • • • CILIVS. CORNVTVS.
 • • • TIVS. CATVLVS.
 • • • NIVS. STOLO.
 • • • ATORES LOCORVM PVBLICORVM.
 • • • DICANDORVM. EX. S. C. EX PRIVATO
 IN PVBLICVM RESTITVERVNT.

EP. XVI.

62. Non aliud aliquid] *Totum hoc abest à libro manuscripto, & rectè, vt opinor.*

63. Si spes erit primum sin minus] *Vetus liber habet, nam si spes erit &c.*

64. Quòd cum lecte sunt, tum id, quod &c.] *Vetus liber habet, quàm cum lecte sunt: vnde videtur legendum, nam cum lecte &c. paulo post, pro itaque, & scis, in vetere libro est, id quod, & scias.*

EP. XVII.

65. Caue ne aut diligentia tua mihi molesta] *In vetere libro est, caue, caue ne aut, vt videatur legendum, caue caueas ne aut. Amicus autem meus legebat, caue ne suspiceris aut diligentia tua mihi molesta, addito verbo, suspiceris.*

EP. XIX.

66. Non quo mea interesset loci natura] *Faërnus delebat vocem natura.*

EP. XXII.

67. Profectum esse per te] *perfectum est in antiquo, pro profectum.*

68. Tum

68. Tum desiderio omnium rerum, quæ mihi me cariores semper fuerant] *Faërnus legebat Tum desiderio omnium eorum, qui mihi.*

EP. XXI I.

69. Illud ipsum abrogatur] *rogatur legebat Faërnus auctoribus veteribus libris. paulo post, quod ve ei quei promulgavit &c. E. H. L. N. R. ita primus emendavit Ant. Augustinus, quem secuti postea sunt Faërnus, & Manutius. hæc autem formula in fragmento legis Thoria, quod est apud me, multis locis reperitur.*

EP. XXI V.

70. Vt cum in hoc illa constantia, quæ erat mea causa suscepta, imminuta sit] *immutata sit, habet veteres libri, & ita legebat Faërnus.*

IN LIBRVM IV.

EP. I.

71. Et falsi rumoris focus fuisses] *falsi timoris videtur legendum ex antiquo libro, & ex historia.*

72. Inde à Brundisinis honestissimis ornatus] *honestissimè legebat Faërnus, pro honestissimis, auctoribus veteribus libris.*

73. Habui cõcionem quam omnes magistratus] *Ita est in manuscripto, cum in aliis desit quam.*

74. Alteram Messinius] *Mescinius est in veteribus denariis L. Mescinij. L. F. Rufi, quem puto filium fuisse Mescinij huius Trib. plebis. In aliquibus scriptis est Messalla, pro Mescinius. & paulo post, hæc nõ ferenda, sine nomine Mescinij.*

EP. II.

75. Videri posse sine religione eam partem areæ mihi restitui] *In manuscripto est, mi restitui, vt fortasse legendum sit, M. T. restitui.*

H 2 76. Seranus

76. Seranus intercessit] Seranus *scribendum est unico r. licet in veteribus denarius Atilia gentis inueniatur* Saranus.

77. Vix tamen sibi de mea voluntate concessum est] *Faërnus debebat sibi, auctoribus (ut credo) antiquis libris. In fine epistolæ deest verbum sentire, ut integra lectio sit, Præsentis sentire ij &c.*

EP. III.

78. Sed ad supplicium præfens trudi videret] *Pro trudi est in antiquo libro videri, ex quo Pantagathus faciebat voueri. Eiusdem est vulgata sequētis loci correctio, Domū vtramq. in Germalō, pro domum meamq. in Ceramio. & superioris etiam loci, immanifestamq. pro eo, quod in vulgaris est, manifestamq.*

79. Q. Flaccus eduxit viros acres occidit homines] *Libri manuscripti habent, Q. Flaccus eduxit viros, ac tres occidit homines.*

80. Sed ille se in interiorē adium Sulla se] *Pantagathus hunc locum ita legebat, Sed ille exiit tenente medium Sulla se.*

81. In senatu postridie Idus domi Clodius] *Pantagathus, in senatu postridie Iduum idem Clodius: & paulo post, pro Oppio, legebat Appio.*

82. De cuius constantia virtute verissimæ litteræ. Sextius furere. ille postea] *Faërnus vocem virtute mutabat in viri tuæ, legebatq. translata interpunctione, de cuius constantia viri, tuæ verissimæ litteræ. Pantagathus autem pro virtute corrigebat nutante, & Sextius mutabat in vocem fratris: atq. ita totum locum legebat. De cuius constantia nutante verissimæ litteræ fratris. furere ille postea.*

83. Nisi Milo in campum] *campo est in antiquo: & Metellus paulo post, pro Marcellus.*

84. Clo-

84. Clodius cum haberet fugitiuorum deiectas copias] *Placet ut legatur, deiectas pro deiectas.*

85. Ne omnino exhaustus essem] *Videtur legendum sit pro essem; & ita animaduerti emendatum a doctissimo viro. In alio autem libro ita vidi hunc locum emendatum: Quinti fratris tamē liberalitate pro facultatibus nostris, nā omnino exhaustus essem &c.*

EP. V.

86. Ab villo malle mea legi] *Deest me, ut sit, malle me mea legi.*

87. Ast nugigeram manum fuisse] *Quid si legatur, ast nunc geram morem? superiori sententiæ certè conuenire videtur. in quodam libro vidi emendatum, Et me Aityagu germanum fuisse.*

EP. VI.

88. Luceio quam misi] *Pro quam in antiquo libro est nunquam, ex quo Faërnus correxit nūc quam. Quæ lectio recepta à Lambino fuit, & vulgata. Faërnus etiam est sequentis epistolæ principium ita emendatum: Nihil ἐνταυρωτέρον epistola tua, quæ me sollicitum.*

EP. IX.

89. Fortasse tu putabas his rebus Puteolanis] *Placet ut legatur ostreis. pro his rebus; nam de Lucrisenibus ostreis facit Plinius mentionē. itaq. rectè scriptum est in antiquis libris paulo post, Ne ista quidem; & propterea, pro propter remp.*

EP. XIIII.

90. Tardius quam dixerat] *Faërnus corrigebat, dixeras pro dixerat, & ita videtur legendum.*

EP. XIV.

91. Porcilius] *Rectè Manutius à me admonitus reposuit Procilius, cuius familiæ mentio est in antiquis denariis.*

H 3 92. Quam

92. Quam Astyanacte nam in] *Faërnus legebat* quam Astyanacte in, *deleto* nam.

EP. XV.

93. Quod erat abs te] *Faërnus legebat* erant abs te, *hoc est, quod erant data a domo tua.*

94. Rescidit] *Fortasse legendum* res ad senatum.

95. Per me ista pedibus trahuntur] *Faërnus trahuntur.*

96. Quin foris esset] *fortis, habet liber vetus.*

EP. XVI.

97. Cum priuatis non poterat transigi] *Faërnus debebat non, auctoritatem secutus veteris libri.*

98. Dicis quid mihi hoc monumentum proderit, ad quid laboramus res Romanas] *Faërnus totum hunc locum ita corrigebat, Dicis quid mihi hoc monumentum proderit id quidem. habes res Romanas.*

99. Quæ lege Plotia fiant] *Cincia, pro Plotia est in antiquo Faëni libro.*

100. Putavi de nummis ante comitia tributim vno loco diuisis palam: vide absolutum Gabinium: detur esse valiturum] *Totum hunc locum ita corrigebat Pius: Putavi de nummis ante comitia vno loco diuisis palam iri absolutum Gabinium: detur etiam valiturum.*

EP. XVII.

101. Lepidum quo excidat] *Amicus meus restituebat, ne verbū quod excidat, nimis à vulgata scriptura recedens.*

102. Et eo magis nunc cōcitare dictaturam] *Pro cōcitare primus Faërnus fecit cogitare, secutus veteris libri corruptam scripturam.*

103. Si me amas] *Antiquus liber habet, ut si me amas: vnde Faërnus conuicibat legendum, tu si me amas.*

IN LIBRVM V.

EP. I.

1. Ut etiam si qua fuerat ex ratione sumpta offensio] *Manuscriptus liber habet ex rōne, ut fortasse, ex re legendum sit.*

EP. II.

2. Prorogari nobis prouincias] *Rectius videtur in antiquo, prouinciam.*

3. Et tam longè Hortensius] *Faërnus debebat nomen Hortensius, quod est secundo loco positum.*

4. Si quid erit quod opperiare] *odorere est in tuo manuscripto pro opperiare.*

EP. III.

5. Præter quæ mihi binæ semel in Trebulano reditæ sunt] *Verbum semel deletum est in libro emendato à doctissimo viro. Quid si pro semel legatur simul? in fine epistola in manuscripto est ex. L. Pontij, pro à Pontio.*

EP. IV.

6. Ac ne ille illud quidem labat] *Marcelli illud quidē labat legebat Pantagathus, nescio quid secutus.*

7. Et me absente rei habebis rationem meam] *Pro rationem, est mirationem in antiquo libro, cuius scripturam Faërnus ita corrigebat, & me absente mei habebis rationem.*

EP. VIII.

8. Ne illum malus emptor alienis mancipiis] *Manuscriptus liber habet, Ne illum malus emptor & alienus, mancipiis quæ permulta secum habet.*

EP. IX.

9. Patras accedere sine his impedimentis] *Vox*
H 4 his

his abest à libro manuscripto.

EP. X.

10. Sed quia δυσεικόμητα] *Antiquus liber habet, δυσεικόμητα, hoc est de quibus non possumus liberè loqui aut queri.*

11. In nos quadam benevolentia] *Melius habet Faërnus quadam, pro quadam.*

12. Si quidem est in Aristo, apud quem] *In libro viri doctissimi emendatum est, sic quidem existimat tuus apud quem eram: ut de Patrone intelligatur. Sed magis placeret, sic quidem existimat Aristo, apud quem eram.*

EP. XI.

13. Marcellus scædè in Comensi: & si ille magistratum non gesserat, erat tamen Transpadanus. ita mihi videtur nō minus stomachi nostro, quàm Cæsari fecisse] *Ita hunc locum iam pridem restituit Octavianus Pantagathus.*

14. Et aliquid ἐπίσκοπον] *Pius aliud ἐπίσκοπον, sine κατάσκοπον. & paulo post, Patrones, pro barones.*

15. Seuerius] *serius habent veteres omnes libri. & paulo post, Nunc ad ea quæ mihi mandas. pro verbo autem excusatio, legebat Faërnus, excusato.*

EP. XII.

16. Ad Ceo iucunde, inde Gyarú] *Faërnus ex veteri libro legebat. Cei vicum: deinde Gyarum. & paulo post, Delo nunc me mouere, delebat nomen, Delo.*

17. De strue Salinarum] *Vetus liber, de seruis Salinarum.*

18. Præterea si quid Philippus rogauit] *rogat Faërnus ex libro manuscripto, in quo est, si quid Philippus rogat quod in sua re faceres: in aliis est, in tua re.*

EP.

EP. XIII.

19. Si quid potest] *Faërnus legebat potes, & pro scrupulū, est scrupulo in manuscripto. Et quàm mea interfit, pro, quàm meum sit.*

EP. XIV.

20. Si me amas παρέγγημα ἐνιαύσιον commoueto tamen] *In libro viri doctissimi emendatum est sine ex ingenio, sine ex antiqua scriptura, & si me ἐπάγγημα ἐνιαύσιον commouebat tamen.*

EP. XVI.

21. Moratus triduum Laodiceæ] *Videtur legendum moratos, quomodo Faërnus olim emendasse ex eius annotatione quadam cognoui.*

22. Ex domibus omnibus me herculè etiam aduentu nostro reuiuiscunt iustitia] *Faërnus hūc locum ita corrigebat, ex domibus me hercule & iam aduentu nostro reuiuiscunt iustitia.*

EP. XVIII.

* Vfus esset] *Multo melius, ut opinor, Faërnus, vsus est, ex antiquo libro.*

EP. XIX.

23. Etiam atq. etiam vale de Patrone & tuis condiscipulis quæ] *Amicus meus homo doctissimus ita hunc locum legi atq. interpūgi debere existimat: Etiam atque etiam vale dic Patroni & tuis condiscipulis: quæ de &c.*

EP. XX.

24. Quod idem Apameæ quinq. dies morati & Synnadis triduum] *Ita Faërnus hunc locum legebat, cum in vulgatis sit, quod dein Apameæ.*

EP. XXI.

25. Et libenter requiescere] *Totū hoc abest à veteri libro, & ut videtur, rectè.*

H 5 26. Quibus

26. Quibus per se scribit confectum esse Parthicum bellum] per se, non est in manuscripto.

27. Pungunt me dubitationes tuæ] *Melius, ut opinor, in antiquo, angunt me.*

28. Semel tamen in diem] tantum, pro tamē, habet liber vetus.

29. Sed mirificè abstinenter] *In quodam manuscripto est, & mirificè abstinenter.*

30. Statuas eana τέρριπτα] *Liber qui fuit Nicolai Leonicensi habet, statuas aneas τέρριπτα. Τέρριπτα autem decerni solita fuisse, testimonio nobis sunt vetera numismata, in quibus hac ipsa τέρριπτα fornicibus imposta videtur.*

31. Tum sit s. c. non ut alio ea syngrapha iure esset, quàm ceteræ, sed ut eodem] *Ita legitur hic locus in manuscripto, cū forte melius quàm in vulgatis.*

32. Velim ad me scribas certum quo die mysteria futura sint] ceterum pro certum est in antiquo libro, & ita videtur legendum, interpunctionis nota ad verbum scribas posita.

IN LIBRVM VI.

EP. I.

33. Hanc non nulli amici Appij ridiculè interpretantur] hæc pro hanc habet antiquus liber, & ita videtur legendum.

34. Sed dico? reuocavi me ne te offenderē] *Faërnus, sed illico reuocavi me ne te offenderem. Ant. Augustinus, sedulo legit pro illico.*

35. Igitur meo decreto soluta res Scaptio, statim quàm decretum sit tu iudicabis] *Locus fædè corruptus ita restitui commodè potest. I. m. d. soluitur res Scaptio statim: quàm id rectum sit tu iudicabis.*

36. Eum

36. Eum furenter irasci] se furenter irasci, habet vetus liber. se pro eum in epist. xvii. lib. i. positum est, & alibi.

37. Ut Græci inter se disceptent suis legibus] *In vetere senatusconsulto, quod apud me servatur incisum in anea tabella, scriptum est: εὐντε ἐν ταῖς ἐαυτῶν πατρίσιν κατὰ τοὺς ἰδίους νόμους βούλωνται κρῖνεσθαι.*

38. Si id à Timæo tuo familiari] suo pro tuo scriptum est in antiquo: sed scriptura veritas ex historia petenda est.

39. Nam Cælius libertum ad me misit, & litteras accuratè scriptas, & de pantheris, sed à ciuitatibus] Cibiratibus legebat Pius pro ciuitatibus.

40. Quem iam pridem nūquam videt] *Quidam emendauit, quem nunquam vidit.*

41. Sed heus tu Genuarios à Cæsare per Herodē taléra Attica L. extorsistis] *Amicus meus legebat Sed heus tu, ita ne vos à Cæsare &c.*

EP. II.

42. In Trophoniana Chæronis narratione] *Ant. Augustinus Chærontis putat legendum pro Chæronis. ego sine Dicearcho nihil statuo, cuius libros περιτῆς ἐῖς Τροφῶνις κατὰ βέλους citat Athenæus.*

EP. III.

43. Non in Pompeium prolixior per ipsum] per se ipsum habet Longolij liber.

44. Pro ratione pecuniæ liberius est Brutus tractatus] liberalius pro liberius olim Faërnus; à quo alij acceperunt. & paulo post, Huius nebulonis oratione, pro operatione: quàm lectiōnem Ant. quoq. Augustino in mentem venisse cognoui ex eius scriptis, quæ nuper ad me misit.

45. Et quod tibi Romæ ostenderam me seruaturum

rum in quo perseveraui] *Scriptus liber habet*, Quod t. R. O. m. f. in eo perseveraui. & paulo post, Scaptio dum in Cappadocia fuit, pro Scaptio qui &c.

46. P. Clodi canis.] *Scio canis posse defendi ex historia: mihi tamen magis placeret causa, ut est emendatum in libro viri doctissimi.*

47. Grauius autem non contemnere se & reges] *In margine libri à viro doctissimo cum manuscriptis collati, ita est emendatum: Ennianum illud grauitatem non contemnere sed reges odisse. Faërnus olim gnauius pro grauius legebat.*

48. Si nihil fuerit] *In manuscripto est, etiam si nihil fuerit.*

EP. IV.

49. Quæstor Messinius] *Mescinius scribendū est: de quo extat in antiquis denariis mentio hac in inscriptione, L. MESCINI V S. L. F. RVFVS. III. VIR.*

EP. V.

50. Meq̄. obiurgauit vetere prouerbio, τὰ μὲν διδόμενα] *Huius prouerbij meminit Polybius in fragmento nondum impresso libri xxxvii. in quo ita scriptū est: τὸ δὲ ἔθνος, καθάπερ ἐν παροιμίᾳ ἔστι, ἔμνον τὰ διδόμενα τῆ δεξιᾷ πῦρα ῥωμαίων ἐδέχοντο, τῆ δὲ μιᾷ χειρὶ, καθόλου δὲ ἐκ συλλήβδην παραπίον πῖς λογιστοῖς, ἐπέλαβον γὰρ τοὺς ῥωμαίους, &c. puto autem hæc Polybij verba non vacare mendando, ad quæ illustranda Ant. Augustinus adiungit Platonis illa ex Sophista ἢ τὸ λεγόμενον ἐ τῆ ἑτέρᾳ λεπτεῶν, ἐκοῦν ἀμοῖν χρῆ. & ex Gorgia, κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον, τὸ πῦρον εὖ ποιεῖν, ἢ τοῦτο δέχεσθαι τὸ λεγόμενον.*

EP. VI.

51. Quoniam Appius de Eleusine non cogitet] *nunc cogitet habet manuscriptus.*

52. In quibus ἐπέχειν te scribebas] *scripseras legit*

git vir doctissimus amicus meus, & in epistola etiā IX. huius libri.

53. Quid esset mihi faciendum de relinquendo &c me pungebant] *In antiquo scriptum est, quid esset mihi faciendum derelinquendo fratre me pungebāt.*

54. Quæ fortuita hominum] *quæ forent dicta hominum legit Ant. Augustinus. sed in antiquo est, quid quæ fortuita hominum.*

55. At nunc Cælius, non dico equidem quod egerit, sed tamen multo minus laboro] *Melius in manuscripto hæc postrema. sed tamen quod egerit, multo minus laboro.*

EP. VIII.

56. At à quibus victus] *euectus legebat Pius.*

57. Detrahit xx. ipsos dies etiā Aphractus Rhodiorum Kal. Oct. Epheso conscendentes] *In manuscripto est; detraxere xx. ipsos dies Aphractos Rhodiorum Kal. Oct. Epheso conscendentes: ut verbum detraxere ad Etēstias referatur.*

58. L. Tarquinio] *Tarquitio legendum omnino videtur, cuius familia mentio est in antiquo denario in quo C. TARQVITIVS P. F. descriptus est.*

EP. IX.

59. Prorsus illam ne attingat] *ille pro illam est in antiquo: & infra vir doctissimus legit, Ε'πέχειν inter scripseras, pro Ε'πέχειν te scribebas.*

IN LIBRVM VII.

EP. I.

1. Me C. Cælio Quæstori relinquere annum] *aliquantum legebat amicus meus, pro annum.*

2. Scribendo affuit] *γραφομένη παρῆναι, est in veteri senatus consulto.*

3. Hoc

3. Hoc primum quod accessit cura dolori meo] quo accessit *Faërnus*.

EP. II.

4. Quia indicabat te non valere] quod indicabat *Faërnus liber*.

5. Quomodo expectabam epistolam] quam expectabam *vetus liber*.

6. At hic idem Bibulo dierum xx.] *Liber viri doctissimi habet*, At hic idem Bibulo decrevit.

7. Qui eadem liber non iuraret: me istos liberos non addixisse] *Pius legebat*, cui eadem non liberent: iurarem me ad istos libertos non addixisse.

EP. III.

8. Ut nunc in vno ciue Resp. ad resistendum imbecilla sit] *Faërnus liber*, ut nunc in vno ciui res ad resistendum sit: *sed magis placeret*, ut nunc vni ciui Resp. ad resistendum imbecilla sit.

9. Hic omnia facere omnis debent] *Placet* omnes debent. *paulo post*, Quem tu neminem putas, *Faërnus veteris scripturae secutus vestigia legebat*, quæ tu non putas.

EP. IV.

10. Venisse Hirtium à Cæsare, qui esset illi familiarissimus] *Pro illi habet manuscriptus liber ibi, unde coniciebat Faërnus legendum esse sibi. paulo post*, Balbus de tota re. *scribendum*, cum Balbo de tota re.

EP. IX.

11. Dicens ve se expulsum] *Videtur legendum*, dicens vi se expulsum, *ut est in libro, qui fuit Longolij*.

EP. XI.

12. Atq. hæc ait omnia facere se dignitatis causa] suæ dignitatis *Faërnus. qui paulo post pro Lucretino, legebat Lucretilino, & rectè, ut videtur*.

EP.

EP. XIII.

13. Oppios de Velia Saccones] *Libentius Saccones legerim ex Aristotelis Rhet. lib. 111. & ex loco simili in epistolis, quas vocant Familiars.*

EP. XIV.

14. Eruptionem facturi fuisse dicebantur] *Ante verbum eruptionem in manuscripto est bis, pro quo, in libro Longolij scriptum est, cum iis.*

EP. XVI.

15. Nos à Cos. Capuam venire iussi sumus ad Non. Feb. Capua profectus sum Formias ad 111. kal.] *Hic locus in manuscripto aliter legitur, & ut puto melius, Nos à Cos. Capuam, v. i. f. a. d. 1111 Non. Febr. Capua p. f. Formias. a. d. 1111. Non.*

EP. XIX.

16. Et si te ipsum istic iam calere puto] *carere pro calere emendatum est in libro doctissimi viri.*

IN LIBRVM VIII.

EP. II.

17. Sed etiam cum maxima laude Põpeij] *Faërnus legebat, sed etiã huius maxima laude, deleta Pompeij voce, & repõsita huius, quæ est in antiquo libro.*

EP. III.

18. Marcoq. Marcello Cos. finienti prouincias Gallias Kal. Mart. restitit] *Vetus liber, Marcoq. Marcello finienti prouinciis Galliis Kal. Mart. diem restitit.*

19. Age iam cum fratre, an sine? cum filio, an quomodo?] *Liber Longolij, aut quomodo? quod videtur melius.*

EP. IV.

20. Planè sine vlla exceptione præcidit] *Liber*

MAN-

128 IN LIB. VIII. AD ATTICVM.
manuscriptus, planè nulla exceptione præcidit: *quæ*
ego lectionem meliorem puto, quàm quæ vulgo habetur.

EP. V.

21. Cùm aliquid furiosè fecit] *Pro fecit, est fecerit in manuscripto libro: & paulo post fui pro fuit.*

22. Κεπέσων ἐσθῆς παθουμένων δῆτα] *Vetus liber habet, χεπέσων ἐσθῆς παθουμένων δῆτα, pro quo Lambinus fecit, Κεπέσων ἐσθῆς παθουμένων.*

23. Pollicem seruum à pedibus meum Romam misi] *Opinor seruum à pedibus, scholium esse, positum à Grammatico quodam supra nomen Pollicem, deinde in contextum à librario imperito receptum.*

EP. IX.

24. Nisi erit conuētus] *Ant. Augustinus pro conuentus legit coactus.*

EP. XIV.

25. In veteribus libris hæc epistola, & quæ sequuntur Pompei, ita inscripta sunt C. N. M. A. G. N. V. S. P. R. O. C. O. S. S. D. quæ quidem inscriptio reperitur in aliquot etiam denariis, in quibus pro POMPEI nomine, M. A. G. N. V. S. cognomen inscriptum est.

EP. XV.

26. Subiicerer eisdem præliis] *Multo mihi videtur rectius scriptum esse in antiquo, obiicerer eisdem periculis & mea persona:*

EP. XVI.

27. Idem quod video te existimasse] *Faërnus, quod idem video.*

EP. XVII.

28. M. Marcello, L. Lentulo Cos.] *Scribendum C. Marcello. ita etiam est in antiquo denario argenteo, in quo legitur inscriptio, C. M. A. R. C. L. L. E. N. T. C. O. S.*

EP.

IN LIB. IX. AD ATTICVM. 129

EP. XVIII.

29. Quamobrem etiã te rogo] *Vetus liber, quamobrem etiam atq. etiam rogo.*

EP. XXII.

30. Modò esse in Tiburti aut Lepidi: cui cū Lepido accessisset ad urbem] *In libro Longolij, & altero manuscripto ita legitur hic locus: modò esse in Tiburtino Lepidi: quo cum Lepidum accessisse ad urbem. paulo post, pro itineribus, in eodem manuscripto est, itineris.*

EP. XXIII.

31. Aut ad Hæmonis fugam tendis] *intendis, vetus liber, & Anthedonis Phycon, Pius, pro Hæmonis fugam. & paulo post, Sufenas, pro Setenas: nã Sex. Nonius Sufenas in denario argenteo descriptus est. infra, pro defero, Faërnus emendauit, disfero.*

EP. XXIV.

32. Factum Cæsaris de Corfinio totum me probaturum scito] *Vetus liber te probaturum scio.*

EP. XXV.

33. Municipia verò Deum] *ad eum Liber manuscriptus, pro Deum.*

34. Quid autem aliquid] *aliud pro aliquid, habet vetus liber.*

IN LIBRVM IX.

EP. I.

35. Nã Canusio viii. Kal. profectus erat Cneus: hæc autem scribebam Pridie Non. xiiii. die postquam ille Canusio mouerat] *Videtur legendum xi. kal. & xvi. die, ex Ouid. Fastor. lib. ii.*

36. Et fenerè quidem in conuiujs tempestiuis disputari] *Amicus meus putat legendum, & fenerè, &*

I

in

in conuiniis tempestiuus disputari &c.

EP. I I.

37. Nam quòd negas te dubitare quin magna in offensa sim apud Pompeium hoc tempore] *Faërnus debebat postrema duo verba, hoc tempore.*

EP. IV.

38. Cur tum in Curia potero ferre?] qui tum in curia, commoda lectio, & qua defendi possit: sed magis placeret, Curtium in curia, de quo in epistola sequenti: Quòd vis potius certè quàm vt Curtiū videat, quem ego patronus aspicere non possum. Pius autem pro Curtium legebat Cercum, nescio quid secutus.

39. Qui nos hoc defendente] deserente *Ant. Augustinus multo quàm alij melius, qui repugnātibz veteribus libris non defendente emendarunt. paulo post, Si quis apud Homerū, Faërnus, sicut apud Homerum: placeret autem si totus locus ita legeretur, Eo igitur si quidem. & infra, & ego, debebat Faërnus conuentionis notam, &c.*

40. Transmisisse] *Faërnus ex tramisisse me, quod est in manuscriptis libris, faciebat tramisisse mare. & paulo post, pro ad Curtium minucia, reponebat ad Curium Numicia, ex Horatij epistola XIIII.*

41. Domitius vt audio in Cosano] *De Domitij Cosano mentio est apud Casarem in lib. I. De bello ciuili, in quo cum mendosè huius loci scriptum esset, primus Victorius, vt scribi debuit, emendauit, adducto veteris libri & huius epistola testimonio. Sed cum præter Cosanum, alius etiam locus à Casare nominetur, in quo Domitius classem parauit, qui in vulgatis libris, malè Sicilia, in antiquissimo meo minus malè Sigili appelleretur, opera pretium me facturum puto, si Lectorem admonuero, eius nominis verā, incorruptamq; scripturam,*

ram, quæq; ad manuscriptum Casaris librum propius accedat, in itinerario, quod sub Antonini imp. titulo circumfertur, reperiri.

EP. V.

42. Neq. audire me commodè potuisset] meo cōmodo potuisssem *Faërnus, à quo accepit Labinus:*

EP. XI.

43. Et iam de supero mari plaboq.] *Faërnus ex libro manuscripto corruptam vocem plaboq. in prælabor, mutabat. & possum pro possem paulo post legebat. pro, & iam, etiam est in vno manuscripto.*

44. Festiuo enim simili vrus decurro] *Pro vrus, Ant. Augustinus reponit vultu. paulo post pro discessu, est disperione in libro manuscripto.*

EP. XII.

45. Tanquam ausilla mare prospecto, euolare cupio] *Similitudo sumpta ex Platonis epistola VI. ἐγὼ μὲν βλέπων κατὰ πρὸς ὀπίσσω ποδῶν πόδες ἀναπτάσθαι.*

46. Nunc siue periculo experiendum erit] si vel periculo *Faërnus. paulo post, sed medius fidius turpe nobis, Ant. Augustinus, vobis, pro nobis. in sine epistole veteris editio habebat, Post fugam nostram nunquam iam nostrum earum interuallum fuit: vnde Ant. Augustinus coniciebat legendum esse, post fugam nostram nunquam tam molestum earum interuallum fuit. mihi autem placeret magis si ita legeretur, nunquam tam vastum earum interuallū fuit.*

EP. XIII.

47. Non modò ipse auctor dignitatis tuæ] *Magis placet adiutor, vt est in manuscripto.*

48. Me & pacis & vtriusq. vestrum] *Faërnus, me & paci vtriusq. vestrum: in manuscripto, me & pacis vtriusq. vestrum auctorem & ad ciuū concordiam.*

49. Ad finis huius miserrimæ vitæ] ac finis est in libro manuscripto pro ad finis.

50. Vt tu scribis ludum ac vellē scribis, quis nam hic significasset: sed & iste quia plus ostēderat, quā fecit & vulgo illum] *Locus multis sedatus, ut videtur, maculis restitui aliquo modo poterit, si ita emendatur:* Et vt tu scribis ludunt: ac bellē scribis, quis nam hæc significasset: sed & istum, quia plus ostenderat quā fecit, amant: & vulgo illum.

51. Scripsit ad me Sextus] *Ex veteris libri corrupta scriptura, & ex loco simili inferiore Faërnus, pro Sextus, reponerat Cæcius.*

52. De compositione aliquid me conficere] *Suspicio verba, aliquid me conficere, glossema esse.*

53. Ab illo patriæ proditores] *Faërnus, perditores, paulo post vetus liber habet, Sed quid si ille non dicat, pro sed quis vlli non dicat.*

54. Quæ descripta attulit] *Ita est in veteribus libris, vt perspicuum sit, deesse nomen eius, quem dicit mandata attulisse.*

55. Sed quid præcipi] *Faërnus ex corrupta scriptura præcipit, quæ est in libris manuscriptis, primus præcipio legendum coniecit, præcipiat habet vnus manuscriptus.*

56. Sin in his nō veniremus] *Faërnus, si nos non veniremus. infra pro eros celeri, amicus meus olim area*

57. In Ægyptū nos abdimus] *abdemus Faërnus.*

IN LIBRVM X.

58. Vt dum oratores eant & redeant] *Vetus liber eant redeant, sine coniunctionis nota.*

59. Aut vel periculosē cum bonis] *Aduerbium, vel abest à manuscripto codice.*

60. Nec est quidquam, quo, & qua] *quo aut qua; Liber vetus.*

61. Maximè quidem illam velim, ea, quæ ad nos delata sint, aut falsa esse, aut minora] *Vide num melius sit in libro Longolij, Maximè quidem illa velim, quæ ad nos delata sunt, aut falsa esse, aut minora.*

62. Ergo hoc quidem est verum profecto] *Vetus liber, ergo hoc quidem est profectum, paulo post, Amicissimum mihi Cæsarem esse debere, pro debet, habet liber manuscriptus.*

63. Quid quæris? atq. iubebat: est enim] *Placet vt legatur, Idq. ad te scribere iubebat, quid quæris? est enim.*

64. Tu Oopios Terentiæ dabis] *Amicus meus corrigebat, tu hospitium Terentiæ dabis. sed vulgata lectio potest defendi.*

65. Commodius tecum Vettienus locutus est] *Vettienus puto rectum esse: nam vt à Pupio Papienus, Nasidio Nasidienus, Allio Allienus nomina deducta sunt, ita à Vettio Vettienus.*

EP. V.

66. Et tamen retice] *Vetus liber*, & tandem excitet.

67. Iniecta autem mihi spes quædam est velle mecum Ser. Sulpicium : ad eum mihi Philotimum liberum cum litteris.] *Ita Faërnus legit hunc locum ex vetere libro, deleta voce colloqui, quæ est in vulgatis.*

EP. VI.

68. Annibal hic in absentis solus tuli scelus eiusdem] *Ingeniosè Faërnus correxit hunc locum, annis ab hinc nouem absentis &c. Pantagathus autem minus feliciter, Annibalis huius absens solus tuli scelus: eiusdem.*

69. Quippe qui florès ac nouus. vi. vii. diebus] *Ita planè olim Pantagathus hunc locum correxit, nisi quod pro vi. vii. legebat viginti diebus, ut opinor, ex historia.*

70. Σοφύης sit summa σύντηξις tamen non rectè facere] *In libro viri doctissimi emendatum est, σοφύης sit summa licet tamen nos relictè.*

71. Ne meam ipse συμμαχίαν euocem] *In eodem libro notatum est, Nauitã ipse audire videor iam euocantem: & paullo post, Curione pro Curio.*

EP. VIII.

72. Et tibi minus commodè consulueris si non fortunæ obsecutus videbere] *Vide num sit legendum, & tibi minus commodi cõsciueris, nec fortunæ obsecutus videberis.*

EP. IX.

73. Pompeium cum magnis copiis iter in Germaniam per Illyricum fecisse] *Videtur scribendum per Galliam ex loco simili in ep. v. Pompeium pro certo habemus per Illyricum proficisci in Galliam.*

EP.

EP. X.

74. Me tibi prædixisse neq. temerè monuisse] *Vetus liber, me neq. temerè prædixisse, neq. temerè monuisse.*

EP. XI.

75. Et cùm ego sæpissimè scripsissem] *ei cùm ego, Faërnus.*

EP. XIII.

76. Et quidem ille ipse Curio suspectus] *Verbum ille, rectè abest à libro manuscripto.*

EP. XIV.

77. Euocauit litteris è municipiis denos & iiii. viri venerunt] *Vetus liber & iiii. viros: venerunt; quæ lectio placet, & ita olim ex ingenio correxisse Ioannè Baptistã Sigbicellũ cognoui ex annotatione ad oram libri, cuius mihi copiam fecit ornatissimus iuuenis Camillus Sigbicellus; in quo pro denos vidi decuriones olim emendatum ab eodem eruditissimo viro. in sine epistola ita in antiquioribus scriptum fuisse opinor, ut iam celandus magis de nostro consilio, quàm adhiben. videretur, pro adhibendus, postea mutatum fuisse, in ad idem videretur.*

EP. XVI.

78. Scito eum non mediocriter laborare de vsura] *de vsura opinor legendum, pro de vsura.*

79. Sæpè enim adscripsit] *Vetus liber sæpè enim ad me scripsit.*

EP. XVII.

80. Simul in Cumanum veni, eodem die] *Liber manuscriptus, simul ut in Cumanum veni, eodè die.*

EP. XVIII.

81. Si quidem adhuc erat] *Faërnus, sic quidem ut adhuc erat. Sed vide num melius sit, Hortensio ut*

I 4 quidem

136 IN LIB. XI. AD ATTICVM.
quidem adhuc erat, nihil esse liberalius potest.

EP. XIX.

82. Quod *ἠορδόνου* gaudebā] gaudeo, *vetus liber*,

IN LIBRVM XI.

EP. II.

1. Ex multis meis & miserrimis curis est vna enata] *enecta Ant. Augustinus legit pro enata. Quid si legas, curis spes est vna enata? in vno enim manuscripto pro huius scriptura vestigium aliquod apparet.*

EP. III.

2. De qua tibi rescribi voluisti quod ad Kalend, Quinctil. pertinet] *Ita hunc locum interpungebat Pantagathus.*

EP. IV.

3. Hic tua vt possum tueor apud hos cetera celer ipse fugi adhuc omne munus] *Pantagathus ita hunc locum legebat, & multò quàm alij rectius: posset etiam ita corrigi, hic tua vt possum tueor apud hos, ceterum. ipse fugi.*

EP. VI.

4. Recipio tempore me domo, te nunc ad Oppium] *Idem Pantagathus ita corrigebat hunc locum: Recepi (ô tempora) me de Mario nunc ad Oppium. Liber vetus, pro domo, habet domum.*

EP. VII.

5. Et Lælium nominatim] *Ant. Augustinus L. Ælium, quod non ita placet: nam supra dixit, mihi L. Lamiam, cuius nomen tam paucis verbis non variasset, & reueum, vel eundem, dixisset: præterea vix contulisset se cum equite. item cum Lamia esset cōsanguineus Mamuræ, non fuisset hostis.*

EP.

IN LIB. XI. AD ATTICVM. 137

EP. IX.

6. Nihil mihi mali causa attulit] *Faërnus ex libro V baldini Bandinelli legebat casus, pro causa. paulo post, omnia mea culpa contracta sunt, ex libro Longolij legendum: in aliis deest mea.*

EP. XII.

7. Quantum fratrem lituum meæ profectiois fuisse] *Legitur illiciu in veteribus libris, pro lituum.*

8. Tamen l. in eo his verbis] tamen de eo his verbis: *ita primus Pantagathus correxit, à quo alij acceperunt, reiecta priore emendatione tamen leuibus verbis. Ant. Augustinus minus feliciter, tamen literas ego his verbis.*

EP. XIII.

9. Si quid erit quod ad quos scribendum meo nomine putes] *ad quenquam vetus liber, pro ad quos.*

EP. XIV.

10. Item qui in Asia] *Vetus liber, item Asiani.*

11. Iam extremum concluditur. ibi facile est, quod quale sit grauius existimare] *Pantagathus locum sine dubio corruptum ita restituebat, iam extremum concluditur ibi. facile est quod, quare sit grauius, existimare.*

EP. XV.

12. Quod te hoc tempore videre non possim] *Melius in vetere libro, cur te videre.*

13. C. quidem Cassium aut consilium Alexandriam eundi mutauisse] *Faërnus ex manuscriptis libri collatione vliq, Alexandream scribebat per e. cui quidem emendationi suffragatur veteris denarij auctoritas, qui ab Exilia Lepidorum familia cusus est cum inscriptione ALEXANDREA, siue ut est in aliis, ALEXANDREA.*

I S

EP.

EP. XVI.

14. Et constitutum] *Vide num melius institutum.*

15. Et maximè quid scribas de ea] *Faërnus pro scribas, legebat scias; Pantagathus autem sentiebas: & in fine epistole, Id enim mihi erat pro desperato, pro erit.*

EP. XVII.

16. Eo breuiorem] eo breuior est, *Faërnus ex libro Ubaldini. Et quod transmissuri eramus, Vetus liber, & quod trāmissuri nostros eramus. unde concilio legendū, & quod cras missuri nostros eramus. paullo post, Pro ea quemadmodum consolādis scripsisti. r. tanta eo me scripsisse, Pantagathus ita emendabat, Pro ea quemadmodum consolando scripsisti, puta- to ea me scripsisse.*

EP. XIX.

17. Quid erit quaecumq. erit] si quid erit, *vetus liber.*

EP. XX.

Notionem eius differri] cognitionem scriptum est *in antiquo codice, & rectius.*

EP. XXI.

18. Qui mihi laborem affert in dolore] *Vetus liber, quod mihi languorem affert in dolore.*

EP. XXIII.

19. Aliquid fecissemus, ut viui] viri *Pantagathus pro viui. & paullo post, Vel victoria, vel omniū malorum, pro, vel Metellæ vel omnium maiorum. infra pro Considera igitur ne vim abuso nascetur, legebat, Considera igitur tum ne viri abitio nascetur.*

EP. XXIV.

20. Nō credo, & commoti neq. eū rogari] *Pantagathus non credo Camillo: neq. eum rogari. paullo post vetus liber habet harere, pro quærere.*

21. Et

21. Et eo me magis esse despectum, aut etiam si quid habet] *Vetus liber, aut eo me magis esse despectum, vt etiam si quid habet.*

EP. XXV.

22. Scripsit apud epistolas] *Locum miserè deprauatum ita commode restitui posse existimabat Pantagathus, si legeretur, Scripsi, adi ad epistolas, velim vt possim, aduersus ego huius miseriam ea facultate confectus conflictari.*

IN LIBRVM XII.

EP. I I.

23. Hic rumor est T. Murcum periisse naufragio] *Faërnus ex antiquo libro restituebat, hic rumor est tamen Murcum periisse naufragio, rectè. Nam Statij huius Murci prænomen fuit Lucius, vt in eius denario notati in libro De familiis Romanis.*

24. Si quæris quid putem, ego fructum puto] futurum *amicus meus legit pro fructum.*

EP. I I I.

25. Vt sine te sim totos dies] *Magis placeret tot, pro totos, si antiqui libri non repugnarent.*

EP. V.

26. Pisoni demonstrarem] demonstraret *Faërnus, & rectè.*

EP. XX.

27. Possum ne magis, quòd totos dies consumo in litteris] qui totos dies, *Faërnus legebat: quam lectionem video in mentem Lambino etiam venisse.*

EP. XXI.

28. Proximos puto Lamix] *Vetus liber, proximi: quod magis placet.*

29. Ex

EP. XXXIII.

29. Ex quo intelligam] intelligo, *Faërnus.*

EP. XXXVII.

30. Quæ maximè liberalissima] *Placeret si legeretur, quæ maximè liberalis sit.*

31. Κύριος mihi sic placuit] Κύριος est in manuscripto, pro κύριος, & melius, ut puto.

EP. XLIII.

32. Solet omnino esse Fuluiaster] *Fuluinaster, Faërnus nescio qua coniectura ductus.*

IN LIBRVM XIII.

EP. I.

33. Parochis publicis] *Ita legendum pro eo, quod ab parochiis restituerunt. antiqua lectio confirmatur loco Polybii ex fragmento CXXV. μη κατάλυμα δοδῆνας σφίσι, μήτε παροχῶν.*

EP. VI.

34. Columnarium vide ne nullum debeamus] *Colonarium, est in vno manuscripto.*

EP. VIII.

35. Nolano venalis sit] *In manuscripto est, Nolanoue venalis sit.*

EP. XIV.

36. Velle (si mihi placet) coheredes, se & Sabinum Albium ad me venire] *Ita est in manuscripto, cum in vulgatis desit, se.*

EP. XVIII.

37. Quem ζηλοτυπέιν] *Post hoc verbum deesse aliquid Faërnus putabat.*

EP. XXI.

38. Quam ut Lucillus] *quam ut Lucilius Faërnus,*

nus. & ita videtur sine aliqua controuersia legendum. infra valde probo hominem, debebat Faërnus verbum probo.

EP. XXIII.

39. Sunt enim defecti, ut vidisti] *Pro defecti, in vno manuscripto est defecti: in alius effecti, ut quam sequar scripturam, non videam.*

EP. XXV.

40. Nam nunc Alexionis epistolis cedimus] *Vetus liber, credimus.*

EP. XXVIII.

41. Postea quàm rex appellatus sit] *Vetus liber habet, postea quàm rex positus sit, ut sine dubio videatur legendum, postea quàm rerum positus sit.*

EP. XXIX.

42. Ut mihi ille emptor non esse videatur] *Faërnus non posse esse videatur: ex antiquo libro locū addito verbo posse restituit.*

EP. XXXII.

43. Τριπολιτιδόν non inuenio] *Antiquus liber habet, περὶ πολιτικῶν non inuenio: quam scripturam puto veriorē esse, licet τριπολιτικός liber citetur ab Athenæo.*44. Annis XIII. antequàm Prætor factus est, legatus esse nō potuisset nisi admodum serò *Quæstor esset factus] Ita emendatum est in libro doctissimi viri, cum in aliis desit non, & pro esset factus, sit est factus.*

EP. XXXIII.

45. Cum Balbo autem puto te aliquid fecisse] *in Capitolio] Vetus liber HC. CC. in Capitolio.*46. Negotium dederis] *Faërnus ingeniosè primus animaduertit, negotium de dec. leg. scribendum esse.*

EP.

EP. XXXIV.

47. Id potes per Egnatium. Maximum illud in primis] *Ita hunc locum interpungi debere putat Manutius: sed malè: est enim Maximus Egnatij huius cognomen, qui in veteribus denariis C. EGNATIVS C.N. F.C.N. N. MAXSV MVS descriptus est.*

EP. XXXVII.

48. Omnibus eum locis facere] *Rectissime coniecit Faërnus legendum esse, omnibus eum locis furere.*

49. Possè in diem tertium differri] *Sic est in antiquo, cùm in vulgatis desit tertium, quod est in manu scripto tribus IIII. notatum.*

EP. XXXIX.

50. Sed quid faciam] *Faërnus delebat vocẽ, quid.*

EP. XLIV.

51. Quam ille Diocharinæ] *Scriptus liber Dicarchæ, ut fortasse Dicæarchæ scribendum sit.*

EP. XLV.

52. Lepta enim de sua vi incuratione laborans] *Pantagathus de sua vini curatione: sed incuratione habet antiquus codex. infra post vocem liberam addebat Faërnus, curationem.*

53. Testib. præsentib. dieb. LXII.] *Ita hunc locum legit Ant. Augustinus, approbante lectionem Pantagatho, qui olim ita correxerat, Testib. frequẽtib. sexaginta diebus.*

EP. XLVI.

54. Omisi ea quæ in manib. habebam abieci] *Faërnus delebat verbum abieci, tanquam supervacaneum, & quod temerè esset ab imperito librario inculcatum.*

EP. I.

55. Εὐμνήδην agebat] *egerat Pantagathus. & paulo*

lo post, Sed bene cocto conditoq. pauone, bono & singulari accipensere, pro sed bene cocto condito, sermone bono si quæris libenter. infra etiam, eadem ad me quom reuertere, legebat pro, eodẽ ad me cùm reuertere.

IN LIBRVM XIV.

EP. I.

56. Cùm pro Deiotaro Nicææ dixerit] *diceret Longolij liber, quod magis placet.*

EP. III.

57. Tranquillæ tuæ quidem litteræ] *Ita Faërnus ex antiquo libro.*

EP. X.

58. Meministi ne clamare] *Faërnus, & Ant. Augustinus meministi me clamare. Sed repugnat locus similis in epistola xv. Non ne meministi clamare te, omnia periisse, si ille funere elatus esset.*

59. Mihi quidem ex tuis litteris coniectanti ita videbatur] *tum lætanti est in vetere libro, pro coniectanti, ut tum lætanti fortasse sit legendum.*

EP. XVI.

60. Itera dum eadem ista mihi] *Ita Faërnus: & istæ pro ista, id est, ut tu iterasti Palilib. Palilib.*

EP. XVII.

61. De saxo in crucem] *Ant. Augustinus, de saxo vel cruce rectius: nam infra dixit, proposita cruce vel saxo. cruce, in quam tollatur: saxo, de quo dicitur.*

EP. XX.

62. Nam cùm te semper tantum dilexerim] *dilexi Faërnus.*

EP. XXIV.

63. Simulac desistemus timere] *desisteremus Faërnus,*

IN LIBRVM XV.

EP. I.

64. Ibi penè Valentem] planè *habet vetus liber,*
pro panè.

65. Sed ego solus alius sum] *Pro solus, placet ma-*
gis ut legatur, totus.

EP. II.

66. Tyndaritanorum causa de qua laboras] de
qua Pan(a) laborat, *habet liber manuscriptus.*

EP. III.

67. Ut scribis A M. Cato. de patre corā agemus]
Locus Stellula in Aldinis notatus, potest ita restitui, sicut
pro A M. Cato, amice legatur. Vetus liber habet, ἀλλας,
pro ac de, ut est à quibusdam emendatum; unde alias
conicio legendum, ut sit, ut scribis aliās.

EP. IV.

68. Ille enim nunquam reuertisset: nos timor
confirmare eius acta non coëgisset] *Amicus meus ve-*
teris libri sequitur corruptam scripturam, ita hunc lo-
cum legebat: Ille enim si vixisset, nunquam nos timo-
re confirmare eius acta coëgisset.

EP. V.

69. Ut tu de prouincia Bruti & Cassij per s. c.
ita scribit] *Placet ut legatur, Ut tu de prouincia Bruti*
& Cassij perscrutare scribit.

EP. VI.

70. Ne quod callidius] *calidius est in manuscri-*
pto, & rectè: θεριών Græci eadē significatione usurpant.

EP. VIII.

71. Debet aliquid crastinus dies ad cogitandum
nobis

EP. IX.

72. Ut Brutus in Asia, Cassius in Sicilia frumen-
tum emendum] *emundum puto legendum ex aucto-*
ritate argentei denarij in quo PISO, ET CÆPIO AD
FRV. EMV. EX S. C. descripti sunt.

EP. XI.

73. Nisi ut saluos esse] *esset vetus liber. paullo post,*
Quid ergo ages, pro agis.

74. Sed senatum vocari] *scilicet senatum vocari,*
est in manuscripto.

75. Idq. ad eò genus] *ad id genus, habet antiquus*
liber, & rectè.

EP. XII.

76. Noster verò *ἡ μάλα σημῶς* in Asiam] *Legen-*
dum auctoribus libris veteribus, Noster verò Brutus,
ἡ ἀσμέν in Asiam.

EP. XIII.

77. Sed Selicia venisse M. Scaptium] *Seruilia,*
pro Selicia, rectè est in antiquo. & infra, Omnia sum-
ma vi fecisse, cum in vulgatis desit verbum vi.

EP. XV.

78. Ne miniata cerula tua] *Leonici liber habet,*
ne nimia ἀριβελαι tua.

EP. XVII.

79. Nec cuiq. dedi nisi L. Fadio Aedili] *Ita est in*
manuscripto, cum in vulgatis desit verbum dedi.

EP. XXII.

80. Cum vtro erit, Sibellum erit] *Ita legendum*
ex vetere libro: in aliis deest cum.

EP. XXIII.

81. Eo die Brutum Puteolis profectum] *Pro vo-*

eo Puteolis in libro manuscripto est, his: vt fortasse Baiis legendum sit.

EP. XXIII.

82. Sic tamen vt si nihil offensionis sit] *Faërnus* debebat aduerbium vt.

83. Et tu etiam scribe quodie Olympia, cū mysteria scilicet (vt tu) scires] *Locus, vt patet, mendosus: potest autem commodè restitui, si ita corrigatur:* Et tu etiam scribe quo die Olympia, quo mysteria scilicet vt sciam: in vetere quodā libro scriptum est, aucto etiam scire quo die Olympia.

EP. XXV.

84. Octauam partem Tullij luminarium in ædium adstrane memineris] *In libro viri doctissimi vidi hunc locum ita in margine emendatum:* Octauam partem Tullianarum ædium abstrahere memineris.

EP. XXVI.

85. Quod me de Bacchi] *Vetus liber habet, Bacchide, & ita opinor scribendum.*

86. Sed cur tu inquam] *Vetus liber, sed quorum inquam.*

IN LIBRVM XVI.

EP. I.

1. Nonis Iulii] *Ant. Augustinus, Nonis Iul. re-ctius, consentientibus etiam manuscriptis libris.*

2. Non sine bello ciuili video seruiendum] *Ita legitur in manuscripto: in vulgatis deest non.*

3. Obius enim recessis multa] *Lambinus restituit Ouius: in manuscripto est obuius.*

EP. V.

4. O dies in auspiciis Lepidi lepidè descriptos]
Ita

Ita Faërnus auctore libro manuscripto, LERIDI auguratus in eius denariis litui signo expressus est.

EP. VI.

5. Vbi quidem fui sanè libenter apud Thalnam nostrum] *Magis placet, vt legatur, Testam nostrum: quomodo video notatum in libro viri doctissimi. Est autem Testa Trebatij cognomen, qui Velia domum habebat, ad quam consuevit Cicero diuertere.*

EP. VII.

6. Me desideravi & subaccusavi] *Ita est in manuscripto. & paullo post, Etenim quāuis non fueris sitiosus, pro & si quamuis.*

7. Aut tibi tum relinquere videbar] *Vetus liber aut tibi cū relinquere.*

8. Nam si à Phædro nostro expedita excusatio esset] *Manuscriptus habet, expedita esset, excusatio esset.*

EP. VIII.

9. Impedimenta expectanda sunt, quæ anagnia veniunt] *quæ inania veniunt, est in antiquo.*

EP. XIII.

10. Quintus tui patris nepos] *Vetus liber habet, Quintus tui pronepos, vt fortasse legendū sit, Quintus aui tui pronepos.*

EP. XV.

11. Possumus enim vt sponsores non appellentur procuratorem introducere] *Ita scriptum est in antiquo: in vulgatis deest non.*

EP. XIX.

12. Otij causa confirmare velint] *Faërnus confirmari meliore sententia.*

K 2 IN

IN LIB. CORNELII NEPOTIS
DE VITA ATTICI.

13. Quæ ex re à pueritia nobilis] *Faërnus ex antiquo libro legebat, qua ex re nobilis, debebatq; à pueritia, quid si legatur, qua ex re puer etiam nobilis &c.*

14. C. Marij filius] *Placet vt legatur, C. Marius filius.*

15. Nupserat Seruio fratri Sulpicij] *Libri manuscripti omnes, & antiquæ etiam editiones habent, Nupserat M. Seruio fratri Sulpicij, & ita omnino legendum opinor: duobus enim simul prænominibus Sulpiciam familiam vsam fuisse, ostendimus in libro De familiis Romanorum, in denario L. SERVII RVFI, adductis, qua opinionem nostram confirmaret, veterum scriptorum testimonis.*

16. Vt singulis VI. modij tritici darentur, qui modus mēsuræ medimnus Athenis appellatur] *Ita hūc locum primus Faërnus restituit, cum antea VIII. pro VII. & modius, pro modus, legeretur.*

17. Communis infimis] *comis, pro communis manult Ant. Augustinus.*

18. Et Piliæ] *Antiquus liber habet Phidiæ: placeret magis, filiæ.*

19. Quem diem sic vniuersa ciuitas Atheniensium profecuta est] *Ant. Augustinus delet vocē diem, quod mirè placet. sed placeret magis si legeretur, Abentem sic vniuersa &c.*

20. Vt semper optimarum partium] *optimatum opinor legi debere pro optimarum.*

21. Neq. geri sine periculo] *regi pro geri legebat Faërnus.*

22. Ipsum Pompeium coniunctum] *Vide nummelius*

melius sit, coniuentem, pro coniunctum. paullo post legedum: Sed etiam fororis filium ei Q. Ciceronem. in vulgatis deest ei.

23. Ita vt Brutus & Cassius in prouinciariū quæ iis dicis causa] *Ant. Augustinus putat legi debere, ita vt Brutus & Cassius in prouincias, quæ iis dicis causa.*

24. Antonij familiares sequebātur] *in sequebantur Faërnus.*

25. Simulq. aperire] *Videtur legendum apparere, & ita vidi notatum in libro Camilli Sighecelli.*

26. Qui cum plures annos studio ductus philosophiæ habitabat] *Opinor hunc locum ita necessariò corrigendum, Qui cum eo complures annos studio ductus philosophiæ habitarat.*

27. Catonis Mariiq. Hortensij] *Rectissime Ant. Augustinus primus ostendit legendum esse M. Catonis, Q. Hortensij.*

IN LIB. I. AD BRVTVM.

EP. I.

28. Si quid habes noui] *habebis, Faërnus ex veteri libro.*

EP. III.

29. Itaq. timeo de consulatu, ne Cæsar tuus] *Faërnus debebat, de consulatu.*

Quàm inde si consul factus sit descensurum] *In manuscripto est, Quàm inde si consul factus sit, sit descensurus.*

EP. IX.

30. Illudimur enim Brute cū militum deliciis, tum Imperatoris insolentia] *Videtur legendum Imperatorum; & in manuscripto est, Impp.*

K 3

EP.

EP. XII.

31. Nihil profectò dubitabis pro his suscipere aliter] *In libro qui fuit Leoniceni scriptum est: Nihil profectò dubitabis pro me suscipere quod ad salutem eorum pertineat.*

EP. XIII.

32. Nihil scripsissem potius] *Placet Faërne coniectura, qui scripsisse putabat legendum.*

EP. XIII.

33. Quanquam in hac ipsa sapientia plus apparet] *Faërnus legebat sapientiæ, pro sapientia, longè meliore sententia.*

34. Qui sapientissimus fuit ex septem] *Magis placet ut est in manuscripto, Qui & sapiens fuit vnus ex septem.*

EP. XVI.

35. Saluidenum] *Opinor scribendū esse Saluidienum: à Saluidia enim familia, Saluidienus nomen deductum est, ut à Nasidia, Nasidiennus: & ita habent veteres lapides & libri.*

IN EP. BRVTI A GERMANIS

REPERTAS.

EP. 3.

36. K. Apr. Carachio] *Videtur scribendum Dyrhachio, ex epistola proxima.*

IN FRAGMENTVM EPISTOLÆ AD
BRVTVM EX LIBRO INCERTO.

222. Tum Flavius erras inquit] *Opinor designari C. FLAVIVM, qui LEG. PROPR. in Bruti denariis descriptus est. Facit eius mentionem Cornelius Nepos in vita Attici, & Plutarchus in Bruto.*

IN

IN LIB. I. AD Q. FRATREM. 151
IN LIB. I. AD Q. FRATREM.

EP. I.

1. Ad excellentem in omnibus rebus laudis cupiditatem] *Ita legēdum opinor ex antiquo libro, in quo rāmen & excellentem, mendosè, pro ad excellentem scriptum est.*

2. Fuisse in Asia biennium] *Ita omnino legēdum, cum malè in omnibus vulgatis codicibus sit triennium. paullo post, pro perterrerer homines, non dubito quin legendum sit, proteri homines.*

3. Alienus autem noster] *Lambinus edidit Halienus, sed malè: ALLIENVS enim est in veteri denario, quem cūsit, ut opinor hic idem ALLIENVS: in manuscripto est Allienus autem noster est cum.*

4. Cautiorem etiam ac diligentiore] *Feliciter hunc locum restituit Faërnus, qui cautionem etiā diligentiore legendum indicauit.*

5. Sit licet non suæ sæuitiæ, sed tuę lenitatis apparitor] *Ita legendum, cum in aliis desit vox sæuitiæ.*

6. Quamobrem qui potes reperire ex eo genere hominum, qui pequuniæ cupiditate abducti] *Vide num rectius sit in manuscripto, quamobrem si potest reperiri ex eo genere hominum qui pequuniæ cupiditate abducti.*

7. Hunc verò ad tuum numerum libèter ascribito] *ad tuorum numerum, liber Longolij, rectius.*

8. Tibi ipsi illa] *Videtur legendum, tibi ipsa illa.*

9. His rebus nuper Cn. Octavius] *C. Octavius scribendum esse, docent libri veteres, & lapis antiquus Colotianus, in quo incisum est:*

C. OCTAVIVS. C. F. C. N. C. P.

PATER AVGVSTI

K 4

TR.

TR. MIL. BIS. Q. ÆD. PL. CVM
C. TORANIO. IVDEX. QVÆSTIONVM
PR. PRO. COS. IMPERATOR APPELLATVS
EX. PROVINCIA. MACEDONIA.

10. Cyrus ille à Xenophonte non ad historiae fidem scriptus est, sed] *Ita scriptum est in antiquo.*

11. Quoniamq. in te retinēdo fuit Asia felicior] *Ita legebat Faërnus. & infra, suos coërcere, iuris equabilem tenere rationem, sine copula, &c.*

12. Ut medeare in commodis hominum] *Placet omnium, pro hominum.*

13. Et si mea pars] *Faërnus iure debebat hic quoq. coniunctionis notam, &c.*

14. Propter singularē amorem, infinita in te auditas gloriæ] *Legendum opinor, Propter singularem in te amorem, infinita auditas gloriæ.*

EP. II.

15. Quod autem] *quod item Faërnus.*

16. Dionysipolitas] *Opinor scribēdum Dionysopolitas: in veteribus enim numismatibus video incisum, ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΛΙΤΩΝ.*

17. Fumo ut cōbureretur] *Pro fumo placeret si legeretur, furno.*

18. Sed & te oro] *sed te oro, Faërnus sine copula, &c.*

19. Equidem cū spe sum maxima, tum maiore etiam animo, ut in hac re ne casum quidem vllum pertimescam] *Ita puto legendum hunc locum, comprobante etiam aliqua in parte, vetere scriptura.*

EP. III.

20. Aut etiam, ne te videre noluerim] *voluerim, est in vetere libro, pro noluerim.*

EP.

EP. IV.

21. Misericordiaq. assignes] *miseriaq. est in libro Faërnus.*

IN LIBRVM II.

EP. I.

22. Seuerus Antistius] *Ant. Augustinus emendavit Vetus Antistius: est enim VETVS, Antistia familia cognomen, frequens, cū apud veteres scriptores, tum in eius familia denariis. Sed potest SEVERVS etiam retineri, quod est eiusdem gētis cognomen, ut ex inscriptione, cuius exemplum subiiciam, intelligere possumus.*

SOLI INVICTO
MITHRÆ
T. ANTISTIVS. T. F.
STELLATINA
SEVERIANVS
DEDICAVIT.

EP. III.

23. Cum auctoritate peregerat] *Vetus liber, quod auctoritate semper egerat: & ita olim ex ingenio (ut puto) emendavit Danesius.*

EP. IV.

24. Latiar erat exiturus] *In libro viri doctissimi emēdatū est, Lucceius erat exiturus, credo ex cōiectura.*

EP. V.

25. Simulac ille venerit] *simulatque venerit Faërnus.*

EP. VIII.

26. Quod me admones de non curātia] *de nostra Vrania ex vetere quodam libro commodam, ut videtur*

K 5 detur

154 IN LIB. III. AD Q. FRATREM.
detur, lectionem primus Faërnus elicuit.

EP. XII.

27. Exagitati tamen à Domitio publicani] tum
pro tamen *Faërnus: & dare paulo pòst, pro dari.*

28. Nos iudicamus, vos laudatis, inquit] vos col-
luditis, *est in manuscripto.*

EP. XIV.

29. Plus vnus Cato fuerit] potuerit *legebat Faër-
nus ex loco simili in ep. XIV. lib. IV.*

EP. XV.

30. Num aut res eum, aut $\chi\epsilon\pi\alpha\rho\tau\eta\rho$ nō delectat?]
In Lögolij libro ita scriptū est, cum in aliis desit vox eū.

IN LIBRVM III.

EP. I.

31. Messidium] *Mussidium libentius scriberem,
quod est familie nomē in Caesaris numismatibus: quam-
uis Messidium, à Messia gente ferri possit.*

32. Ut eorum vaporarium, ex quo ignis erumpit]
*Opinor totum hoc, ex quo ignis erumpit, glossema esse
verbi vaporarium.*

33. Et salientibus additis] *In libro Leonicensi pro
additis, scriptum est aquis. & paulo pòst, redimere, pro
retinere.*

34. Qui est ad Furinæ] *Forinæ scribendum est, si
veteris inscriptionis auctoritatem sequi velimus.*

35. Tanquam philosophia] *philosophia rectissime
mè Faërnus: & conuestiuit paulo pòst.*

36. Ut deniq. illi palliati topiariam facere videā-
tur] *Opinor designari Hermas Græcorum, & doctorum
præcipuè virorum, quorum imagines palliate erant in
villis, ut ex eorum reliquiis quæ supersunt, conici
potest.*

37. Tibi

IN LIB. III. AD Q. FRATREM. 155

37. Tibi placere me ad eam rescribere] *Ita Faër-
nus pro ad eum, ut est in aliis.*

38. Quam paullo antè acceperat ab Aristopha-
neo modo] *ab Aristophane meo emendatum est in
margine libri, qui collatus est cum manuscripto.*

EP. III.

39. Si nobiscum eum rus aliquo eduxerimus]
*Vide num rectius sit, si nobiscum eum rursus aliquo
eduxerimus.*

EP. IV.

40. Ut tu habeas, hortor] *Placet, ut tamē habeas,
hortor.*

EP. V.

41. Tanquam id quod non postulo expectem]
*Pro tanquam vetus liber habet quum, ex quo conicio
legendum esse, quasi.*

EP. VI.

42. Habes duas] *Corrige, habes ad duas.*

EP. VII.

43. Hanc scripsit ante ad lychnuchum] *Deest
vox lucem, ut integra lectio sit, Hanc scripsi ante lu-
cem ad lychnuchum.*

EP. VIII.

44. Crassum Iunianum] *P. Crassus hic Iunianus
descriptus est in veteribus aliquot denariis, in quibus Q.
METELLI quoq. PII SCIPIONIS nomen in-
cisum est, quod eius legatus in Africa fuerit. Manutius
autem putauit aliquando Licinianum, pro Iunianum
debere emendari: sed admonitus à me de vetustis de-
nariis, eorum auctoritati repugnandum non censuit.*

EP. IX.

45. Cuius in hoc vno considerantiam & ego su-
stinebo] *inconsiderantiam magis placet, ut est in mar-
gine*

gine libri, qui emendatus est ex antiqua scriptura.

46. Quid si cæmentum bonum non haberem, deturbem ædificium? quod quidem quotidie mihi magis placet] *Ex veteris libri corrupta scriptura, potest elici lectio (ut mihi videtur) commodior, si ita scribas: Quid si causam tam bonam non haberem? de vrbaro ædificio, quod quaris, cotidie mihi magis placet.*

IN ORATIONEM PRO

P. QVINCTIO.

1. Q. Hortensij] Hortensius scribi debere, & ita scripsisse antiquos, pro Hortensius, non rectè quidam opinantur: hac in primis adducti ratione, quod ὀρτίσις Græci scribant, non ὀρτίσις. In aenea apud me tabella est Hortensius: & ita habent omnes veteres libri, neq. aliter Latina huiusmodi nomina proferre Græci solent, quam exploso semper, v. ante σ. exempla sunt, γαλλία ναρβωνσία, & λουγδυνσία, pro Narbonensis & Lugdunensis: ἰσπανία ταρακωνσία, pro Tarraconensis: & οὐάλης, pro Valens: Κλήμης pro Clemens, sexcenti æque alia, quæ nullo negotio peti ex vtriusque linguæ scripturis possunt.

2. Ne me dicendo impediatur] *Vide num rectius sit, ne me in dicendo impediatur] ut est in antiquo libro manuscripto.*

3. Sex. Næui] Næuius, an Næuius scribendum sit, video à quibusdam dubitari: dubitandi autem nulla erit occasio, si veteres lapides inspiciantur, & numismata, in quibus est C. NÆVIUS BALBUS, & L. NÆVIUS SVRDINVS.

4. Non eo dico C. Aquilli] *Mihi rectius videtur, ut est in manuscripto, nec eo dico C. Aquilli.*

5. Fit

5. Fit magna mutatio loci, non ingenij] *Videtur hoc translatum ex Aschines oratione contra Ctesiphontem: οὐ γὰρ τὸν τρίτον, ἀλλὰ τὸν τρίτον μόνον μεταλλάξεν.*

6. Quasi ij qui magna fide societatem gererent arbitrium pro socio condemnari solerent] *Octavianus Patagathus hunc locum ita legebat: Quasi ij qui magna fide societatem gererent ad vltimum pro socio condemnari solerent. sed magis placet ut est in antiquo, ad arbitrium pro socio &c.*

7. Quod si facere nolit, atq. imbiberit eiusmodi rationibus illū ad suas condiciones perducere] *Pantagathus pro imbiberit, legebat maluerit, affirmabatq. habere se huius lectionis auctores veteres libros, quorum scripturam erat sequutus.*

8. Cuius ex edicto Prætoris Romani] *Vox Romani, & à veteribus aliquot libris abest, & mihi tollenda omnino videtur. Cùm enim Prætor duabus ferè litteris Pr. in veteribus monumentis notari soleat, imperiti librarij duo iis nomina significari arbitrati, facile in eo lapsi sunt, ut pro unica voce Prætoris, in contextum duas, Prætoris scilicet & Romani receperint.*

9. Sponsonem cum Sex. Næuiio facere si bona sua ex edicto P. Burrieni Prætoris dies xxx. possessa essent] *Ita hunc locum legebat Pantagathus, & rectè (ut videtur) tum quòd supra quoq. idem dictum est necessariò, Non recusabat Quinctius quin ita satisfare iuberet si bona possessa essent ex edicto, tū quòd formula sponsonis in persona Quinctij postulat si: in Næuij autem persona vult ni: non enim vterq. idem spondet, sed contraria. spondet enim Quinctius, si iudicatum fuerit bona possessa esse, soluturum (verbi gratia) decem millia HS: negat autem id in quo spondet. Næuius verò spondet, ni iudicatum fuerit bona possessa esse, soluturum decem*

decem millia nummum: affirmat autē id, in quo spōdet.

10. Ita in utroq. excellūt] Sequor veteris libri scripturam, in quo est, excedunt, pro excellunt, meliore, ut puto, sententia.

11. Etenim mors honesta] Non video cur mendosus hic locus videri quibusdam debeat: miseria enim eius, qui honestate & bonis careat, non finitur morte, sed sequitur eum etiam mortuum, immo in postrema mortuorum sorte ponit. Illud autē sæpè refertur ad eos, qui turpes quidem sunt, at non in egestate, quibus sæpè accidit mors honesta.

12. Huic acerbissimum viro videntique funus ducitur] *T* rāstulit hoc à Gracis, & ab Homero in primis, apud quem est,

οὐτις ἐμεῦ ζῶντι & ἐπι χθονὶ ἀπρομύθοιο.

13. Si de prædiis tuis ageretur] *Vetus liber* si dupondius tuus ageretur, pro eo quod alij habēt, dupondius vnus.

14. Sed ne ipse quidem te consuluisti] *A* besit hoc totum à vetere libro, & rectè, ut mihi videtur. infra à pro Consilio dedisses, in eodem manuscripto est, dedisset.

15. Quæretis quis procurator sit] *P* lacet ecquis procurator.

16. De me autem ita considerent] *Vetus liber* nō habet, ita considerent, & rectè, ut videtur, sed pro me mini habet infra meminertint.

17. Inferiorem esse patitur] *M* agis placeret, inferior.

18. Cuius procurator non omnia iudicia acceperit quæ quisq. in verba postularit] *Vetus liber* cuius procurator omnia iudicia acceperit quæque quis in verba postularit.

19. Se iudicium id quod edat accipere] *O* ctavius Pan-

Pantagathus delet, id: & paulo post, Tu aliquem patronum inuenies: pro aliquem, legit neminem, sine interrogationis nota. infra, volitabas, pro velitabaris.

20. Vt nobili ne gladiatori quidē hæreret] *f*aueret habet *vetus liber*: pro quo cederet legit *Hotomannus*.

21. Potentissimus erat Næuius] *I*ta legendum, cum in aliis desit verbum erat.

22. Præstituedē horæ ad arbitriū nostrū] *c*ōstituēdæ *vetus liber*. & paulo post, arcebitur, pro arcessetur.

23. Cur ceteri sponsores] *P*lacet possessores, ut est in antiquo libro, pro sponsores.

24. Tam insignitè improbus] *i*nsigniter, *rectius*, *vetus liber*.

25. Grauiissimum debet esse] *Pantagathus* legit, debere esse.

IN ORATIONEM PRO

SEX. ROSCIO.

1. Huic idem quæstioni iudex præesses] *i*dem, pro idem legit *Ant. Augustinus*, & rectè, ut videtur: *C*n. enim *Dolabella* erat *Prator Urbanus* hoc anno, at *M. Fannius* iudicia exercebat inter sicarios, ut ante *Roscij* causam, alias huiusmodi cognouerit.

2. Qui nondum etiam omnia paterno funeri iusta soluisset] *I*ta est in optimo, eodē peruetusto libro, cum in aliis desit verbum omnia. *Gracus* etiā antiquus scriptor eodem sensu πάρτα τὰ νομίζεμενα dixit.

3. Vt mori mallet, quàm his rebus Sullam doceri] *Ant. Augustinus* pro mori, legit omnia, quomodo *Cicero* cum alibi locutus est, tum ad *Q. Fratrem*.

4. Ad Cæciliam Nepotis filiam] *I*ta legebat *Pantagathus*: & in fine orationis tollebat verba illa *Baleari* & *fororem*, glossemata, ut opinor, interpretis *ali* cuius. *Existimabat autem Cæciliam hanc uxorem esse Sullæ*,

Sulla, ad quem confugerit Sex. Roscius, cuius intercessionem passus sit Sulla fieri iudicium contra Chryfogonum, tamen si gratiosum libertum: Nepotis verò filiam eius esse, qui ante annos XVI I. L. Consul fuit; cum Balearicus annos ante XLIV. Consul fuerit: unde necesse esset, tunc vetulam fuisse, Plutarchus de Metella hac Sulla uxore facit mentionem in vita Sulle.

5. Ab inimicis bona ademta, possessa, direpta] Ant. Augustinus delet vocem ademta, pro qua Octavianus Pantagathus reponebat empta: nam & supra dixit, Bonorum emptio, flagitiosa possessio, furta, rapinae, quae ad reliquas fortunas referuntur, non ad praedia, neq. domum.

6. Nulla res tanta existat iudices] Magis placeret existet, si antiquus aliquis liber eam scripturam confirmaret.

7. Memoria retinet] Vetus liber tenet, quod magis placet.

8. Quos quia servare per compositionem volebat] Vide num melius sit, qui quos servare &c.

9. Annos natus magis quadraginta] maior, pro magis habet antiquus liber. & paullo post: Quae vita maximè disiuncta est, cum in aliis desit verbum est, ad sententiam necessarium.

10. Tamen ne haec attentata vita & rusticana] Pro attentata, amicus meus homo doctus, ex vestigiis veteris scripturae legebat arta.

11. Cum ruri assiduus semper vixerit] qui ruri assiduus &c. quod magis placet. paullo post vetus liber pro rure vocaturus, habet reuocaturus.

12. Et legem Memmiam putares aliquid valere oportere] Ant. Augustinus veterum codicum, & Päd. Flor. secutus scripturam, Remiam, pro Memmiam emendavit

emendavit: quam lectionem Gabrieli quoque Faerno placuisse ex eius annotatione ad oram libri, cognovi. Ego Remiae gentis praeterquam apud Tacitum in lib. II. mentionem non inveni: Remiae extat memoria in antiquis denariis.

13. T. Claelium quendam Terracinensem] Quidam emendant Tarracinensem, sed male: est enim Terracenensem scriptum in vetustissimo libro, eamque scripturam confirmat antiquus lapis, in quo TERRACENA incisum est, pro Tartacina.

14. Quid postea? erat sane suspiciosum, neutrum sensitisse quenquam] Variè legitur hic locus in manuscriptis, in quorum vno est, quid poterat enim tam suspiciosum esse, aut neutrum sensitisse aut ausum &c. in altero, quod poterat fatis esse suspiciosum, aut neutrum &c.

15. Ita quare abs te C. Eruci, quo modo, & sic tecum agam] Melius, ut opinor, est in antiquo libro, Itaque abs te C. Eruci quare, & sic tecum agam.

16. Interim mihi videris] interdum vetus liber habet: & infra, persequar, pro prosequar.

17. Avaritiam praefers] praefers est in manuscripto, & ita videtur melius.

18. Curtios, Marios, denique Mamerco] Veteres libri pro Mamerco partim habent Mammeos, partim vero Memmeos, ut dubitandum non sit, quin Memmios legi debeat; quae quidem lectione nihil potest huic loco aptius excogitari: fuerunt enim Memmij accusatores illis temporibus clari, de quibus ita scriptum est in Bruto: Tum etiam C. & L. Memmij fuerunt oratores mediocres, accusatores acres, atque acerbi itaque in iudicium capitis multos vocaverunt: pro reis non sepe dixerunt.

19. Neq. enim accusatore muto] inuito emēda-
bat Faërnus pro muto, & ita est in veteribus aliquot
libris.

20. Hisce aliqua fretum hora semper omnes adi-
tus ad Sullam intercludere] Ita legit hunc locum Vi-
etorius. At Manutius habet fretus, nihilo meliore sen-
tentia. Pantagathus pro fretus, reponēbat fretis, opti-
ma, ut et videbatur, sententia.

21. Iudicium q. infamia reuocatur] infame olim
Faërnus, a quo emendationem accepit Lambinus: sed
videndum num melius sit, iudicium q. infamiam.

22. Vos dominos esse dicitis] Vetus liber domi-
num habet, pro dominos.

23. Qui neq. apud aduersarios occisus est] Deest
qui neq. proscriptus, neq. apud &c.

24. Quae hoc tempore in Rep. versata est] In li-
bro manuscripto pro versata, scriptum est grassata: quae
scriptura vehementer mihi placet.

IN ORATIONEM PRO

Q. ROSCIO.

1. Malitiam naturæ crederetur, is scilicet] Locum
sine dubio mendosum restitui posse existimat Ant. Au-
gustinus, si interpunctionis nota ponatur post verbum
naturæ, & pro crederetur, legatur credetur, quae lectio
mihi quidem non multum satisficit: nec enim operam
ponendam censēo in loco planè trunco restituendo, qui
adhuc restitutus maneat truncus, videtur autem sensus
huius loci fuisse, quod alicui crederetur suas tabulas fi-
deles affirmanti, in quo nullā naturæ malitiā ante per-
spexissemus &c. qui conatur &c. Duris scula vero erit
lectio, si scilicet tertio loco ponatur: & credetur, pro
crede-

crederetur, minimè necessarium contra veteres codices
praesertim.

2. Qui per tabulas homines citi pecuniā expen-
sam tulerunt] Ita legit Victorius. Manutius vero, ho-
mines honesti, quod nimis abest à primo: Ant. Augu-
stinus putat legendum tabulis hominis sciti, quae ta-
men lectio nec ipsi penitus satisficit, & iure quidē: nam
non est necesse mutare per tabulas in tabulis, & pro-
prietas sciti hic non habet locum. Quid si legatur ho-
minis acciti? quod aliquando qui alteri pecuniam non
merarent, ipsi manu sua in tabulas illam expensam ferret.
Pantagathus pro citi, legebat alieni, nimis longè a vul-
gata scriptura.

3. Quominus secundum illum iudicētis] Vetus
liber habet secundum illas, ut ad tabulas referatur.

4. Paulo ante à M. Perperna P. Saturi tabulas
poscebamus tuas, nunc C. Fanni Cherea solius fla-
gitamus] Ita hunc locum legebat Pantagathus. in ve-
tere autem libro scriptum est, Paulo ante M. Perper-
nae P. Saturi tabulas poscebamus, nunc tuas C. Fan-
ni &c.

5. Nimium citò ait me indignari de tabulis] in-
dagare, pro indignari scriptum est in antiquo. & in fide,
Non modò ex tuis tabulis.

6. Hæc sunt deiecta] Vide num melius sit, conie-
cta, ut est in vetere libro.

7. Dari repromittue, si pateret] dari repromitti-
ue tibi petieris Pantagathus.

8. Adnumerasse se se negat] Ita legit Manutius,
pro adulterasse, siue ea sit antiqua lectio, siue (ut magis
credo) coniectura. Ant. Augustinus adnotasse: Pan-
tagathus aduersaria scripsisse: quae lectio elicitur ex

superioribus, & ex triplici genere memoria, aduersariorum, codicum, & stipulationum. In veteris autem libri margine manu docti, ut videtur, viri, notatum est, dedisse.

9. Perinde dicemus] *Pantagathus* tollit aduerbium perinde, quod est secundo loco positum.

10. Aliquem timidum dementem] clementem est in manuscripto pro dementem, quod non ita placet.

11. Cur non arbitrum pro socio] *Vetus liber* cur non ad arbitrum, &c.

12. Quod temerè commisisti in iudicium ut denuntiaret, rogasti ut ignosceret: te affuturum negasti: debere tibi &c.] *Ita Pantagathus* legebat hunc locum.

13. Si fit hoc vero] si fit hoc verum, scriptum est in veteri libro.

14. Testem suscitabo] *Magis placet* excitabo, ut est in manuscripto.

15. Namq. si ille persequi voluit, non, quod in se fuit, iudicauit Roscium suas non societatis lites redemisse? *Ita Pantagathus* legebat.

16. T. Manilij, C. Lucij Ocreæ duorum Senatorum] *Ant. Augustinus* suspicatur Ocriæ legendum esse, pro Ocreæ, ut sit nomē Tribus Ocriculana, in qua Lucius censetur. huius autem scriptura in veteribus aliquot libris vestigia adhuc remanent nō obscura, in quibus Ocriæ scriptum cum olim fuisset, mox Ocriæ; id in Ocreæ mutatum postremo fuit. cuius quidem cognominis memoria nusquam, quod sciam, extat, cum Ocriculana Tribus mentio in veteribus monumentis frequens reperitur. Sex. Pompeius Sex. F. Ocriæ. ciuica. Q. Claudius Q. F. Ocriæ. Victor. D. Iunius Q. F. Ocriæ. Pollux minor. M. Seruilius M. F. Ocricul. Seuerus.

17. Si diceret iuratus] dixisset, *vetus liber*.

18. Non enim ex pactione verborum] *Puto melius legi in antiquo*, non enim ex peractione verborum.

19. Quo nihil captiosius neq. indignius posset dici] *Supra dixit*, O societatem captiosam, & indignam. *ubi iniquam legit Labinus pro indignam: itaq. vel hic etiam iniquius, pro indignius legendum est, vel supra nihil mutandum.*

20. Quod tum exactum esset] *Pantagathus*, id cum redactum esset.

IN DIVINATIONEM.

1. Si quis vestrum iudices] *Videtur adumbrasse initium orationis Eschinis contra Timarchum, quod est: εἰ δ' ἐνα πάποτε τῶν πολιτῶν ὁ ἀνδρῆς Ἀθηνᾶσι εἶτε γαίῃν γαῖα μὲν οὐτ' ἐν εὐδύνας λυπηθῆς &c.*

2. Ad eam partem accessisse Reip. subleuandæ] *Mihi magis placeret* subleuandam, si antiqui alicuius libri auctoritas accederet.

3. Quod omnino Marcellorum nomini tota illa prouincia adiuncta sit] *Quidam pro adiuncta legunt* addicta, sive adiuincta. *Marcellos fuisse Sicilia patronos testantur veteres eius familia denarij, in quibus cum alia eius prouincia symbola impressa sunt, tum spica, & tria crura, à quibus Sicilia Trinacria appellata fuit.*

4. Quamuis ut hoc mallent] hi pro hoc quidam legunt, sed malè, ut opinor; nam suscipere esset alioqui absolutum: nunc habet hoc, videlicet onus praesidij & officij. neq. hic necessarius est relictus casus, qui si addendus esset, non hi, sed illi, dixisset, ut supra bis.

5. Quam omni ratione iactaturus] oratione ha-

bet vetus liber, sed magis placet ratione.

6. Et Cæcilius tum denique se aliquid futurum putet] *Quidam pro aliquid, reposuerunt aliquem: at ipse Cicero contra eos facit supra, ut tu tandem aliquid esse videre.*

7. Columna Menia] *Mēnia scribendum est ex veterum lapidum & denariorum auctoritate, in quibus est huius familia nomen inscriptum. In veteribus libris est, ad columnam Mæniam, quod mihi magis placet.*

8. Ut hoc Quæstori Cæcilio viro optimo, & homini æquissimo nuntiatum est] *Placet Ant. Augustini coniectura, qui legit Q. Cæcilio. sepe enim Q. in Quæstorem: P. in Prætorem: C. in Confulem mutare librarij solent.*

9. Quid, si ne iniuriæ quidem] *Magis placeret quod, pro quid, deleta interrogationis nota, quæ est ad verbum remanet.*

10. Neq. Cn. Pompeio in T. Albucium] *T. Æbutium legendum esse veteres & libri, & lapides admonent, in quibus eius familia nomen incisum est.*

11. Cui Quæstor fueram] *Cum in manuscripto sit, cui cum Quæstor fueram, coniecturam facio legendum esse, quous Quæstor fueram.*

12. Quæ in amicitiam populi Romani ditio- nemque essent] *venissent, habet vetus liber, & rectè, pro essent. hac enim formula reperitur in antiquis etiam monumentis. Videtur autem scribendum dictionem ex auctoritate vetustissima tabula aeneæ, in qua incisum est, QVOIVE. IN. ARBITRATV. DI- CIONE. POTESTATE. AMICITIA. POPV- LI. ROMANI.*

IN

1. M. Glabrioni Pr.] *In veteribus libris est M. Glabrioni: quam scripturam penitus reiicerem, nisi in vetustis denariis M. ACILIVS M. F. inscriptum reperiretur: ut Marci aliquando prenomine Aciliam familiam v sam fuisse intelligere inde possimus.*

2. Cui legatus, & pro Quæstore fuisset] *Magis placet ut est in vetustissimo libro sine coniunctionis nota, cui legatus pro Quæstore fuisset. sic enim in antiquis denariis huiusmodi tituli, sine aliqua copula inscripti leguntur, LEG. PROQ. & LEG. PROPR. in eodem autem libro manuscripto his addita est particula tum, quæ in vulgatis deest. Depecularus est tum cum in Cn. Dolabellam, &c. Et instauravit Quæstorium tum cum in eum &c.*

3. Ex his quasi x. Fiscos ad Senatorem illum relictos esse] *delatos esse scriptum est in vetustissimo libro: quæ tamè lectio nō placet. Cornelius Fronto Grammaticus in exemplis elocutionum citat Ciceronis locum in particula ad, quam docet poni pro inxta vel circa. Sed grauius (inquit) his affertur exemplum prima actione in Veir. quasi decem Fiscos ad Senatorem relictos ex his. quid si relos legamus?*

4. Accedet nobis etiam illud] *Deest particula sed, quæ in manuscripto reperitur, necessaria. ut videtur, ad huius loci sententiam, ut sit, sed accedet.*

5. Q. Cornificium] *Q. Cornificius incisum est in veteribus denariis, & Κορνιφικιῶν item apud Ap- pianum & Dionem: ita etiam hic scribendum esse opinor.*

6. Nunc autem homines in speculis sunt] *Vide-*

*tur hic locus translatus ex illo Dinarchi. ὁρᾶτε γὰρ ὃ ἀβη-
ναῖοι, ὅτι παρὰ μὲν ὑμῖν Δημοθένης ἑτοσί κρίνεται, παρὰ δὲ
τοῖς ἄλλοις, ὑμεῖς: οἱ σκοπῶσι τὴν ἄποτε γνώμην ἕξετε περὶ τῶν
τῆ πατρίδος συμφερόντων, ἢ πότε ῥητὰς ἰδίᾳς τούτων δωροδο-
κίας ἢ πονηρίας ἀναδέχεσθε εἰς ὑμᾶς αὐτοὺς, ἢ φανερὸν πᾶσι
ἐνδράποις ποιήσετε, ὅτι μῖσητε τοὺς κλητὰ τῆς πολιτείας δῶ-
ρα λαμβάνοντας.*

IN LIBRVM I. ACCVSATIONIS
IN C. VERREM.

*Variè Ciceronis Verrinas orationes inscribunt Gram-
matici: & variè in veteribus etiam libris inscriptæ re-
periuntur. hanc autem orationem Primus Accusatio-
nis liber inscribi debere, ex ipsius Ciceronis verbis intel-
ligere possumus, quæ sunt in Oratore ad Brutum. Adhi-
benda est (inquit) numerosa oratio, si aut laudandum
est aliquid ornatius, ut nos in accusationis secundo
de Siciliae laudibus diximus: aut in Senatu de con-
sulatu meo: aut exponenda narratio quæ plus digni-
tatis desiderat, quam doloris, ut in quarto accusatio-
nis de Ennensi Cerere, de Segeftana Diana, de Sy-
racusarum situ diximus &c. Prima igitur oratio, quæ
Diuinatio dicitur, nihil ad Verris causam pertinet. sed
cum Cecilio contendit Cicero vter melior futurus sit
Verris accusator, ipse ne, an Cecilius. Secunda, prepara-
tio quadam est ad iudicium & testium interrogationem.
In tertia demum incipit Verrem accusare, qui primus
liber accusationis à Cicerone quidem dicitur, à Gram-
maticis vero Prætura urbana inscribitur; cum secundus
Siciliensis; tertius Frumentaria; quartus De signis;
quintus De suppliciis inscribantur.*

7. Iam illo tempore ostendi] tantum illo tempo-
re

*re &c. scriptum est in vetere libro, vnde conicio legi de-
bere, iam tum illo tempore.*

8. Verres simul ac tetigit prouinciâ statim Mes-
fanam litteras dedit] *Messana habet Manutius, &
ita olim Ant. Augustinus emendarat. aduentibus enim
ex Italia Siciliam, Messana primum ut attingatur,
neesse est; vnde Halesam Verres litteras dedit.*

9. Ut res in illud tempus reiiceretur] *Quidam
aliud legunt pro illud, quod non placet: respicit enim
ad Hortensij consulatum, in quod tempus differri iudicium
Verres cupiebat.*

10. Quibus data essent describere] *Vetus liber
habet perscribere, quod magis placet.*

11. Eo Sullanus repente factus est] *factus es le-
git Ant. Augustinus: & supra pro Hs. mille sexcenta
ut est in vulgatis editionibus, emendat Hs decies sex-
centa &c. quæ quidem emendatio, cum vulgata lectio
ferri possit, non est necessaria: tantundem enim signifi-
cant mille sexcenta, & decies sexcenta: atque utrunq.
in vsu est.*

12. Quam clara apud omnes] *Pro omnes est in
veteribus libris deos, ex quo factum est à quibusdam
eos: sed magis placet, ut legatur omnes.*

13. Quam horis tuis] *Abest à vetere libro vox
tuis.*

14. Comitesq. eius item apud ceteros hospites
collocantur] *apud certos hospites magis placet, ut
est in vetere libro.*

15. Testimonium C. Verris in Artemidorû non
multo post in domum] *Ant. Augustinus cum Philo-
danium pro domum reponit, propius quidem accedit,
sed non plane intrat: nam quis iste est Artemidorus
nusquam antea in hac causa nominatus: itaque rectè*

Pantagathus duo putabat esse *Verris* testimonia, alterum in ipsum patrem familias *Philodamum*, alterum in reliquam domum, atque ita legendum esse, Testimonium *C. Verris* in *Philodamum*, non multo post, in domum.

16. Cum ad *hs. vices quinquies*] *Placeret tricies pro vices, si antiqua lectio esset.*

17. Deinde in codicis extrema cera] *Vetus liber, deinde codicis ad extremam ceram: qua lectio melior videtur.*

18. Hinc ratio cum *Q. & Cn. Postumiis Curtiis* multis nominibus quorum in tabulis iste habet nullum] *Ant. Augustinus pro nullum legit millies: sed praterquam quod hac summa est immanis, etiam illud contra facit, quod nullum refertur ad nomina, ut sit, iste nomen nullum habet. hic libenter legerem Postumis Curtiis, ut alibi est apud Ciceronem de altero Postumo.*

19. Atque hos si in posterum] *Placet Atqui, ut est in manuscripto: & infra, Sed tantum vituperari posset, pro sed tum vituperari posset, quod est in vulgatis.*

20. Ita de hereditate certaret] *Scribendum ex antiquo, & ita de hereditate certatur.*

21. Ut audistis] *Vetus liber habet, id quod saepe audistis.*

22. *C. Sulpicius Olympius* fuit] *In vetere libro scriptum est, C. Sulpici Olympus fuit, & ita locutus est in epist. xvii. lib. iii. ad Atticum. placet autem Olympus, quia id cognomen in antiquis etiam lapidibus inuenitur.*

23. Debere eum aiebat suam quoque rationem docere] *sui quidam legunt.*

24. *L. Sulla Q. Metello Cos.*] *Vetus liber pro cos. habet cens. quod placet.*

25. *L. Ra-*

25. *L. Rabonio* adem *Castoris*] *Priscianus citat hunc locum, sed Habonium appellat, pro Rabonium, errore non puto librariorum, sed antiqua scribendi ratione, qua in vetusto quodam lapide incisum reperitur, Operisq. inchoandi: & Ruius oper: & T. Fl. Arcefilaus, pro inchoandi, huius, & Archefilaus.*

26. Non cuiusquam auctoritas pro pretio] *Videtur legendum praetio.*

27. Et si non putas cautum] *Vetus liber & si non putas, cauto.*

28. Lex opere faciundo. quae? Pupilli Iunij, dic dic quae? clarius] *Ita habet Manutius, & Victorius: sed vterq. male. Ant. Augustinus optime, siue ea coniectura sit, siue antiqua lectio. Lex operi faciundo pupilli Iunij, quae? dic dic quae? clarius. Confirmatur hac lectio antiqua in inscriptione Neapolitana, qua totum hanc locum mirifice illustrat. Lex parieti faciundo &c. unde apparet operi legendum esse, non opere. in fine tabula incisum est. Hoc opus. omne facito arbitrato duo vir. & diuum viratium. qui. in. consilio. esse. soler. Pureolis. dum. ni. minus. viginti. adfient. cum. ea. res. confuletur. quod. eorum. viginti. iurati. probauerint. probum. esto. quod. ieis. improbarint. improbum. esto. dies. operis. k. Nouemb. primeis. dies. sequ. pars. dimidia. dabitur. vbi. praedia. satis. subsignata. erunt. altera. pars. dimidia. soluetur. opere. effecto. probatoq. &c. supra, Bonis praedibus praediisq. vendendis, Pantagathus legit cauendi pro vendendis. dixit enim paullo post, Probatio futura est tua qui locas: praedibus & praediis populo cautum est.*

29. Corrigitur leges censoriae. quod enim video in multis] *Nihi magis placet ut est in antiquo, corrigitur leges censoriae, quid enim? video in multis.*

30. Quod

30. Quod tum codicem obſignaffem] *Vetus liber melius habet*, quod eum codicem obſignaffem.

31. Qui de ſua pecunia HS DIX millia numeravit] *Ita Victorius: at Manutius DXL. millia: quã ſcripturam Lambinus retinuit. Ego Ant. Auguſtini coniecturam probo, qui CDL. millia legendum putat: ſequitur enim, de HS DIX millibus remiſit D. Bruto HS CX millia. Paulo poſt legerem*, quod iam iſte facere non poterat opere addicto: *nam infra habet*, certè facere nõ potuiſſet, pro ferre.

32. Paulo tamen obſoletius veſtitum videret] *Vetuiſſimus, atq. idem optimus liber pro paullo habet aliquando, ſive illud aliquãto ſit t. in d. à librariis, ut ſape fit, mutato.*

33. Atq. etiam iudicium] *Vetus liber atqui, paullo poſt, pro re Prifcianus legit, re vera.*

34. Q Curtium] *Hic forte ſe Q. Curtius eſt, qui cum M. Silano, & Cn. Domitio, quorum in ſequenti libro meminit, moneta cudenda curator ærea numiſmata & argentea, que cum ipſius nomine circumferuntur, ſignavit.*

35. Cuius mihi copiam quam largiſſimè factam oportebat] *Vetus liber, cuius mihi poteſtatem quam largiſſimam fieri oportebat: &, quos iſte annuerat, pro, cum is annuerat.*

IN LIBRVM II.

I. Quæ ſemel in amicitiam noſtram veniſſent] *Gabriël Faërnus pro veniſſent, legebat rediſſent, nullis veteribus libris auctoribus, ſed coniectura tantum ductus, intelligendum autem, ut opinor, de ſeptemdecim illis ciuitatibus, de quibus in lib. VI. Nos (inquit) in ſeptemdecim populis Sicilia: non eramus: nos ſemper*
in

in omnibus Punicis Siciliëſibusq. bellis amicitiam fidemq. populi R. ſecuti ſumus.

2. Itaque ille M. Cato ſapiens cellam penariam Reip. noſtræ, nutricem plebis Romanæ, Sicilia appellauit] *Polybius de Sicilia: καλοῦσι δ' αὐτὴν ταμειῶν τῆς ῥώμης &c. & Strabo lib. VI. καὶ δὲ καλεῖσιν αὐτὴν ταμειῶν τῆς ῥώμης. κομίζεται γὰρ τὰ γινόμενα πάντα, πᾶν ὀλίγων τῶν αὐτοῦ ἀναλισκομένων, δειῦρο. ταῦτα δ' εἰς οὐχ οἱ κερποὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ βοσκίματα, καὶ δέρματα, καὶ ἔργια, καὶ τὰ τοιαῦτα.*

3. Sed ſic à maioribus ſuis acceperant] *Ita legendum videtur, cum in vulgatis deſit ſed.*

4. Caleni] *Kaleni ſcriptum eſt in veteri libro, & in argenteo etiam denario: eſt autem Kalenus Fuſiæ familia cognomen.*

5. Nam ſi hanc deſenſionem probabit] *probatis, vetus liber. & paullo infra, Nemo vnquã reus tam nocens adducetur, pro eo quod eſt in vulgatis, nemo vnquam tam reus, tam nocens.*

6. Si verò illud quoq. accedet] *Vetus liber rectius, quid verò ſi illud quoque accedet.*

7. Si non accipit, quod te debere dicis, accuſes: ſi petit, ducas] *Amicus meus legebat, ſi nõ accipis, quod tibi debere dicis, accuſes: ſi patitur, ducas: Tolerabilior autem Manutij lectio videtur, ſi petit: nam illo modo, nemo vnquam duceretur: nemo enim pateretur ſe duci, niſi forte ita exponas: ſi patitur ſcilicet iudiciũ. Petitur verò, ut legit Victorius, ſine certa perſona, hoc loco non bene habet.*

8. Domi certet ſuis legibus] *Hæc formula ita in veteri apud me Senatusconſulto Græce ſcripto expreſſa eſt: ἐάντε ἐν ταῖς ἑαυτῶν πατρίσιν κατὰ τοῦ ἑἰδίου νόμου ἐέλονται κρίνεσθαι.*

9. Iſte

9. Iste omnibus iudiciis diem distulit] *Pro distulit Faërnus legebat diffidit: quam ego veram huius loci lectionem puto.*

10. Cum recentibus beneficiis M. Marcelli] *Videtur legendum C. Marcelli ex loco simili.*

11. Nunquam Prætozem tam palæstricum vidistis] *Manuscriptus liber habet, palæstritam: sed magis placet Palæstricum quàm palæstritam: nam illud hoc communius. neq. nunc Prætozem palæstritam dicit, sed sæpe quæstum facientem ex palæstra. In eodem manuscripto, quod præfens esset scriptum est, pro cum præfensisset: & infra ni restituebatur, pro non restituebantur.*

12. Vbi videt esse aliquid, quod amici absentem Epicratem nollent defendere] *Puto legendum, quod amici absente Epicrate, non ut quidam, in quo amici absentem Epicratem, emendarunt.*

13. Ut non tam suam præturam gerere] *Melius in antiquo, ut non tam ipse præturam &c.*

14. Sua auctoritate præbuisse] *Vetus liber possidet habet, pro præbuisse, quomodo alibi locutus est.*

15. Respondet ad quos: ad me inquit, si tibi idoneus] *Sequitur veteris libri scripturam, in quo est, Respondet abuisse iudices, an nõ inquit tibi idoneus &c.*

16. In his mira pueritudine ipsa Himera, in muliebrem figuram, habitumq. formata, ex oppidi nomine, & fluminis] *In Himeracorum numismatibus qua sunt apud me, hoc ipsum Himeræ signum cum inscriptione I M E P A expressum est, & Thermarum etiam monumentum, de quibus meminit Polybius lib. 1. quamvis corruptè in vulgatis θερμαῶν ἡμερῶν legatur, pro ἡμερῶν; & Thermos dulces malè interpretatus Perottus fuerit.*

17. Etiam

17. Etiam in concione Trib. pl. de causa Sthenij M. Palikanum esse questum] *Hic est M. Lollius Palikanus, quo Trib. pleb. auctore, Tribunicia potestas à Sulla populo adempta, per Cn. Pompeium consulè restituta est. In argenteo autem denario (in quo Rostra populi Romani ad hanc rem indicandam, quod in eis conciones ad populum à Tribunis haberentur, impressa sunt) Palikani nomen per k. inscriptum est.*

18. Fecit etiam nuper homo clarissimus Cn. Domitius, qui M. Silanum consularem virum accusavit] *Cn. hic Domitius cum M. Silano & Q. Curtio, præfatus moneta cudenda in areo numismate descriptus est.*

19. Syracusana ciuitas (vteam potissimum nomen) dedit ipsi statuam] *Ita est in vulgatis libris, & rectè, ut puto, pro isti (quomodo quidam legunt) ob adiunctas per sonas patris, & filij: nam alioqui necesse erat illorum isti, infra, Ipsius & patris & filij.*

20. Nihil ergo inquit] *Vetus liber, nihil egero inquit.*

21. Sed etiam Sotera] *Soter habent aliquot veteres libri, quorum ego scripturam non sequor, non enim σωτήρ, sed σωτήρι in huius statua basi inscriptum fuisse ex vstat a illa veterum inscriptionum formula, intelligere possumus.*

22. A communi Sicilia] *Siciliæ ne, an Sicilia scribendum sit, video à quibusda ad hoc dubitari, qui communi Sicilia retinet, ut sit communiter ab omnibus Siciliae populis. Est autem commune Siciliae familiaris dicendi modus Græcis, à quibus Latini traxerunt, ut pro κοινὴ Ἀσίας, commune Asiæ, in Augusti denariis inscripserint: & pro κοινὴ Λυκίας, commune Lyciorum in veteris quodam lapide κοινὴν κοινῶν, & κοινὴν Ἐλευθερίας*

relicta reperitur in aereis Traiani & Hadriani numismatibus. Quod autem scriptum est in superiore Verrina, commune miliadum, & in hoc ipso libro, in commune Siciliæ conferrent, facit ut hac lectio quasi necessaria sit, deq; ea dubitari nullo modo possit.

23. Eripiunt tibi istam orationem contemnendorum Siculorum atq; aratorum statuae illæ equestris] Pro verbo cōtemnendorum, quod est in omnibus vulgatis, legitur in manuscripto, negotiatorum.

IN LIBRVM III.

1. Qui non solum Reip. ciuem improbum remouet] Magis placet, à Rep. ciuem improbum, & si omnes libri habent Reip.

2. Aut gurges vitiorum] ac gurges est in vetere libro, relictus: & paullo post, si plus abstulerit, pro eo quod est in vulgatis, si plura sustulerit.

3. Quod vltro etiam illufos se & irrifos ab iudicio discessuros videbantur] Pro irrifos, ut est à quibusdam emendatum, placet ut reponatur irritos, quo modo prius legebatur: nam illufos & irrifos idem ferè est. præterea irritos refertur ad frustrationem iudicij, non ad ludibrium: nam de personis dici, testimonio est Tibullus illo versu,

Venit & à templis irrita turba domum.

4. Quis hunc audeat dicere aratoribus infestum aut inimicum fuisse?] Nō dubito quin pro inimicum sit legendum, iniquum, quomodo legebat etiā Faërnus.

5. Arator enim tuos istos recuperatores nūquid volet?] Magis placet, ut est in antiquo libro, nūquam volet sine interrogationis nota.

6. Affōrinus Macharenis] Imacharensis non Macharenis scribendum est hic, & infra, si Ptolemao, & Plinij

Plinij alphabeto Siciliensi credendum est, qui in littera I. ponit hanc ciuitatem, non in M, ut quidam emendarunt.

7. Tot honestissimos] Deest vox homines post tot, quæ est in manuscripto. infra etiam præclara hominum honestissimorum legendum est, cum in vulgatis desit vox, hominum.

8. Addicitur medimnū] Cornelius Fronto Grammaticus in exemplis elocutionum, adducit in voce Dimidio, Ciceronis verba, ex libro, quem Tiro in lucem edidit, ut scribit Quintilianus lib. x. in scriptum Commentaria causarum; ex quibus totus hic de Herbitensium decumis locus corrigi potest. sunt autem hæc: De decumis Herbitensium per triennium cum primo anno venditas dicat tritici modium $\overline{\text{XLIII}}$. Secundo tritici modium $\overline{\text{XXV}}$. millibus $\overline{\text{DCCC}}$. anno tertio supraiacente Æschione venditas dicunt medimnū $\overline{\text{VIIII}}$. mill. centum, id est modium $\overline{\text{XLVIIII}}$. mill. $\overline{\text{DC}}$. dupla summa anni proximi. addicitur medimnū $\overline{\text{VIIII}}$. millibus $\overline{\text{C}}$. dimidio ferè pluris quam superiore anno. Ex huius autem loci collatione, Ciceronis verba, quæ non bene à quibusdam emendata sunt, ita restitui poterunt. Primo anno venierūt eius agri decumæ tritici modium $\overline{\text{XLIII}}$. paullo post: anno secundo cum emisset Apronius decumas tritici modium $\overline{\text{XXV}}$. $\overline{\text{DCCC}}$. & post, modium $\overline{\text{XXV}}$. infra, addicitur medimnū $\overline{\text{VIII}}$. c. dimidio ferè pluris quam superiore anno &c. iubet in tabulas pro medimnū $\overline{\text{VIII}}$. $\overline{\text{C}}$. referri.

9. At hoc agebatiñ cubiculo iudices] Melius atque, pro at, ut est in manuscripto.

10. P. Næuio] Næuio scribi debere ex veterum & lapidum & numismatum auctoritate supra docimus:

mus: & infra scribendum iisdem auctoribus Brocchus: quod est Furia gentis cognomen in antiquis etiam denariis.

11. Quo tandem modo ferendum] *Rectius habet antiquus liber, quo tandem modo vobis nō modo ferendum &c.*

12. Nihil de insolentia] *In vetere libro additum est, nihil de permilla ab isto licentia, post verbum insolentia.*

13. C. Norbani decumæ venditæ] *C. hic Norbanus, qui Prætor Siciliam provinciam obtinuit, in auro nummo descriptus est cū titulo C. NORBANVS P.R.S.C. Ab eodē cūsus argenteus etiam denarius reperitur, in cuius altera parte, ad indicandam Siciliensem hanc Praturam, fasces, spica, & naus prora signata sunt.*

14. Item populus Romanus] *Vetus liber, ita populus Romanus.*

15. Hæc omnia doceo ciuitatum & priuatis primariorum virorum testimoniis] *Videtur aliquid deesse ad sententia ornatum, quod ex vetere libro addi potest, si legatur: Hæc omnia doceo litteris publicis honestissimarum ciuitatum, & priuatis &c.*

16. Iugulatum nō sentis] *Vetus liber, iugulatum esse non sentis.*

17. Licet hercules (inquit) omnes omnia dicāt] *Vetus liber habet, omnes omnia dicant in illo, siue vt emendauit Ant. Augustinus, in illum: sed puto inepti alicuius glossena fuisse, quod ab imperito librario fuerit in contextum receptum.*

18. Cūm omnes eius comites iste sibi suo illo panchresto medicamento amicos redemisset] *Non dubito quin pro Panchresto, legendum sit panchristo,*

cuus

cuus scripturae vestigia in veteri quodam libro adhuc remanent in litura, pecuniam enim appellat per translationem, medicamentum illud, quo Verres vtēbatur tanquam antidoto quodam ad omnia parato: quoq; inuncto, hoc est, qua numerata pecunia, omnes difficultates se euasurum confidebat. Aprē autem panchristum accommodauit ad medicamentū, vt quoniam translatō verbo semel vsus esset, in translatione permaneret, & ex ea magis iocaretur. Eadē translatione supra quoq; vsus est, cūm de eodem Verre dixit: Verūm palestritas ita defendebat, vt ab illis ipse vndior discederet. Φάρμακον ἔγχρισον, hoc est medicamentum quod inunctum prodesset, dixit Theocritus in Cyclope:

ὁ δὲν κοτὸν ἔρωτα περὶ κί φάρμακον ἄλλο

Νικία, οὐτ' ἔγχρισον, ἐκὼ δόκει, οὐτ' ἐπίπυκον. paullo post pro Aditum est ad Metellum, legitur in vetere libro, aditus est Metellus. de Panchresto videndus Plinius.

19. Cūm esset magister scripturæ eius societatis] *Ita legitur in manuscripto, sine coniunctionis nota, quæ est in vulgatis.*

20. Litteræ missæ L. Vettij, L. Seruiliij] *Vettij ex argentei denarij auctoritate scribendum est: atque hic Vettius vel supra Lucius, vel hic Publius prænominandus est. pro C. Antistitis suspicor legendum esse C. Antistij. hæc licet leuia sint, miror tamē non fuisse ab aliis animaduersā.*

21. Quod multis est testimoniis expositum] *Vetus liber, quod multorum est testimoniis &c.*

22. A quo HS XVIII.] *Placet magis XII.*

23. Vide, quære, circumspice] *In vetere libro, vndiq; circumspice scriptum est: vt vide, quære ex unico verbo vndiq; scribendum esse videatur.*

M 2

24. A?

24. At hoc parū est] *Vetus liber*, adhuc parū est.

25. Quid agis Hortensi? consul es designatus. prouinciam fortitus es] *Placet Ant. Augustini coniectura*, qui pro fortitus legendum putat fortiturus.

IN LIBRVM IV.

1. Nihil apud ciuem Romanum: nihil denique istum quod oculos animumq. accenderit] *Ita videtur hic locus legendus: nec assentior iis, qui deniq. tollunt, & ve pro que reponunt. Nam deniq. loco suo positum est: & que, quam ve longē melius. nam que accendunt oculos, omnia, animum quoq. accendunt: at non omnia, que animum, oculos quoq. accendunt.*

2. Tot homines cuiusq. modi] *Ita est in vulgatis & manuscriptis libris, & melius, quam ut quidā emendarunt, cui cuiusmodi: non enim eadem est vis illius & huius verbi: illud amplectitur omne genus hominum: hoc quodvis genus ex omnibus generibus.*

3. Ad hereditatem sacrorum non querebat meretricis heredem] *Ant. Augustinus*, pro hereditatem legendum putat heredem.

4. Lycij illam Græci homines] *Lucij videtur scribendum ex auctoritate vetusti lapidis, qui effossus est ad radices rupis Tarpeie.*

5. Quam non ausus est vsquam defigere] *Placet Ant. Augustino ut pro est legatur esset: quam ego lectionem probo, quod magis ad Tullianum dicēdi genus accedere videatur, modo id apud illum perpetuum sit, quam non ausus esset nisi communicasset.*

6. Item incolis vestris] *Vetus liber*, itemq. incolis vestris. *& infra*, si H-S D. pro H-S. VI. mill. D.

7. Boëti manu factam] *Scribe Boëthi, de quo meminit Plinius lib. xxxiii. cap. xii. & lib. xxxiv. cap. viii.*

☞

& *Pausanias rerum Eliacarum lib. i.*

8. Est tanti cedo tabulas] *Vetus liber*, excant cedo tabulas.

9. Dum ego hoc crimen] *crimina habet vetus liber. & infra*, Eupolemo Gelastino pro Calatino.

10. Dionysiarum ad se proagorum, hoc est, summum magistratum, ad se vocari iubet] *Quidam putant verba illa summum magistratum, interpretis alicuius translationē esse, quos nō sequor. In anca apud me tabella, in qua Agrigētinorum decretū quoddam incisum est, PRO AGORVS hic ita describitur: Επιθεροδύτα Νυμοδώρα τοῦ φίλων, παραπροστάς βελᾶς, προσδρενύς τῆς φυλᾶς τῶν ὑλλέων, προαγορεύτῃ διοκλέους τοῦ διοκλέους, γραμματεῦντος Ἀδρανίων τοῦ Ἀλεξάνδρου.*

11. Et ferri sine thecis vasa] *Placet efferri è gynaceis vasa.*

12. Palam artifices omnes] *Vetus liber habet, aurifices, pro artifices.*

13. Casu signum iste animaduertit in cretula: placuit ei: exquisiuit vnde esset epistola] *Vetus liber*, casu signum iste animaduertit in cerula: placuit ei: quæsiuit vnde esset epistola.

14. Pelori Archonides] *Scribendum Elori, quod opidum est in eo litore, quod est inter Syracusas & Pachynum. Idem mendum irrepfit in Linij librum xxiv. ut annotauit Ant. Augustinus.*

15. Sed tantum vos certiores facio] *sed tamen vos certiores facio est in antiquo, & ita videtur legendum.*

16. Sed regnum Ægypti quod ad se & ad Selenem matrem suam pertinere arbitrabantur, hi ipsi postquā téporibus Reip. exclusi] *Ita legitur hic locus in manuscripto, & rectius, ut videtur, quā in vulgatis.*

17. De his decumis] *Vetus liber*, de suis decumis.

18. Et in exteris nationibus] *Placet ut est in antiquo*, quod in exteris nationes.

19. Ut Capitolium quomodo magnificentius est restitutum] quemadmodum, pro quomodo melius habet *manuscriptus liber*.

20. Pergæ Dianam] *In æreo apud me numismate ΠΕΡΓΑΙΩΝ*, impressa est in vna parte Diane imago, in altera Victoria signum, cui adscriptum est, ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΠΕΡΓΑΙΑΣ.

21. Gellenibus] Gellenibus vnico l. scribendum, est auctoribus antiquis horum populorum numismatibus, in quibus est, ΓΕΛΑC.

22. In suis antiquis sedibus] *In vetere libro conunctionis nota additur, quæ in vulgatis deest*, & in suis &c. *Paullo post pro prius scriptum est antiquius*.

23. Nunc ex vrbe sociorum Prætor eiusdem populi] *Scribendum ex antiquo*, nunc ex vrbe sociorum populi Romani, eiusdem Prætor populi.

24. Qui laudem honoremque familiæ vestræ] *Vetus liber habet*, qui laudem honoremq. tuum, familiæq. tuæ.

25. Quid aut his respondere honestè potes, aut illi facere] *Deest tu, quod habet manuscriptus, in quo legitur*, quid aut tu his respondere.

26. Ne ista præclara nobilitas] *Videtur legendum ut est in antiquo*, dummodo ista præclara nobilitas.

27. Monumentaq. suarum rerum nunc maximè instituat] *Ita vetus liber. in aliis deest nunc*.

28. Eos enim testes deduxi] *Vetus liber*, adduxi. & infra, Nuper istum ipsum esse pollicitum, cum in aliis deest ipsum.

29. Chrysas est amnis qui per Assorinorū agros fluit]

fluit] *Ex auctoritate veteris quod est apud me numismatis, scribendum est Crylas sine aspiratione. In eius autem numismatis vna parte imberbis iuuenis caput redimitum, proluxa cesarie, quale Apollinis, impressum est cum titulo Assori, pro Assori, ut Menandru, pro Menandri, herois (ut opinor) eius à quo Assorina ciuitas, quod ab eo condita fuerit, nomen accepit: in altera parte hoc ipsum quod describit Cicero Crylæ flumini simulacrum incisum est, dextra manu vrceolum retines, sinistra copia cornu, adscripto nomine Crylas, sine aspiratione.*

30. Quæ esset antea non obscura] *In manuscripto est*, quæ esset iam antea non obscura.

31. Ex quibus eligam] *Vetus liber*, ex quibus vnam eligam &c.

32. Etenim propter est spelunca] *Deest eam, ut sit, Etenim propter eam est spelunca, & ita habet manuscriptus.*

33. Ex amplissimo collegio decemuirali] *Videtur legendum, quindecemvirali.*

34. Perfectiores nullas vnquam vilo tempore fuisse] vilo in templo habet *vetus liber*, pro vilo tempore, quod placet. & paullo post in hoc nomine, pro eo quod est in vulgatis, in hoc non minimè.

35. Eumq. cum audisset interfectum] *Vetus liber*, quem cum audisset interfectum.

Iam illa quia leuiora] quæ leuiora placet, ut est in antiquo.

36. Quid vndiq. ablatum sit ostendunt] *Ita habent omnes manuscripti & vulgati libri. Ant. Augustinus legit, Quid vndeq. ablatum sit: quæ lectio cum magis propria, tñ elegantior videtur, ut vnde que sint duo verba, non vnum itaq. miror non ei venisse in men-*

rem, ut hoc eodem in loco legeret, Ut ante demonstra-
bat quid ubiq. esset: ut ubiq. sint duo etiam verba. li-
bet autem hic adscribere Plinij verba ex libro xxxi v.
cap. vii. quod in eis signis cuiusdam metio sit, quod à Ci-
cerone numeratur inter ea quae à Verre ablata fuisse di-
cit, nec tamē in hoc de signis libro reperitur. Signis (in-
quit) quae vocantur Corinthia pleriq. in tantum ca-
piuntur, ut secum circumferant, sicut Hortensius
orator Sphingem Verri reo ablatam, propter quam
Cicero illo iudicio in altercatione neganti ei se ani-
gmata intelligere, respōdit debere, quoniam Sphin-
gem domi haberet.

37. Si quando taceant omnes, tunc sortito co-
guntur dicere] *Vetus liber*, sin aliquando taceāt om-
nes, tunc sortitione coguntur dicere.

IN LIBRVM V.

1. Atque à belli periculis tutam esse seruatum]
Magis placet si totam, pro tutam *legatur*, quomodo
Faërnus coniectura ductus, legi debere existimabat.

2. Verus est quod dicam, & propter seueritatem
&c.] *Mihi videtur in manuscripto rectius esse*, Verum
est quod dicam, sed propter seueritatem &c.

3. In Leonte Magarenfi] *Puto melius esse in an-
tiquo*, Leonida Imacharenfi.

4. Neque ab aliquo astro notabat] *In vetere li-
bro post haec verba additum est*, Nec enim egrediebatur
tecto, ut vel ventos sentire, vel cernere sidera pos-
set. *sed puto glossēma alicuius esse.*

5. In qua puluinus erat pellucidus Meliteni ro-
sa fartus] *Herrici Memmij clarissimi viri coniectura
de Melitenis, ut Lambinus refert*, voce ad puluinum
propter *Melitense linum quod celebre tūc erat, referen-
da,*

da, non ad rosam, aduersatur Cornelij Frontonis au-
thoritas, qui Meliteni rosa, perspicue legit: (licet in
vno manuscripto sit Milefia, pro Meliteni) ut creden-
dem omnino sit, Melitensem quoq. rosam in deliciis tunc
fuisse, ut Pastana fuit.

6. Lucum illum litoris] *Faërnus pro lucum emen-
davit locum; quam postea lectionem in veteribus quo-
que libris inueniri Lambinus indicauit.*

7. Sumptu publico] *In manuscripto additum est*,
tuo nomine publicē sciente tota Sicilia.

8. Mamertinis, qui erant] *In antiquo legitur*, sed
Mamertinis &c.

9. Homines maritimi Syracusis] *In vetere libro
scriptum est*, erant homines Mamertini Syracusis:
quae lectio placet.

10. Cum tanto plures adducti essent] cum altero
tanto plures adducti essent, *vetus liber.*

11. In iudicio coactus] *Vetus liber*, in iudicium.

12. Quid ciuitates quę in amicitia fideq. popu-
li Romani perpetuo manserant] *His similia sunt, quae
in vetere senatus cōsulto apud me Graecē scripto in aenea
tabella incisa sunt* ἐάντε ἐπὶ πλοῦτος ἐλευθέρας τῶν διὰ τέ-
λους ἐν τῇ φιλίᾳ τοῦ δήμου τῶν Ῥωμαίων μεμενημένων.

13. Pelorum versus, ut ipse Cleomenes, ita ceteri
nauigant: & post, interea Cleomenes iam ad Pelori
litus peruenerat: item, Appullis ad Pelorum nau-
ibus Cleomenem persecuti sunt. & paullo post, vnam
illam solam noctem praedones ad Pelorum commo-
rati, accedere incipiunt ad Syracusas] *super horum
locorum emendatione, ita olim scripsit ad me Ant. Au-
gustinus*: Cum in Sicilia essem, turpiter erratum es-
se in hoc Pelori nomine didici. nam cum ad Pachy-
num esset Cleomenes, & Syracusas praedones fugiēs

M 5   veniret,

veniret, non potuit eadem nocte terra Syracufas peruenire, sed scribendum est, Elorum, pro Peloro, quod est opidum in eo litore, quod est inter Syracufas & Pachynum.

14. Cùm hæc fierent] *Vetus liber*, cùm hæc ita fierent.

15. Sed secum ipse certat: id agit] *Videtur rectius ut est in antiquo*, sed cùm secum ipse certet, id &c.

16. Patimur enim iam multos annos, & Silemus] *Adest à veteribus aliquot libris vox annos, unde coniciebat Ant. Augustinus legendum esse, inultos, pro multos. quæ mihi lectio argutior sanè videtur, quam ea, quæ in vulgatis libris inuenitur: vtri tamen accedam heres.*

17. Non ex litibus æstimatis tuis pecuniam domum] *Ant. Augustinus legit ex litibus æstimatis tuis non pecuniam domum, felici, ut mihi videtur, coniectura.*

18. Perpetuo fociis atque amicis Syracufanum] *Vetus liber præfectum fociis atque amicis Syracufanum: & infra habet, quod de his supplicium &c.*

19. Hæc negotij gerendi spes] *species, pro spes, scriptum est in antiquo, & ita legendum videtur.*

20. Qui Panorni negotiaretur] *Addendum verbum: adesse ex manuscripto: ut sit, adesse qui Panormi &c.*

21. Si quis tantulum de recta regione deflexerit] *Ant. Augustinus pro regione existimat legendum esse religionem vel rationem. Ego vulgatam lectionem retineo, regione: nam hoc verbo complectitur fidem, religionem, rationem supradictas.*

22. Hominis sapientissimi] *In manuscripto post hæc verba additum est, & vigilantissimi.*

23. Posteaq.

23. Posteaq. Pompeius humili atq. obscuro loco natus] *Q. Pompeium Rufum intelligit, qui consul fuit anno DCXII. cum Cn. Seruilio Capione, quem hominem nouum appellat in Fonteiana, his verbis. Cn. & Q. Capionibus L. & Q. Metellis testibus in Q. Pompeium hominem nouum non crediderunt. & pro L. Murena. Nec mihi vnquam minus in Q. Pompeio nouo homine, & fortissimò viro virtutis esse visum est, quam in homine nobilissimo M. Æmilio &c. Itaq; dubitandum nõ est, quin pro. posteaq. Pompeius sit legendum, postea Q. Pompeius: quam lectionem miror cur reiecerit Lambinus, præsertim cùm veterum quoq. codicum auctoritate confirmetur.*

24. Maximisq. suis periculis ac doloribus] *Ita est in veteribus libris, & fortasse non malè: quamuis recentior lectio laboribus nitatur exemplo superiore, & inferiori. Antiqua lectio defendi potest cum varietatis ornameto, tum quod in periculis inest metus, & cum metu labor mali vitandi: in malo autem ipso inest dolor, quem non semper vitare possunt ambitiosi.*

25. Hæc eadem est nostræ rationis regio & via] *Ita legitur in vulgatis, & magis placet, quam ut est ab amico meo emendatum, regia via: Nam regio refertur ad studium ambitus: via ad labores, diligentiam, & virtutem. Regia autem via significat publicam; qui sensus hic nihil facit: hæc enim via non est publica, sed communis solum nouis hominibus, neq; mihi certum est Cicero nem uti Regia via.*

26. Mihiq. posthac bonos potius defendere liceat] *In margine libri emendati à viro doctissimo, pro verbo defendere, notatum est, laudare, ad sententiam aptè: sed nimis longè à vulgata scriptura.*

IN ORATIONEM PRO
M. FONTEIO.

1. Prouinciæ Galliæ M. Fonteius præfuit] *Fontem gentem tribus tantū prænominibus, Publio, Caio, & Manio vſam fuiſſe, ſatis conſtat ex antiquorum numiſmatum auctoritate, in quibus M. C. & P. Fonteij deſcripti ſunt. Sæpe autem librarij in eo errarunt, vt omiſſa virgula, quæ M. littera obducta, Manium ſignificabat, pro Manio prænominine, Marcū ſcripſerint. quod cum in Acilia gente perſæpe accidit, tum in Aquilia, quæ hoc prænominine frequentius uſa ſunt. quibus rationibus facile adducor, vt credam, hic quoq. erratum eſſe in Fonteij prænominine, & pro Marco Manium, Fontem hunc qui prætor Galliam obtinuit, prænominadum eſſe.*

2. Qui erant hoſtes, ſubegit: qui proximi fuerat] *Videtur legendum, qui proximè fuerant: & ita vidi notatum in libro manuſcripto.*

3. Itaq. præfuerunt, imperauerunt pro dignitate ſua quod viſum eſt, & probauerunt] *Pertinent hæc ad antiquam illam, qua vtebantur in publicis operibus, inſcriptionum formulam: Coerauerunt eidem que probauerunt.*

4. Atq. in his locis ſe Croduni & Vulchalone ab his portorium eſſe exactum] *Legendum opinor, Atq. in his locis ab his portorium eſſe exactum &c. verba autem illa, ſe Croduni & Vulchalone, gloſſema alicuius eſſe exiſtimo, qui voluerit declarare, quæ eſſent ea loca. itaq. voci Croduni in hæſit particula ſe, quæ erat ſc. hoc eſt, ſcilicet paullo ſuprà, quidam pro Numium, reponunt Munium: quod non placet. Numium eſt in antiquo libro Vaticano, & Numie gentis mentio eſt in vetuſtiſſimo lapide Reatino. Octavianus Pantaगत huius to-*

tum

tum hunc locum ita legebat: Crodimi M. Porcium & Numium ternos victoriatos Narbone. Serucium, (ſive Serenū, de quo in Or. pro Cn. Plancio) binos victoriatos Maſilia: atq. in his locis Crodimi ſcilicet & Narbone &c. Eleſiodolis T. Annium ſenos denarios ab his qui ad hoſtem portarent exegiſſe. Vidi qui Pantaगत hi lectioem probarent, deleto tamen verbo Victoriatos, quod eſt ſecundo loco poſitum, & gloſſula illa, quam ſuprà dixi ab imperito librario in ſeriem receptam, Crodimi ſcilicet & Narbone.

5. Impoſitum fructibus noſtris veſtigal] *Octau. Pantaगत huius fratribus noſtris ex hiſtoria.*

6. Sed ego ita exiſtimo quo maius crimen ſit id, quod oſtendetur eſſe falſum] *Ita legebat Pantaगत huius, cuius emendationi ſuffragatur liber etiam Vaticanus.*

7. At hoc Galli negant: at ratio rerum & vis argumentorum coarguit] *Ita Faërnus corruptæ ſcripturæ Vaticani libri ſecutus veſtigia ingenioſe hunc locum emendauit, cum antea legeretur, Actio rerum & vis argumentorū coargui poteſt. quæ tamen lectio quamuis non ſit cum ea comparanda, quam reſpoſuit Faërnus, poteſt tamen aliquo modo defendi; nam falſe negationi Gallorum opponit actionem ipſam verum, & vim argumentorum, quæ negari non poſſunt. Non habebat enim contrarios hoſtes, quos produceret, ſed actionem ipſam negotiorum publicorum, quam ſateri cogebantur, tamen impudenter negabant: & vim argumentorum quæ afferebat, quam reſutare nequibant. Victorius habet, At Galli hoc non negant: actio rerum & ius argumentorum coargui poteſt. Planè illud ius deterius eſt quam vis: cetero qui placet lectio cum illa interrogatione, Quid enim negent? cum actio rerum & vis argumentorum coargui non poſſit. Pantaगत huius legebat*

gebat actio eorum, pro actio rerum.

8. Nimirum illud in quo ea quæ dicuntur à testibus coniectura & cogitatione traduntur] *Pantagathus legebat coniecturæ & cogitationi.*

9. Atq. ille Iuppiter, cuius nomine maiores nostri sanctam testimoniorum fidem esse voluerunt] *Placet ut pro sanctam legatur vincitiam, ut est in optimo libro Vaticano: intelligit enim Iovem, qui à Grecis, quod iuriurando præsit, Ἰουριον appellatur.*

10. M. Pletorius] *M. Pletorius scribendum est auctoribus antiquis numismatibus, in quibus hic ipse, ut opinor, M. PLÆTORIVS, qui M. Fonteium accusavit, descriptus est, adscripto adoptionis cognomine, CESTIANVS.*

11. Qui nunc sunt, exercitus] *exercitatus habet veteres libri manuscripti.*

12. De vestro iudicio commoneri] *Nisi Vaticani codicis auctoritas obstaret, in quo est commoneri, libenter vulgatam retinerem lectionem, commoueri, hoc est, indignari, & irasci Deos, qui omnem in vos potestatem habent: non enim commonentur dii, sed homines; qui errant.*

13. Tendit ad vos virgo Vestalis manus] *Sequitur Faëni lectionem, qui tendit legit pro tendet, ut habent Victorius, & Manutius, nescio quid secuti: neque enim illud puto dicendum, perorante adhuc Cicerone non tendisse, sed posteaquam peroravit.*

IN ORATIONEM PRO

A. CÆCINNA.

1. Sic maximè & maturissimè iudicanda est] *Ostendit Pantagathus eorum coniecturam non probabat, qui pro, sic maximè, ocysimè vel velocissimè legendum*

gendum putant. nam ocysimè contra significat quam maturissimè: causa enim periculi existimationis omnes alias anteire debet, & per quam mature (non ocysimè ut quidam volunt) iudicari: quod autem tardissimè iudicetur, peccatur contra maturitatem iudicandi; quemadmodum etiam peccaretur, si ocysimè iudicaretur.

2. Et cum ipse sextulam suam] *Pro ipse legebat Pantagathus, istam.*

3. P. Vetilius] *Legendum opinor Vetilius: ut enim à Manio, Manilius, & à Lucio Lucilius, ita à Vertio, Vetilius.*

4. P. Cefennius auctor fundi] *auctionator Pantagathus, pro auctor.*

5. Ut illa res aliquid aliqua ex parte] *Pantagathus in ipsa re aliquid cum aliqua ex parte.*

6. Cum te obstitisse, & repudiassè dicis] *Pantagathus repulisse legebat pro repudiassè: & optimè, ut videtur, mihi tamen repugnasse magis placeret.*

7. Vim enim multitudinis restitui voluerunt] *respicere voluerunt, Pantagathus.*

8. Tum illud quod dicitur irrident] *Scio aliter ab aliis hanc lacunam repletam esse. Ant. Augustinus profic venire, ut est in aliquibus libris, corrigebat, sic inuenire ex loco inferiori, in quo est: Sed ego inuenio in interdico verbum vnum. Sed ille locus proprius est huius cause, hic communis omnium. Quare Ost. Pantagathus ita legendum putabat: Tum illud, quod dicitur, summo iure irrident, nam paullo ante dixit, Et ut dici solet summo iure contenditur: ut idem sit hic, quod dicitur, & supra, ut dici solet. Etiam in hoc inferiori, Sed ego inuenio in interdico verbum vnum ubi delitescam, omnia dicuntur eipovuois: hic scribitur.*

9. Fateor

9. Fateor hoc interdicto Prætoris vindicari] violari *legebat Pantagathus* pro vindicari.

10. Nisi cruor appareat] *Octavius Pantagathus* locum mala interpunctione subobscurum restitui posse existimabat, si ita interpungeretur: Tum statueritis vim in cæde solum, non etiam in animo: nisi cruor appareat, vim nõ esse factam: iniuriarum delictum esse, qui prohibitus sit: nisi ex eo loco vbi vestigium imprefferit, deiici neminẽ posse: iuris retinere sententiam & æquitatem plurimum valere oportere; verbo ne ac littera ius omne torqueri, vos statuite recuperatores, vtrum vtilius esse videatur.

11. Cùm exemplis vterer multis: etiam illa me tuerer æquitate] *Pantagathus* legebat, cùm exemplis vterer multis ex omni memoria antiquitatis.

12. Vnde deiectus Carbo] vnde deiecti Samnites, *Pantagathus*.

13. Ad duas dissimiles res duo deuincta interdicta sunt] adiuncta, pro deuincta, placet vt legatur.

14. Et à populo Romano hereditates capere potuisse] *Ant. Augustinus* testatur se in vetere codice scriptum inuenisse A C. R. hereditates capere potuisse, quod maxime probat, & interpretatur a ciuibus Romanis. *Vulgata* quoq. lectio defendi potest, & ex ea hic sensus elici à populo Romano, hoc est, à quouis ciue populi Romani. *Paullo supra* in veteribus libris erat, Quibus lege aut ratione ciuitas aut libertas erepta sit: pro ratione repositum est à *Victorio & Manutio* Romana: sed magis placet *Ant. Augustini* coniectura, qui pro ratione, emendat rogatione, quamuis idem ferre sit.

IN

IN ORATIONEM PRO
LEGE MANILIA.

1. Quantum vos honoribus mandandum esse voluistis] *In manuscripto* est mandandi, vnde cõicio legendum esse, mandandis.

2. Huic qui succurrit non satis esse paratum] *Ita* habet *Manutius*, & recte; ad bellum referendo, non ad *Lucillum*. nam eorum coniectura qui successerit legunt, commoda quidem est: sed illa commodior. *Nam si Lucullo succedendum esset in pacata prouincia, ineptè* adderetur, Non satis esse paratum. *Octa. Pantagathus* totum hunc locum ita legendum putabat, Huic qui succurrerit non satis esse paratum: ad tantũ bellum administrandum vnum ab omnibus sociis & ciuibus Imperatorem deposci, atque expeti: vt, ad id bellum *inculcatum* sit ab inepto librario.

5. Tamen pecora relinquuntur] *Seruius* citat hũc locum in lib. III. *Georg.* & pecua legit pro pecora: quæ vox in antiquis monumentis reperitur.

3. Vsq̃ in Hispaniam legatos Ecbatanis misit] *Amicus meus* antiquæ scripturæ secutus vestigia, pro Ecbatanis reponerat, ex Albanis: quæ lectio confirmatur etiam historia. *Videndus Plutarchus* in *Pompeio*.

4. Ariobarzanes rex socius populi R. atque amicus] *In argenteo Ariobarzanes numismate* inscriptum est, ΒΑΣΙΛΕΨ ΑΡΙΟΒΑΡΖΑΝΟΥΣ ΦΙΛΟΡΟΜΑΙΟΥ ΕΥΣΕΒΟΥΣ: quæ quidẽ inscriptio *Ciceronis* locum mirificè illustrat.

6. Propè adsint] *Veteres libri* absint: quæ lectio ferri potest; frequensq̃ est *Tullio Propius* abesse: as nescio an *malim* absint, quàm adsint, quod rarius est.

7. Huius virtute & consilio] *Pro cõsilio scriptum*

N

est

est subsidio in veteribus quibusdam libris, quae lectio videtur melior. Nam Sulla ut fatebatur de subsidio, ita non concessisset de consilio.

8. Propter cupiditatem provinciae magistratibus diuiserit] magistris Faërnus pro magistratibus, quam lectionem retinuit Ant. etiam Augustinus.

9. Et quisquam dubitabit quin huic tantum bel- lum hoc transmittendum sit] Ita est in vulgatis libris, neq. male: à Lucullo transmittendum ad Pompeium. Amici mei lectio, qui committendum reponebat, haberet locum, si ageretur de fide Imperatoris, non de felicitate potissimum. nō negarim tamen etiam de felicitate committi posse dici: at illud magis proprium, quod Lucullus ob adversam fortunam reuocatus esset.

10. Ad omnia vestrae memoriae bella] nostra, pro vestrae magis placet, ut est in antiquo.

11. C. Falcidius, Q. Metellus, Q. Caelius Lati- nienensis] Veteri codices habent Laterienensis, unde con- iici potest legēdū esse Laterēlis, quod est Iuuentia quo- que familiae cognomen. Apud Eusebium mentio est C. Falcidij Trib. Plebis, qui legem Falcidiam tulit Hir- tio & Pansa consulibus, qui huius filius potest esse.

12. Videbat enim populus Romanus non locu- pletari quot annis pecunia publica praeter paucos] Ant. Augustinus ex veteris libri auctoritate delet nō, & ex coniectura praeter. sed non admodum satisfacie- bat Pantagatho, qui putabat legi debere non locuple- tari quot annis pecunia publica Praetores paucos: Idemq. putabat ab eo loco, atq. in hoc bello, usque ad, venisse gaudeant (quae omnia non sine causā in Victo- riano codice inclusa sunt duobus semicirculis) esse addi- tamentum (& ineptum quidem) ex aliqua declamatio- ne omnino praeter ordinem orationis, & distributionem.

IN

IN ORATIONEM PRO

A. CLVENTIO.

1. Habito] Non video cur Habitus cognomen in Auitus mutandum sit, antiquis praesertim libris repu- gnantibus, & vetustissimo lapide, in quo incisum est, AVR. ABITVS. MIL. COH. X. PR. ut aspiratio tantum sit ex eo cognomine tollenda, nihilq. praeterea a- liud mutandum. Cluentius autem pro Cluuentius, ut est in antiqua inscriptione, scribebant antiqui, ut flu- ius pro fluuius, Claius pro Cluius, & vas pro uas, unde vasa ab imperitis librariis scriptum inuenitur pro vas, cum apud Ciceronem in Oeconomico, tum apud Suetonium in Rhemnio Palamone, ubi legendum est: Vitem eius manu institutam ccc lxx. vas edidisse, ex Plinio lib. xiv. cap. iv. & Columell lib. iii. cap. iii.

2. Et parum virium falsitas habet] Pro falsitas, quidam Faërnii coniecturam secuti, emēdarunt veritas; quae lectio non admodum satisfacit: nec enim video, cur Faërnus veterum scripturam librorum improbare de- buerit, nisi forte in caetibus latronum & piratarum, & aleatorum, & lupanarium, & institutorum volebat Tul- lium dicere hic Veritatem parum firmamenti habere (praeteritis hominum honestis caetibus,) aut non vide- bat falsitatem cuiuscumq. rei, in quouis alio hominum caetu comparari cum falsitate inuidie in iudiciis: aut contendebat falsitas, non esse Latinum: quasi locus hic tam perspicuus satis auctoritatis non habeat, adiuncta praesertim fide tam multorum codicum, & necessitate huius loci sententiae, & absurditate contrariae. Neq. est, quod nitantur illis verbis qui Faërnii lectionem tueri volūt, Dominetur in concionibus, valeat in opinio- nibus, ac sermonibus imperitorū: nā neq. perpetuum

N 2 hoc

hoc est in illis, neq. diu, atq. ad extremum valet falsitas, cum contraxerint grauisissimi veritatis patroni: sed si quis aditus est aperiendus falsitati, in his temerariis ac lenibus cœtibus aperiatur.

3. Ne ipsi, quæ contraria sunt, taciti cogitationi vestræ subiciatis] *Videtur adumbrasse Andocidis illa ex oratione περὶ μυστηρίων. τὰ δ' ὑμῶν (inquit) δέομαι μετὰ εὐνοίας μετὰ τὴν ἀκρόασιν τῆς ἀπολογίας ποιήσασθαι ἢ μὴτ' ἐμοὶ ἀντιδίκους καταστῆναι, μὴτε σκοποεῖν τὰ λεγόμενα, μὴτε ρήματα θηρῆεν.*

4. Lectum illum genialem] *Suspicio legēdum esse genialem, pro genialem, quomodo Horatii quoq. versum corrigendum opinor in ep. 1. lib. ad Mac. Lectus genialis in aula est, pro genialis. Dicit autem Lectum genialem puto, procreandis gignendisq. hominibus dicaturus. Huiusmodi quidam lectus siue ara potius illa sit in denario Crispinae, quæ Imper. Commodi vxor fuit, impressus est cū inscriptione DIS GENITALIBVS, quibus sacer esset lectus ipse, quasi gignendarum rerum omnium auctoribus. Itaq. videndum num etiam Festus sit ex denarij auctoritate emendandus, qui GENIALES DEOS dictos scribit, aquam, terram, ignem, aërem, quæ sunt semina rerum, ab aliis Græcorum σοιχεῖα, ab aliis γένεθλα, siue ἐπιρματα vocata. Duodecim quoque signa Lunam & Solem, inter hos deos computata, dictosq. Geniales, à gercendo, quia plurimum posse putabantur: Lectumq. genialem, qui nuptiis sterneretur in honorem Genij, unde appellatur: ipsumq. Genium dictum, quod vim obtineret rerum omnium gercendarum, atque ab Aufustio deorum filium appellari, & parentem hominum, ex quo homines gignuntur. dissentit autem Festus, ut apparet, à denario in GENITALIUM nominis origine, qui ab Homero ἀνεγέτευ, ut quidam volūt, appel-*

appellatur; & ab Ausonio in periocha libri IV. Iliadis, his versibus describuntur,

Iupiter interea cum diis Genitalibus vnâ

Concilium cogit superum de rebus Achiuus.

5. Pappia natus] *Scribendum Papiam. notum est autem Papiam gentis nomen esse Lanuuii municipio oriunda.*

6. Fuit Aiulius quidam Larinas] *Auillia gens reperitur, si recte memini, in veteribus monumentis: Aiulia nusquam, quod sciam, nisi apud Ciceronem in hac ipsa pro Cluentio. Itaq. libenter pro Aiulius, legerem Auillius.*

7. Si igitur ipsum Oppianicum bis suis iudiciis condemnatum absoluisent] *Pantagathus pro bis suis iudiciis, legebat his præiudiciis. & paullo post, pro negare inquam in eo loco, est in antiquo, negate inquam meo loco.*

8. Hic ipse planus] *Pantagathus, hic ille planus.*

9. Sed spectabant] *expectabant Pantagathus pro sed spectabant.*

10. Iam id quoq.] *Pantagathus, nam id quoque.*

11. Aut si in legem aliquando non iurauerat] *Pro aliquando legebat Pantagathus iudicando.*

12. Quod in eodem genere] *Placet, quom in eodem genere, & ita habet manuscriptus.*

13. In hac mihi concedat, ut tantum mihi sumam, quantum sine huius periculo] *Pro hac, legebat Pantagathus hoc, & pro huius, eius.*

14. M. Platorium C. Flaminius æd. cur.] *In argenteis denariis Pletoria familia descriptus est M. hic PLÆTORIVS adscripto titulo A. D. C. V. R.*

15. Sin autem fortiri ad pœnam, atq. hominum delectum fortuna iudicio committere] *Ita hunc lo-*

cum emendavit amicus meus. Victorius autem, & Manutius habent delictum pro delectum, nec male, ut videtur: supra enim dixit, Ut si à multis esset flagitium rei militaris admissum, sortitione, in quosdã animaduenteretur. & iterum, Ne autem nimium multi pœnam capitis subirent, iccirco illa sortitio comparata est. & iterum, Aut statuis, qui in eadem culpa sit, non eadem pœna affici oportere. Verba ipsa non admittunt delectum, nam dux militaris fortune iudicio, id est sortitioni, committit militum delictũ, quod Censuri imitandum non fuit in notatione censoria, neq. delectu, neq. sortitione: neq. ad hoc facit quod supra dixit, Non convenire censes hoc facere in delectu dignitatis, nam hoc est una particula muneris Censurij, pro dignitate hominum dare illis ordinem, locum, & gradum in civitate; quod ridiculum esset sortitione facere.

16. Incognita causa probatum illud erat multitudini illicitum erat contradicere] Placet Ant. Augustini coniectura, qui hunc locum ex interpunctione ita emendat, Incognita causa probatũ illud erat multitudini: nemini licitum erat contradicere. quamvis antiqua etiam lectio ferri possit, multitudinẽ illicitum est contradicere, ut sit dicere contra multitudinem. pro est, Pantagathus legebat esse.

17. L. Popillium] Videtur scribendum P. Popillium.

18. Qui cum L. Plancium defenderet accusante M. Bruto] Vel hic corrigendum, Cn. Plancum, vel in II. de Oratore L. Plancium. ita enim de Crasso in eo libro scriptum est: Quid in omni oratione Crassus vel apud centum viros contra Scævolam, vel contra accusatorem Brutum, cum pro Cn. Planco diceret.

19. Nisi

19. Nisi uti qui rem iudicassent] Pantagathus ex manuscripti libri lectione nisi utique rem, emendabat ut si iniquè rem, vel is si iniquè rem &c.

20. Aduncam ex omni parte] Pantagathus, aduncam exteriori parte.

21. Pari dignitate Theano, Apulo atq. Luceria] Ita Victorius: Manutius verò & Lambinus, Theano Apuloque atq. Nuceria. Ant. Augustinus, Theano Appulo atq. Nuceria. Ego puto utrunq. Teanum, Apulum & Sidicinum scribi sine h. Apuliam & Apulum modò simplici p. (ut apud Horatium semel reperiri) altricis extra limen Apuliæ, modò duplici pp. ut plerumq. Luceriam esse Appulam scio, non longè à Larino, & Teano: duas Nucerias memini, alteram in Umbria, alteram in Campania, ita ergo legerem, Pari dignitate Teano Appuloq. atq. Luceria: Nam illud que iungit Teanum cum Marruncinis, & Ferentanis, siue ut alij, Frentanis.

22. Qui negotia, qui res pecuniarias habet] Placet ut pecunias scribatur pro pecuniarias: nam tota illa regio rem pecuniarum exercet.

23. Sin autem id] Pantagathus optimè si id quod, emendavit.

IN RVLLVM I.

1. Iubent venire agros Attalensium & Olympeorum] Non video quid Lambinum impulerit, ut Attalensium, siue Attalensium scribendum hoc loco affirmarit. ab Ἀττάλειαν enim civis Ἀτταλέως deducitur, quemadmodum ab Ἀλεξάνδρεια, Ἀλεξανδρείας: & in aereis numismatibus non est, Ἀτταλέων, & Ἀλεξανδρέων, sed Ἀτταλέων, & Ἀλεξανδρέων.

N 4

IN

2. Nam centuriata lex censoribus ferebatur, cum curiata ceteris patriciis] *OEt. Pantagathus retinebat hanc scripturam, reiecta Grucchijs lectione, qui consulis pro censoribus legit. rectè autem, ut opinor: nam huic magistratui, qui diuturnior est, & totius dignitatis in ciuitate arbor ac pecunie, bis comitia centuriata habebantur: ceteris patriciis magistratibus, Cōsulatui, Pratura, & Edilitati priora centuriata, altera curiata. desit deinde Edilitas, puto, dari centuriatis comitiis; postea enim tributis dari solere cœpit, si rectè memini. Atque ita legendus est hic locus, in quo non de prioribus comitiis agit, sed de alteris in patriciis magistratibus creandis.* Nam centuriata Lex censoribus ferebatur, cum curiata ceteris patriciis magistratibus, cum iterum de eisdem iudicabatur: nūquam enim neq. Cōsulatū neque Praturam, neq. Censuram prioribus comitiis curiatis mandari legimus. Sed ut aliquando totam Pantagathi de hoc loco opinionem exponam, prius Ciceronis verba, ut ipse legebat, describam: deinde, ut explicabat, subiungam: Maiores de omnibus magistratibus bis vos sententiam ferre voluerunt: nam cēturiata lex Censoribus ferebatur, cum curiata ceteris patriciis magistratibus, cum iterum de eisdem iudicabatur: ut esset reprehendendi potestas, si populum beneficij sui pœniteret: nunc, quia prima illa comitia tenetis centuriata & tributa, curiata tantum auspicioꝝ causa remanserunt. Hic autem Tribunus Pl. quia videbat potestatem neminem iniussu populi aut plebis posse habere, curiatis eam comitiis, quam vos non sciistis, cōfirmavit; tributa, quæ vestra erant, sustulit. ita, cum maiores binis comitiis voluerint

voluerint vos de singulis magistratibus iudicare, hic homo popularis, ne vnam quidem populo comitiorum potestatem reliquit. *Hæc igitur Ciceronis verba, ita à se emendata, Pantagathus sic exponebat, ut affirmaret apud Maiores binis comitiis omnes patricios creari magistratus, prioribus designari, alteris confirmari: priora esse centuriata in patriciis, tributa in plebeis: altera in censoribus esse centuriata, in ceteris in patriciis quam plebeis fuisse curiata. Apud minores mutatam esse rationem: nam prioribus comitiis cum designari, tum confirmari omnem magistratum; posterioribus curiatis, non confirmari, sed ornari, atque ipsa comitia curiata non eandem habere vim, quam apud Maiores habuissent: tunc enim omnes xxx. Curie conueniebant, confirmandi, aut reprehendendi causa: nunc pro triginta Curis, xxx. Lictores, hocq; auspicioꝝ, non confirmandi aut reprehendendi causa. Auspicioꝝ verò Pantagathus interpretabatur ita: cum auspiciato apud Maiores sancitū fuerit, altera comitia magistratum debere haberi curiata, nefas fuisse ea tollere: manserunt igitur secundo loco, ut prius, sed specie lictorum, pro Curis; neque reprehendendi aut confirmandi causa, sed ornandi, mandandique imperij, inquit igitur, Quia prima illa centuriata tributave tenetis, id est, rata habetis, neque ea reprehenditis per altera curiata, hæc altera ne frustra haberentur, cum prima vim omnem designandi & confirmandi haberent, auspicioꝝ causa remanserunt in vsu, non confirmandi, sed mandandi imperij. Rullus itaque cum videret suos Decēuiros iniussu populi, aut sine plebis scito creatos, (nouem enim Tribus non habent vim totius populi iubentis aut plebis sciscitentis) confirmavit eos alteris comitiis curiatis, ut confirmatione saltem potestatem haberent. qui mutilis illis*

X 5 comitiis

comitiis tributis xvii. Tribuum, illam habere non poterant: atque in hac Decemvirali potestate sancienda prætermisit priora comitia tributa, quæ in usu sunt; adhibuit posteriora curiata, ad confirmandum quæ in hoc usu non sunt: quod enim prius scitum non est per xxxv. Tribus, confirmari nõ potest per xxx. Lictores comitiis curiatis, quorũ nullus nunc est usus ad confirmandum: qui si esset, nõ tamen possent confirmare, quod prius scitum non esset. Ita Pantagathus hunc locum legebat exponebatq; , atque ita legendum exponendumq; esse, sponcione cuiusvis summa contendebat.

3. Curiatas ea comitiis, quæ vos non finitis confirmavit] *Quidam legunt initis pro finitis, quod quidem verum est, sed nihil ad rem: nam hic agit de potestate Decemvirali, quam negat prius scitam tributis comitiis, atque ita confirmari potuisse minimè concedit. Lego igitur auctore Pantagatho, Curiatas eã comitiis, quam vos non sciivistis, confirmavit.*

4. Tantummodo si quis ea potestate temerè est usus existimamus] *Pantagathus pro existimamus, quod verbum non video quem hinc sensum habeat, emendavit ex æstuamus, optima sententia.*

5. Scribis, librariis] *Libenter legerem sine interpunctione scribis librariis, quomodo in antiquis monumentis notatum animadverti.*

6. Præterea mulis tabernaculis centuriis] *Et hinc quoque locum feliciter emendavit Pantagathus, qui legebat, Præterea mulis canteriis tabernaculis.*

7. Ianitores ex Equestri loco ducentos] *Ita habet vulgati omnes libri, & malè: an equites munus seruile, libertinũmve obirent? Ant. Augustinus rectissimè ex inferioribus locis finitores emendavit, quorum officium & honestum erat, & Decemviris agris dandis adtribuendiq;*

buendiq; per necessarium.

8. Quæ maiores in vrbe passim periculi perfulgia] *Pro passim erat partim in vulgatis, ex quo fecerat Pantagathus parati.*

9. Curn non item vt cum directo] *Pantagathus rectissimè, curn non iterum cum directo.*

10. Atque illud circumspicite vestris mentibus vnaq; legatos nostros] *Amicus meus homo doctissimus putabat locum hunc, vt apparet, mutilum, restitui in integrum posse, si legeretur, namq; pro vnaq; vel, nam quum: sed cum videamus Tullium esse in cursu enumerandi ea, quæ populi Rom. publica facta sunt L. Sulla Q. Pompeio Cos. posteaue, vel in re belli vel hereditate, neque enumerationem peregisse (etenim in Africa, Hispania, Gallia aliquid inuenisset quod enumeraret, & vt enumeravit omnia, non ita transisset nullo apparatu, nullis interpositis querelis ab enumeratione ad insolentiam, cum Decemvirorum, tum legatorũ liberorum) fateamur necesse est hic multa deesse: transit enim postea ad vectigalia populi Romani.*

11. Cum iuis formosis finitoribus auctionatem] *Faërnus legebat famosis, pro formosis, cõiectura tantum ductus, nullo vetere libro (quod sciam) auctore.*

12. Quantum interest vtrum in Massici radices an in Italiam, aliõue deducamini] *Ant. Augustinus pro Italiam reponit Liguriam, siue vt habet etiã Lambinus Apuliam: quod non ineptum est, ob illud aliõue, & ob dissimiles agros: sed nescio quid salis habere videtur illud Italiam, ob infinita loca: vt si quis diceret, eamus ad Pacis, aut Romam: qui enim acquiesceret priori itineri; non etiam alteri vellet acquiescere.*

13. Est planè rectius & quo in genere] *Locum siue dubio mendosum Pãtagathus vetere scriptura paululum*

lulum immutata, ita restituebat, An est locus, qui coloniã postulet, vel planè recuset? quo in genere &c. paullo post, at multitudo Quirites quaeritur, videtur legendum pro, & multitudo Quirites quaeritur.

14. Tunc illud exilium Campanæ coloniæ] *Acutè quidam vexillum, pro exilium reposuerunt, sed historia repugnat, quæ videtur eos latuisse, cum sit apud Liviũ lib. xxxvi.*

15. Imminere ita fructuosissimis insulis populi Rom. videbatur] *Ita habet Manutius, Italia verò pro ita correxit Ant. Augustinus: cuius coniectura valdè quidem placet, sed non planè implet, neque animũ, neque aures. nam nõ imminet Italia, sed insulis, quæ inter ipsam Africam & Italiam sunt: sed ut velit etiam Italia imminere, prius insula, dein Italia fuit nominanda. Vellem illud ita esse adverbium aliud: nam ut explicet succincta & armata, satis frigidum est. Pantagathus legebat, Imminere in fructuosissimis insulis pop. Ro. videbatur: quæ lectio valdè placet.*

16. Molem contra veterem Rempublicam comparat] *Pro veterem in libro manuscripto est, nostram.*

17. Nam post Q. Fulvium, Q. Fabium Cos.] *Pantagathus Q. Fulvium Ap. Claudium Cos.*

18. Et qui magistratum Capuæ, & Leocranti ceperunt] *Ita est in vulgatis. Ant. Augustinus longè melius, Capuæ coloniæ creati, sed videndum ne abundet coloniæ: exæquet autem, Capuæ ab eo creati.*

19. Si à nobis consulibus de consilij sententia probatis] *probata Pantagathus, & rectè, infra, pro ut grandi macie torridum, opinor legendum, ve grandi facie torridum,*

IN

IN ORATIONEM PRO C. RABIRIO.

1. Nisi fortè de locis religiosis, ac de lucis, quos ab hoc violatos esse dixisti] *Ita Manutius, neq. malè. At Victorius, & eum secutus Lambinus, habet delubris: quibus ut lentius assentiar, facit illud quos: & quod, & si luci quidem sint loca religiosa, non tamen ita planè, ut delubra.*

2. Carnifex verò & obductio capitis] *obnuptio Pantagathus, quomodo postea emendavit Mureus.*

3. Interfectum iure concedas necesse est. Fit S. C. ut C. Marius] *Pantagathus nihil hic putabat deesse.*

4. Adhibent omnes Tribunos pl. præter Saturninum, præter Glauciam] *Ita Manutius edidit, & Victorius, ut potuerunt ex fide corruptorum codicum: at Turnebus optimè, & Ant. Augustinus, omnes Prætores præter Glauciam, correxerunt. Atque hæc lectio Orestiano quoque Pantagathus in mentem venit ex eo loco, qui est in i. in Catilinam: Num vnum diem postea L. Saturninum Tribunum pl. & C. Seruilium Prætozem pœna remorata est.*

5. Post cunctus senatus] *Pantagathus, Post eos cunctus senatus.*

IN CATILINAM I.

1. Quodq. Seruilius Ahala Sp. Melium] *Scribendum est, quod C. Seruilius &c. Caij enim pronomine affectus fuit Seruilius is, qui Sp. Melium regnum affectantem interfecit.*

2. In M. Leccæ domum] *Scribendum M. Leccæ ex auctoritate argentei denarij, in quo M. hic PORCIUS LÆCA descriptus est.*

3. Id

3. Id quod primum atq. huius imperij] *Manuscripti codicis lectio magis placet*, id quod esse primis & quod huius imperij &c. potest etiam legi, id quod primum & quod huius &c.

4. Quod priuatarum rerum dedecus non hæret infamiae] *Ita habet Manutianus liler, & Victorianus: quod & si ferri potest, Ant. tamen Augustini lectio magis placet*, in fama, quam lectionem retinuit *Lambinus*.

5. Sed fortunam Reip. obtituisse] *P. R. est in veteribus libris, pro Reip. quam ego veram huius loci lectionem puto: sic enim alibi Cicero locutus est. & in argēto denario Q. SICINII, Fortuna, ut opinor, imagini titulus adscriptus est FORT. P. R. hoc est (ut ego interpretor) Fortuna populi Romani.*

6. Quoties consulem interficere voluisti quot] *Ita habent vulgati codices: manuscriptus autem qui apud me est, longè melius interficere voluisti vel conatus es, plus enim est conari, quam velle.*

7. Et omnes inimicos bonorum] *homines bonorum inimicos scriptum est in vetustissimo meo libro, melius quam in vulgatis.*

IN CATILINAM II.

8. Iacet ille nunc prostratus Quirites] *Ita est in vulgatis libris: manuscriptus autem aliquantò melius habet prostratus que est, plus enim est prostratum esse, quam iacere.*

9. Tongillum mihi eduxit quem amare in prætexta calumnia cœperat] *Quidam emendarunt, quem amare prætextatum in Gallia cœperat, sed prior lectio ferri potest, hoc sensu: quod Tongillum (non Tongillum) sive Longinum (qui à Sallustio inter coniura-*

tos

ros nominatur) *Catilina adhuc prætextatum simularit se amare, cum illū non amaret, sed alteri subiiceret, quæ sequuntur ita legebat 'Pantagathus veteris scripturæ vestigia secutus: Publicium, Minatium, quos viros? quàm valentes? quàm nobiles? quorum æs alienum contractum in popinam, nullū Reipublicæ motum afferre poterat, itaq. &c. eduxit enim ignobiles, senes, egenos: reliquit nobiles, valentes, divites.*

10. Alterum genus est eorum] *Locus ex oratione Æschini in Crephontem, τούτω πάσαν ἐκ τριῶν εἰδῶν συνίσταται. οἱ μὲν ταῖς κατ' ἡμέραν διαπάντας ἀναλαμβάνουσας τὰς παρῶναις ἑστίας, οἱ δὲ ταῖς ἡλικίαις, ἢ τοῖς ἑαυτῶν σώμασιν οὐ καλῶς κεχρημένοι, ἢ δεδιότες ἢ περὶ τῆμάρχου, ἀλλὰ περὶ ἑαυτῶν, ἢ τῶν ἐπιτηδευμάτων μίσητε εἰς κρισίῳ κατασῶσιν. ἔτεροι δὲ ἐκ τῶν ἀπολαύτων, ἢ τῶν ποιούτων κεχρημένων ἀφθόνοιοι, &c.*

IN CATILINAM III.

11. Vos qui & ignoratis & expectatis, scire possitis] *In quibusdam codicibus scriptum est, vos qui ignoratis, ex actis, vel, exactè scire possitis, quod minus placet: nam multi ignorant, neque tamen expectant: & illud exactè contrarium est τῶν breuiter: nam quæ breuiter narrantur, summariim, non exactè narrantur.*

12. Vulturcius verò subito proferri litteras, atq. aperiri iubet] *Sic est legendum, non ut quidam emendarunt, Vulturcium verò subito proferre litteras atque aperire iussi, nam coniuratorum singulorum litteras ab Allobrogibus & Vulturcio, Prætoribus Flacco & Pomptinio traditas esse supra dixit: neq. tradendarum tempus fuit protrahendum, idq. in primis mandatis Ciceronis consulis debuit esse, ne eas ad celandum indicium Galli & Vulturcius perderet, qui litteris traditis frici-*

Liores

liores ad indicandum fuerunt. *Iterum supra dixit: Tabellas proferri iussimus, non a Gallis & Vulturcio, sed a Praetoribus. Nos linum incidimus, legimus. Non igitur iussit Vulturcium eas aperire aut legere: sed Vulturcius contra negantem Lentulum sibi litteras ad Catilinam dedisse, iussit litteras aperiri, & legi. maluisse Pantagathus pro iubet, aut petit, aut postulat: sed cum memini iubeo Chremetem saluere, facile patior iubet. Vulturcius autem pro Vulturcius scriptum in vetustissimo libro reperitur, ut Volteius & Volcanus, pro Vulteius & Vulcanus.*

13. Cuius aui iussu consularem interfectum] *Ant. Augustinus legit, cuius auunculum interfectum: & paullo post retinet necatum pro necandum, ut quidam habent. Nam M. Fulvius socius furoris C. Gracchi, & ipse iussu consulis L. Optimij interfectus est, & eius filius impubes adhuc legatus missus a patre ad Consularem. Hoc loco docemur P. huius Lentuli Sura Praetoris II. & consularis coniurati matrem fuisse Fulviam.*

14. Non minore labore tueor, quam comparo] *Hoc ex Demosthene traxit, qui χαλεπότερον dicit esse τὸ φυλάττειν τοῦ κτι' αἰδαῖ τ' ἀγαθὰ.*

IN ORATIONEM PRO

L. MVRENA.

1. Vtriusq. superstitibus] *Quidam virisq. emendarunt pro vtrisque. Ego Pantagathum secutus, receptam lectionem retineo: nam Praetor praecinente iuriconsulto, utrosq. alloquitur petitozem, & vnde petitur, inire & redire viam: quos frigidum esset vocare viros: sed illud animaduertendum est, melius ne legatur, vtriusq. praesentibus superstitibus. (voco hic superstites, non qui*

super -

superuivunt aliis, sed litigatores utrosq. stantes supra fundum controuersum) muto autem ordinem, quod qui superstites sunt, necessario sunt & praesentes; non autem qui praesentes, iidem necessario & superstites: quem ordinem put o obseruatum ab illis scrupulosi iuriscōsultis. Alij delent vocem praesentibus, quam scholium alicuius putant esse, qui declarare voluerit verbum superstitibus. Cum haec scripsissem, Petrus Ciacconus Hispanus; magni vir ingenij, quid ipse de hoc loco sentiret, mihi indicauit: existimat autem interpunctionis nota post verbum vtriusq. posita, ita posse locum emendari: Superstitibus praesentibus, sumite vindicias, ite viam, quae quidem emendatio videtur confirmari Festi testimonio, qui scribit: Superstites praesentes, testes praesentes significat: cuius rei testimonium est, quod superstitibus praesentibus, ij inter quos controuersia est, vindicias sumere iubentur. Plautus in Artemone, Nunc mihi licet quidvis loqui, nemo hic adest superstes. legendum verò esse apud Festum: Superstites praesentes, testes praesentes significat, & locus quem ipse citat testimonio est, & alter in voce Pube: Pube praesente, inquit, est populo praesente.

2. Sed an ne tu dicis qui causa vindicaueris.] *In veteri manuscripto libro ain, pro an ne, scriptum est: quae lectio non videtur habere locum in hoc more dicendi. utuntur enim eo, qui aliquid audierunt inexpectatè, hic verò videtur vnde petitur rogare petitozem, ut dicat non si vindicauerit (videt enim vindicasse) sed rogat causam cur vindicauerit, ut possit illam coarguere. Itaq. Pantagathus legebat, Caullam ne tu dicis, qui caussa vindicaueris.*

3. Quae de re agitur addere] *Pro addere legebat Pantagathus videre; videbatúrque sibi ea coniectura*

O locum

locum restituisse.

4. Eos auletas esse] aulædos, est in manuscripto, & fortasse non malè.

5. Quem Euripum tot motus] Videtur hoc sumptum ex *Æschini oratione contra Ctesiphontem*, καὶ μέγιστος ἤρωτων ἢ ἑρπῆτων.

6. Vix cuiquam inimicus esse deberet] Pro inimicus, emendavit *Ant. Augustinus* inimicitii, ut ex ea lectione aliquem sensum eliceret. *Pantagathus*, multis etiam alienissimo, vix cuiquam, legebat. Sed *Lambinus Memmiani codicis scripturam secutus*, locum sine dubio restituit.

7. In quadrigarum curriculum] Quadrigarium habet *Pantagathus*.

8. Atq. id decernitur] atqui *Pantagathus*.

9. Tenue est nisi ut suffragentur] Ita legebat *Pantagathus*, cum in aliis sit, si ut suffragentur.

10. Hæc homines tenuiores primùm ne dū postea à suis tribulibus] Ita legebat hunc locum *Pantagathus*, & ita omnino legi debere opinor.

11. Prefectum fabrū semel] Pro semel, habet *Pantagathus*, fremunt.

12. Locum suum gladiatorium] gladiatorum *Pantagathus*. sed gladiat. hoc est, *Gladiatorib. est in antiquo*. paullo post, *Pantagathus* pro munimina candidatorum, ut erat in vulgatis, emendavit munia gladiatorum : quam lectionem vulgavit *Manutius*. & infra, In robore accumbunt, idem legebat labore, pro robore.

13. Esse kal. Ian. in Rep. duos Cos.] *Quintilia- nus lib. vi. legit*, esse prid. kal. Ian. in Rep. duos Cos.

14. Sed in vrbe, in foro, dij immortales sine gemitu hoc dici non potest, non nemo] *Quidam* ò dij legunt,

legunt, quod non placent: nam hic non invocantur dij, sed cum gemitu appellantur. quare ita legerem: Sed in vrbe, in foro : dij immortales (sine gemitu hoc dici non potest.)

15. Hunc iam qui impedituri sint, videtis. illa pestis immanis] Ita hunc locum emendavit *Pantagathus* addito verbo videtis, quod deest in vulgatis.

IN ORATIONEM PRO L. FLACCO.

1. At à testibus læditur] *Pantagathus*, at Asiatica à testibus læditur: nec malè: nam de vrba iam est locutus. paullo supra, qui *Catilinam* ex vrbe repulit, idem legebat expulit.

2. Quibus iusiurandū, iocus est: testimonium, ludus: existimatio vestra: tenebræ] Ita est in vulgatis: & malè ut videtur. *Ant. Augustinus* putat legendum, Existimatio vestra trica, vel existimatio verò trica, ut vestra sit glossula. *Mibi non videtur trica in hoc sensu accipi*, sed cum de re leni & minima contenditur: at in existimatione nulla est contentio. u. ag. melius *Pantagathus* legebat, Existimatio verba: tenebræ laus. merces, gratia, gratulatio proposita est omnis in impudenti mendacio.

3. Quem spero his rebus fore] Ita legitur in vulgatis, & melius, ut opinor, quam ut quidam emendarunt, vobis breui: nam iudicibus non est vsui, sed amicis & *Reip. ut dicit*: igitur his rebus, vehementia, odio, et molestia.

4. Inquisitioni comitum] *Pantagathus*, Inquisitioni comitum.

5. Sed porrigenda manu] *Expressit* Græcam vocem.

*ceim χειροτονία, ut infra, Potrexerunt manus, pſephiſ-
ma natum eſt.*

6. Id ſutores & zonarij conclamarunt] *Panta-
gathus debebat cōiunctionis notam, addebatq; poſt ver-
bum zonarij, ac zoriarij.*

7. Egentes & leaēs ſpe legationis] *Vetus liber,
ſpe largitionis, quod non ita placet. paullo poſt, nihil
præter ſpeciem, quod placet.*

8. Adramitenus] *Scribendum Adramythenus. ἀπὸ
τῆς ἀδραμυθίου πόλεως, ſive ἀδραμυθίου, ut ex Stra-
bone inquit Stephanus in lib. de Urbibus, ἀδραμυθίος,
vel ἀδραμυθινός. Paulo poſt, defendēdi facilis cautio,
legebat Pantagathus delcto eſt: & infra, his nauibus
Flaccus ex Asia in Macedoniam, pro Flaccus corrige-
bat Craſſius, ut opinor, ex hiſtoria.*

9. Ciuitas Aemonenſis] *Acmonenſis, ſcribendum
eſt hic & infra: ἀμωνίων enim eſt in veteribus numiſ-
matibus.*

10. Sine tabulis, ſine auctore legerit] *Pantaga-
thus egerit, rectè, ut videtur, pro legerit.*

11. Obſignata erat cæra illa Aſiatica] *Hanc ap-
pellat γῶν σημαίσιδε. Herodotus in Enterpe.*

12. At iſtud columen actionis tuæ Mithridates] *Pro
actionis, eſt accuſationis in optimo libro Vatica-
no, quod miror Faërrum non animaduertiſſe.*

13. De pupillo Meculonio] *de P. Maculonio
fort aſſe legendum. Pantagathus, M. Aculeone corri-
gebat, neſcio an antiqui libri motus auctoritate. paullo
poſt, pro percuffit, idem legebat percudit.*

14. Vbi nihil poſſent diſcere, niſi ignorantiam
litterarum] *Abeſt totum hoc ab optimo libro Vatica-
no, & inare quidem: nam inepti alicuius gloſſema vide-
tur eſſe.*

15. Re

15. Re iudicata ſtari oſtendit placere] *rei iudica-
tae, Ant. Auguſtinus.*

16. Qui quoniam teſtimonium dixit] *ſinxit, pro
dixit, olim Pantagathus emendabat: poſtea improbata
Faërrni coniectura, qui non dixit legendum aſſirmabat,
quod nimis ei frigidum & indignum Cicerone videret-
ur, ita hunc locum correxit: Eum tu teſtem ſpe recu-
perandi fundi paterni, quod iam teſtimonium dixit,
venire ad teſtimonium dicendum coëgiſti: qui quid-
nam ſit dicturus, expecto.*

17. Totum enim cōuertet, atq; alia ſinget] *Pan-
tagathus, totum enim conuerteret, atq; alia fingeret.*

18. Iudicatum fateris] *Pantagathus, iudicatum
fateris: & paullo poſt, pro expenſum, in vetere codice
ſcriptum eſt, expreſſum.*

19. Adrymeti] *legendum Adramytti. Strabo libro
XIII. & Stephanus in lib. de Urbibus: ἀδραμυθίων, in-
quit, ſive ἀδραμυθίων, πόλις τῆς κατὰ Κάικον Μυſίας.*

20. Quòd elocata quòd ſeruata] *Pro ſeruata re-
ſtituit Pantagathus enervata, quo nihil aptius huic
loco excogitari poſſe opinor.*

21. Niſi ducem Telephum inueniſſet] *Quamuis
mei inſtituti nõ ſit, locus obſcuros harum orationum ex-
plicare, hunc tamē locum lubet ex collatione Graeci ſcri-
ptoris aliquanto illuſtrare. Euaſtatius in IL. lib. I. οἱ μὲν
τὸ περίπαρχθέντας ἀπὸ τοῦ ἐν δευτέρῳ πλανηθένται φασι,
χρῶμενοι τῇ τῶν νεωτέρων ἰσορίᾳ τῆ λεγούσῃ, ὅτι τὰ πρῶτα ἐ-
πιπρατεύσαντες τῇ τροίᾳ οἱ Ἕλληνας, ἢ μαρτον τ' ὀδῶν. ἢ τὴν μη-
δέν αὐτοῖς εἰς πτωρίαν προσηκούσαν γῆν ἐληΐοντο. ἢ δὲ ἦν, ἢ
ὑπὸ τῶν πλεόντων μυſία. ὁ δὲ Ἰάλερος ἀντιπατάσας, ἐπίνοις π-
καίων ἢ ἐπάδε. πέποιθε μὲν τραῦμα δεινὸν ὑπὸ Ἀχιλλέως,
ἀμπέλου ἑλιμῖ συμποδιδέντος αὐτοῦ τοῦ ἵππε κατὰ Διονύσου
ἐρόνεια, ἢ περὶ τῶν εἰς γῆν. ἐποίησε δὲ τὸ ἀπράκτους ὑπο-*

○ 3

χωρή-

χαρίσαι τοὺς ἔλληνας· ὡς δὲ ἐπὶ τὸ πρῶτον εἶχεν εἰσερέπει-
τον, χρεῖται. καὶ ὁ χρησμὸς εἰρήνη τὸ θρυλλούμενον, ὡς ἄρα ὁ
ῥῶσος ἰάσεται, πλεῖστον τὴν τελευτήν ἐπ' Ἀχιλλεῖα, καὶ συμβαί-
νει τὸν μὲν, ἰάσασθαι τὴν ὀλιγίην. τὸν δ', δύναι μίσην τ' ὑγείας
τὴν εἰς ῥοίαν ὀλιγίαν.

22. Flaccum in curia decreuissent. veridicas ad-
iungis causas inimicitiarū] *Locum aperte corruptum*
Pantagathus ita corrigebat : Flaccum in curia decre-
uisse iniuriam dicis: adiungis causas inimicitiarum.
Videtur autem Flaccus habuisse in consilio Senatuum
Pergamenorum, de cuius sententia adiudicauit Amyntae
mancipia, quae ad Decianum cum uxore transfugerant,
atque apud eum, ut liberi se gerebant, de quibus supra di-
xerat, membra, manus, digitos, nervos male à De-
ciano habita. & paullo infra: in liberos, ac multo etiam
infra: census es mancipia Amyntae. Quod autem in
curia legendum sit; ostendunt verba illa inferius, num
aliter ac censuit Senatus. quod iniuriā, illa alia: num
aliud, atque oportuit. Tum verò illud, adiungis, re-
quirunt aliud verbum, quod est dicis, quod idem deside-
ratur ad struendam priorum verborum.

23. In absentem decreuit cùm ibidem] *Melius*
Pantagathus: In absentem quom ibidem.

24. Quid si non decreuisset sed edixisset] *Vetu-*
stissimus liber habet, dixisset: quae lectio magis Pant-
gatho placebat, quam Manutij edixisset, aut Ant. Au-
gustini addixisset, de illa planum est, nam edicto nihil
Prator abiudicat, de hac quoque, satis constat, addicere
verbum pratorium dici de debitoribus conuictis, qui non
sunt soluedo, dicere autem alterum verbum pratorium
conuenire optimè huic rei, in qua non erat controversia
de possessione mancipiorum, neque de are alieno, sed de
are mancipi inter Amyntam, & Decianum: unde non
oportuit

oportuit Pratorum vi verbis dare, aut addicere; sed
verbo dicere: non enim dixisset hic vulgare verbum est,
sed sollempne pratorium.

25. Quas easdem mulieres à me datas] *Totum*
hunc locum ita corrigebat Pantagathus, apposta inter-
rogationis nota ad verbum requisivit: Num es fratris
mei licteras plenissimas humanitatis & aequitatis re-
prehensurus, quae easdem mulieres amadas apud
Pataranos requisivit, improbat a priore coniectura, quae
olim ductus emendarat, quae easdem millies ad me
datas apud &c.

26. Praedia etiam in censu dedicauisti] *Pantaga-*
thus, indicauisti.

27. Mitto, quod nullo in iure, neque in re, neque
possessione tua] *Totum hunc locum ita Pantagathus*
legebat: Mitto quod nullo more, neque iure, neque
possessione tua: & paullo post, pro commisiisti emen-
dabat num cauisti. & pro accidisset, in cideret.

28. Eum maxima habiturum esse] *Post vocem,*
maxima Pantagathus addebat peculia: alij ex vete-
ribus libris praedia.

29. Fortasse fecisti & tu & populi sermone exci-
peres] *Ita est in vulgatis, & male proorsus. Ant. Augu-*
stinus legit Fecisti tu ne populi sermone exciperes,
omnino melius, sed nō satis purgat, neque, satis patet sen-
sus; aut qui patet, non est proprius huius loci. Quare
libentius cum Pantagatho legerim: Fortasse fecisti ne
tu ex populi sermone excideres: iccirco &c. Victorius
habet fecistis: dure de populi sermone secunda persona.
Paullo post, pro ad coronam applicuisti, emendauit
Ant. Augustinus ad coronidem applicuisti: quae le-
ctio in scriptis etiam libris reperitur. notum autē quid
sit ad coronidem applicare.

30. Si petita, si redacta, si per hunc Antiochum] *Optimè Pantagathus*, Si petita, si redacta per hunc Antiochum &c. *sublata interrogationis nota, & delcto, si.*

31. De summa Reip. taceo, quam vos] *Pantagathus* tollebat interrogationis notam, que ad verbum facere apposita est, & ad sustinetis? reponbat.

32. Nomen clarissimum] hominem clarissimum *Amicus meus legit coniectura ductus.*

IN ORATIONEM

PRO P. SVLLA.

1. Tum singulari Antronij odio] *Autronij scribendum hic & infra, ex auctoritate veterum librorum & numismatum.*

2. Et quoniam L. Torquatus] *Sumpsit hęc locum ex oratione Demosthenis pro Cresiphonte, in qua scriptum est: Εἰ μὲν ἂν περὶ οὗ ἐδίωκε μόνον κατηγόρηκεν Αἰσχίνης, καὶ ὁ περὶ αὐτοῦ παρεβλεύματος ἐυθὺς ἐν ἀπελογοῦμιν. ἐπεὶ δὲ ἢ οὐκ ἀπελογοῦμιν. ἐπεὶ δὲ ἢ οὐκ ἐλάττω λόγον τὰ ἄλλα διεξίωκ' ἀνίλωκε, καὶ τὰ πλείετα κατεφύσατό με, ἀναγκάσιον εἶναι νομίζω, καὶ δίκαιον ἄμα, βραχέως αἰσθρῆς Ἀθηναίων, περὶ τούτων πρῶτον εἰπεῖν.*

3. Ille arma misit cornua tubas falces signa legiones] *Ant. Augustinus deleta interpunctionis nota legit signa legionis: quod aut nihilo magis, aut minus etiam seruit: nā post enumerationem instrumentorum, milites deniq; ipsos subiungit: deinde omnes sunt numero multitudinis ad aggerandum scelus.*

4. T. Coruncanio] *Scribendum Ti. Coruncanio, ex historia.*

5. At verò quid ego miror] *Pantagathus legit mirer?*

6. Quæ

6. Quæ leuiter dixerat] *Videtur legendum leniter, pro leuiter, ita enim in I. De officiis locutus est, Imitari presè loquentium, & leniter.*

7. Quod cùm is Trib. plebis facit] *Opinor delendum aduerbium cùm, & pro eo, vel tamen, vel aliud simile, reponendum: quod Lambinus in scriptis codicibus se reperisse testatur. Pantagathus legebat, Quod Curius Tr. pl. facit.*

8. L. ille Torquatus cùm esset] *Totum hęc locum fœdè (vt apparet) deprauatū, ita restituit Pantagathus: L. iste Torquatus cùm esset meus contubernalis in consulatu atque in prætura fuisset: cùm princeps, cùm signifer esset iuuentutis, auctor, adiutor, particeps extitit: parens &c.*

9. Quis negat Sullæ indicium?] *Faërnus existimabat glossema esse duo postrema verba: itaq; debebat Sullæ indicium, interrogationis nota ad verbum Sullæ adscripta. Mihi Faëрни coniectura placet, tamen si vulgata etiam lectio defendi aliquo modo possit: nā hęc indicium sumitur pro nominatione Sullæ facta ab Allobrogibus in indicio coniuuratorum. Sed non qualiscunque nominatio indicis, est indicium coniurati, vt ipse infra latè ostendit, quòd Allobroges de eo quæsierint à Cassio, Cassiū respondisse se nescire, non tamen inter coniuratos indicatum, aut nominatum, neque ab illis, neque ab hoc.*

10. Aut verè referendis, aut etiam scribendis] *Pantagathus legebat auctoribus manuscriptis libris, aut referendis fidem, aut rectè scribendis &c. sed in alio antiquo libro videtur rectius scriptum esse: Qui his omnibus verè referendis aut memoriam putet, aut ingenium defuisse.*

11. Aut de alicuius periculo meminisset quan-

o s tum

tum vellet] *Pantagathus post verbum vellet addebat, sed quantum esset in re.*

12. Nemo unquam me tenuissima suspicione perstrinxit, quem non praeueterim] *Quidam legunt, perueterim: sed non satis rectè, nam non esset neq; boni neque prudētis, eum qui se tenuissima suspicione perstrinxisset, perueterere, id est penitus emetere: praeueterere autem bonus & cautus vir nō modo potest, sed etiam debet: de quo honestè gloriatur Cicero.*

13. Ac defendere quem velis] *Videtur legendum, ac non defendere &c. vel pro ac, scribendum nec, ut habet Lambinus. paullo post, Familiarissimis suis non succensuit pater tuus, vel delendum non, vel tollenda nota interrogationis post verbum laudarent.*

14. Ad M. Læcam] *Quidam pro ad, reponunt apud. sed vulgata lectio ferri potest: nam conuenire ad aliquem, id est ad domum alicuius, Latine dici potest.*

15. In qua re est uterq; laudandus primū Cæcilius qui id promulgarit, in quo res iudicatas videbatur voluisse rescindere, ut statueretur: Sulla rectè respondit: status enim] *Locum apertè corruptum ita Pantagathus restituebat: In qua re est utiq; laudandus per eum Cæcilius; qui si promulgarit, in quo res iudicatas videbatur voluisse rescindere, ut restitueretur Sulla, rectè reprehendis: status enim &c.*

16. Ut statueretur Sulla reprehēdit] *Pro statueretur habet scriptus liber, tueretur: à qua scriptura, quoad nimis recedit amici mei coniectura, eo mihi minus placet, qui putat legendum esse, In fratre tum Sulla, qui de se reprehēdit. paullo post, Ut quisquam salutis suorum consulat, legit Ant. Augustinus pro, de salute.*

17. Quem in stuprorum defensionibus] *defensionibus*

terfensionibus, *Pantagathus.*

18. Vi conatum & armis] *Lambinus delet vocem conatum, pro qua in manuscripto est, conatu.*

19. Sed tamen si nihil vos P. Sullæ fortuna mouet iudices] *Pro fortuna Pantagathus corrigebat acta vita, nimis à vulgata recedens scriptura.*

20. Profectō conceditis iudices] *Videtur legendum, concedetis.*

IN ORATIONEM

PRO ARCHIA.

1. Nec nos quidem huic cuncti studio] *Pantagathus pro cuncti, legebat iuncti: & fuerimus, pro fuimus.*

2. Ab Heraclienſibus] *Heraclienſibus scribendum ex auctoritate veterum numismatū, in quibus est, ΗΡΑΚΛΕΕΩΝ. Intelligendum autem de Heraclea, que in Sicilia erat. Itaq; supra, Siciliam legendum, pro Ciliciam, cum ex fide scriptorum codicum, tum ex historia.*

3. Gabinij] *Veteres libri habent Gabij: vnde Gaij, legendum quiſpiam existimarit, de quo mentio est in oratione pro P. Sextio.*

4. Quantum alij tribuunt tempestiuus cōuiuuiis] *Sententia, ut videtur, sumpta ex Platonis Phædro, in quo ita scriptū est: ὅταν ὃ ἄλλοι παιδείαις ἄλλαις χρῶνται, συμποσίαις ἀρδόντες αὐτοῦς: ἐστέραις τε, ὅσα ὅσα τούτων ἀδελφὰ, τὸτ' ἐκείνῳ ἀντὶ τούτων οἷς λέγων παύσων διδάξει.*

5. Quæ si cui leuior] *lauior Pantagathus.*

6. Quoties reuocatum eandem rem dicere] *Vetus liber reuocatam, pro reuocatum.*

7. Itaq; etiam delubrum eius in opido dedicata] *uerunt]*

uerunt] *Octavius Pantagathus homo dinini ingenij, correxerat olim Varronis versiculum, qui est apud Agellium in lib. XIII. cap. XI, in quo male legebatur ariete, pro Ietæ: ea verò correctio occasione dedit Ant. Augustino mutandi hoc loco aduerbium itaque, in nomen Ietæque, qua lectio & probata à Pantagatho olim fuit, & à Paulo Manutio nuper vulgata in eo commentario quem in hanc ipsam pro Archia orationem edidit Roma, sed Manutius de Strabonis loco à me admonitus, qui huic emendationi repugnaret, in secunda eius commentarij editione, quam parabat, & antiquâ lectionem restituit, & Strabonis verba ex libro XVI. quæ Græco etiam quodam numismate confirmantur, ad eam stabilendam lectionem adduxit, quæ nos quia non sunt ab hoc Ciceronis loco aliena, cò libentius profereamus. ἐστὶ δὲ ἐπιλοχίον, ἢ τὸ ὁμηρικὸν χαλούμενον, ἢ τὰ τετραέλιον & ἔχουσα νεὼν ὁμήρου ἢ ἔβανον. ἀπὸ πλοῦν τεταρτὸν ἢ οὐρεὶ διασερῖντος τοῦ πομποῦ. ἢ δὴ ἢ νόμισμα π χαλκῶν περὶ αὐτοῖς ὁμήρων λέγεται. περὶ δὲ πηπτόν τοῦ τέχνης ἢ μέλιντος ποταμός. *Vetus autem numisma, quo Strabonis verba mirifice illustratur, ab una parte habet Homeri imaginem coronatam, ab altera Meletis fluij simulacrum adscriptis nominibus fluij, ΜΕΛΗΣ: & ciuitatis quæ numisma cussit, ΑΜΑΚΤΡΙΑΝΩΝ, quam S M Y R N Æ E O R V M coloniam opinor fuisse: sed præter Strabonis locum, quem adduximus, hoc etiam Ant. Augustini correctioni repugnat, quòd verbum Ietæque non planè congruit superioribus membris, quæ inconiunctim posita sunt; neque per que hoc vltimum membrum probè illis cōiungitur. Versiculos autem Varronis, quos suprâ diximus à Pantagatho fuisse emendatos, libet hic adscribere, ut & doctissimi viri memoria consulamus, & studio forū etiam utilitati.**

Capella

Capella Homeri candida hæc tumulum indicat,
Quod hac Ietæ mortuo faciunt sacra.

in priore versu hoc, in hæc: in posteriore ariete in hac Ietæ mutatum à Pantagatho fuit: cuius emendatio confirmatur cùm Græco epigrammate, tum Strabonis, Pausaniæ, aliorumque, (quibus nominandis super sedeo) scriptorum auctoritate.

8. Quare quorū ingenijs hæc feruntur] *Pro quare legebat Pantagathus quia, nec malè. paullo post, Ac eius laudibus, pro at iis laudibus. Primus autem Pantagathus Ciceronis locum hunc de Scipionis sepulcro, in quo conditus dicitur Ennius fuisse, miserabiliter deprauatum correxit, à quo emendationem accepit Manutius, & vulgavit.*

9. Rudium hominem] *Ant. Augustinus Ausonij secutus auctoritatem legit Rudinum, quod valdè placet: nec enim dubiū, quin de Ennio dictū sit hoc à Cicerone, quem constat à Mæsaipo rege originem duxisse, fuisseque centurionem, ut cecinit Silius,*

Vitis adornabat dextra decus: hispida tellus
Miserunt Calabri, Rudia genuere vetusta.

& Ausonius,

Nunc Rudia solo memorabile nomen in æuo,
Vnde Rudinus ait: Diuūm domus altifonum cæli.
Eusebius in Chronicis Ennij ossa ex faniculo Rhodiam translata fuisse apud quosdam scriptores se legisse scribit. Hanc Strabo Ροδελίων τὸν ἰν appellat: & ad eam allusit fortasse Ouidius cùm cecinit,

Ennius ingenio maximus, arte rudis.

10. Quare si res eæ, quas gessimus] *Aliter Pantagathus hunc locum legebat; nempe ita: Quare si res hæc quas gessimus, orbis terræ regionibus definiuntur, cupere debemus, quo minus manū nostrarum tela*

tela peruenētint, eò saltem gloriam famamque penetrare.

11. An cùm statuas & imagines] *Locus sumptus ex Isocrate, cuius uerba sunt in Enagora: ἐγὼ δ' ἂν Νικόκλῆς ἠροῦμαι μὲν εἶναι καλὰ μνημαῖα, καὶ τὰς τῶν σομάτων εἰκόνας, πολυμέντοι πλείον ἂν εἶαι τὰς τῶν ἀξέων, καὶ διανοίας εἰς τοῖς λόγοις ἂν τις μόνον τοῖς τεχνικῶς ἐχουσί διεσφύσει.*

12. Quem amicorum studiis videtis comprobati tum dignitate, tum etiam uenustate] *Ita omnino legendum opinor, non ut alij, deleta uoce studiis, quæ causa aliquibus fuit, ut pro uenustate emendauerint uenustate, sed pudor, dignitas, uenustas, ingenium sunt in Archia omnia: uetusus neque est, neque potest esse.*

IN ORATIONEM AD QVIRITES POST REDITVM.

1. Mea uoluntate susceptam] in ea uoluntate habet liber manuscriptus & rectè, ut opinor. paullo post: Id in me uno potius, quàm in optimo quoque & uniuersa ciuitate deficeret, pro eo quod in uulgatis est, Id in me unum potius, quàm in optimum quenque, & in uniuersam Remp. flecterent.

2. Delmaticus] *Diadematus est in uetere manuscripto libro: quem tamen nusquam his temporibus habent Fasti, cùm habeant Macedonicum, Caluam, Caprarium, Delmaticum & Nepotem præter hunc Numidicum, atque etiam Balearicum, nam Creticus uenior est.*

3. Q. Metellus Censorius] *C. Metellus scribendum ex historia, & ex collatione alterius loci sequentis orationis post Reditum in Senatu, in qua scriptum est*
L. &

L. & C. Metelli Consulares.

4. Filii que parui desiderium mei, lacrymae que pueriles] *Opinor locum uancum esse: nam non à desiderio primum illius dolorem ostēderet, cùm de fratre dixerit, Lacrymæ, sordes, squalor, fletus: de uxore, squalor, luctus: de filia, mæror: qui omnes eum desiderabāt. Ant. Augustinus legit, Filii que parui uagi singultus desiderio mei, cùm liber uetus habeat corruptè, Parui uulgi singultus desiderij mei. Ego quia singultus, aut non ferè, aut non semper sequuntur dolorem, lacrymas, desideriumue, & quia qui sint uagi singultus, non intelligo, ita legerim, Filii que parui uagiens eiulatus desiderio mei, lacrymae que pueriles.*

5. Copias esse reuocatas] renouatas uetus liber.

6. Armis decertare pro mea salute nolui, quod & vincere & uinci] *Ita est in uulgatis: at manuscripta habent longè melius, Nolui quod potui, quod & vincere, & uinci &c.*

7. Parua nauicula traiectus] *peruectus scriptura est in ueteribus libris, quod magis placet.*

IN ORATIONEM POST REDITVM IN SENATV.

1. Nunquam meam salutem non ab his consulis qui uendiderunt flagitauistis] *Ita habent uulgati libri: manuscriptus autem rectius mihi uidetur transtulisse illud non: habet enim, Nunquam non meam salutem &c.*

2. Quorum mentes angusta, humiles, praua] *Uetus liber habet parua, pro praua.*

3. Non consulis studium, non discendi initia rei militaris non cognoscendorum hominum] *Locus*
fcd

scdè deprauatum corrigi posse aliquando putari, si ita legeretur, Non consilium, non scientia rei militaris, non studium cognoscendorum hominum. nam de eodem Pisonè dixit in oratione, quam in eum scripsit: Nunquam erat audita vox in foro, nunquam periculum factum consilij, nullum non modò illustre, sed ne notum quidem factum aut militiæ, aut domi. & paullo post, Quid est aliud furere, nisi non cognoscere homines, non cognoscere leges? Eodem serè modo in epistola ad Thermum lib. xii. de M. Anneio legato dixit: Nam eius opera, consilio, scientia rei militaris vel maximè intelligo me & rem publicam adiuuari posse.

4. Et perditum non dubitares] non putasses, *vetus liber.*

5. C. Messinius] Scribendum est C. Mescinius; qui pater fortasse fuit L. Mescinij Rufi eius, qui Questor in Cilicia Ciceronis Pro cos. & sub Augusto III. vir mōnetæ eudenda fuit, ut ex denariorum inscriptionibus intelligimus.

6. Ut qua voce à te Romule post R. C.] Lambinus emendauit, Ut qua voce semel omnino post Romam conditam Consul vsus esset. Sed huic emendationi primum aduersantur historiae, ex quibus duæ consules huiusmodi voces eliciuntur, cum ex oratione Rabiriana perduellionis, tum ex Corneliana apud Asconium; deinde veteris libri auctoritas, qui est apud me manuscriptus, à quo Faërnij coniectura pro à te Romule corrigentis, ter omnino, ita cōfirmatur, ut nihil dubij, quin ita legendum sit, relinquatur. de tertia tantum voce dubitabat Faërnus, an esset ea, qua vsus creditur Opimius Cos. cum in C. Gracchum inuectus est, quæ tamen nullius scriptoris testimonio comprobatur. Quid si de

de C. Mario intelligendum sit? de eo enim ita scriptum est in Oratione post reditū ad Quirites: Nam C. Marij qui post illos veteres clarissimos cōsulares, vestra patrumq. memoria tertius ante me consularis subiit indignissimam fortunam &c.

7. Ut omne is flagitium se committere putaret] Ant. Augustinus coniectura ductus, omnibus in numerum plurium commutatis, emendauit, Ut omne is flagitium se committere putarēt. Quæ sanè correctio veteris quoque manuscripti codicis confirmatur auctoritate.

8. Quid ut ad illam diem res cum redissent rogarentur ut pari studio conuenirent] Pantagathus aliter hunc locum legebat, & multo quidē, ut videtur, melius, Quid ut ad comitia pridie nonas Sextiles rogarentur ut pari studio conuenirent.

9. Alter consulem] Ant. Augustinus legit consules: & deinceps desererent, & proderent numero multitudinis.

IN ORATIONEM

PRO DOMO.

1. Remp. bene gerendo: religiones religionibus sapienter interpretando] Ant. Augustinus delet religionibus: quod verbum certe parum aptum est. non enim hic sensus est, qui solet vsurpari; Aristotelem Aristotele optimè declarari, & Platonem Platone, itaque Pantagathus hunc locum ita emendabat: Religiosissimi religiones sapienter interpretando earum deu. conseruarent: ut par pari referatur; ad Remp. bene gerentes, amplissimi & clarissimi: ad religiones sapienter interpretantes, religiosissimi: secundo loco Remp. ineptum est; itaq. libenter legerem, eandem.

2. In Rep. ab aliis oppressa] *Particula in deest in libris manuscriptis & rectè paullo post, rescinduntur, legebat Pantagathus pro rescinduntur.*

3. A te iam pridem ad bonorum cædem paratos] *In manuscripto est, ad rapinam, ad bonorum cædem paratos.*

4. In animis nostris] *Placet vestris, ut est in antiquo.*

5. Quasi possem aliquid in eare gerenda: non habebatur] *Ita habent Victorius & Manutius, vitiatu codicibus. Ant. Augustinus longè melius gerenda: nominabar flagitabar: que correctio potest loco superiore confirmari. Pantagathus autem mutabat non in boni: habe in præ: batur in ceteris, legebatq; hoc modo: Quasi possem aliquid in eare gerenda præ ceteris: nec malè. nam præficiendum aliquem negotio gravi & molesto, & difficili, nominatim non sortio, ut aquum est; nemo diceret, nisi eum cui aliqua ars aut facultas illi negotio accommodata sit: alioqui sit ei iniuria, si extra sortem nominetur: quam artem aut facultatem negat sibi esse Tullius, in Pompeio agnoscit.*

6. Eum victoria populi Romani pœnitere] *Vetus liber habet, Eum victoris populi Romani necesse est pœnitere.*

7. Et quòd idem in posterum de extraordinariis potestatibus libertatem ademissès] *eidem legendum esse suspicor, ex loco simili orationis Sextiana: Non illi (inquit) ornandum M. Catonem, sed relegandum: nec illi committendum illud negotium, sed imponendum putauerunt: qui in concione palàm dixerint, linguã se euellisse M. Catoni, quæ semper contra extraordinarias potestates libera fuisset, sentient ut spero breui tempore manere libertatem illam &c.*

8. Ut

8. Ut necesse esset quot annis constitui per senatum decreta] *Non dubito quin pro senatum, legendum sit senatus. In Vatinius: Eripueras senatui prouinciæ decernendæ potestatem, Imperatoris deligendi iudicium &c. Sed si senatum retinere malimus, decretas pro decreta, scribendum erit.*

9. Sex. Clodio socio tui sanguinis] *facinoris legebat Pantagathus pro sanguinis, siue ex ingenio, siue ex antiquo libro. In oratione de Aruspicum responsis, de Clodio dixit, consules sceleris sui socios: Pisonem scilicet & Gabinium.*

10. Ego verò, neque me tum defertum, sed pænè deditum] *planè pro pænè non dubito quin scribendum sit, vel repugnantibus antiquis libris.*

11. Non fuisse Tribunū pleb. hoc dico esse parricidium] *Ita scriptum est in vulgatis libris. Ant. Augustinus legit, Hoc dico esse Pontificium. sed non id agit nunc Cicero, ut probet causam hanc esse pontificiã, que profectò erat, & agebatur apud Pontifices, sed opponit illud hoc (quod demonstrat Clodij privilegium in Tullium sine iudicio) ad illud omnes actiones tuas, quas possum generatim, & communiter coarguere non esse legitimas, quia specie, non re Tribunus eas egisti: sed nunc non ago id, ut redarguam illas omnes: hoc ago, ut etiam si legibus, & re vera esses Tribunus pl.; tamen hoc tuum de me privilegium contra leges, contra iura, mores, & religionem latum sit; atque ideo parricidium necesse sit fateare tu te ipse. Vel igitur vulgatã lectionem parricidium retineamus, necesse est; vel pro ea, si magis placet, parricidam reponamus, quomodo alibi appellat Clodium.*

12. M. Puppio] *Legendum M. Pupio ex veterum lapidum auctoritate: utique Piso, qui à M. Pupio*

pio adoptatus fuit, in antiquis monumentis M. P. V. P. I. V. S.
M. F. PISO FRVGI describitur.

13. Ut hæc simulata adoptio filij] *Pantagathus* legebat adeptio, pro adoptio: qua lectio si minus vera sit, ingeniosam esse nemo negabit.

14. Cur enim quisquam vellet] *volet idem Pantagathus*.

15. Quæ contra auspicia essent acta] quia pro quæ *habet Ant. Augustinus*.

16. Sin eadem obseruanda, sicut decreuit Senatus, M. Drusi legib. quæ contra legem Cæciliam & Didiam latae essent, populum non teneri iam intelligis &c.] *Ita hunc locum legebat Octavianus Pantagathus*.

17. Neque operum architectis] architectum *habet vetus liber, quod magis placet*.

18. Ut etiam Palatinam tuam perderent] Palatinam tribum tuam, *Pantagathus: sed Ant. Augustinus* Palatinam illam tuam legit.

19. Quid nominis inscriptio, tibi num aliud videtur esse, ac meorum bonorum direptio] *Ita Pantagathus interpungit, & pro direptio legit ereptio*.

20. Utin Asia Cistophorum flagitaret] *Ant. Augustinus* interponit millies inter verba Cistophorum & flagitaret, quod facit ad elegantiam, non ad intelligentiam: quando enim unquam populus Ro. aut senatus, cuiquam magistratui siue Urbano siue Provinciali negotium dedit flagitandi quicquam? quare si voluerimus sanare hunc locum, alio prorsus remedio opus est: aliud enim nobis verbum erit recipiendum, & pro flagitaret, vel factitaret, vel aliud simile reponendum. Paulo post, Cum Romæ decessisset, rectissime Roma legit *Ant. Augustinus. sed Pantagathus totum hunc locum ita legebat, Utin Asia Cistophorum exaquaret. inde iret*
in

in Hispaniam, cum Roma decessisset &c.

21. Verba de salute mea fecerant] *Vetus liber* facerent.

22. Per amicos suos complerent] *compilarent* *habet vetus liber*.

23. Quid igitur ego gessi] *cessi Pantagathus, à quo accepit Manutius*.

24. Ut me ab omnibus ad meam pristinam dignitatem expectatum] *Pantagathus legit* expectitum, pro expectatum.

25. Miserandus videbatur] *videretur Pantagathus*.

26. Senatum consules vetabant] *vocabant* *habet manuscriptus liber. pro Sextio, Senatum consules* credo vocassent.

27. Ex quo iudicare potestis] *Videtur melius esse in antiquo, potuistis*.

28. Nihil esse inscriptum] iure scitum *Pantagathus. Infra dixit, iure actum*.

29. Non vidistis illam esse nullam] *Pro illam legebat Pantagathus legem*.

30. Nunc tu etiam perniciofa pestis] *Liber manuscriptus* *habet* portentosa, pro perniciofa.

31. Ille verò dies qui fuit? cum te P. Lentule legem de me ferente populus Romanus ipse se vidit sensitq. quantus & quanta dignitate esset] *Ita hunc locum correxit Faërnus, partim cõiectura ductus, partim veteres libros secutus*.

32. Hoc tribunicium est, hoc populare est] *Optime, ut videtur, legebat Pantagathus, hoc tribunicium, hoc populare est*.

33. Tamen quotiescunq. vellet quis hoc in genere solo rem iudicatam referri posse voluerunt] *Ita Faërnus hunc locum correxit veterum librorum au-*

Et orationem secutus, in quibus est pro solo re, fororem.
Ant. Augustinus & Pantagathus, ex vulgata lectione
delectant se, sed Faëri correctio magis placet.

34. Quid te audacius, qui in eius nomen incid-
 ris] *Ant. Augustinus* qui in æs eius nomen incidit:
Pantagathus eandem retinet lectionem, sed eius in æs
commutato. Uterque autem acutissime emendarunt, qui
scirent prerogativa auctorem in æs incidi ante legem
solere.

35. Cur non iuret se Gadibus fuisse] *Ant. Augu-*
stinus, in gradibus legit: quam lectionem retinere, si Se-
dulius affirmaret se Romæ fuisse & primum sciuisse: sed
cum negaret se Romæ fuisse, esset q₃ fortasse oriundus Ga-
dibus, acutè contulit Cicero Interamnâ Gadibus. Pra-
ter hanc necessariam rationem, est mihi suspectum in
Gradibus: nam si hæc comitia Clodiana habita sunt in
Foro, putopotius, in Comitio, quam in alia Fori parte:
Gradus verò Arrelij, qui erant ad eadem Castoris, di-
stabant à Comitio tota Fori longitudine.

36. Nec res tum iudicata] *Pantagathus delebat*
tum: & paullo post, pro tamen si legebat tamen si.

37. Quod de omnibus etiam quibusdam dam-
 natis interdictum est] *Pantagathus pro quibusdam*
emendabat ciuibus iam, & recte, ut videtur.

38. Censor ille Quinctius] *Ita scriptum est in*
omnibus vulgatis codicibus. Ant. Augustinus, pro Cē-
for legit Kælo, & optime quidem: quod præter Diony-
sum & Liniuum, sequentia etiam prenomina ostendunt.

39. Abfui simul cum Rep. redij cum maxima di-
 gnitate te viuo] *Ita hunc locum olim emendauit Pan-*
tagathus, à quo accepit Manutius. postea viuo, muta-
uit in, inuito.

40. Quid est quare quisquam mihi se in ipsa po-
 pulari

pulari ratione anteponatur] *Ita legebat Patagathus.*

41. Non tam ineruditus, qui Mineruam Iouis
 sororem meam esse sororem existimem] *Ita est in*
manuscripto quodam libro (si rectè memini) Ant. Au-
gustini; his malè: primum, quod asserat Mineruam esse
Iouis sororem; iterum, quod neget Ciceronem fateri Mi-
neruam esse sororem suam, cum infra dicat, Ego mihi
sororem virginem ascisco. Victorius ita habet, Non
tam insolens sum, quod Iouem me esse dico; quam
eruditus, quod Mineruam sororem Iouis esse existi-
mo: & hic bis peccat: primum, quod velit Tullium glo-
riari se esse Iouem, quod nemo nisi furiosus diceret; iterum,
quod putet Tullium dicere se eruditum, asserentem Mi-
neruam sororem Iouis, cum sit filia. Manutius ita, Non
tam insolens sum qui Iouem esse me dicam, nõ tam
ineruditus, qui Mineruam Iouis sororem meam ef-
fe sororem existimem: hic in primo membro rectè ha-
bet, quod Cicero neget se gloriatum esse, esse se Iouem: in
altero membro bis peccat; primò, quod velit Ciceronem
putare Mineruam esse Iouis sororem; iterum, quod in-
ducat illum negare Mineruam esse sororem suam, cum
infra dicat sibi asciscere sororem virginem, nempe Mi-
neruam. Ant. Augustinus legit, Non tam ineruditus,
qui Mineruam Iouis esse sororem existimem: in quo
rectè sentit; qui videat Ciceronem eruditè negare Mi-
neruam, esse Iouis sororem: sed cum tollit ab eo, quod nõ
asciscat sibi Mineruam sororem, videat quam rectè id
faciat. Ego Pantagathum secutus, rectissime legi existi-
mo, Non tam insolens sum, qui Iouem esse me dicam:
nec tam ineruditus, qui Mineruam sororem meam,
Iouis sororem existimem: & ita postea scriptum anim-
aduerti in manuscripto apud me libro, qui fuit Nico-
lai Perotti.

42. Remque publicam condere vnius discessu] *Ita scriptum est in veteribus libris, & rectè, si verba Ciceronis attentè inspiciantur; nam gloriatur se patriam discedendo seruasse, quam resistendo delensisset.*

43. Et ab eodem extructam, & positam in oculis ciuitatis] *Pantagathus emendabat, Extructam sepulturam in oculis ciuitatis.*

44. Si modò eadem prima littera competitorem habuisset aliquem] *Ita habent manuscripti & vulgari libri. Pantagathus autem legebat, Si modò eadem præmaturitate competitorem &c.*

45. A Q. Scio contendit per Q. Postumium, vt sibi domum venderet] *Ita legit hunc locum Pantagathus, & rectè vt opinor: & paullo post rectissime: affirmabat Postumius Scio viuo illam domum istius nunquam futuram, pro se viuo.*

46. Litigatoribus defatigatis] *Optimè Pantagathus licitatoribus: atq; hac mihi lectio eò placet magis, quòd Ant. quoq; Augustino in mentem venisse video, qui quouis pignore ita legendum esse contendit.*

47. Domus mea illa] *Vide num rectius legat Pantagathus, Domus vicina illa. paullo post, Caula fuit ambulatio: confuta, idem legit pro caussa.*

48. Tamè illis tantis in tenebris] *Ita Pantagathus.*

49. Verbo ne Pontifices putatis] *Ita est in vulgatis, & malè. Ant. Augustinus optimè Pontificis: tum quòd superiore versu appellarat Pontifices, tñ quòd stratum subiungit, Si is postem tenuerit. Qui, is: nisi legas, Pontificis.*

50. Imperia adscribebantur nouæ iuuentuti] *Pantagathus emendabat, Imperia adscribebantur: inueniebantur, quam lectionem liber qui est apud me manuscriptus, aliqua in parte confirmat: nam noua iuuentute*

uentute in eo scriptum est. *Quid si pro adscribebatur legatur proscribentur? vt de Ptolemæo rege intelligatur & Brigotazo, de quibus dixit in Oratione de Aruspicum responsis: Reges qui erant vendidit, qui non erant appellauit.*

51. Qui nihil dixit, aut fecit omnino: pœnamq; hanc] *Ita legit hunc locum Pantagathus, & paullo post, In loco angusto consecratam iam aram tollendam, pro eam aram.*

52. Sine auctore, sine scriptore] *Vetus liber habet fictore, pro scriptore.*

53. Omnes qui aut re, aut spe deniq; sunt boni] *Ita scriptum est in omnibus, quos viderim manuscriptis, & vulgatis libris, sed malè omnino, spe pro specie: in quo verbo cum alibi ab imperitis librariis peccatum est, tum in Lelio. Quæ est enim ista securitas (inquit) specie quidè blanda, sed re ipsa multis locis repudianda est. paullo supra, pro præstantissimi, scribebat Pantagathus præstantissime.*

54. Vt si in illo pœnè fato Reip.] *Pantagathus debebat particulam, vt.*

IN ORATIONEM DE

ARVSPICVM RESPONSIS.

1. Q. Scipio] *P. Scipio videtur legendum ex Oratione pro Domo.*

2. P. Valerio data domus est in villa publica] *Ita scriptum est in vulgatis codicibus, & malè. Ant. Augustinus, in via sacra, propius quidem accedit, sed non intrat domum: nam Poplicola habuit domum in summa Velia, quam diruit, & adificauit in ima Velia. Quidam via publica legendum putant: quis verò nunquam, neque Velia, neq; vlla alia via, publica dicta est:*

est: nec in Villa Publica, qua in campo Martio erat, Valerio datam fuisse domū legimus, sed in Vico Publico; Pantagathi comedituram secutus, libenter Vico Publico legerim. Linius lib. II. Et Plutarchus in Poplicola: ἐδέχοντο ἄδ (inquit) φίλοι τὸν βαλεῖον ἀχρὶς οὐ τόπον ἔδωκεν ὁ δῆμος αὐτοῖς, ἢ κατεσκευάσεν οἰκίαν ἐκείνης μεταίωτέον, ὅπως νῦν ἱερὸν ἐστὶ ἐν αὐτῷ περιλήκον λεγόμενον.

3. Atq. illa mater Dea] Rectè Faërus pro Dea, reposuit Idæa: locumq. sine dubio corruptum, una tantum addita littera integritati restituit. eius autē coniectura confirmatur cetera historia, tum iis, quae paullo infra scripta sunt: Sacra ista maiores nostri alcita ex Phrygia Romæ collocauerūt: quæ vir is accepit, qui est optimus à populo Romano iudicatus P. Scipio. Femina autem, quæ matronarum castissima putabatur, Q. Claudia. Val. Max. lib. VII. cap. V. P. autem Scipio Nasica, togatæ potentia clarissimum lumen, is qui consul Iugurthæ bellum indixit, qui matrem Idæam Phrygiis sedibus ad nostras aras fœcosq. migrantem sanctissimis manibus excepit &c. Videndus Linius lib. XX I V. Ovid. lib. I V. Fast. Solinus cap. VII.

4. Quæ priuato quondam tuo proauo] Vetus liber, quæ priuati quondam tui proauū.

5. Aut puer ille patrimus & matrimus si terram non tenuit aut thensam, aut lorum omisit] Ita est in vulgatis; quod nescio an bene. Ant. Augustinus legendum putat, Si thensam non tenuit, aut lorum remisit; cuius opinio fuit etiam Pantagathus: at ego nunc subdubito, an inter ritus huius pueri esset hic quoque, ut nunquam alterum pedem sublatum, nisi ad ingredendum, haberet: quod vocet terram tenere.

6. Ut eos ludos hæc lues impura pollueret] polluerit, emendauit Faërus, & rectè, ut opinor.

7. Hæc

7. Hæc sacra maiores nostros ex vestris libris expetisse] Colligere hinc possumus P. Clodium XV. virum fuisse sacris faciendis. Ad huius autem loci intelligentiā faciunt ea, quæ scribit Strabo lib. XII. πασι νῦν δ' ἐστὶν ἐμπορεῖον (inquit) τῶν ταῦτα μέγιστον, ἱερὸν ἔχον τ' ἡμεῖς τῶν θεῶν, σεβασμὸς μεγάλου τυγχάνον &c. ἐπιφανές δ' ἐποίησαν ῥωμαῖοι τὸ ἱερὸν, ἀφίσχυμαι ἐνθάδε τ' θεῶ μεταπημειμένοι κατὰ τοὺς τ' Σιβύλλης χρησμούς.

8. Alterum putabo regem si habuerit] Locus non est integer: potest autem suppleri, si ita legatur, Alterū semper; alterum tum putabo regem, si habuerit &c. vel si ita, Alterum semper putabo regem, alterum si habuerit &c.

9. Sex. Serrano] Scribendum Serano vnico r. licet in veteribus denariis SARANVS incisum sit pro Serranus.

10. Ut tanquam fortis in pugna vir acceptis à forti aduersario vulneribus aduersis & honestis cadere videatur] Ita habent vulgati: in manuscripto honestè cadere legitur; quod magis placet: nam vulnera aduersa, quis nescit honesta esse? & aduerbium ad verbum elegantius innquitur.

11. Ea miscet, ac turbat, ut modò vendat illis] Ita Manutius & Victorius: corruptè planè vterq. libri manuscripti, ut modò se venditet illis; quod codè tendit, sed non implet sententiā, quæ videtur debere esse, ut alios vituperet, aliis se venditet. Pantagathus legebat, Ut modò se vendat his, modò illis.

12. E fluctibus illis seruitutis] illius seruitutis habet manuscriptus liber, & melius, ut videtur.

13. Atque ego hanc orationem] Vetus liber aetionem habet, pro orationem.

14. Cùm ipse mūdus cùm agri terramotu quodam

dam nouo contremiscunt] *Antiqui libri scriptura magis placet, in quo est, Cùm ipse mundus, cùm aër, atque terramotu quodam nouo contremiscunt.*

IN ORATIONEM

PRO CN. PLANCIO.

1. Huic accusationi esse fautores] *Vetus liber fautores habet, ut videtur, rectius.*

2. Vinam vero semper esset] *Amicus meus homo doctus pro vero, legebat verus, exponebatq, æquus: quã vocem inani, & ut infra idem Cicero loquitur, iniquo opponi hoc loco debere dicebat. Paulo supra, Quid? tu nõ inanem dignitatis indicem putas esse populum, legẽdum ex antiquo, Quid tu grauem dignitatis &c.*

3. C. Serenum subtilissimum hominem] tenuissimum *magis placet, ut est in margine libri emendati à viro doctissimo.*

4. Ædiles quicunque erunt, idem mihi, quod ostenderas] *Pantagathus pro idem, emendabat, tu des: & adiectis interpunctione post verbum ædiles, totum hunc locum ita legebat, Ædiles quicunque erunt, tu des mihi quod ostenderas. In veteri tamen libro quem ipse vidi, pro idem mihi, scriptum est id da mihi, quod non displicet.*

5. Nihil quod direptio] *Ita omnes vulgati, malè profusus: aut ego nihil in hac re intelligo. Grucchius habet diribitio: que vox optimũ sensum facit illa quidem, sed non suo loco: prius enim supplicatur populo, quam diribeantur tabella: deinde verbum est insolens Cicero- ni, & longius abest a similitudine verbi direptio: quid vero oportuit subiungere supplicatio, cùm modo dixisset, Nihil iam est quod populo supplicetur? quare*
utrique

utrique incommodo medendo, ita cum Pantagatho legerim: Nihil quod diremprio, nihil quod supputatio: adde quod nõ supplicatur magistratibus: quinetians ad supputationem addebat Pãtagathus suffragiorum: ad renuntiationem, magistratuum: ut ita totus hic locus legeretur: Nihil iam est, quod populo supplicetur: nihil quod dirẽptio; nihil quod supputatio suffragiorum; renuntiatio magistratuum expectetur: sed ut Grucchio sua diribitio non negetur (quanquam varia videatur eius verbi significatio, nec dignum munus summis viris) cetera nõ modo apta, sed necessaria mihi quidem videntur esse.

6. Hoc tamen miror] *Pantagathus, hoc tantum miror: & ita habet antiquus liber.*

7. Ex quo plurimæ familiæ] *plures Ant. Augustinus, & infra, Num de tot aliis gloriari? pro tot Fabiis gloriari?*

8. Hospitum suorum honore] *Vetus liber, hominum suorum honore.*

9. Quod C. Marium è ciuili errore] *Placet cruore, pro errore, ut est in antiquo.*

10. Quod si adesset] *Melius, ut opinor, Ant. Augustinus, qui pro quod.*

11. Sed ita magni amoris] *Videtur legendum magnis, pro magni, quomodo correxisse olim Pantagathum animaduerti.*

12. Atqui hæc sunt indicia folida iudices, & expressa] *Magis placet, ut est in manuscripto: Atqui hæc sunt indicia folida iudices, hæc expressa signa &c. infra legendum, Sua & modestia ædilem factum, cùm in vulgatis desit sua &c.*

13. Maritum appellas ut verba fingas] *Ita Manutius, ut verba etiã fingas, Victorius. Færmus Maritum*
maritum

Corrigendum ex fide veteris libri, Nam id quidē al-
horret à virtute verbum.

30. Te iccirco in locos communes causam con-
iicere noluisse] *Ita Pantagathus ex libro manuscripto,*
vt opinor. sed ego vocem communes suspicor glossema
esse in contextum orationis à librario receptum. Vnus
manuscriptus, & is quidem per antiquus pro locos ha-
bet ludos. paullo pòst, Me iccirco mea lege; post vocem
lege addebat modò idem Pantagathus. & infra lege-
bat, Sed fui Nicææ, inquit, putabam in Vacceis di-
cturum.

31. At tota Italia] ac tota Italia, *Pantagathus, &*
rectè.

32. Et in aliis ciuitatibus monimenta nobis lit-
tere prodiderunt] *Pro litteræ, legebat Pantagathus*
litterarum, & ita omnino scribendum esse arbitror.

33. Siciliam petiui animo] Siciliam petiui à Vi-
bone olim *Pantagathus, qui vocem animo, nullo pacto*
ferendam existimabat. Postea mutata sententia, ita e-
mendauit: Siciliam petiueo animo, quod & ipsa &c.
paullo pòst legebat, Tum consilio repentè mutato ter-
ra Vibone Brundisium petere contendit.

34. Sed si acciderent ea] *Decet qui, vt sit, sed qui*
si acciderent &c.

IN ORATIONEM

PRO P. SEXTIO.

1. C. Albinus] *Opinor hunc esse C. Postumium Al-*
binum, qui in argenteis denariis notatus est.

2. Et inde M. Aulianum] *Libri scripti habent M.*
Menulanum: Pantagathus M. Aulianum: qui post
nomen Antonij addit castra, pro eo quod in manuscri-
ptis

ptis est Capua, & ita interpungit: Et inde M. Aul-
ianum Tribunum militum Antonij castra præcipientem
eiecit. in veteri autè libro, melius puto legi hunc locum
ita interpunctum (Quam urbem. P. P. B. O. ab. I. I. &
s. M. tètari còspiciebamus) & inde C. Menulanum &c.

3. Qui propter salutē illius vr̄bis consularu con-
feruatā meo me inaurata statua donarat: me vnum
patronum &c.] *Ita hic locus legitur emēdatus in mar-*
gine libri à doctissimo viro, cum in vulgatis desit totum
illud, Me inaurata statua donarat.

4. Vt iam virilis tua vox] *Videtur legendum pue-*
rilis: nam supra dixit, Ex qua hic est puer, & nupta
iam filia.

5. Quot stimulos admouerit] *Placet quos, prò*
quot, vt est in manuscripto.

6. Et pastorum stabula præclara cepisset] *In ma-*
nuscripto est, prædari cœpisset, & ita videtur legēdum.

7. Sed etiam memoriam dignam] *Pantagathus,*
Sed etiam memoriæ dignitatem, forte se nō malè: sed
melius, vt opinor, habet manuscriptus, Memoria di-
gnam in Rep. capeffenda dignitatem.

8. Vt in eum non inuasissè, sed incurrisse videā-
mur] *Pantagathus, Vt in me non inuasissè, sed in-*
currisse videatur.

9. Parum se fœdus violaturum arbitratus est] *Ita*
Pantagathus, cum in aliis desit verbum, est.

10. Soluit subitò legū vinculis consul] *Ita Ma-*
nutius: in manuscripto est, soluit subitò legum cura
consul: vnde coniecit Turnebus legendum esse, Legē
curiata: quæ lectio valdè congruit veritati, neque mul-
tum abest à littera; sed cum sit secutus verbum cura
supposititium: placebat Pantagatho, vt eo verbo reic-
cto, ita legeretur, Soluit laqueo legum consul.

11. Si nondum scelera] si vnquam scelera, *Pantagathus*.

12. Puteali & fœneratorum gregibus inflatus atque perculsus] *Pantagathus hunc locum ita restituit*, Puteali & fœneratorum gregibus infensus æquè, atq. cõpulsus olim ne Scyllæo illo artis alieni in freto ad columnam adheresceret, in tribunatus portum perfugere (*sive ut est in aliis*) confugere.

13. Atque ab iis iri se ereptum] *Ita scribendum, cum in aliis desit verbum iri*.

14. Quem enim deprecarentur] essent deprecanti, *melior lectio*.

15. In concione relegauit] in concione sine lege relegauit: *ita in vetusto quodam libro scriptum inueniri testatur amicus meus homo doctissimus*.

16. Sine vilo iudicio, aut edicto] *Pantagathus legebat*, Sine vilo iudicio, suo edicto: *coniectura credo ductus, quod supra dixit*, Relegauit edixitque vt ab vrbe abesset millia passuum ducenta.

17. Deliget quem volet] videlicet, quem volet damnabit, *ita scriptum animaduerti ad oram libri doctissimi viri*.

18. Quid hæc mea oratio tam longa, ac tam alrè repetita] tam longè, *melius, ut opinor, est in quodam libro*.

19. Omnia quæ tum contra me contraq. Remp. dixerant] *Melius, ut opinor, est in manuscripto*: Omnia quæ tam contra me, quàm cõtra Remp. dixerat.

20. Vt omnibus festis diebus] *In manuscripto libro est factis, vnde coniecit Ant. Augustinus factis legendum esse: quam lectionem confirmat locus similis in Oratione in Pisonem. Lenior autè violatio est fastorum, quàm festorum: fasti enim excludunt Comitiales, festi vtrosq.*

21. Ni-

21. Nihil reliqui magistratus] *Ita est in vulgatis: sed rectius, vt videtur, in manuscripto*, Nihil reliqui poterant magistratus.

22. Cessit ne aut victus] *Ad oram libri emendati à viro doctissimo ita hic locus restitutus est*, Cessit tamen nihil tergiuersatus, ne aut victus &c.

23. Hæc cum ego viderem, neque enim erāt occulta] *Ex Demosthenis oratione περί σερφών, serè ad verbum: ταῦτα δὲ ὁρῶν ὁ φιλιππος, οὐ γὰρ ἦν ἀφανῆ.*

24. Direptio denunciaretur] *Ita Pantagathus*.

25. Quis enim vnquam me à Senatu populoq. Romano tanto bonorum omnium studio restituto, quod certè si essem interfectus, accidere nõ potuisset, vllam Reip. partem &c.] *Aliter hic locus legitur in libro, qui est apud me emendatus à viro doctissimo, & multo quidem melius, quàm in vulgatis*: Quis enim vnquam me à Senatu, populoque Romano, tãto bonorum omnium studio restituto, omnia pro Reip. pericula adire dubitabit? quod certè si essem interfectus, nunquam accidere potuisset, vt quisquam vllam Reip. partem &c.

26. Atque ille vitam suam ne inultus esset ad incertissimam spem Reip. fatum reservauit] *Ita legit hunc locum Pantagathus mutata voce, statum, in fatum, & deletis & ad, quæ sunt in vulgatis*.

27. Eorumq. periculorum est in Rep. retinenda medicina] *Cum in manuscriptis libris eorumque periculo, scriptum esset, vocem periculo alij in periculorum, mutauerunt. Pantagathus autem periculo, retinuit, sed pro eorumque emendauit bonorumque*.

28. Vt cenforia notatio] *Videtur scribendum notio pro notatio; quæ lectio in antiquis etiam libris reperitur, & loco quodam ex Oratione de Proinciis Con-*

Q 2 sularibus

sularibus confirmatur, in qua scriptum est: Clodius cēforū iudiciū ac notionem & illum morem seuerissimū magistratuum de ciuitate sustulit. & in Pisonem, Centum propē annos legem Æliam & Fuliam tenueramus, quadringentos iudiciū notionēque censoriam.

29. Tulit gessit] Tigranes, pro tulit gessit, emēdauit *Ant. Augustinus, veteris libri corruptam scripturam secutus. Lambinus in manuscripto codice Memmiano Tigranes igitur scriptum reperiri affirmat: cui si fides habenda est, non erit de lectionis veritate dubitandum. Pantagathus improbat. Ant. Augustini coniectura, quod de alio quā Tigrane dicta hæc à Cicerone existimabat, Albanus rex, pro Tigranes legebat, constat autem Albanum regem bis cum Pompeio conflixisse, fidemq; etiam violasse. Idem Commagerus olim pro tulit gessit correxerat, ut ex eius cōiectura cognoui, quam ad oram libri annotauit.*

30. Quanquam quis audiret si maximè queri vellent.] *Ita hunc locum emendauit Pantagathus pro auderet & vellent.*

31. Hic aliquando ferius] Hic aliquanto ferius *ad oram libri emendatum est à viro doctissimo.*

32. Ex quo intellectum est nō mihi absenti creuisse amicos] *Quidam decreuisse emendarunt, pro creuisse, sed male omnino: vulgati autem rectè quidem habent, ex iis que precedunt, & que sequuntur de Pompeio, de frequenti senatu, de Mēmio, de sociis Clodij damnatis, de negantibus se tulisse suffragium, de tota ciuitate fratrum obuia, de equitibus, de octo Tribunis plebis: quod postea ait, in ea præfertim fortuna.*

33. Quo magis nationis eius esse quā generis videretur] *Opinor legendum: Quo magis generis eius esse*

esse quā nationis videretur. *Confirmat autem hanc lectionē locus similis in oratione pro A. Cluentio, de hoc ipso Ligure: Quid tu (inquit) Pætes? hoc enim Stalenus cognomen ex imaginibus Æliorum delegerat, ne si se Ligurē fecisset, nationis magis suę, quā generis vti cognomine videretur.*

34. Si ille vt arbitror æquus nobis fuerit] fuerat *est in antiquo libro, & ita omnino legendum videtur.*

35. Sed ex deserto Gaiij Oleli horreo calatis granis, in Calatinos Atilios insitus] *Ita Pantagathus primus hunc locum emendauit, à quo Manutius, & alij acceperunt, & rectè quidem: hac ironia quod ante adoptionem iam esset Calatinus calandis granis (non dimetiendis modis) in pauperrimo horreo patris Gaiij Oleli, quasi ibi non dimetiretur modios, sed singula calaret, id est, vocaret ac numeraret grana, irridens in eo Calatini cognomen alioqui nobile.*

36. Et temporibus & Reip.] & temporibus Reip. *sine copula, qua secundo loco posita est, multo melior lectio.*

37. Reip. sanguine saginantur] *saginabantur Pantagathus.*

38. Quam acceptam gemere, non queri posset] *Ita scriptum est ad oram libri doctissimi viri, cum in vulgatis desint illa, non queri.*

39. Maledicito Sabino] *Pantagathus ex vestigiis antiquæ scripturæ maledic Titio Sabino, & rectè: Ego autem pro Titio, malle Titurio, quod eius gentis cognomen sit Sabinus, nisi tam sapè huius Titij in orationibus faceret Cicero mentionem, pro cur tam temerè, in antiquo est, cur tam tempore.*

40. Obnuntiaret quod senferat] *renūtiaret quod seruauit, Pantagathus.*

41. Aditigitur T. Annius ad causam Reip. sicut ciuem patriæ recuperare vellet ereptum] *Ita olim hunc locum emendauit Pantagathus: quid enim aliud diceret, cum postremum verbum in vulgatis corruptum esset, & pro eo legeretur Reip. tum: sed in vetustissimo libro aliter hunc locum scriptum reperiri, ex eruditissimi viri emendatione cognoui, quam ad oram libri notauit: Aditigitur &c. sicut ciuem par erat qui Remp. recuperare vellet.*

42. Et vinci turpe putauit, & deterreri etiam eripi reiecit. Vt quoniam] *Locum turpi mendo deprauatum, alij aliter emendare conati sunt. Ant. Augustinus & deterreri vt turpe reiecit, restituit. sed frigida turpe reperitio: & reiecit, non satis aptum verbum videtur. quid si ita legatur? Et vinci turpe putauit & deterreri, etiam eripi reum: fecit vt &c. nã Consul, Praetor, & Trib. pl. Clodium eripiebant. & infra dixit, fecit vt &c. hæc autem coniectura, ab antiquo libro aliqua in parte confirmatur, in aliqua improbat, in quo vt ex doctissimi viri collatione cognoui, ita scriptus hic locus reperitur: Et vinci turpe putauit, & deterreri etiam turpe: reiecit quod erat secutus cõsilium: fecit quod erat secundum, vt quoniam &c.*

43. Eademque ratio P. Sextij fuit] *eadem quoque ratio, Pantagathus, & rectè.*

44. Esto igitur vt hi sint optimates] *Ita est in meo libro, cum in vulgatis desit vox optimates.*

45. Neque eloquentiam incunditate fuisse maiorem] *maior correxit Ant. Augustinus, & ita scriptum inueni in vetere libro. Optime autem: semper enim Pompeij sententiæ magna auctoritate & eloquentia, magna incunditate, at nunquam maiore, quam tunc.*

46. Quis non modò non approbavit] *Ita olim*

Pan-

Pantagathus emendauit: lectionem huiusmodi comprobante antiquo etiam libro, in quo infra est, respirare pro spirare.

47. Et hi ex alia tribu] & hi ex vna tribu, legit *Ant. Augustinus.*

48. Ab idiotarum diuitiis] *deliciis emendauit Pantagathus, coniectura planè diuina.*

49. Nihil sanè à te iuuabatur] *Pantagathus felici hunc aequè locum coniectura restituit, Nihil sanè à te iuuabatur, familiari scilicet, quam cõfecerat, quod confirmat, Pignoribus empto vino.*

50. In quo tamen est me vultus, cum illo ore inimicum est meum suauitatus] *Ita Pantagathus hunc locum olim se restituisse dicebat, nõ ingenij acumine, sed recenti tunc Catulli lectione. Ego autem non tam recèti, vt ipse dicebat, Catulli lectioni, quam excellentis ingenij, quo fuit præditus, acumini tribuendam eam emendationem existimo: qua quidem & si nihil excogitari aptius huic loco potest, eundem tamen locum ita proferam, vt in impresso quodam libro emendatus ex collatione veteris codicis reperitur: In quo tamen quid esset quamobrè inimicus ille esset meus, qui quasi &c.*

51. Quoniam optimo cuique impertitur] *quando optimo cuique alij legunt: & paullo post, Ei qui pendet, à rebus leuissimis, ad oram libri doctissimi viri scriptum est, Ei qui pendet, qui rebus leuissimis.*

52. Togata, simulans] *Togata Simulans Pantagathus: vt sit comædia nomen. paullo supra legebat, gratam pro gratum. & consuli ipsi, pro ore ipsi. & infra, Post principia equi exitus otiosæ vitæ, pro atque exitus.*

53. Cantorum conuicio] *comitio Pantagathus.*

54. Quid illi conuentus] *ille cõuentus, scriptum*

est in vetusto codice. & infra, optimatū, pro optimatiū.

55. Existimare facilius possunt, qui audierunt] aestimare. *vetus codex.*

56. Cui nos offensi, inuisique fuerimus] inensi pro offensi. *scriptum est in antiquo libro manuscripto.*

57. Emergebat subitò] sed emergebat subitò, *vetus liber. & paullo post, de quibus ad senatum missus erat, pro à quibus.*

58. Qui excitatus summa cū auctoritate P. Seruili] *In vetere libro, summa cū auctoritate vestra, tum P. Seruili.*

59. Et ad vnum dicto citius Metelli casum] *Faërnus, & ad vnū Numidici Metelli casum. quod cur ita mutandum esset, dicebat Pantagathus se non videre: tolluntur enim duo verba, que faciunt mirè ad emphasim, ut pro iis reponatur verbum superuacaneum, & longè ab simile ab imagine priorum litterarum. Suffragatur autem antiqua lectioni cum illud excitatus, tum illa infra, dicenti etiam tum, & postea, diutius.*

60. Idem etiam ipsius colonix Brundisinae idem vt scitis] *Ita est in vulgatis. Ant. Augustinus legit Brundisinae deductionis: verum quidem, sed longè ab imagine veteris scripturae, & à dicendi modo, natalis deductionis: aptius esset, natalis colonix. Pantagathus ex prima libri I V. ad Atticum epistola ita hunc locum legebat: Cū ipsi Nonis Sext. idem dies aduentus mei fuisset, qui natalis idem carissimæ filix, quæ ego grauiissimo tum primum desiderio, luctuque conspexi: idem etiam ipsius colonix Brundisinae: idem & salutis: vt reditus sit scholium aduentus: & salutis Augurium in Quirinali vicinum Attico, notetur.*

61. Per indicem Vetricum] *Iudicem hic, & in Vatinium scribendum est ex auctoritate veterum nummo-*

rum,

rum, in quibus T. Vettius Iudex notatus est.

62. Quo quis petierit] petat, *Pantagathus. & re-ctè: nam in Vatinium dixit: Cū mea lex dilucidè veteret, biennio quo quis petat, petiturus sit, gladiatores dare. paullo infra, Accipite aliud etiam acutius, pro aliquid. & dicit se non gladiatores, sed vnam venationem dare, pro vnum gladiatorem dare; idem. Pantagathus emendauit.*

63. Raptata coniunx] iactata, *quidam: & infra, infidorum, pro infidelium, legit Ant. Augustinus.*

IN ORATIONEM

IN VATINIUM.

1. Intulisti, vt mihi renouatus ille tuus in te veterem meum &c.] *Locū hunc in omnibus qui circumferuntur libris, mendosè scriptum, ita olim Patagathus emendarat: Intulisti. tum nihil remoratus inculasti me, quod meū &c. sed hac postea improbata lectione, aliter restituere conatus est, & multo vt mihi videtur, melius, quod & in translatione permansit, & meliorem sententiam effecit, Vt in me euomeret illud virus, cur veterem meum &c. paullo supra pro accedat, idē Pantagathus accidat primus emendauit: quam lectionem Adriano quoque Turnebo in mentem venisse ex eius aduersariis cognoui.*

2. Homo imperitissime solidæ laudis] *impurissime pro imperitissime vidi notatum in margine libri eruditissimi viri.*

3. Quid quisq. nostrum de se ipse loquitur, non est sanè requirendū: quod boni iudicent, id est maximi momenti, & ponderis] *Ita hunc locū emendauit Patagathus, cū in vulgatis desit quod, & abūdet viri.*

Q 5 4. Atq.

4. Atq. infimo] *Videtur legendum verum etiam infimo, quomodo vidi emendatum à viro doctissimo ad oram libri.*

5. Fortunis, libertis, ciuibus] coniugibus pro ciuibus in quodam vetere exemplari scriptum est, & ita legendum esse existimo.

6. Deos manes mactare] placare sensus poscit, vt legatur pro mactare: & ita olim Pantagatho in mentem venisse animaduerti.

7. Expectaris ne dum C. Antonius reus fieret apud Cn. Lentulum, & Q. Claudium] In vetusto codice manuscripto, qui apud me est, legitur Cn. Lentulum Claudianum, & ita omnino scribendum opinor. Agellius lib. xviii. cap. iv. facit Cn. Lentuli huius, Clodiani ex adoptione appellati mentionem, adducto ex historiis Sallustij testimonio: At Cn. Lentulus Patriciæ gentis, collegæ eius, cui cognomen Clodiano fuit, per incertum, stolidior, an vanior, legem de pecunia, quam Sulla emptoribus honorum remisera, exigenda promulgauit.

8. Contentionem reiectionis dare] reiectione legebat Pantagathus commodiore sententiæ: in manuscripto tamen est condicionem pro contentionem.

9. Vt in epulo Q. Arij] Q. Arij, duplici rr. scribendum est, auctoribus antiquis numismatibus, in quibus M. ARIIVS SECVNDVS notatus est.

10. Quo etiam maiore es malo mactandus] mulctandus, emendauit olim Pantagathus coniectura ductus: & ita scriptum reperitur in veteribus etiã libris.

IN ORATIONEM

PRO M. CÆLIO.

I. De dignitate Cælius notis ac maioribus natu, etiam

etiam sine mea oratione tacitus facillè ipse respondeat] *Plautus simili modo locutus est, notis prædicas, hoc est, qui ipsum norunt.*

2. Cuiusmodi autem sit] *Ant. Augustinus cuiusmodi legit. Ego non audeo contradicere codicibus antiquis, in quibus est cuiusmodi.*

3. Aut quibus necesse est idem dicere] *Locum hunc opinor non vacare mendo: Ant. Augustinus, Nec esse ibidem liceret emendauit, cuius coniecturam sequor.*

4. Et omnia inflammatus ageret] inflammatus Pantagathus.

5. In quibus vna eademq. persona versatur] *vigetur habet vetus liber, pro versatur.*

6. Qua ista delectatur] qua isti delectatur, *Ant. Augustinus, optimè, vt ego quidem puto.*

7. Non ne te] *Videtur scribendum, non te, deleta particula, ne.*

8. Non nunquam in iisdem hortis visa nobilis mulier] *Amicus meus homo doctissimus hunc locum paucis immutatis ita interpungit: Non nunquam in iisdem hortis, vis o nobilis mulier illum filium familias patre parco ac tenaci habere tuis copiis deuinctum? non potes &c.*

9. Baias iure suo libidines omnium commearēt] *Pro Baias legebat Pantagathus Balneas: ingeniosa quidè coniectura, sed nõ necessaria, cum Baias quoq. ferri possit.*

10. Non flagrantia oculorū odorum, *Ant. Augustinus, sed non placet, primò quia debet legi fragrantia, non flagrantia: deinde vehementior est oculorum, quam odorum: postremò sermonis libertas hoc confirmat: aspectus, sermo potius, quam odor, sermo.*

11. Vel in legatis infidiandis] *πυδνπνδς & hic infidiandis dictum est, & infra in infidiis doctissimi hominis*

minis: neque verò probo eorum cōiecturam, qui pro infidiandis legendum putāt, vel violandis, vel per infidias, siue infidiosè.

12. Si dixit eodem se conscientia:] sin dixit *Pantagathus*.

13. Facinoris tantum esse] facinus tātum, emendavit *Pantagathus*, cū prius facinoris tanti correxisset pro eo quod est in manuscriptis facinori tanto. supra idem pro labem sceleris sempiterni, restituit sempiternam: qua lectio recepta ab aliis fuit, & vulgata.

14. Si per se, qua temeritate: si per alium] sin per alium *Pantagathus*.

15. Cū à me ipso laborata proferri viderētur] elaborata *Ant. Aug. & optimè*: nam supra, Cura & vigiliis elaborata dixit.

16. Si hic nemini nomen] neminis *Pantagathus*; & paullo post, sui familiaris absoluti.

17. Nequam vocē eliciat] eiiciat habet libri manuscripti, quorum scripturam confirmat *Euripidis versus in Hippolyto*, ex quo sententiam videtur *Cicero mutuatus*:

ἔδδ' ἐ σκότον φρίσσουσι τὸν ξυριγέπιν,
τέρεμνάτ' αἰκῶν, μήποτε φθορῶν ἀεὶ.

18. Quadrantaria illa permutatione] pensitatione, *Pantagathus*: vel vt postea mutavit permutatione.

19. O magna vis veritatis] Sententia sumpta ab *Aeschine ex oratione contra Timarchum*: οὐτως ἰσχυρόν (inquit) ἐστὶν ἢ ἀλήθεια, ὅσε πᾶντων ἐπικρατεῖν τῶν ἀνθρώπων λογισμῶν.

20. Comestatorumq. conspectus] confessus est in veteri libro, pro conspectus.

21. Hereāt, iaceāt, deseruiāt] Pro iaceāt *Pantagathus* legebat, teneant, aliquāto, vt videtur, meliore sententiā.

22. Ce-

22. Ceferni] C. Eferni, *Pantagathus*, & recte: & paullo post, Eferni pro Ceferni.

23. Iam ista deferuerint] deferbuerint, *Pantagathus olim emendauerat*: postea nactus antiquiorem librum, in quo deferuerint scriptum esset, reiecta priorē lectione, deseruerit emendavit.

24. Iam dies mitigarit] multa dies mitigarit, *Pantagathus*: & fortasse melius, quā vt alij emendarunt.

IN ORATIONEM

PRO BALBO.

1. Principio orationis hoc oppono] pono, *Ant. Augustinus*.

2. Nihil de memoria, de more, de exemplis acutius] Locus hic variè legitur in libris manuscriptis: sed in meo, & si non omnino emendatè, minus tamen mendosè, sic: Nihil maiore memoria: de exemplis acutius. vt inde verior aliqua lectio elici possit.

3. An omnino nescire, quid liceat] quam omnino &c. *Pantagathus*.

4. Atq. vt ego sentio iudices causa dicta est temporis magis ego non huius inquam genere iudicij plura dicam.] In omnibus quos vidi codicibus, mendosè scriptus hic locus reperitur, quem *Pantagathus minus corrupte scripturæ secutus vestigia, ita emendavit*: Atque vt ego sentio iudices causa dicta est Pōpeij magis quā huius. quo in genere iudicij plura non dicam. siue, in quo ego genere &c.

5. Qua lege videmus satis esse sancti] *Pantagathus*, videamus sanxisse senatum.

6. Vt tum lege eadem] *Pantagathus* debebat particulam tum.

7. Publi-

7. Publicè donari videbamus] iudicamus *videatur legendum, ut respondeat superioribus, videmus, ficimus.*

8. Id ne liceat ipsis?] *Delebat hic interrogationis notam Pantagathus, quam ad verbum priuani paullo infra reponerat, & rectè: pro id est, vetus liber habet &: ut sit, pro libertate & ciuitate.*

9. Neque si velit mutare non potest] *Ita est in vulgatis, & puto rectè: Ant. Augustinus legit, Neq. si velit non mutare non potest: in quo idem sentit cum aliis, sed putat non posse idem sentiri sine illo non. atqui si ita interpungat, videbit non opus esse non. neque si velit mutare non potest.*

10. Iapidum] Iapydum videtur scribendum. Graeci enim *ἰαπυδας* dicunt.

11. A cognitione sua] *Pantagathus à cognitione sui, & rectè.*

12. In qua aliquid sacrosanctum videretur] *Pantagathus, In quo aliquid sacrosanctum exceptum lege videretur.*

13. Aut obestatione & consecratione legis aut pœna] *Ita est in vulgatis. Ant. Augustinus reponit pœna pro pœna, aliquanto melius: sed neq. hoc plene implet sensum. nam infra ostendit idem esse consecrationem, & pœnam. quod si est, ineptè disiunxisset, quod est idem, enumerando membra sacrosancti, quæ sunt tria: genus (quod intelligo materiam religionis); obestatio legis (quod est aut iusiurandum, aut ira deorum imprecatio); consecratio pœna sine capitis, quod quid sit, ipse statim declarat. quare totum hunc locum ita cum Pantagatho legerim: Aut genere ipso, aut obestatione legis, aut consecratione pœna cum &c. ac libentius legerim sacrosanctæ, quam sacratæ, quasi sacræ sanctæ.*

14. Vtrum

14. Vtrum à capitis consecratione] *Ant. Augustinus delet à, & rectè.*

15. Nihil omnino vnquam de isto fœdere ad populum, nihil ad plebem, neque legem, neq. pœnam, latum esse dico: neque quicquam illis verbis, quid sacrosanctum esset, exceptum esse videtur, de quibus etiam si latum esset, ne quem ciuem reciperemus, tamen id esse, quod populus postea iussisset ratum, de his &c.] *Ita hunc locum legit Pantagathus.*

16. Iustitia nostra] *Placet vestra, ut est in manuscripto.*

17. Maiestatem populi R.] *ut maiestatem &c. Pantagathus.*

18. Omni sanctiorem Marte] *arce pro Marte in meo vetustissimo libro scriptum reperitur. quam lectionem & si tueri facile possim, adductis ex oratione pro P. Sulla, pro Domo, & aliunde exemplis formula loquendi huiusmodi, ob ea tamen quæ præcedunt verba fœderis Marciani, vulgatam scripturam libenter retineo.*

19. Brutos Horatios Cassios] *Pro Horatios habent Hortios libri veteres, unde concere quisquam posset, Porcios scribendum esse. Ant. Augustinus legit Gracchos: rectè, si habet historiam Gracchi alicuius Imperatoris in Hispania mortui.*

20. Grauiissima tum in istum ciuem suum Gaditani S. C. fecerunt] *Vetus liber habet, Gaditani senatus conuicia fuerunt.*

21. Omnibus iuris peritissimis] *Vetus liber, hominibus iuris peritissimis.*

22. Quem cum disertus homo L. Antistius accusaret, Spoletinus dixit fundum populum Spoletinum non esse factum] *Pantagathus ingeniose hunc locum ita restituit: Quem cum disertus homo L. Antistius*

Antistius accusaret, istud ei non dixit, fundum Spoletinum populum non esse factum.

23. Idem Heros LX. Gaditanos] *Vetus liber*, idem Prator LX. Gaditanos.

24. Hostem qui feriet] *Pantagathus totum hunc locum ita legit*: Hostem qui feriet mihi erit inquit Carthaginienfis, quisquis erit ciuis: at illi & id habent hodie & semper habuerunt.

25. Damnato Caelio] C. Aelio, *Pantagathus, vt puto, ex historia.*

26. Vt conseruata magis, quam corrupta] *confata Pantagathus pro corrupta: & rectè, vt mihi videtur.*

27. Vt in me omnis illa inclinatio] in me vnun] *Pantagathus.*

28. Id enim contendere mihi videtur è Rep. cum id defendas quod esse optimũ sentias: & id fortium virorum & magnorum hominum semper putau] *Aliter hic locus legitur in manuscriptis, & multo, vt mihi videtur, melius*: Ita enim contendere de Rep. vt id defendas, quod esse optimum sentias, & magnorum hominum, & fortium virorum semper putau.

29. Lege Sempronia] Trebonia, *Pantagathus ingeniosè ex historia, quamuis Sempronia verior lectio sit. Tulit autem A. Trebonius Tr. pl. Pompeio & Crasso II. Cos. vt Casari imperium in Gallia in aliud quinquennium, quam quod ei Vatinia lege concessum erat, prorogaretur: ita Trebonius senatus successoris mittendi potestatem ademit. Dio lib. xxxix.*

30. In cõsulatu præfectum fabrũ detulit] præfecturam fabrũ est in antiquo libro, & ita olim *Pantagathus emendauit.*

31. Quicquã noui sentiat] cõscatis *Pantagathus.*

IN

IN ORATIONEM DE
PROVINCIIIS CONSULARIBVS.

1. Cum tu idem qui gubernare debueras, euerteres] *Videtur melius esse in manuscripto, Quã tu idem qui gubernare debueras, euerteras.*

2. Huic vos non summittetis] *Vetus liber successorem mittetis pro summittetis.*

3. Quorum alter non audet nos certiores facere, ne Imperator appelletur] cur Imperator *Ant. Augustinus: sed, vt, reperitur in manuscriptis libris.*

4. Ceteras cõtriuuit] cõterrui, *liber manuscriptus.*

5. Me ille vt quinqueniratum acciperem rogauit] *Ant. Augustinus vigintiuiratum emendat ex historia, cuius meminit Dio lib. xxxviii. Suetonius in Augusto, & Cicero ipse ep. II. lib. ix. ad Atticum, cum de Casare inquit, Repudiari se totum magis etiam, quam olim in xx viratu putabit: ac solet cum se purgam: ita me sibi fuisse inimicum, vt ne honorẽ quidem à se accipere vellem. Planè in primo Casaris cõsulatu creati fuere xx. viri, agro Campano aestimando: sed videndum est, num Quinqueniri quoq, creati fuerint agro aestimato diuidendo, atque de iis, non de illis rogarit Tullium Casar.*

IN ORATIONEM
IN PISONEM.

1. Mihi ipsi homini nouo] *Non displicet veteris libri scriptura, mihi ipsi non nomini.*

2. Cum hac importuna bellua comparem] *Videtur respexisse ad Eschinis locum ex Oratione contra R. Ctesiphon-*

Ctesiphontem, & δ' ἐν ταῖς αὐταῖς ἡμέραις ἀξίον ἡγούμενος
 μεμνῆσαι τῆς ἰσθμῆς τοῦτου καὶ ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν.

3. Si tua consilia cum illo coniurasset] *Magis
 placeret si legeretur coniunxisset: alij delent vocem,*
 consilia.

4. Nam relatio illa salutaris] *Placet delatio, vt est
 in antiquo: & paullo post, interimere, pro eo quod est in
 vulgatis, interire.*

5. Iacebat in suo Græcorum fœtore] *suorum pro
 suo legendum opinor.*

6. Idemq. in Italia] *Locum sine dubio corruptum,
 amicus meus verbo idemq. in is se mutato restituebat.*

7. Tamen cupere vos diceretis] *Videtur legendum
 tamen cupere non diceretis.*

8. Sed vt mortuus infamis referri videretur] *in
 funus habet antiquus liber, pro infamis: quæ olim lectio
 ad eò mihi placuit, vt efferri pro referri legendum pu-
 tarim. nunc contra: non enim hic agitur de Imperatore
 elato in funus, sed de turpiter in prouincia mortuo, do-
 mum relato; cui contenditur nobilis Imperator ex pro-
 uincia domum, siue ad urbem gloriose rediens.*

9. Quorum tu legatorum prælio Imperator ap-
 pellatus eras] *In Vaticano codice scriptum est, Quo-
 rum tu legatorum opera in prælio Imperator appel-
 latus eras.*

10. Sponfione me ni Equilina introisset homo
 promptus laceffiuit] *Ita hic locus legitur in vetustissi-
 mo codice Vaticano: atq. ita olim ex ingenio emendarat
 Pantagathus, qui de corruptis vocibus responsione Me-
 mimica fecerat sponfione me ni vincat, ab antiquæ
 scripturæ vestigijs non recedens. promptissimus etiam
 pro promptus retinebat, vt est in veteribus libris.*

11. Nam vt leuitatis est] *Tantum hunc locum ita
 legit*

legit Pantagathus: Nam vt leuitatis est inanem au-
 cupari rumorem, omnes umbras etiam falsæ gloriæ
 contestari; sic ieiuni est animi lucem splendoremq.
 fugientis; iustam gloriam qui est fructus veræ virtu-
 tis honestissimus, repudiare.

12. Coronam illam lauream] *auream habet liber
 Vaticanus, sed nõ placet, nam M. Crasso de Fugitiuis,
 & Spartaco ouanti, laurea (vt inquit Plinius) concessa
 fuit, cum alij ouantes myrtea coronari soliti essent. &
 paullo post, L. Afrani pro P. Africane: quod probò: vt
 intelligamus de L. Afranio, qui post P. Seruilium consul-
 fuit cum Q. Metello Celere anno dccciii. P. autem
 Africanus, qui centum quinquaginta fere annis ante
 triumphauit, non bene cum Q. Metello, P. Seruilio, a-
 liisq. qui à Cicerone nominantur, quiq. tunc vivebant,
 coniungitur.*

13. Vt es homo facetus ad persuadendũ] *factus
 legit Ant. Augustinus, pro facetus. & rectè, vt mihi
 quidem videtur. Nam facetus non obtinèt primas par-
 tes in persuadendo, vt eas ante omnia præponere debuerit.*

14. Ipse cum homines quindecim à maleuesti-
 tis] *Ita est in libro Vaticano, cum in alijs desit præpositio
 à. fortasse autem nomen est loci, Maleuestiti.*

15. Bibitur vsque eò, dum de folio, ministretur]
*Ita in libro Vaticano scriptus hic locus reperitur, quem
 ante turpi fœdaturum mendo, Ant. Augustinus ita e-
 mendarat, vt pro folio reponeret dolio; quod non erat
 ferendum: cum enim supra dixerit de cupa, quomodo
 hic de dolio? Pantagathus autem legebat, Bibitur au-
 rem vsque eò dum bellaria ministrantur.*

16. Iste claudus (quemadmodum aiunt) pilam
 retinere: quod acceperat testificari] *Ita est in vulga-
 tis, Ant. Augustinus pilam retinere quod acceperat,*

optimè interpungit. Videndum an ita ferri possit: Iste (claudos quæ ad modum aiunt pilam) retinere quod acceperat, testificari, tabulas obsignare velle.

17. Deuenit aut potius incidit] *In libro Vaticano, Deuenit autem, aut potius incidit.*

18. Concedat laurea linguæ] *laudi est in libro Vaticano: quod miror Faënum non animaduertisse, cum laudi, pro linguæ in aliis etiam libris scriptum reperitur. & ita omnino legendum esse constat vel ex iis, quæ paulo infra scripta sunt, quibus veterum librorum de Officiis auctoritas accedit.*

19. Cuius ego beneficiis quidè sententiã meam tradidissem] *Pro quidem, puto legendum esse pridem, meliore sententiã.*

20. Sic tuis sceleribus Reip. præterita facta refricabis] *Pro facta non dubito, quin legi debeat facta: quam lectionem ad oram libri doctissimi viri notatam me legisse memini.*

21. Deuorata pecunia Vtinachorum] *Veteres aliquot libri, quos ego quidem inspexi, habent Achæorum, pro Vtinachorum.*

22. Dum de te quinque & septuaginta tabellæ diribeantur] *Ita emendauit Ant. Augustinus, cum in vulgatis anteq. diripiuntur legeretur: neque verò admodum absimile est dirimantur: dirimuntur enim, quæ prius confusa erant. præter suffragia autem non memini esse in usu diriberi, ut dirimi.*

23. Parthini, & Bullienses] *Videtur scribendum, Bullienses ut est in antiquis libris, quorum scripturam confirmat locus in III. Commentariorum Cæsaris.*

IN

IN ORATIONEM

PRO MILONE.

1. Neque solum ut quieto] *æquo, pro quieto habet liber vnus manuscriptus.*

2. Omnibus exitiis publicis pauit] *parauit, vetus liber pro pauit.*

3. Metu crudelissimorum exitiorum carere non possumus] *Scriptus codex habet suppliciorum, pro exitiorum; quod placet: ut quæ à ius dicentibus inferantur.*

4. Non solum diuina] *Videtur scribendum humana, & ita vidi in quodam libro emendatum.*

5. Nec se expectari iubent: cum ei qui expectare velit] *spectari pro expectari in vetusto quodam libro scriptum est: & spectare, pro expectare posteriore loco manult Ant. Augustinus. quod quidem non video cur malit: non enim hic agitur de spectando, sed de expectando: spectantur enim quæ sub aliorum iudicium veniunt: leges autem nō veniunt sub iudicium, sed ipse (id est iudices, qui sunt vna lex) de aliis iudicant. qui autem in mortis periculo versatur, nō expectat legum auxilium, quod abest; sed sibi ipse auxiliatur armis presentibus, legibus probantibus, quod natura æquissimum est: quod autem hoc sentiat Cicero, præter naturæ sensum, ostendunt etiam illa duo verba antequam, ad expectandum, non ad spectandum accommodata.*

6. Auunculus huius nostri iudicis] *Placet, ut vox iudicis deleatur: nam Cato hic dixit pro Milone, ut constat ex Asconio, & Quintiliano in lib. IV.*

7. Quod suos quique seruos in tali re facere voluisset] *Habet hoc aliquid simile cum illa Demosthenis sententiã contra Midiam: ἐγὼ δὲ, inquit, ὅτι ἐπ' αὐτῶν ὁμοῦν*

R 3

ἐκρυβος

ἔργους ὑπερθεῖς ἀπεδείχθητο ἀρετῆς, τὸ τοῦ αὐτοῦ ἐπισημασίου.

8. Exhibe quæso Sex. Clodi exhibe librarium illud legum vestrarum] *Quidam legunt armarium pro librarium. at armarium non exhibetur. sed codices ex armario. vocare autem videtur librarium multiplices leges singulis contentas codicibus.*

9. Quam rem & si necessariò fecisti] *Quidam nefariè legunt pro necessariò.*

10. Proponi solitam esse] propositam fore *Ant. Augustinus. sed pro motu in manuscripto est metu, quod placet.*

11. Mille hominum versabatur valentium aduersari] *Ita habet Victorius: Manutius delet aduersari: quem sequitur Lambinus. sed uterq; retinent valentium: satis quidem bene, sed melius Ant. Augustinus, qui vitans, vocem delet.*

12. Metuebat scilicet, ne indicaretur] ne indicarent *vetus liber rectius. & paullo post, verbi causa, pro eo quod est in vulgatis, vbi calca.*

13. Præsertim omnia audienti, magna metuèti] intuenti, pro metuenti *habet antiquus liber.*

14. Multi etiam Catilinam atq; illa portenta loquebantur] *Ant. Augustinus tempora legit: quod verbum minus vehemens est, quàm portenta.*

15. Ebriosorum confessionem] *Magis placet, si legatur ebriorum.*

16. Is qui ita natus est, & ita consuevit: te magne tamen attestaretur] in qua natus est & ita consuevit &c. *habet manuscriptus liber. Ant. Augustinus putat hunc locum non vacare mendo; cum tamen mihi, neque verbis, neq; eorum ordini videatur aliquid inesse mendum; sententiis autem potius aliquid deesse. illa enim verba ita, ita, videntur aliquid desiderare, nec minus illud*

sed attestaretur requirit nescio quid, quod attestandum esset: potest itaq; locus non mendosus videri, ut illa ita ita pendeant ex superioribus; ad attestaretur autem nihil præterea requiratur, quum discedens Pompeium attestaretur, (quod vulgo dicitur protestari, quod antiquis in usu hoc non puro fuisse) se illius superuacaneis suspitionibus iniuria cariturum patria, non suo aliquo crimine, aut fæda committendi sceleris conscientia.

17. Cum tu salutaribus ut spero rebus tuis] *Ant. Augustinus pro salutaribus legit saluis, non modo melius, quàm in vulgatis, sed etiam necessario: nunquam enim memini me legisse salutare nisi in causa, & vtilitate salutis. incidi postea in librum manuscriptum, qui Ant. Augustini coniecturam confirmaret.*

18. Hunc exercitu, hunc delectu dato] *Ant. Augustinus manuit hoc, hoc: at non ostendit exercitum, neque delectum, sed hunc virum per emphasin, quem talem descripserat.*

19. Si factum vobis] *Melius si factum vobis &c.*

20. Per quem Tribunum virum cõsularem crudelissimè necatum esse meminisset] *Ita est in vulgatis, quod nescio quo modo ferri possit. Ant. Augustinus optimè, & necessariò legit vesatum.*

21. Caput vrbs] *Vetus liber orbis.*

22. Hicine vir patriæ natus vsquam nisi in patria morietur, aut, si fortè, pro patria.] *Ita hæc locum quidam interpretantur, & rectè, ut videtur.*

IN ORATIONEM PRO

C. RABIRIO POSTUMO.

1. C. Curius] *Ita legendum, non ut in quibusdã libris Curtius. necesse autem est, quem defendit Cicero, adoptione*

tionem factum esse Rabirium, ut sit C. Rabirius Curianus Postumus.

2. Quod malè cecidit, bene consultum putares] *Ant. Augustinus legit*, quod malè cecidit; id si benè; bene consultum putares: quod placet. fieri autem potuit, ut primum ab oscitante librario omissum fuerit alterum bene, deinde alius deleat id si, quod videretur abundare. sententiam verò mutatus est Cicero à Demosthene penè ad verbū ex prima oratione Olynthiaca.

3. Sunt lites æstimatæ à Gabinio nec prædes dari nec ex eius bonis] *Ita hunc locū legit Octavianus Pantagathus, cum pro dari sit in aliis dati.*

4. Qua appellatione litium] æstimatione Pantagathus pro appellatione.

5. Aut legem lege senatoria non timere] *Ant. Augustinus* aut legem senatoriam non timere legit: bene quidem, sed vulgata etiam lectio ferri potest: Liceat mihi Druse per legem Iuliam Senatoriam, qua equites non tenentur: non timere legem tuā, quam nunc fers, id est, si vis me cogere ad onus iudicandi, ne cogas me ad periculum criminationis, quo liberantur Equites lege Julia in senatores solum lata.

6. Ut & Romæ togato esse liceret] *Vetus liber*, ut ei Romæ &c.

7. Non amicissimus mihi non Pompeius fuit] *Ant. Augustinus* delet illud non, quod est secundo loco positum. sic autem legendum esse faciliè intelligēt qui attentè hunc locum considerabunt.

8. Postea creditum? non. quamobrem?] *Pantagathus* delet non, & rectè, ut videtur.

9. Quid vultis? fileant, dicere audiebamus] *Ita est in vulgatis, & malè omnino. Pantagathus*, Quid vultis? fileant, dicant, audiebamus &c. paullo post, omnia

omnia denique ab his nummorum argumenta nata sunt: pro nummorum verbo manifestè corrupto, mimorum edidit Lambinus. quam lectionem sequor eò libentius, quòd in veteribus quoque editionibus inuenitur. Amicus quidam meus coniectura ductus fortasse non mala, venenorum, pro nummorum legendum esse existimat, quòd αἰνῶν τῆς φάσγανος, & αἰνῶν τῆς Γρακῆς prouerbiū celebre sit.

10. Ut intelligi faciliè possit, quod ex ea pecunia, quam is ceperit, qui damnatus est, ad quenquā peruenisse in illo primo iudicio planum factum sit, in hoc genere iudicij redigi solere] *Ita hunc locum legit Pantagathus. alij tamen aliter emendarunt.*

11. Possum excitare multos reductos testes] relictos fortasse melius legeretur, pro reductos, si antiqui alicuius libri confirmaret auctoritas.

IN ORATIONEM

PRO M. MARCELLO.

1. Dolebam enim P. C. ac vehementer angebar virum talè] *Ita Faërnus, qui verba illa cum viderem, ut superuacanea tollebat. paullo etiam post totum hoc delebat, Nec mihi persuadere poteram. & infra legebat. Cum M. Marcellum senatui Reiq. publicæ concessisti commemoratis præsertim offensionibus &c.*

2. Latitia peruenit quod quidem ei meritò] *Ita legit Faërnus. & paullo post, Quis enim illo aut nobilitate &c.*

3. Tamen hoc affirmo] *Faërnus* delet hoc: & infra legit, quæ quidè ego nisi tam magna, pro ita magna. paullo etiam post, multis, pro militibus.

4. In istius societatem gloriæ se non offert, tibi
R 5 concedit]

concedit] *Faërnus ita legit, cum alij habeant cedit. paullo post, ea tamen vicisti legit, pro sed tamen ea vicisti. infra quoque facit pro faciat. & neque solum nostris, pro non solum &c.*

5. Etiam dum audiuntur aut dum leguntur] *Faërnus etiam cum leguntur, melius quam est in vulgatis.*

6. Cuius mentem, sensusque eos cernimus] *Optimè Faërnus pro & os cernimus, ut est in vulgatis: paullo post legit, Quod breui tempore illa futura sit auctoritas.*

7. Commemorabili pietate, ac virtute] *Faërnus delet ac virtute.*

8. Omnium Marcellorum meum pectus memoria effodit] *Faërnus memoriam effudit. Vulgata le- Etio defendi potest, suffragante illo etiam Sily verfu ex libro v.*

— Sed est vestrum cui nulla doloris

Privati rabies, is verò ingentia sumat:

E medio fodiant quæ magnas pectus in iras.

9. Est propria C. Cæsaris] *Ita legit Faërnus, & infra, Huius autem tu idem & dux es, & comes. paullo post, totum hunc locum ex antiquorum codicum fide ita restituit, Quæ quidem tanta est, ut trophæis, & monumentis tuis finem allatura sit ætas (nihil enim est opere & manu factum, quod non aliquando conficiat, & consumat vetustas.)*

10. Non perinde intelligi posset auditu] *Ita Faërnus, qui infra delet vocem ipsa, cum in aliis sit, cum ea ipsa.*

11. Fato sumus nescio quo] *Ita Faërnus, & bene quidè: sed melius Ant. Augustini liber habet fuimus.*

12. Audiendumq. putavi] *Faërnus delet esse, & flagitantium legit pro efflagitantium. paullo post, semperq.*

perq. mea consilia pacis & togæ non belli atque armorum fuerunt, cum in aliis *supernacaneum sit verbum socia.*

13. Et tam luctuosum excitauerunt] *Melius in Faërnili libro excitauerint.*

14. Quos in Rep. tecum simul saluos esse voluisti] *Faërnus delet simul. & paullo post pro & specie Reip. legit facie Reip. sine coniunctionis nota. infra etiam, Tua enim cautio nostra est: & si peccandum &c. legit, deleta voce cautio, qua secundo loco posita est.*

15. Ut quo duce summa omnia] *Ita Faërnus. paullo post, An si tui nihil cogitant sceleris, cauendum est, ne quid inimici.*

16. Exvnius tui] *tua Faërnus. & infra, motus, pro euentus. & credimus, pro credamus. paullo etiam post ita legit: omniaq. quæ dilapsa iam defluerunt.*

17. Satis diu vel naturæ vixi vel gloriæ] *Ita hunc locum legit Faërnus: & infra vixisse te satis.*

18. Aut si tibi etiam soli] *Faërnus delet soli. & paullo post, Res tuæ gestæ, tollit verbum gestæ.*

19. Quicquid est enim quamvis amplū id certè est parum tum, cum est aliquid amplius. quod si immortalium rerum tuarum &c.] *Ita legit hunc locum Faërnus, & rectè ut videtur. paullo supra, Parum ne igitur iniquies magnam gloriam relinquemus.*

20. Vel in suos ciues] *Faërnus delet vocem ciues: & infra legit, Ea q. tu imprimis cum summa tranquillitate. paullo etiam post: Quanquam tuus iste animus nunquam his angustiis quas natura nobis ad viuendam dedit contentus, semper immortalitatis amore flagrauit.*

21. Quam ipsa æternitas semper intuebitur] *Faërnus tuebitur. paullo post, Pugnas innumerabiles, incredi.*

incredibilesque victorias.

22. Ut illud fati videatur, hoc fuisse consilij] *Ita Faërnus. & armatum paullo post, pro armatorum, omnino melius: & Ut iam ille sit melior, qui in acie cecidit, quam qui in causa animam profudit.*

24. Astâtibus omnibus] *Faërnus omnibus stantibus. paullo post, prater eum quidem, pro praterea quidē, legit. & infra in fine Orationis, delet in me vñ.*

IN ORATIONEM

PRO Q. LIGARIO.

1. Quis putet fuisse crimen esse in Africa] *Videtur legendum ut est in manuscripto, Quis putet esse crimen fuisse in Africa.*

2. T. Brocchi] *Brocchus Furia familia cognomen est in argenteo denario, in quo L. FURIUS QN. F. BROCCIVS descriptus est.*

3. Ut perhibetis] & prohibiti *vetus liber elegantissime; & ad sententiam aptissime.*

4. Etiam si à Varo, & quibusdam aliis prohibiti essetis] *Vetus liber, si à Varo & quibusdam aliis prohibiti non essetis.*

5. Ego autem confitebor] *In manuscripto est tamen, unde apparet legendum ego tum &c.*

6. Quam ut velis conseruare quamplurimos] *Sententia innominati auctoris extat apud Strabonem lib. x. in quo scriptum est: εὖ γὰρ εἴρηται ἢ τοῦτο, τοὺς ἀνθρώπων μάλιστα μίμνειν τοῖς θεοῖς ὅταν εὐεργετῶσιν.*

IN ORATIONEM

PRO DEIOTARO.

1. Crudelis Castor] *De Castore hoc, videndus Suidas in voce Κάστωρ.*

2. Aui

2. Aui setuum] ac seruum *vetus liber.*

3. Si tum auxilia Pompeio] *Videtur legendum, si tantum auxilia Pompeio: ad quam scripturam accedit propius liber antiquus.*

4. Nihil de veneno: at id fieri potuit] *Antiquus liber, Nihil de veneno? nihil. at id fieri potuit.*

5. Qualis rex Attalus in P. Africanum fuit] *Vel Antiochus scribendum est pro Attalus, cui sunt hæc à Lino, aliisque scriptoribus tributa, vel erit ipsius Ciceronis ἀπερθημα μνημονίων.*

6. Alexandria] *Alexandrea est in argenteo M. Lepidi denario, & Alexandria. sed Alexandria vidi notatum in denario Hadriani imp.*

7. Niccam] *Scribendum est Nicæam: ΝΙΚΑΙΕΩΝ enim habent vetera huius populi numismata.*

8. Quæ est tam impudens] *Vetus liber tam impotens.*

9. Eius enim nomine optimi hominis] *optimi viri, est in libris manuscriptis, quam lectionem agnoscit Priscianus lib. viii.*

IN LIB. I. PHILIPPIC.

1. Multa pratero, eaque præclara] *Antiquus liber corruptè habet, ea quo clara sunt: unde Ant. Augustinus coniecit legendum, eò quòd clara sunt. sed non videro cur receptam lectionem mutare necesse sit.*

2. Vncus impactus est fugituo illi] *victus corruptè pro vncus est in vetere quodam libro: unde coniecit ab amico meo legendum esse, Vinculis impactus est fugitiuus ille: quod non placet.*

3. Ad tempus occursum putarem] *Ant. Augustinus, ad id tempus occursum &c.*

4. Ut

4. Ut in altissimo gradu dignitatis locati] *Liber Vaticanus habet, Ut in altissimo amplissimoque gradu dignitatis locati.*

5. Quod idem facere non potuit] *Videtur legendum, non facere potuit.*

6. Quam autem ad Reip. pestem furor Tribunicus impelli non poterit.] *Vetus liber, Quem autem ad Reip. pestem furor Tribunicus impellere non poterit?*

7. Vrbe incendio, & cædis metu liberata] *Ex libro antiquissimo Vaticano Faërnus hæc verba qua in vulgatis decerant, restituit; in quibus tamen incendiij, pro incendio videtur legendum.*

8. Num te cum hæc pro salute Reip. tanta gessiffes, fortunæ tuæ, num amplitudinis &c.] *Ita legitur hic locus in libro Vaticano.*

9. Ut in illo apparatissimo spectaculo studium populus R. tribueret absentis, desiderium liberatoris sui perpetuò plausu, & clamore leniret] *Ita hic quoque, locus legitur in libro Vaticano, in quo est tribueret, non ut Faërnus edidit, tribuerit.*

IN LIB. II. PHIL.

10. Commendationem tibi ad impios ciues] *apud impios Ant. Augustinus.*

11. Non virtutis specie] *spe pro specie habet liber Vaticanus: quod placet.*

12. Præter P. Clodium] *Liber Vaticanus præter te P. aut Clodium, unde conici potest legendum esse, præter te aut P. Clodium.*

13. Operis subcessivis] *Absunt hæc duo verba ab antiquissimo libro Vaticano.*

14. PRO-

14. Prouideram] *præuideram, liber Vaticanus.*

15. Sed etiam oneraret alienis] *Verbum oneraret abest ab optimo libro Vaticano.*

16. Distinctius] *disiunctius, liber Vaticanus.*

17. Q. Fufij honestissimi Equitis R. sui que amicissimi] *Vetus liber, sibi que amicissimi.*

18. Quo ego tempore tanta mala] *Liber Vaticanus, quo tempore ego quanta mala &c.*

19. Inde iter Alexandriam] *Alexandream habet liber Vaticanus, & ita est in argenteo denario M. Lepidi, de quo supra meminimus.*

20. Tu à me obseruatus in petitione quaestura] *ouatus corruptè scriptum est in libro Vaticano; pro quo verbo Ant. Augustinus legebat, comitatus: siue, ut amicus meus, ornatus.*

21. Ut in eo magistratu, si posses viri tui similis esses] *Pro viri in libro Vaticano est virtutis; omnino mendose: vitrici est in alio libro, quod placet, & de P. Lentulo intelligendum est.*

22. Si per te licuerit] *licebit, rectius est in libro Vaticano.*

23. O miserum te sit intelligis] *si hæc intelligis, liber Vaticanus.*

24. Ut igitur in seminibus] *Comparatio sumpta ex Demosthenis oratione pro Ctesiphonte, in qua scriptum est ita, ὁ γὰρ τὸ ἀπέμεινε παρὰ τῶν οὐδὲν τῶν φόντων κινῶν αὐτῷ.*

25. Sequebatur rheda cum lenonibus] *Ita est in libro Vaticano. Victorius autem legit Leonibus: quod non placet. vsus est enim lenonibus Antonius, sed post Pharsalicam pugnam, ut scribit Plinius, non autem in hoc itinere Tribunicio, initio eius insaniarum. nam iter hoc Antonij Tribunicium anno superiore fuit:*

&

& leones non ad rhedam, sed ad currum iunxit.

26. Reiecta mater] Liber Vaticanus habet recta, sed mendose. amici autem mei manuscriptus alius codex habet, rhedacula. Ant. Augustinus putat legendum lectica: sed frigidius verbum videtur, quam reiecta, id est, in extremum compulsâ.

27. Tum sibi non hanc quam malè tuetur] Liber Vaticanus variat à Faëni correctione in hoc, quòd non habet verba illa, sibi, & hanc, sed ita, tum non Cn. Pompeij domum quum nunc malè tuetur &c.

28. Hasta posita pro æde Iouis Statoris, bona subiecta Cn. Pompeij, miserum me] Ita legitur in libro Vaticano, cum in Faëni editione desit vox subiecta, qua primo loco posita est.

29. Os importunissimum] impurissimum est in libro Vaticano.

30. Quamvis sis, vt es, violentus, & furens] violentus est in vetere quodam libro, & ita putat legendum Ant. Augustinus. sed hac lectio, plus habet speciei, quam veritatis.

31. Huius in sedibus pro cubiculis stabula] huius in arduibus &c. habet liber manuscriptus.

32. Ex duodecim tabulis causam addidit] Faënius ex vetusto codice Vaticano claves ademit. quam scripturam agnoscit etiam Nonius: sed vulgata lectio magis mihi placet: nam valde iuri & equitati consentaneum est, eum qui dimittat uxorem causam addere, cum sponte sua (vt se apud iudices suos excuset, & facilius alteram reperiat uxorem) tum iubente lege hoc facere, que non temerè, & pro arbitrio sinat dimitti uxores, & seri discordias inter utraq; familias (vt de Caruilio dicitur, qui primus Romæ repudium fecit, sterilitatis causam addidit.) præterea quàm multa sunt, quæ

neg

nec habent, nec habere volunt claves rerum viri: & quàm multa reperiri possunt uxores, quæ ademptis clauibus, non repudientur. omnino parum attinet ad repudium, clauium ademptio.

33. Tamen erat æquissimum contra Cn. Pompeij liberos Cn. Pompeij pugnare sectorem] Ita Faënius: at in libro Vaticano aliter scriptum reperitur: Tamen quem erat æquissimum contra Cn. Pompeij liberos pugnare? quem? te sectorem.

34. Qui verò Narbone reditus & tamen quærebat] Aliter est in manuscripto, & fortasse melius: Qui verò Narbone reditus eius. nam quærebat &c.

35. Nullis nec Gallicis, nec lacerna] caligis, & hic, & infra habet liber Vaticanus, pro Gallicis.

36. Verùm implicata insolitia impudentia est] Vetus liber habet, impudentiæ.

37. Prima classis vocatur renuntiatum deinde (vt affolet) suffragia: tum secunda classis vocatur] Ita est in Victorij editionibus, & Manutij, qui tamen non habet vltimum vocatur. Faënius ex Ant. Augustini coniectura legit suffragatum: quam lectionem Ciceronis consuetudo incommodat facit, qui nunquam otiosis verbis utitur. hic verò testatur se citò dixisse, cum ait, Citius sunt facta, quàm dixi: nam hic singula serè verba ponit pro singulis sententiis: atqui suffragatum otiosissimum verbum fuisset: quanam enim alia de causâ classes vocarentur in ouile? modò in hoc vocabulo non errem, cum duo essent loca in campo Martio iuncta; alter, in quo omnes ciues promiscuè conuenirent; alter, in quem ex eo vocata singillatim classes aut Tribus suffragatum se conferrent) nisi suffragij causâ? illud mihi persuadere non possum, quum alterum renuntiatum lis-

S

istius

ratum non sit. *Quare ita Pantagathus legendum hunc locum existimabat*: Sortitio prerogatiuæ: quiescit, renuntiatur: tacet. prima classis vocatur: deinde suffragia, renuntiatur: item filet, tum secunda classis vocatur. *hæc lectio cur quedam transferat, intelligi facile potest, sed præterea duo requirit: primum, aliud esse renuntiare prerogatiuam, aliud renuntiare euentum suffragiorum: alterum, prerogatiuam non prius ferre suffragiorum, quam vocetur prima classis: tum, ea vocata, prius prerogatiuam, deinde classem ferre suffragium: omnino illa duo quiescit, tacet, desiderant hoc, item filet, quod etiam ex illis verbis confecto negotio elicitur, quid enim opus est illis verbis ut affolet, quum post vocationem & introitum, nihil aliud quam suffragium feratur?*

38. Suitulit illum diē fortuna Reip.] *Ita Faërnus ex libro Vaticano, cum in vulgatis legeretur populi R. pro Reip. sed ego receptam lectionem retinco, meminim enim Ciceronem in Catilinam, & alibi etiam ita locutum fuisse, & in argenteo Siciniæ gentis denario FORT. P. R. hoc est FORTVNA POPVLI ROMANI inscriptum esse.*

39. Ut eius omnem propter proximum dictatorem metum tolleres] *Vaticanus liber, Ut eius omen nomen propter proximum dictatoris metum tolleres, ex cuius scriptura vestigiis conici potest legendum esse, ut eius omne nomen &c.*

40. Nemo igitur iureconsultus] *iureis consultus, liber Vaticanus: sed antiqua inscriptio C. AQUILLIVS FLORVS (habet) iureconsultus.*

41. Quorum etiam imitatores sunt] *licitatores, Ant. Augustinus.*

42. Cre-

42. Cretensum vectigalibus liberantur] *Magis placeret si, vectigales legeretur.*

43. Qui in simili calamitate sunt] *Ita legendum ex libri Vaticani corrupta scriptura.*

44. Quid? metuisti] *cum metuisti liber Vaticanus: fortasse legendum commetuisti &c.*

45. Filiam eius, sororem tuam eiecisti] *Ita est in Vaticano. Ant. Augustinus ex manuscripto etiam libro, pro sororem legit vxorem. at in eiecisti hoc continetur: eiecit igitur, & sororem, & vxorem.*

46. Campana, & Leontina] *Puto hoc glossema esse. paullo post pro quali te sanasset, in Vaticano est, quid si te sanasset? & pro quali desertum; quid iste disertum: ut, quid si te disertum &c. legendum sine dubio videatur.*

47. Incredible dictu sed tamen inter omnes] *Liber Vaticanus, sed cum vinus, pro sed tamen, corruptè. Ant. Augustinus sine conuiciis legit. Pantagathus verò putabat satis commodè legi posse, sed omnino inter, ut iungantur, omnino neminem: nam satis superbie est in non resalatando, nisi etiam adderentur conuicia. neque hoc displiceret, dictu ex omnibus inter.*

48. Confer eum cum nummatione tua] *Liber Vaticanus corruptè habet hac in manum latione: unde Ant. Augustinus conuiciebat legendum esse, hac immani nundinatione: optima coniectura sine vlla prorsus controuersa.*

49. Fuit in illo ingenium, ratio, memoria, littera, cura, cogitatio, diligentia] *Ita legit Faërnus, ex libro Vaticano, cum in aliis sit, litteratura, pro litteræ cura: nibili faciens duo sequentia verba, que serè idem*

S 2

valent

ualent, cum priora diuersa inter se significet, adde quod omnia singularia præter litteræ.

IN LIB. III. PHIL.

50. At verò huius domi, inter quas illa pendebatur aurum] Ita Faërnus. calices pro quasilla habet Victorius. quæ tamen lectio non probatur: Nam illius non dixisset, cum paullo supra dixerit, quam hic, præterea non hic agit de ebrietate, sed de sordibus, ut hæc verba ostendunt, humile sordidum. neque potationes sunt inter mulerculas domesticas in gynæceo, quod illi supra obiecit in his nandinis, & alibi, non per Fuluiam. Quasilla Faërne conueniunt loco quidem, sed tamē non planè satisfaciunt. itaque videndum an melius emendantur Pantagathus, inter ancillas.

51. Ut Iulia natus ignobilis videatur] Ita Faërnus: quæ lectio quamuis ferri possit, Ant. tamen Augustini coniectura propius ad veritatem accedit, nata: facit etiam magis ad similem cum M. Antonio rationem, ut idem sit Atia matri, quod Antonius suæ.

52. Nam me iisdem edictis] Vetus liber, iam me in eisdem edictis &c.

53. At in rebus tristissimis quantos excitat risus] tristissimis legebat aliquando Faërnus, qui mutata sententia tristissimis postea retinuit, cum priorem coniecturam nemini probasset.

54. C. Cestidius] Ita Faërnus pro Cassetius, ut est in aliis, emendantur: at liber Vaticanus habet Cestius, opinorque designari C. Cestium, qui in aureo nummo P. R. descriptus est.

55. M. Iccius] Itius scribendum est ex auctoritate argentei

argentei denarij, in quo L. ITIVS notatus est.

56. Ex his totus vitiiis conglutinatus est] Ita liber Vaticanus. Faërnus autem videtur vocem vitiiis vel non animaduertisse, vel ut glossema reiecisse.

57. L. Egnatuleio duce, ciue egregio] In libro Vaticano est, quem optimo, ut sit Quæstore optimo.

IN LIB. IV. PHILIPP.

58. Præclare & loco Quirites reclamatione vestra &] Ita liber Vaticanus.

59. Quanquam alia omnia falsa incerta caduca mobilia virtus est &c.] Ita est in Vaticano, cum in aliis desit vox falsa.

IN LIB. V. PHILIPP.

60. Aditus hostium prohibentur] Placet ut legatur Aditu hostes prohibentur, & ita habet vetus liber.

61. Auctoritate nostra repudianda est] Manuscriptus liber habet, repudenda, pro repudianda, ut videatur legendum retundenda.

62. Quibus rebus tanta pecunia vna in domo coaceruata est, ut si hoc genus penè in vnum redigatur, non sit pecunia populo Romano defutura] Ita legitur hic locus in Vaticano. Faërnus omisit vocem, penè, quæ corrupta omnino est, sed ita corrupta, ut restitui aliquo modo possit, si mutetur vel in pecuniæ, vel penu, vel in aliud verbum simile, ex quo sensus aliquis elici possit.

63. Cydam Cretensem] In argenteo apud me numismate M. Antony, quod Cretæ usum fuit, inscri-

ptum est, ΚΤΔΑΣ ΚΡΗΤΑΡΧΑΣ. ΚΡΗΤΑΙ-
ΕΩΝ.

64. Nisi victorem victurum neminem] *Ita Faërnus, & rectè. potest etiam ferri Ant. Augustini lectio, quam antiquo libro adiutus ex coniectura restituit, nisi qui vinceret victurum neminem.*

65. Nostros quo iubemus ire, si non paruerit Antonius. ad nostrum ciuem mittimus ne imperatorem, ne coloniam populi Romani oppugnet.] *Ita est in Vaticano: in quo tamen vox legatos, quam ex aliis codicibus retinuit Faërnus, videtur necessariò desiderari.*

66. Mittebantur pro Annibalis hostibus nostris etiam socii] *Aliter legitur in manuscripto, & forte melius: Mittebantur ad Annibalem pro hospitibus nostris & sociis.*

67. Num quando] *nunquam liber Vaticanus. sed fortasse vnquam, legendum est.*

68. Noui hominis insaniam arrogantiam] *Ita liber Vaticanus. Faërnus cum Ant. Augustino legit, insaniam: at infra ipse, sit per se ipse fanus. illud quoque, sunt alia: & insaniam, arrogantiam, perdita consilia, fauent antiquæ lectioni: ut illa alia quòd plura, eò vehementius moueant.*

69. Vnde est adhuc bellum tractum nisi &c.] *Ita liber Vaticanus.*

70. Et in Italia præter Galliam totam] *Vide num rectius sit in antiquo, Et in Italia, præterea Gallia tota.*

71. Ne sit ea res fraudi] *Antiqua hæc scribendæ formula in vetere etiam senatusconsulto expressa est, μή βλάβῶν τοῦτο γένηται.*

72. Sapientia

72. Sapientia etiam id potius extinguere quàm armis] *Ant. Augustinus, Sapientia clementia potius extinguere quàm &c. qua coniectura confirmatur cum iis, quæ infra scripta sunt, Cumque eius opera, virtute, consilio singularique clementia & mansuetudine bellum acerbissimum ciuile sit restinctum; tum quòd in Lepidi numismatibus Clementia simulacrum incisum est, Emilia gentis vel potius Lepidi ipsius insigne, vt opinor, peculiare.*

73. Agrum Picenum habuit inimicum] *amicum Ant. Augustinus ex historia.*

74. Quanquam est magnus illi ætati] *illa ætate liber Vaticanus.*

75. Si anno superiore Quæstor fuisset] *Puto legendum Prætor pro Quæstor, sed repugnant veteres libri.*

76. Alter amboue rationem agri habeant] *Cùm in libro Vaticano a. a. seu rationem &c. scriptum reperissem, facile intellexi senatusconsulti formulam significari, quæ totidem litteris interpunctionis nota distinctis, in vetere apud me senatusconsulto in enca tabella expressa est hoc modo, A. A. s. E. v. hoc est, Alter amboue, si eis videretur. cuius quidem formula ignoratio causa fuit, cur doctissimi quidam viri qui diligenter illum codicem cum vulgatis libris contulerunt, seu litteras nullis interpunctis notis omiserint cum hic, tum paullo supra in hoc ipso senatusconsulto, in quo pro Alter amboue cognoscerent, habet liber Vaticanus a. a. seu cognoscerent, hoc est, Alter amboue si eis videretur cognoscerent. sed litterarum seu vestigia apparent in eo codice adhuc in litura, cum alia manu, eius scilicet qui illam formulam prorsus ignoraret, seu litte-*

ra mutata fuerint in verbum signa.

IN LIB. VI. PHILIPP.

77. Hodierno autem die nescio] *Pro nescio, est pænè scio in libro Vaticano.*

78. Noui vinolentiam] *Ita Faërnus ex codice Vaticano legit pro violentiam: at in castris hoc ei non puto obiciendum, sed domi. Quod enim non passurus sit legatos ingredi Mutinam, non faciet ebrietate, sed violentia. quod confirmat belluam illum appellans, in qua non est vinolentia.*

79. Horam eximere nullam in tali ciue liberando non possumus] *Ita Faërnus: at Uictorius horam exhibere nullam, siue ut est in alio libro, vllam. Sed Faërnus lectio contrarium sensum facere videtur: nam qui eximit horam in liberando, citius liberare videtur: qui autem addit horam, tardius; atque idè cum scelere. Mibi molestiam exhibet illud exhibere horam. quare mallet moram exhibere vllam.*

80. Tutorem dicere auderet] *Liber Vaticanus habet patronum pro tutorem.*

81. Iani medij patrono] *Miror Faërnus omis- sisse antiquam lectiōnem, quæ est in libro Vaticano, à Iano medio, & vulgaram Iani medij retinuisse, quæ nullo confirmatur testimonio antiquitatis: à Iano au- tem medio dicebant, ut à Iano primo & ab imo, ut est apud Horatium. extant huius loquendi formula exempla in veteribus etiam apud me inscriptionibus:*

OSSA

C. IVLIVS. C. L. NICO-

MACHVS. A. IANO

PRIM. PAL.

C. LEPIDVS

C. L. ANICETVS

A. IANO. MEDIO.

82. Possētis

82. Possētis taciti cogitare] *iudicare liber Vati- canus.*

83. Cupidum me] *stupidum me, fortasse legen- dum, vel timidum, ut mauult Ant. Augustinus.*

84. Improbis ciuibus] *impiis, liber Vaticanus; & ita alibi locutus est.*

IN LIB. VII. PHILIPP.

85. Nihil enim iam nisi modesti postulare] *mo- deste habet liber Vaticanus.*

86. Suscipiunt partis patrociniū qui sic dispu- tant] *Ita Faërnus, sed in Vaticano aliter scriptum est, suscipiunt patris (ut ego suspicor pacis) patrociniū: non ne sic disputant.*

87. Eiusdemque cura incredibilis, in asperrimis belli ciuiliis periculis perspecta docuit non modò salutis, sed etiam dignitatis meæ fuisse fautorem] *Ita in Vaticano codice scriptus hic locus reperitur, ex- cepto verbo fautorem, quod ab imperito librario, in fa- ctorem mutatum fuit.*

88. Patronus eorum qui Tribuni militares fue- runt] *In manuscripto aliter legitur, & ut mihi vide- tur, melius: Patronus fori in quo ei statuam Trib. mi- litares statuerunt.*

89. Idcirco in hac custodia & tanquam specula] *Ita Faërnus: sed ex Vaticana scriptura vestigiis cu- stodiet, legi potest, Idcirco in hac custodia tanquam specula &c.*

90. Ve vacuum metu populū R.] *Liber Vati- canus habet, Vacuo omni metu populū R. ut quin vacuum omni, &c. legendum sit, dubitari non possit.*

S 5

91. Arma

91. Arma saga bellum flagirauerunt.] *Liber Vaticanus* Armato bellum flagitauerunt.

92. Qui vicinos suos] *Vetus liber*, qui ciues suos.

IN LIB. VIII. PHILIPP.

93. Mutina obsidetur] Mutina dominaretur, Serturna obsidetur, *habet liber Vaticanus corruptè*, nec mihi diuinare licet, quomodo emendanda sint duo illa verba, que interposita sunt, quamuis postremū in Claterna commodè mutari possit.

94. Parua est enim mihi tecum aut parua de re dissensio] *Legendum ex antiquo*, Parua est enim mihi tecum ac parua &c.

95. Ante Consules oculosque legatorum] ante hos *habet liber Vaticanus*, vnde coniecit *Ant. Augustinus*, legendum esse os: cuius coniecturam cur non penitus probem, causa duæ sunt. Primum, quod idem est os, oculosque. deinde, quod ex octo litteris redigit ad duas: tum verò excludit consulem Hirtium, qui etsi non erat in castris Antonij, erat tamen ad Mutinam (puto hoc tempore.) Quare libentius legerem, ante consulem, non quidem ante oculos eius, sed qui non longè aberat à Mutina, ac propè præsens erat. Legati vero tres erant in castris Antonij.

96. Sed ipse est totus repudiandus] potius pro totus est in Vaticano.

97. Vtramque prouinciam inquit remitto] *Ant. Augustinus* delet vtramque, quia dicit paullo post, Galliam inquit Togatam remitto, Comatā postulo: at huius loci tota sententia videtur retinere vtramq. primum verba, que statim sequuntur, Priuatus esse

non

non recuso: deinde infra, Galliam Togatam remitto, Comatam postulo: planè non sunt eadem mandata cum superioribus, alioqui bis eadem repetisset. sed ut fit in ferendis conditionibus, Antonius dabat optionem Senatui populoque R. vtra mallet mandata, aut conditiones accipere, quod ea verba clarè ostendunt eipariuòs dicta: Neque tamen nos vrget mandatis pluribus: remittit aliquantum, & relaxat. cum enim dicit pluribus, ostendit, non eadem esse: cum remittit & relaxat, ostendit Antonium contrà facere.

98. Huius comitiis C. Frater, (est enim iam annus; vt repulsam tulit) ipse autem] *Ita habent Færnus & Victorius*. vterque, vt opinor, malè de Caio Fratre: est enim verè Lucius qui habebat eosdem honorum annos, cum Bruto, & Cassio. itaque *Ant. Augustinus* ita legit, Lucius Comitiis consul fiat. ego nò video ex hoc toto loco hoc esse in mādatis, vt Lucius consul fiat: hoc enim pendet ex euentu Comitiorum. etiā Marcus videretur dubitare de dignitate Lucij: sed in hoc perquam falsè, & copiosè inuehitur in Antonium, quod cum impudenter petat, vt quinquennium obtineat Comatam Galliam cum sex legionibus, idem est, ac si peteret vt obtineret eam, quoad Brutus & Cassius Proconsulibus suas prouincias legitimo biennio obtinerent. Sua vero copia Tullius iniicit salem in sale, cum dicit: Non enim est quòd existimetur Lucius repulsis Bruto & Cassio fieri suo anno Consul, quum iam ante ipsa comitia omnium iudicio repulsam tulerit. Quare ita libenter hunc locum legerim seruat is vestigijs verborum corruptorum: Binis comitiis L. Frater (est enim idem annus) iam repulsam tulit: comitiis inquam prioribus presentianis (que erant,

erant futura proximo Quinctili) alteris verò petitionis ipsius, qua futura erant in sequenti anno, quibus virisque iam Lucius dicitur à Tullio, repulsam non laurus, sed iam tulisse.

99. Non dico animo ferre] *Pro animo, emendavit ad nos, Ant. Augustinus.*

100. Etiam reducere] *deducere, vetus liber habet, pro reducere.*

IN LIB. IX. PHILIP.

101. In ipsa cura, ac meditatione] *Ita liber Vaticanus, in quo errore librarij, ad scriptum est, pro ac.*

102. Atque & huic & Tullo Cluio] *atque & huic & Tullo Cluio habet liber Vaticanus. opinor autem pro Tullo scribendum esse Tico, quòd id prænomen peculiare sit Cluivæ familiae, suæ Cloulic.*

103. Fidelissimæque coniugis] *Ita liber Vaticanus.*

104. Ac pænè diuina] *Ita liber Vaticanus, multo quàm vulgati melius.*

105. Mortem magis doluerit] *morte videtur legendum ex libro Vaticano.*

106. Quaque versus] *Vetus liber quòque versus: & infr. habet, exsoluendam pro soluendam.*

IN LIB. X. PHILIPP.

107. Qui te sententiam primùm rogat] *prius habet liber Vaticanus: sed primus legendum videtur.*

108. Cur igitur non iis faues, eos laudas &c.] *Vetus liber, Cur igitur non iis faues? cur non eos laudas?*

laudas? &c.

109. Certa condicio exercitus, si modò erat vllus exercitus] *Ita est in Vaticano.*

110. Nec enim legiones eæ quæ M. Antonium reliquerunt] *Ita habet liber Vaticanus.*

IN LIB. XI. PHILIPP.

111. Alter in Asiam irrupit cursim, ut in Syriam patebat via] *Mihi magis placet, ut est in manuscripto, Alter in Asiam irrupit cursu, cui in Suriam patebat via &c.*

112. Ex hoc illa effecta est] *effecta est, habet liber manuscriptus, & ita omnino legendum opinor.*

113. Vllam partem est relicturus] *vllam esse partem relicturus, legendum videtur ex libro Vaticano.*

114. T. Annium Cimbrum] *Ita Faërnus. sed in veteri meo manuscripto codice est, C. Annium: & ita olim Ant. Augustinus, ex Quinctiliano & Suetonio eruditè emendavit.*

115. Quid seuerius decernere] *de genere habet liber Vaticanus, unde conici potest legendum esse degenero: constat enim Kaleni filiam, Dolabella nupram fuisse.*

116. Et illam ignominiam familiae] *à familia habet liber Vaticanus.*

117. Sicut multa consulem alterum ambòue] *Ita Faërnus: quæ lectio ferri potest, licet alij emendarent, Sicut multis Senatus consultis alterum ambòue, vel, decernerem planè sicut multi consulem &c. nota est autem formula in Senatusconsultis, a. a. hoc est, alter*

alter amboue.

118. Non igitur Brutus expectauit decreta nostra, cum studia nosset] *Libentius legerem cum manuscripto meo codice, pro expectauit & nosset, expectabit & noscet.*

119. A. Allieno] *Ita scribendum est antiquis numismatibus auctoribus: licet in vetere libro sit A. Prolectio, pro quo A. Plotio, posset reponi.*

120. Cum Parrhorum nobilissimos duces, maximasque copias fudit] *Vetus liber, Cum Pacori nobilissimi ducis magnas copias fudit.*

IN LIB. XII. PHILIPP.

121. Spe allata deditio] *Placet oblata.*

122. Quam amici pacem appellare mallent] *Vetus liber, appellarent C. Halieni: ut videatur fortasse legendum, Quam amici pacem appellarent, fallaciam alieni.*

123. Si licebit manebo] *Deest &, ut sit, & si licebit, manebo.*

124. Oderint hostem] *Placet adeant hostem, vel adierint.*

125. Possum ne igitur satis vobis videri cautus] *Ita est in vetustissimo libro, & melius, quam in vulgaribus, qui non habent verbum, vobis.*

126. Atque impias manus abstinebit] *Videtur transtulisse ex Homericis illo, Καπelas χείρας ἀπέχεσθαι.*

127. De qua mihi quoniam liberum est spatium] *Vetus liber, Dumque mihi liberum est, multo etiam &c.*

IN

IN LIB. XIII. PHILIPP.

128. Barbatios] *Opinor legendum esse Barbatos: fuit enim Barbatus Antony Quaestor, ut ex inscriptione antiqui denarii colligitur, & Appiano in libris bellorum Civilium.*

129. Virtute praestare tantum ut possint fortunæ culpam non extimescere] *Aliter ac Faernus edidit, locus hic legitur in codice Vaticano: ita enim habet: Virtutem praestare (tantum enim possunt) fortunæ &c.*

130. M. Lepidus Imp. iterum Pont. Max.] *In manuscripto non est vox iterum, & rectè, ut opinor: nam M. Lepidus in veteribus & lapidum & numismatum inscriptionibus, nunquam (quod sciam) Imp. iterum inscribitur.*

131. In prædæ dissipatione] *Vetus liber, dissipatione.*

132. Hæc si cogitas, es M. Lepidus Pontifex Maximus M. Lepidi Pont. Max. pronepos] *In manuscripto codice multo hæc melius leguntur, quam Faernus edidit: Hoc si cogitas M. Lepide, M. Lepidi Pont. Max. fueris pronepos. paullo supra, pro forte traduxerit, legit Ant. Augustinus Fortuna duxerit.*

133. Ardor extingui] *Placet ut legatur, restringui.*

134. Citius delata, quam scripta] *relata magis placeret.*

135. Ec quod genus] *ingenium mallem pro genus. & paullo post, mentem mentumque, pro eo quod est in vulgaribus, mentum mentemque.*

136. Et

136. Et ut venefica hæc liberetur obsidione] veneficus hæc, *habet liber antiquus manuscriptus.*

137. Innocens Gallius] *In vetere libro additum est prænomen M. quod exstat apud Appianum etiam in lib. III. & Suetonium in Tiberio.*

138. Viseius nescio quis] *Vifellius est nomen familiare Romana temporibus Augusti in antiquis monumentis.*

139. Qui verò Prætorij] *Placet quid, pro qui, ut est in manuscripto.*

140. Orbem terræ parere] *Nescio quomodo magis placet patere pro parere: quæ lectio reperitur in antiquo.*

141. Veteranorum colonias deductas lege S. C. sustulistis] *Ita est in antiquo codice sine copula: & paullo post, pro iure belli, habet vetus liber, iura belli.*

142. An nescitis neminem Pompeianum] *Ita est in vetere codice, cum in vulgatis desint illa, an nescitis. infra etiam remisero scriptum est, pro emisero.*

143. Qui quæso iam legis Hirtia] *Vetus liber, quis quæso &c. quod placet.*

144. Eademque adhiberet supplicia nobis] *inhiberet est in antiquo, pro adhiberet.*

145. Quam à populo Romano defectionem vocas? potius M. Trebonij mortem quam Cæsaris persequimur.] *In manuscripto legitur, quam à Rep. dissensionem vocas? Trebonij mortem an Cæsaris persequimur?*

146. Quo te victore] *Videtur pro quo scribendum quom, siue, ut Ant. Augustinus mauult, cum.*

147. Cæsar tum exercitu per se comparato primis pestibus Remp. liberasset] *Ita est in antiquo libro manuscripto: in vulgatis autem videtur abundare particula tum.*

148. Proludium illud, & portentum] *prodigium pro proludium, vidi in quodam libro notatum.*

149. Tanta multitudine hostium interfecta: hostium dico? ita inquam hostium: quamuis hoc isti hostes domestici nolint] *Ita legitur hic locus in duobus manuscriptis codicibus, qui sunt apud me, peruetusti.*

150. Me per Idus Quinctiles, qui dies hodie est] *Ita est in vulgatis Victorij & Manutij codicibus, & male. Ant. Augustinus legit, Me pridie Quinquatrus, nihilo melius, sed contrario, quam illi errore: pugna enim Mutinensis circiter Idus Apriles facta est: Quinquatrus autem post Idus Martias celebrabantur. Totum autem hunc locum ita legebat Pantaagathus, minore ut ipse dicebat strepitu, commodiore fuisse sensu: Non ne satis est ab hominibus virtutis ignaris gratiam benemerentibus non referri? etiam ne iis, qui omnes suas curas in Reip. salute defigunt? scitis enim per hos dies creberrimum fuisse sermonem, me per Idus Apriles, qui hodie est, cum falsibus descensurum: at quem in Imperatorem crimen inuidia quæritur? credo hoc in gladiatorem, aut latronem, aut Catilinam esse consultum, non in eum &c.*

151. Viribus potius suis, quam Reip. infelicem] *ciuibus potius suis, Ant. Augustinus.*

152. In has sententias meas si consules designati discessionem facere voluissent] *Ita est in vulgatis, & male. Ant. Augustinus rectè negat designatos, qui iam gererent consulatum: sed nihil reponit pro designati. Octavius Pantagathus legebat dedignati hoc sensu: quòd Antonium non putarent hoc nomine dignum, atque idè noluerint eam discessionem facere: vix enim credi potest, tollendum esse tam longum verbum, quin aliud, pro eo, reponendum sit.*

153. Quibus non modò viuis sed etiam victoribus incolumis & florens ciuitas esse potest] *Ita est in duobus manuscriptis, iis denique antiquissimis codicibus. ego tamen vulgatam lectionem retineo, dummodo ex ea & copula, qua est ante verbum incolumis, deleatur.*

154. Quo Hirtium] *Ant. Augustinus legit, quo modo Hirtium: & ita videtur legendum.*

155. Prælio audito & cognito] *In duobus vetustissimis apud me codicibus est, Prælio audito, re cognita; quod placet.*

156. Præstantissimoque animo] *Placeret præstantissimoque, licet repugnent veteres libri.*

157. Si his videatur] *si eis videatur, est in manuscripto codice: & ita legendum est ex auctoritate veteris senatusconsulti.*

158. Locandum, faciendum q. vrb. ad eam rem pecuniam dare, attribuere, soluere iubeant] *Ant. Augustini coniecturam, qua locus est hic restitutus, adiuvat antiquus apud me liber, ex cuius scriptura vestigiis huiusmodi lectio perspicuè elici potest. eadem Octavio quoque Pantagatho in mentem olim venisse ex eius annotatione ad oram libri cognoui. His autem*

non

non dissimilia sunt illa ex vetere, quod est apud me, senatusconsulto in enea tabella, Locum lautitiaque Q. Vrb. eis locare, mittereque iuberent.

159. Iisque tribuantur.] *eaque tribuantur habet liber antiquus manuscriptus: & ita legendum videtur.*

IN FRAGMENTVM ORATIONIS

PRIMÆ PRO C. CORNELIO.

1. Quid Metellus summa nobilitate ac virtute! cùm bis iurasset, semel priuatim, iterum publicè lege deiectus est ratione an vero? suspicionem enim tollit &c.] *Ita hunc locum fœdè in vulgatis libris corruptum emendauit Carolus Sigonius, sed cùm ex deprauati codicis vestigiis possit elici lectio fortasse etiam commodior, qua ab ipsa Padiani explicatione, qui locum adducit, confirmetur, non grauabor illam describere, si quid fortè in Sigoniana emendatione ab aliquo desideretur: Cùm bis iurasset, semel priuatim patri, iterum publicè legi, is deiectus est ratione, an vi? an varij suspicionem animi tollit &c.*

IN FRAGMENTVM ORATIONIS

II. PRO CORNELIO.

2. Legem Liciniam & Muciam de ciuibus regundis. quam duo consules omnium quos vidimus sapientissimi tulissent video constare inter omnes non modò inutilem, sed perniciosam Reip. fuisse] *Ita legitur hic locus in manuscripto codice, & ita omni-*

292 IN FRAGM. ORAT. IN TOG. CAND.
no legendum esse arbitror.

3. L. Sifenna bonorum Cn. Cornelij possessionem ex edicto suo] L. Cornelius Sifenna Praetor inter civis & peregrinos M. Lepido, Q. Catulo Cos. *descriptus est in vetustissimo senatusconsulto, quod Graece scriptum extat apud me in aenea tabella: ἐπὶ τῶν Κοίντων Δυτατίου Κοίντου ἢ Κάρτου, καὶ Μάρκου Αἰμιλίου Κοίντου ἢ, Μάρκου Ἰωνῆ, λεπίδα, στρατηγῶν δὲ κατὰ πόλιν, καὶ ἐπὶ τῶν ξένων, Δευκίου Κορνηλίου Σισέννα &c.*

4. Neque me diuitiæ mouent, quibus omnes Africanos & Lælios multi venalicij mercatoresque superarunt] *Eadem sententia usus est Euripides:*

*Μὴ πλοῦτον εἶπης, οὐχὶ θαυμάζω θεόν,
ὅν χ' ὠ κέρκισ ὀραδίως ἐκτίσεται.*

IN FRAGMENTVM ORATIONIS

IN TOGA CANDIDA.

5. Sed ego ea lege contentus sum] *Abest à libro manuscripto aduerbium sed, & rectè, ut videtur.*

IN FRAGMENTVM ORATIONIS

IN L. PISONEM.

6. Neque enim hæc mea natura fert] *hoc, habet liber manuscriptus, & melius, quam ut est in vulgatis.*

IN

DE PETIT. CONSVLATVS. 293

IN LIB. Q. CICERONIS DE

PETITIONE CONSVLATVS.

I. Ac Vanniorum] Nanniorum &c. *est in antiquo codice manuscripto, cui lectioni suffragatur locus in Epist. ad Atticum xiv. libro primo: Nosti Calium ex Nanneianis illum laudatorem meum, de cuius oratione erga me honorifica ad te scripseram.*

FINIS.

ANTVERPIAE,
EXCVDEBAT CHRISTOPHO-
RVS PLANTINVS ARCHI-
TYPOGRAPHVS REGIVS,
ANNO CL. IO. LXXXI.